Turan Dursun

DİN BU-1

Tanrı ve Kur'an

Yeniden Düzenlenmiş
Tam Metin

KAYNAK YAYINLARI

© Bu kitabın yayın hakları
Analiz Basım Yayın Tasarım Gıda Ticaret ve Sanayi Ltd. Şti.nindir.

Birinci Basım: Ekim 2006
Teknik Hazırlık: Analiz Basım Yayın
Baskı: Uğur Matbaacılık

ISBN: 975-343-464-2 (Tk. No.)
975-343-468-5 (1. cilt)

KAYNAK YAYINLARI: 461

ANALİZ BASIM YAYIN TASARIM GIDA
TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Meşrutiyet Cad. Kardeşler Han No: 12/3
34430 Galatasaray-İstanbul
web adresi: www.kaynakyayinlari.com
e-posta: iletisim@kaynakyayinlari.com
Tel: (0212) 252 21 56-99 Faks: (0212) 249 28 92

Turan Dursun

DİN BU-1

Tanrı ve Kur'an

İÇİNDEKİLER

KAYNAK YAYINLARI'NIN SUNUŞU 11
PROF. DR. İLHAN ARSEL'İN ÖNSÖZÜ 15
YAZARIN ÖNSÖZÜ 19

TANRI 21

KUR'AN'IN TANRI'SI NEREDE? 23
TANRI'NIN TAHTI, SARAYI 8 DAĞ KEÇİSİNİN SIRTINDA 26
TANRI'NIN BİÇİMİ VE BOYU 29
İSLAMIN TANRI'SI AKILLI MI? 32
Akıl İslamda Ne Denli Önemlidir? 33
KUR'AN'IN "TANRI"SI "İNSAN İRADESİ" TANIMIYOR 35
"TANRI BİLDİ-ANLADI Kİ..." 37
Kur'an'ın Tanrı'sının Bilmediği Şeyin Belirmesi (Beda') 37
"Tanrı Görüş Değiştirir" 37
"Tanrı, İnsanların, Cinsel İlişkiden Uzak Kalmaya Dayanamayacaklarını Anladı" 38
GÖRÜŞ DEĞİŞTİREN "TANRI" 40
Ayet Yürürlükten Kaldırma, Değiştirme 40
Değişikliği "Tanrı" Nasıl Yapıyor? 41
Yazma-Bozma Tahtası 41
Kur'an'daki Çelişkiler 42
İNANDIRMAK İÇİN KUR'AN'DAKİ TANRI'NIN ANT İÇMELERİ 43
KUR'AN'DAKİ TANRI'NIN BEDDUALARI 46
KUR'AN'DAKİ TANRI'NIN İNSANLARI AYIRMA POLİTİKASI 48
İnanır-İnanmaz (Mü'min-Kâfir) Ayrımı 48
Kur'an'ın Tanrı'sının Kadın-Erkek Ayrımı 49
Kur'an'ın Tanrı'sının Sınıf Ayrımı 49
KUR'AN'IN TANRI'SININ ELİNDEKİ TERAZİ 51
Dünyadayken Tanrı'nın Elindeki Terazi 51

Tanrı'nın Elindeki Terazinin Dengesi Yok 51
ŞERİAT TANRI'SININ HİLESİ 54
TANRI SARAYINDA NAMAZ İNDİRİMLERİ 57
"Kalemlerin Gıcırtısı" 58
"Elli Vakit Namaz Farzı" 58
"Elli Vakit Namaz Çoktur, Git İndirim Yaptırt!" 58
"Namaz İndirimi İçin Muhammed'in 6. Gök Katıyla Saray Arasındadi Gidiş Gelişleri" 58
İNSANI HAYVANA DÖNÜŞTÜRME CEZASI 60
İnsanı Maymuna Dönüştürme Cezası 60
Domuzlara Dönüştürme Cezası 61
Sıçanlara Dönüştürme Cezası 61
MUHAMMED'İN "EL MERHÛME ÜMMET"İNE DEPREM VE ÖTEKİLER 63

KUR'AN 67

KUR'AN'DAKİ "İMAN"IN ANAYURDU 69
Yemen 70
Muhammed'in Yemen'le İlişkisi 70
Hadise Göre "İslamın Tümü Yemenli" 71
Muhammed'in "İslam"ı Aldığı Kanal 71
"Yemame Rahman'ı" 71
Muhammed'in "İslam"ı Nereden Aldığını Belirten Belgelerden... 73
KUR'AN'IN BİRİNCİ KAYNAĞI: YAHUDİ KAYNAKLARI 75
Tevrat'ın "Tahrif Edildiği" Bir Uydurma 75
"Tevrat'ın Tahrif Edildiği" Neden İleri Sürülemez 77
Müslümanlar "Tevrat Tahrif Edilmiştir" Derken Çelişkiye Düşüyorlar 79
Tevrat'ın Kapsamı 79
"Tahrif", Kur'an'dadır 80
Kur'an'daki "Yahudilik" 80
"İsrailiyyat" Tefsirlerde Neden Var? 83
Kral "Peygamber" Davud Hitti Uriya'nın Karısıyla 84
KUR'AN'DAKİ İLK YAHUDİ "MAVAL"I: YARATILIŞ SÖYLENCESİ 93
"Kutsal Kitap"taki "Maval Okuma"lar 93
Eski "Maval"lar, "Yaratılış Söylencesi"yle Başlar 102

Yaratılış Efsanesinde, "Âdem, Havva" ve
Bunların Cennette Bulundurulup Sonra Kovulmaları 103
Âdem'in Yaratılışı 104
Havva'nın "Yaratılması" 106
Âdem'le Havva'nın Cennetteki Yaşamları ve Kovuluşları 107
İBRAHİM "PEYGAMBER" MAVALI 113
İbrahim Hangisinin Babası? 113
Kur'an'ın Tevrat'tan Aktarılma "Tanrı"sı Tarihleri Karıştırıyor mu? 113
İbrahim-Nemrud Mavalına İlişkin Yanlış,
"Farkında Olmadan" mı Kur'an'a Geçirilmiş? 114
Nemrud "Kürt"müş ve Kürtler İbrahim "Peygamber"i Ateşe Atmış! 116
Bir Başka İnsan-Ateş Masalı 118
Kur'an'a Göre İbrahim Nasıl Bir Adamdı? 120
İbrahim, Tüyler Ürpertici ve İnsanlık Dışı İşler Yapan
Biri Olarak Sunuluyor 120
Kur'an'a ve Hadislere Göre İbrahim "Yalan" Söyleyebiliyordu 123
Kur'an'a Göre, Kendisine Mucize Gösterilene Dek
İbrahim'in Tanrı İnancı da Tam Değildi 124
Kur'an'a Göre İbrahim, Bir "Rüya" Yüzünden
Çocuğunu Boğazlamaya Kalkmıştı 124
İbrahim'in, Korku Yüzünden, Karısını Hükümdara
"Peşkeş Çeker Gibi" Davranması da "Örnek Alınacak Şey" mi? 125
"Kâbe'yi İbrahim'in ve İsmail'in Yaptıkları
ya da Onardıkları" Mavalı 125
İBRAHİM "PEYGAMBER" MAVALINDAKİ SÜNNET 133
Sünnet Geleneği ve İbrahim 133
Sünnet, Bir "İlkel Gelenek"tir 133
Kesilen Kabuk Kime Armağan? 134
Sünnet, İslama Yahudilikten Geçmedir 134
Muhammed'e Göre, İbrahim Kendini "Keser"le Sünnet Etmiş 135
Musa ve Sünnet 135
Sonuç 136
TEVRAT, İNCİL, KUR'AN 137
KUR'AN'IN ORİJİNALLERİ YAKILDIĞI İÇİN ŞİMDİ YOK 140
Kur'an Nasıl Derlendi? 141
Kur'an İkinci Kez Derleniyor 143
Birinci Derlemenin Yakılmasındaki Amaç 145

Muhammed Dönemindekiyle Bugünkü Kur'an Aynı Değil 148
NASIL YAKILDIM? 150
GÜRÜLTÜCÜLERİN TOPUNA BİRDEN 158
Kur'an'ın Yakılmasına İlişkin Eleştirilere Cevap 158
"7 Harf" 166
"7 Lehçe" 168
"Osman Mushafları Tağyir Etmezden Önce" 169
İbn Ömer, "Kur'an'ın Çoğu, Eksilip Gitmiştir" Diyor 170
Devrimci Kurtuluş Murtaza Hareketi'nin Bildirisi 185
"KUR'AN TAHRİF EDİLMİŞTİR" 172
İSLAMIN ANAYASASI 191
KUR'AN'DA ANA KONULAR 194
KUR'AN ANSİKLOPEDİSİ 197
Özelliği 197
İçeriği 197
KUR'AN'DAKİ "ÇELİŞKİ"LERDEN... 198
Kur'an'da "Aykırılık"lar 198
Kur'an'da Ne Kadar Çelişki Var 199
Kur'an'daki Çelişkiden Bir Örnek 199
İslam Başka Dinleri Kabul Eder mi? 200
İslamda "Hoşgörü" Var mı? 201
KUR'AN'DAKİ "AKIL VE BİLİM" DIŞILIKLAR 203
Akıl" Nedir? 203
"Bilim" Nedir? 204
Adam, "Eşeğiyle Birlikte Yüz Yıl Ölü Kalmış, Sonra Dirilmiş" 205
"Kesilip Her Bir Parçası Bir Dağa Konmuş Olan Kuşlar, Çağrılınca Dirilip Gelmişler" 206
"Gökler ve Yer (Tüm Evren) Altı Günde Yaratılmış" 209
"Tanrı, Haftanın Hangi Gününde Neler Yaratmış?" 210
"İki Günde de Dağlar ve Öteki Şeyler Yaratılmış" 211
"Tanrı, Gökleri Yaratmaya, Yeri Yarattıktan Sonra Girişmiş" 212
"İki Gün İçinde de Yedi Kat Göğü Yaratma İşi Tamam" 212
"Yeryüzü, Dağlar, Ağaçlar, Daha Işık Yokken Yaratılmış" 213
"Yaratılış Söylencesi" 213
"Tanrı İşini Bitirinci Bir Ayağını Öbür Ayağının Üstüne Atıp Oturmuş; ya da Sırtüstü Yatmış" 214
Nuh ve Tufanı 215

"Nuh Tufanı", Kesinlikle Bir "Efsane"dir (Söylencedir) 216
İnandırmak İçin "Mucize"ler 217
Bir "Üfürük", Bir "Can" Oluyor 219
Ay İkiye Bölünüp Yere Düşmüş 221
Gökteki Ay mı, Arabistan'daki "Hira Dağı" mı Daha Büyük 222
"KUR'AN MUCİZELERİ" 224
"GÖK SOFRASI" 227
AYETLER UYDURMA MI? 230
"ŞEYTAN AYETLERİ" İSLAMIN GERÇEĞİ 232
KUR'AN'A VE MUHAMMED'E GÖRE
TÜRKLER İSTESELER DE MÜSLÜMAN OLAMAZLAR 236
Kur'an'ın "Tanrı"sının Irkçılığı 237
"En Üstün Toplum, İsrail Toplumu" 237
Arap Toplumundan Başkası "Muhatap" Değil 237
Korkutma Yalnız "Mekke ve Çevresi"ne 238
Muhammed'in Türk Düşmanlığı 239
İSLAMCILARIN PEHLİVANI YOK 241
DİZİN 251

DİN BU YENİDEN DÜZENLENMİŞ TAM METNİN ÖNSÖZÜ

Turan Dursun'un Kaynak Yayınları tarafından okuyucuya sunulan dört kitaplık *Din Bu* adlı eserinin 1990 yılı Eylül ayından beri 1. kitabının 21., 2. kitabının 16., 3. kitabının 11., 4. kitabının 8. basımı yapıldı. Denebilir ki, Türkiye, Turan Dursun Üniversitesi tarafından eğitilmiştir ve eğitilmektedir. Turan Dursun, Bingöl'ün Solhan ilçesindeki gizli Medrese'nin talebelerinden Karabük Demir Çelik işçilerine kadar, yüzbinlerce, hatta milyonlarca yurttaşımızı aydınlatmıştır. Bu eser, İslamcı çevrelerde, tarikat mensupları arasında bile, büyük ilgi görmüştür ve bir başvuru kaynağı olarak değerlendirilmiştir. Turan Dursun'un Türkiye'de İslamı en iyi bilen ve 8. yüzyıldan bu yana yazılmış eski Arapça eserleri en doğru okuyan düşünürlerimizden olduğu İslamcı ulema tarafından da kabul edilmiştir.

"Din Bu"nun 1. kitabını, Turan Dursun'un kendisi hazırlamıştı. 2., 3. ve 4. kitaplar ise, *2000'e Doğru* dergisinde ve çeşitli yayınlarda çıkan yazılar bir araya getirilerek, yayınevimiz tarafından derlendi. Bu derlemelerin iki önemli eksiği vardı.

Birincisi, yazılar *2000'e Doğru* dergisinde yayınlanmış haliyle yer aldı.

İkincisi, kitaplar konulara göre sistemleştirilmiş değildi.

Turan Dursun'un yazıları, *2000'e Doğru* dergisinde yayınlanırken, yer yer kısaltılmış ve ifadelerinde bazı değişiklikler yapılmıştı. Turan Dursun, derginin Genel Yayın Yönetmeni Doğu Perinçek'e böyle bir yetki vermişti. Derginin yazılarının redaksiyonunu yapan Cemal Süreya da Doğu Perinçek'in bilgisi içinde bazı bölüm ve cümleleri yeniden kaleme almıştı. Turan Dursun, yazılar yayınlandıktan sonra bu müdahalelerin bazılarını uygun bulmuş, ancak bazılarını yerinde bulmadığını belirtmişti. Din Bu'nun ilk kitabını yayınlarken, genellikle dergide çıkan metinleri aldığı görülüyor. Diğer üç kitabı ise, artık kendisinin düzenleme olanağı yoktu. Çünkü O'nu, bu büyük değerimizi vurmuşlardı.

Yeniden düzenlenmiş tam metinde, yazıların Turan Dursun tarafından kaleme alınmış özgün halini ilk kez yayınlıyoruz. Turan Dursun'un yazılarını kendi elinden çıktığı haliyle saklayan ve yayınevimize veren *Aydınlık* dergisi ve Aydınlık Arşivi yöneticilerine yürekten teşekkür ederiz. *Din Bu* ciltlerinin eksiksiz basımını onlara borçluyuz.

İkincisi, Din Bu ciltlerindeki yazılar, içeriklerinden hareketle bir sıraya, bir sınıflandırmaya göre derlenmemişti. Oysa Turan Dursun'un yazıları, üç başlıkta toplanıyordu:

Bir: Tanrı ve Kur'an
İki: Hz. Muhammed
Üç: İslam Toplumu ve Laiklik

Ayrıca bu konular genelden özele doğru sistemleştirilebilirdi. Yeniden düzenlenmiş tam metinde eserin bu anlayışla sistemleştirildiğini göreceksiniz. Bu bilimsel sınıflandırma, kitabın dört ciltten üç cilde indirilmesini de gerekli kılmıştır. Üç ana konu, üç ayrı ciltte toplanmıştır.

Turan Dursun'un İslam dinini çok iyi bildiğini herkes teslim etmektedir. Ancak İslam dinini tarihsel yerine oturtmak, İslamın ve Hz. Muhammed'in tarihsel işlevini değerlendirmek konusuna gelince, *2000'e Doğru* yöneticileri ile Turan Dursun arasında derin tartışmalar geçmiştir. Bu tartışmalar, birbirini çok seven ve çok sayan düşünürler arasındaki tartışmalardı. Turan Dursun, özellikle Doğu Perinçek'in bu konudaki eleştirilerini hep önem vererek ve saygıyla dinlemiş, itirazlarını belirtmiş ve genellikle kendi görüşlerinde ısrar etmiştir.

Doğu Perinçek, İslamın ve Hz. Muhammed'in tarihsel rolü konusundaki farklı görüşlerini, "Turan Dursun Hayatını Anlatıyor" başlıklı kitapçığa 1 Kasım 1992 günü yazdığı Önsöz'de belirtmiştir. Turan Dursun'un büyük eseri Din Bu'yu özgün haliyle ilk kez yayınlarken, Doğu Perinçek'in 1992 yılında yazdığı Önsöz'ün ilgili bölümlerini almayı yararlı bulduk:

> "İslamın toplumumuzda bin yıllık bir tarihi var, ama insanlarımız İslamı da dinleri de bilmiyor. Toplumumuzun bin yılını etkileyen bir ideoloji aslında çok yüzeysel tanınıyor. Toplumumuzun bilincine ancak kalıplarla, törensel davranış biçimleriyle sokuşturulmuş bir İslam var. Tartışılmayan bir ideoloji öğrenilemiyor da. İslam yüzyıllar boyunca feodal hâkim sınıflar içinde, ulema arasında, medreselerde dar bir çevre içinde sıkışmış kalmış. Geniş halk kitleleri ise, İslamı o Arapça duaları anladığı kadar öğrenmiş, yani öğrenememiş.
>
> "..."
>
> "İşte Turan Dursun, kendi inandığı dini bilmeyen bir topluma, o dini öğretmeye başlamıştır. Bilgisiz köy vaizlerinden, kasaba hocalarından, şeyhlerden, imamlardan, müftülerden, imam-hatip okulları ve ilahiyat fakültelerinden, Diyanet İşleri'nden, tarikat ulemasından öğrenemediğimiz İslamı, kendi kaynaklarından Turan Dursun aracılığıyla öğreniyoruz.

"Turan Dursun'un İslam ulemasına iki üstünlüğü vardır. Birincisi, gerçeğe bağlıdır. İkincisi, İslamı ve dinleri onlardan çok çok daha iyi bilmektedir. İslam ulemasının Turan Dursun'un bilgisi karşısında nasıl eziklik duygusu içinde bulunduğu biliniyor.

"..."

"Turan Dursun, hayatı boyunca dinleri Ortadoğu tarihindeki düşünsel kaynaklarıyla bağlantılı olarak inceledi, ancak dinlerin oluşturduğu ideolojik düzlemle toplumların maddesi arasındaki ilişkiler üzerinde yoğunlaşmadı; dinlerin üzerinde yükseldikleri sınıfsal süreçlerle bağlantıları, bu süreçlerden nasıl etkilendikleri ve yine o süreçleri nasıl etkiledikleri sorunsalına yönelmedi. Bu nedenle Turan Dursun'un dinleri, tarihsel bir kategori olarak ele almaktan çok, Aydınlanma Çağını yaşamış bir dünyanın penceresinden değerlendirdiğini görüyoruz. Öte yandan Turan Dursun'un bir ideoloji olan dine, toplumsal süreçleri etkilemede bütün tarih boyunca belirleyici roller yüklediğini de görüyoruz. Kuşkusuz tarihin belli anlarında ideolojinin ve üst yapı kurumlarının böyle roller oynadığı bir gerçektir. Ancak ideoloji ve siyasetin kendisi de, belli toplumsal ilişkiler üzerinde yükselir, belli ilişkileri yerleştirmek veya sürdürmek gibi bir işlev görürler.

"Ortadoğu'nun tektanrılı dinleri olan Musevilik, Hıristiyanlık ve İslamiyete baktığımız zaman, ortak bir payda saptıyoruz. Her üç din de, belli tarihsel dönemlerde, birbirine yakın mekânlarda, belli toplumların sınıflara bölünmesine, özel mülkiyeti kurumlaştırmalarına, ticaretin ve meta ekonomisinin gelişeceği bir düzeni gerçekleştirmelerine yönelik ideolojik iklimi yaratmışlardır.

"Musevilik, bu ideolojik işlevi, Hıristiyanlıktan çok geri toplumsal koşullarda üstlendi. İslamiyet ise, Hıristiyanlıktan zaman olarak altı yüzyıl sonra ortaya çıkmakla birlikte, Ortadoğu'da meta ekonomisinin kıyısında kalan daha geri bir bölgenin, ticaret uygarlığına katılmasına önderlik etti.

"Hıristiyanlık çok uzun bir dönem muhalefette kaldı, ancak Roma imparatorlarının benimsemesi üzerine zamanın süper devletinin ideolojisi haline geldi. İslamiyet ise, doğuşundan çok kısa bir zaman sonra devlet kuruluşuna önderlik etti ve toplumu düzenleyen bir rol oynadı.

"Dinlerin üzerinde yükseldiği toplumsal ilişkiler ve roller, onların ideolojik içeriklerini de belirledi.

"Gezegenimizde 8-15. yüzyıllar arasındaki yedi yüzyıla baktığımız zaman, uygarlığın merkezinin İslami ideolojiyi savunan imparatorluklarda olduğu-

nu görüyoruz. Buna karşılık, Avrupa'da kapitalizmin daha önce gelişmesi, Ortaçağ Skolastiğinin kendisini Hıristiyan olarak kabul eden coğrafyada yıkılmasına yol açtı. Kapitalizme geçişte önderliği Batı'ya kaptıran Doğu toplumları ise, Ortaçağın pençesinde kaldı.

"Hıristiyanlığın veya İslamın reform şansını ise, bu dinlerin ideolojik yapıları değil, var oldukları toplumların kapitalistleşme dinamikleri belirledi. Akdeniz'in çevresindeki toplumların gelişmesindeki eşitsizlik, dinlerin oynadıkları rollere, parlayış ve sönüşlere de yansıdı."

Din Bu, Türkiye'nin Aydınlanma kitaplığındaki eşsiz yerini yüzyıllar boyunca koruyacak bir eserdir. Turan Dursun'un az rastlanır bir çalışkınlıkla ürettiği bu eseri, onun kaleminden çıkmış özgün haliyle ve sırasıyla "Tanrı ve Kur'an", "Hz. Muhammed" ve "İslam Toplumu ve Laiklik" konularına göre, yeniden düzenleyerek üç ciltte yayınlıyoruz. Eski dört kitaplık diziyle birbirine karışmaması için, Yeniden Düzenlenmiş Tam Metni büyük boy ve üç cilt halinde yayınlıyoruz. Eski dört kitabın ciltlerinde yer alan konu ve yazılar, bu yeni dizide genellikle aynı ciltlerde bulunmuyor.

Büyük Aydınlanmacımız ve milletimizin unutulmaz öğretmeni Turan Dursun'u saygıyla anarak.

KAYNAK YAYINLARI

PROF. DR. İLHAN ARSEL'İN ÖNSÖZÜ

Yıllarca önce bir gün, Fakülte'deki odamda çalışırken hiç istemediğim bir anda telefon çaldı. Hazırlamakta olduğum "Toplumsal Geriliklerimizin Sorumluları: Din Adamları" adlı kitabımın "Giriş" ve "Önsöz" kısımlarını kafamda şekillendirmek üzere olduğum için, zihnim karışır ve fikir silsilesini kaybederim endişesiyle, o an telefona cevap vermek istemedim. Önümdeki kaynaktan, Atatürk'ün din adamlarıyla ilgili şu sözlerini metne geçirmeye devam ettim:

> "Eğer onlara (hoca kıyâfetli sahte din âlimlerine) karşı benim şahsımdan bir şey anlamak isterseniz, derim ki, ben şahsen onların düşmanıyım. Onların menfi istikâmette atacakları bir hatve, yalnız benim şahsî îmanıma değil, yalnız benim gâyeme değil, o adım benim milletimin... kalbine havale edilmiş zehirli bir hançerdir. Benim ve benimle hemfikir arkadaşlarımın yapacağı şey, mutlaka o adımı atanı *tepelemektir.* Sizlere bunun da fevkinde bir söz söyleyeyim: farz-ı muhal bunu temin edecek kanunlar olmasa, bunu temin edecek Meclis olmasa, öyle menfi adım atanlar karşısında herkes çekilse ve ben kendi başıma yalnız kalsam, *yine tepelerim."*[1]

Birkaç dakika ara ile tekrar telefon çalınca ahizeyi elime aldım ve soğukça bir ifadeyle, "Dinliyorum" dedim. Karşı taraftan ince ve nazik bir ses kendisini tanıttı: Adının Turan Dursun olup TRT'de görevli bulunduğunu, yazılarımı ve kitaplarımı okuduğunu, benimle söyleşi yapmak arzusunda olduğunu, müsait bir zamanımda kendisine zaman ayırıp ayıramayacağımı sordu.

O tarihlerde, şeriat azgınlığının sanki bugünkü boyutlara ulaşacağını seziyormuşum gibi, çeşitli kitaplarımdan gayrı, bir de gazetelerde ve özellikle *Cumhuriyet*'te, laiklik, Atatürkçülük ve şeriatçılık konularıyla ilgili olarak sık sık yazılarım yayımlandığı için çağdaş düşünce sahibi okuyucularımın desteklemeleri yanında, gericilerden seviyesiz mektuplar ve çoğu zaman gırtlaktan fırlama küfürlerle dolu telefonlar alırdım. Hatta bazıları habersiz olarak odama gelir ve yazdıklarımın abartma olduğunu söyleyerek çalım satarlardı; onlara şeriat kaynaklarını gösterip bilgisizliklerini suratlarına vurduğumda susarlardı.

1 Bu sözleri Atatürk 1923 yılının Şubat ayında söylemiştir. Yukardaki satırlar Prof. Enver Ziya Karal'ın *Atatürk'ten Düşünceler* adlı kitabından alınmıştır. (Türkiye İş Bankası Yayınları, s.72.)

Fakat bu kez karşımda pek alışık olmadığım medeni bir ses, sanki beni meşgul ve rahatsız etmiş olmaktan üzüntü duyuyorcasına, bana hitap etmekteydi. Altıncı hissim ağır bakmış olacak ki, kendisiyle belli bir gün üzerinde anlaştık.

Telefonu kapadıktan sonra kitabımın "Giriş" kısmına şu satırları karaladım:

"Batı, bugünkü gelişmesini ve ilerlemesini ve uygarlığını, din adamı'nın sahte saltanatına ve olumsuzluklarına son vermekle, onu dünya işlerinin dışına itmekle, imtiyazlarını ve yetkilerini yok etmekle sağlamıştır... Yeryüzünün en ziyade gelişmiş ülkeleri arasında sosyal gelişme, teknik ilerleme, ekonomik aşama ve (refah) varlık bakımından ön sıraları işgal edenler, bu mutlu sonuca, diğer birçok nedenler yanında, bir de din adamını Devlet'in 'Beslemesi' ve 'Destekçisi' durumundan çıkarmak sayesinde erişmişlerdir. Bu *sonuç*'un alınmasında (gerçek) *aydın* iş görmüştür. Her şeyin tersini yapmak, bizim öteden beri geleneğimiz olduğu için, biz bu uygarlık çağında dahi laik ve demokratik Anayasa esaslarını hiçe sayar ve başka ülkelerin sakınca bilip terk ettikleri kötü usulleri, bu usullerden Atatürk sayesinde (ve mucize kabilinden) kurtulmuş iken, yeniden canlandırmak için elimizden geleni esirgemeyiz ve üstelik şeriatın dahi öngörmediği kabul edilen bir sınıfı, yani din adamları sınıfını yaratır, bu sınıfa olmadık olanaklar tanır ve devletin tüm kademelerine onları yerleştiririz. Geçmiş yüzyıllar boyunca din adamı (nın dünya işlerine karışmasından doğma) musibetleri ve felaketleri unutur, onu yeniden bu milletin başına musallat eder (iz)..."

Bu satırları yazdığım sırada, aklım, biraz önce beni telefonla arayan kişinin maksat ve niyetlerinin ne olabileceği sorusuna takıldı. Fakat ders zili çaldığı için kalemi bırakıp, ders vermek üzere sınıfa yollandım.

Ertesi sabah anlaştığımız saatte odama geldi. Yüzünde dürüstlük ve samimiyet yatan bir insanı karşımda bulmakla biraz olsun rahatladım. Hele konuşmaya başladığı an, o her zaman için hayranı olduğum ve insanı *insan* hale sokar olduğuna inandığım ve kendime yaşam amacı yaptığım "Katıksız Müspet *Akıl*" belirdi önümde sanki!

Araştırmalarım ve incelemelerim boyunca nice yıllar kafama istif etmiş olduğum veriler ve bu verilerin diyalektik sonuçları, canlı olarak karşımda tekrarlanmaktaydı sanki...

Şunu belirtmeliyim ki, bu verileri edinirken, Batı dünyasını 1 500 yıllık karanlıklardan kurtarıp *akıl* çağına ve insanlık haysiyeti duygusuna ulaştıranların, din adamlarını dünyevi işlerden uzaklaştırmaya matuf görüş ve davranışları beni daima hayranlığa sürüklemiştir. Fikirsel gelişme yoluna yönelmem bakımından bunlar beni ne kadar büyüledi ise, bu aynı şeylerin kendi mensup bulunduğum şeriat dünyasında bulunmayışının nedenlerini düşünmek de o derece üzüntüye sürüklemiştir. Düşünürler ve bilginler bir yana, fakat din adamları açısından kıyaslama yaptığımda kendi kendime; "Neden bir Marcion, neden bir Abelard, neden bir Nicholas, neden bir Arnaud De Brescia gibi ya da bunların nice benzerlerinden biri bizde çıkmamıştır acaba?" diye sormaktan kurtulamazdım.

O Marcion ki, Hıristiyanlığın daha ilk birinci yüz yılında, "Mükemmel olmaktan uzak, kötülüklerle dolu bu dünya, Tanrı'yı keyfi, gaddar, insan yazgısına egemen niteliklerle tanımlayan zihniyetin oluşturduğu bir dünyadır. Tanrı anlayışını akılcı temele dayatmak ve *sevgi* öğesi yapmak ve böylece insanlar arası ilişkiler kaynağı kılmak gerekir..." diyerek din adamları sınıfına çatabilmiştir.

O Abelard ki, 12. yüzyılda; "Gerçeklere din kitaplarıyla değil *akıl* yolu ile erişilebilir; din verilerini akılcı temele dayatmak gerekir. Ancak bu suretledir ki, din kitaplarındaki akla ve vicdana aykırı hükümler giderilebilir. Tüm insanlar arası sevgiyi ve kardeşliği sağlayabilmek için 'Korkutucu ve keyfî' Tanrı fikri yerine *iyilik* Tanrısı fikrini yerleştirmek gerekir" diyerek, din adamlarına insanlık dersi verebilmiştir.

O Nicholas ki, hem de kardinal rütbesinde bir din adamı olmasına rağmen, "Kutsal diye bilinen din kitaplarını gerçekler kaynağı saymak hatadır" diyerek din adamının otoritesini temelden sarsabilmiştir.

O Arnaud De Brescia ki, kendisi bir din adamı olmakla beraber, 12. yüzyılda ruhban sınıfının iktidarına ve saltanatına karşı savaş açmış ve din adamlarının yalanlarını ve halkı aldatmalarını ortaya vurmuş ve bu idealist davranışı yüzünden, başta Papa olmak üzere diğer din adamlarının düşmanlığını kazanmış ve 1155 yılında ölüme mahkûm kılınmış, cezanın infazı sırasında kendisine, "Eğer ölümden kurtulmak istiyor isen fikrini değiştir, sözlerini geri al" denmiş olmasına rağmen, fikir ve düşünce haysiyetine sahip bir insanın ölümden kurtulmak için dahi olsa gerçekleri ortaya vurmaktan kaçınmayacağını ve doğruluğuna inandığı şeyler uğruna hayatını fedaya hazır bulunduğunu söylemiştir. İnsanlığa bıraktığı bu örnek, daha sonraki kuşaklara ideal kaynağı teşkil etmiş ve o tarihten bu yana din adamlarının sömürüsüne ve sahteliklerine karşı isyan edenler, hep onun ve benzerlerinin izinde gitmişlerdir. Bu doğrultuda olmak üzeredir ki, 18. yüzyıldan bu yana kültürlü her insanın beynine, Voltaire'in şu formülü çöreklenmiştir: "Nerede ki *akıl* özgürdür ve egemendir, orada din adamına yer yoktur."

Ve işte kendi toplumum itibarıyla her zaman için özlemini çektiğim ve hayalimde yaratmaya gayret ettiğim insan tipi, mutlu bir tesadüf sonucu, şimdi karşımda, muhtemelen yüzlerce yıllık bir gecikme ve değişik bir kılık altında bana, Marcion'un ya da Nicholas'ın ya da Arnaud De Brescia'nın ve benzerlerinin ağzıyla konuşmaktaydı. Eğer telefona cevap vermemiş ya da verip de sudan bir bahane ile görüşme teklifini geciktirmiş olsaydım, kendisini tanıma fırsatına sahip olamayacaktım. Bu fırsatın ne kerte değerli ve önemli olduğunu, zamanla daha iyi anlamış bulunmaktayım.

Konuşmalarımız bitip de kendisinden ayrıldığım zaman, din adamları konusundaki yargılarımın, farklı bir yörüngeye yerleşmekte olduğunu fark ettim. Sanırım bu itişledir ki, Giriş kısmına şunları ekledim:

"Bu kitap... din adamının... olumsuzluklarını, suçluluklarını ve (toplumu) uçurumlara sürükleyen duygusuzluklarını ortaya vurmak için (yazılmıştır). Bunu yaparken, din adamları içerisinde gerçek anlamda *insancıl* ve *bilgili* ve *aydın* olanları yoktur demek istemiyoruz. Fakat mevcudu gerçekten çok az olan bu kişilere bakarak yersiz bir iyimserliğe yönelmekte anlam yoktur. İnancım odur ki, bir gün gelecek, sayıları böylesine az olanlar çoğalacak ve şeriatın ilkelliklerini gidermenin gereğine inanmış olarak bu topluma olumlu bir şeyler vermenin bilincine saplanacaklardır..."

Fakat bunu da yeterli bulmayıp kitabımın iç kapağına, sayılarının çoğalmasını candan diler olduğum yeni Turan Dursun'ları muhatap edinerek şu ithafı koydum:

"Sayıları gerçekten az olan T.D.'lar var bu toplumda. Din adamı olmakla beraber kendilerini şeriat zihniyetinin çok üstüne çıkarabilmişler ve çıkarabilmek için de *insanlık sevgisi* denizine atabilmişlerdi. Atatürkçülüğün ve Atatürk Devrimleri'nin *kurtarıcı tılsımı*na inanmışlardır. Tanrı ve peygamber emirleridir diye belledikleri esasların *akıl* yordamıyla yeniden elden geçirilmesi, Türk'ün gerçek niteliklerine uydurulması ve 'müspet akıl' verilerine oturtulması gereğine sarılmışlardır. Bugünkü şeriatçı ortam içerisinde ve 'Atatürk ve uygarlık düşmanı' din adamları arasında kendilerini 'din adamı' kılığında görmezler ve gerçeği söylemek gerekirse, 'din adamı' deyimiyle çağrılmak da istemezler. Bu kitap onlara armağan edilmiştir."

Kitabımın yayım tarihi 1977'dir. O tarihten bu yana, Turan dostumun son derece sağlam karakterine, dürüstlüğüne, ahlakiliğine ve medeni cesaretine ve *yalan* denen "yedi başlı ejderhaya" karşı savaşım azmine tanık oldukça, sevincim ve ümidim daha da artmıştır.

Ve hele onu, şeriat sorunları konusundaki derin bilgisiyle ve her sorunu *akıl* kıstasına vuran maharetiyle, bir yandan çevresini etkilerken, diğer yandan "bilgili" geçinen nice din adamlarını (ki aralarında "profesör" ya da "doçent" unvanına sahip olanlar vardır) alt edip, foyalarını ortaya vurabilir görmekten her zaman için zevk duymuşumdur. Şunu belirtmek gerekir ki, şeriatla ilgili olarak yazdığı her şey, her bir din adamına ibret verici bir ders niteliğindedir.

Kuşku etmiyorum ki, Turan Dursun'un bu hayırlı ve yararlı etkisiyle, din adamlarımız, şeriatın iç yüzünü akılcı yoldan inceleme ve eleştirme itiyadını edinmekte gecikmeyeceklerdir. Bu onlara, şeriat eğitimi yüzünden fikren kısırlaştırılmış Müslüman ülkeler halklarının, istisnasız olarak yeryüzünün en ilkel, en geri, en yoksul, en bahtsız halkları arasında yer almış olmalarının *nedenleri*ni öğretecek ve böylece *akılcılığın* tek çözüm olduğunu fark ederek kendi kendilerine "Gerçeklere şeriat yolu ile değil *akıl* rehberliğiyle, laiklikle gidilir" diyebileceklerdir. Daha başka bir deyimle, her biri, başlı başına birer Turan Dursun kesilecektir. Ve işte o zaman bu toplum, sürüklenmekte olduğu uçurumu fark edecek ve ilkellikler girdabından kurtulma şansını deneyecektir.

Prof. Dr. İlhan Arsel

YAZARIN ÖNSÖZÜ

Elinizdeki kitap, daha güzel bir dünya için açılmış bir çığırın kitabıdır.

Daha güzel bir dünyanın, daha özgürlüklü dünya olmadan gerçekleşemeyeceği açık. Daha özgürlüklü bir dünyanın kurulabilmesi için de "tabu"ların yıkılması gerekli. Her türlü tabu yıkılmalı. En başta da "din"lerden, "inanç"lardan kaynağını alan tabular. Özgürlükleri bağlayan her türlü zincir kırılmalı. En başta da kafalardaki "iman zinciri"... Bu zincirlerin geçerli olduğu toplumlardaki insanlar, gerçekte "insanlar"dan daha başka şeydirler. İnsanın "düşünme" özelliğine tam yaraşır biçimde düşünemezler. "İman" kalıpları içindedir düşünceleri. Doğanın yapısına, yasalarına ters doğrultudaki "değişmezlikler" içinde... Duyguları da öyledir. Hepsi "göklü"dür, "Tanrı damgalı"dır. Zincirli olması yüzünden gelişme gösteremez; değişmelere, gelişmelere ayak uyduramaz. Uyumları bile uyumsuzluklarla doludur. Dünyamızdaki her tür olumlu gelişme, "din"inki, "iman"ınki başta olmak üzere, "tabu"ların zincirlerinden kurtulabildiği, yol bulabildiği ölçüde gerçekleşebilmiştir. "İnsan aklı", bilim, teknoloji, "insan hakları" alanında ulaşılan noktalar, bu yoldaki adımların ürünleridir.

"Akıl" ve "bilim", aydınlık kesimdedir. "Din", "iman"sa karanlık kesimde. Aklın, bilimin "ölçüleri" bellidir. "Gözlem" vardır, "deney" vardır, "nesnellik" vardır... Yolu "ışıklandıran" da bunlar. Din ve imandaysa bunlar yoktur. Karanlığı da bundan...

Öyleyse "din"in üzerine nasıl gidilmesi gerektiği ortada ve son derece açık: Karanlığın üzerine nasıl gidilirse, "din"in üzerine de öyle gidilmelidir. Karanlıkla savaşılırken ışık gerekli. Dinin, imanın üzerine giderken de...

Elinizdeki kitapta bulunan yazılarla, bu alanda bir ışık sunmaya çalışılmıştır. Bu yazıların "kitap" durumuna getirilmesi de çok yoğun istekler üzerine olmuştur.

Sevgili okurum! Bu yazıları, elbette ki sen değerlendireceksin. Benim burada, tarih ve kamuoyu önünde belge niteliğini taşısın diye belirtmek zorunda olduğum bir şey vardır:

Bu yazıların, yazılı basında yer alması için çok uğraştım. Çok kapı çaldım. Aylarca, yıllarca sürdü çabalarım. Ama hep geri çevrildi. "Çağdaş", "aydın" olarak tanınan kesimde bile, ürküntüler oluşturdu. En "hafif" olanlar sunulduğunda bile, "yer verirsek bizi taşlarlar" diye karşılandı. "Taşlanmak" ne demek, "bom-

balanacaklarından" korkanlar bile oldu. Kimilerinin karşılığıysa alışılagelen "taktikçi" politikacıların ağzıyla; "Biz, dine saygılıyız. Din duygularının incitilmesinden yana değiliz..." biçimindeydi. Her geri çevrilişimde düşünüyordum hep. Bu duyguları "incitme" göze alınmazsa, karanlıklarla nasıl savaşılabilir? Uygarlık alanındaki adımlar, bu duyguları incitmeden oluyor mu? "Din duygularını incitilmeden", daha güzel, daha uygar, insana daha yaraşır bir dünyaya ulaşma yolundaki "değişme"ler, "değiştirme"ler nasıl olabilir? Ve olabiliyor mu? Hangi "yeni" ve "yenilik" bu duyguları incitmeden gelmiş ya da getirilebilmiştir? İnsanoğlu kendisini ve doğayı değiştirirken "din duyguları"nı da "incitmemiş midir"? Bunları düşündüm, durdum yeniden düşündüm. Öbür yandan tartıştım. Ne ki, yol bulamadım, kapı bulamadım bizim "özgürlükçü" (!) yazılı basınımızda. Bunu belgeliyor ve suçladıkları "baskıcı rejim"lerin egemenlerinden pek geri kalmayacak biçimde katı birer bekçi, özgürlük için gerekli suların akmasına meydan vermeyen birer tıkaç durumundaki "aydın"ları, ülkemiz ve dünya kamuoyu önünde suçluyorum.

Sonunda bir kapı buldum: *2000'e Doğru* dergisini çıkaranlar açmıştı bu kapıyı. *Saçak* dergisi ve sonra *2000'e Doğru*. "Ohh!" Ne güzel bir olay. Artık, İslamdaki özel deyimiyle "mesail-i müstetire"yi, yani dince "kapalı kalması gereken konular"ı gün ışığına çıkarabilecektim. Ve koyuldum. Bildiğiniz gibi...

Bu kitapla birlikte, başka bir yayınevinden de olsa (Akyüz Yayınları) bir kitabım elinize ulaşacak: *Kulleteyn*. Roman. Belki de tam değil. "Romanlaşan" gerçekler. Bu kitapta da karanlık üstüne ışıkla gitmeye çalışılmıştır. Belgesel nitelikte.

Bir gün öbür kitaplarımın da yayımlanabileceğini biliyorum: 5 cilt olarak yayıma hazırladığım "Kutsal Kitapların Kaynakları". Ayrıca tarihte ve dünyada ilk olan ve çok değerli bir dostumun desteğiyle yayıma hazırladığım 14 ciltlik "Kur'an Ansiklopedisi". Biliyorum, bütün bunları okuyacaksın sevgili okurum.

Haziran 1990
Turan Dursun

TANRI

KUR'AN'IN TANRI'SI NEREDE?

Mülk Suresi'nin 16. ve 17. ayetlerinin, Diyanet'in resmî çevirisindeki anlamı şöyle:

"GÖKTE OLAN'ın, sizi yerin dibine geçirmesinden güvende misiniz? O zaman, yer sarsıldıkça sarsılır. GÖKTE OLAN'ın, başınıza taş yağdırmasından güvende misiniz? Benim uyarmamın nasıl olduğunu yakında bileceksiniz."

Ayetlerin başında, "men fi's-Semâ" yer alıyor. "Gökte Olan" anlamında.

"Gökte Olan"ın:

- İnsanları yerin dibine geçirebileceği,
- İnsanların başına taş yağdırabileceği,
- O'nun verebileceği bu tür cezalara karşı kimsenin GÜVENCEDE olamayacağı anlatılıyor.

Bu "Gökte Olan" kim?

Kuşkusuz, anlatılmak istenen, "Tanrı".

Demek ki bu ayetlerde, "Tanrı"nın "gökte olduğu", çok açık biçimde anlatılmakta.

"Tanrı" için "GÖKTE OLAN" denmesi, birçok konuda olduğu gibi şaşkınlığa ve bocalamalara yol açmış Müslüman yorumcular arasında. Bir kesimi, buna da dayanarak şöyle demişlerdir:

- Tanrı'nın yeri, yurdu vardır. (Tanrı'nın yeri, göktür.)[1]

Ne var ki, buna karşılık şu sorular sorulmuş:

- Tanrı, "gök"te olsa, "Tanrı"nın "gök"ten daha küçük olması gerekir. Böyle bir şey nasıl düşünülebilir?
- "Tanrı"nın "gök"te olduğu düşünülürse, varlığının ve varlığını sürdürebilmesinin, bir başka şeye bağlı olduğunu da düşünmek gerekir. Bu, nasıl olabilir?[2]

Kur'an yorumcularından, "gökte olma"yı, "yerinin yurdunun olması"nı, "Tanrı"ya, "Tanrı" kavramına yakıştırmayanlar pek çok. Ne var ki, Kur'an'ın kendisinin, bunu "Tanrı"ya yakıştırdığı ve öyle anlattığı da bir gerçek. Yorumcular, zorlamalı yorumlara sapsalar da, bu gerçeği değiştirememekte. "İlkel"ler de, "Tan-

1 Bkz. F. Râzî, *e't-Tefsirü'l-Kebir*, 30/69.
2 Bkz. Elmalılı Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, 7/5233.

rı"yı "gök"te görmezler miydi ve "çağdaş ilkeller" de öyle görmüyorlar mı? Ebu Müslim de, ayetlerde Tanrı için "GÖKTE OLAN" denmesini, Arapların, Tanrı'yı gökte görmelerine bağlıyor.[3]

Bakara Suresi'nin 210. ayetinde de şöyle denir:

> "Onlar, Tanrı'nın ve meleklerin, gölgeli bulutlar (ya da buluttan gölgeler) içinde gelmesini beklerler yalnızca. Ve işin (işlerinin) bitirilivermesini... İşler, Tanrı'ya döner."

Diyanet çevirisinde "Allah'ın azabının ve meleklerin tepelerine binip..." biçiminde bir anlam veriliyor. Ayetin sözleri, böyle bir anlama elverişli değil. Ayette, "Allah'ın azabının gelmesi"nden değil; KENDİSİ'nin "bulutlar içinde" gelmesinden söz ediliyor. Ayette açıkça yer aldığı halde, "Tanrı"nın "bulutlar içinde gelmesi", Tanrı'ya yakıştırılmadığı için, çeviriye yorum katılıyor ve "Allah'ın azabının..." deniyor. Bu yorum, kimi Kur'an yorumlarında da var.[4]

Ama yorumlar, Kur'an'da, "Tanrı"nın "bir yerden bir yere geliş"lerinden sözediliyor oluşunu örtmeye, yani bu gerçeği gözlerden saklamaya yetmiyor. Ama gerçek o ki, Tanrı'nın Kur'an'da "gökte olduğu", "bulutların içinde geldiği" anlatılıyor.

"Tanrı"nın "bulutlar içinde gelmesi" Tevrat'ta da var. Kaynak da zaten orası. Şunları okuyoruz Tevrat'ta:

> "Ey Efendi Tanrım (Rab Allah), çok büyüksün! (...) Sensin *bulutları kendine araba eden...*" (Tevrat, Mezmurlar, Mezmur 104: 1-3.)

> "İşte Efendi Tanrı (Rab), *hızlı bir buluta binmiş olarak* Mısır'a gidiyor. Onun bulunmasından Mısır'ın putları titreyecek..." (Tevrat, İşaya, Bap 19: 1.)

Bununla birlikte Kur'an'ın Tanrı'sının da, Tevrat'ın Tanrı'sının da asıl yeri, "Tahtı-sarayı" demek olan "ARŞ"ı, "göklerin üstünde"dir. Kur'an'da, yeri ve gökleri yarattıktan sonra "arşa dayandığı" bildirilir (A'râf Suresi, 54. ayet; Yunus Suresi, 3. ayet; Ra'd Suresi, 2. ayet; Tâ-Hâ Suresi, 5. ayet ve öteki sureler.) Hadislerde de "ARŞ"ın, göklerin üstünde bulunduğu bildirilir. "ARŞ"a ve "Tanrı"nın üzerinde bulunduğu bildirilen "sekiz dağ keçisi"ne ilişkin ayet ve hadisler sunulduğunda ayrıntılar görülecektir. Ayrıca unutmamak gerekir ki, Muhammed'in de, "Tanrı'yla görüşüp konuşmak" için "göklerin ötesine", O'nun "ARŞ"ına gittiği bildirilir (Mirac olayı). Tevrat'ta da şu tür anlatımlar göze çarpar: "Göklerin göğü üstüne binmiş olana ezgiler söyleyin!" (Tevrat, Mezmurlar, Mezmur 68: 33.) "Efendi Tanrı (Rab), kutsal tapınağındadır. *O'nun TAHT'ı, GÖKLERDE'dir...*" (Mez-

3 Bkz. F. Râzî, 30/70.

4 Örneğin bkz. Tefsiru'n-Nesefî, 1/105; Tefsiru'l-Celâleyn, 1/31; Taberî, *Camiü'l-Beyân*, 2/191-192; F. Râzî, 5/215.

murlar, Mezmur 11: 4.) "Efendi Tanrı, TAHTINI GÖKLERDE KURDU." (Mezmurlar, Mezmur 103: 19.) İlk çağların ilkellerinin de, çağdaş ilkellerin de "TANRI"larının yeri, "gökler"dir. Bu, mitolojilerde ve araştırmalarda açıkça görülür.

"Tanrı'nın asıl yeri"nin "gökler"de olduğu bildiriliyor. Ama bu, Tanrı'nın o yerden, zaman zaman "inmesi"ne engel değil. Tevrat'ta şöyle denir: "Ve gökleri eğip indi. Ve ayakları altında kara bulutlar vardı." (Mezmurlar, Mezmur 18: 9.) Kur'an'da da Tanrı'nın, "kıyamet günü, meleklerle birlikte geleceği" (Fecr Suresi, 22. ayet); "TAHTI'nı taşıyan 8 melekle (tahtının üzerinde) geleceği" (Hâkka Suresi, 17. ayet) bildirilir. Hadisçilerce tartışmasız sağlamlıktaki bir hadiste de Muhammed şöyle der:

> "*Efendi Tanrımız* (Rabbuna), her gece, gecenin son üçte biri kaldığında, DÜNYA GÖĞÜNE İNER..."[5]

Tanrı'nın dünya göğüne (birinci kat göğe) inmesini Tanrı'ya yakıştıramayan Müslüman yorumcular, "te'vil" yoluna sapıp yorumlarla durumu kurtarmaya çabalarlar. Ama İbn Teymiyye gibi bu yola karşı çıkanlar, sözlerden ne anlaşılıyorsa öyle almak ve anlamak gerektiğini savunurlar.[6]

2000'e Doğru
20 Ağustos 1989, yıl 3, sayı 34

5 Bkz. Buhârî, *e's-Sahîh*, Kitabu't-Tehaccüd/14; *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi ve Şerhi*, hadis no. 590; Müslim, *e's-Sahîh*, Kitabu Salati'l-Müsafirîn/168-172, hadis no. 758 ve öteki kitaplar.

6 Bkz. İbn Teymiyye, *Der'u Teâruzi'l-Akli ve'n-Nakl*, Arapça, 1971, 1/15.

TANRI'NIN TAHTI, SARAYI 8 DAĞ KEÇİSİNİN SIRTINDA

"Tanrı'nın tahtıyla sarayı"na, Kur'an dilinde "ARŞ" denir. "Arş", sözlük anlamıyla, "tavanlı bir yapı" demek.[1] "Taht", "saray" anlamında kullanılır (bkz. Arapça sözlükler). Şerif Cürcânî'ye göre, "ARŞ", "tüm cisimleri (varlıkları) içine alıp kuşatan bir cisim"dir.[2] Eski gökbilimde, "gök" demek olan "felek"ler "9"dur. "9. Felek"e, "Feleklerin Feleği", "En Büyük Felek" ve "Atlas Feleği" diye adlar verilir.[3] İşte din dilindeki "Tanrı'nın Arşı" da budur.[4]

Kur'an'da Tanrı için "Kral" anlamında "Melik" denir (bkz. Tâ-Hâ Suresi, 114. ayet; Mü'minûn Suresi, 116. ayet; Haşr Suresi, 23. ayet; Cum'a Suresi, 1. ayet; Nâs Suresi, 2. ayet). "Kral" olunca da "SARAY"ı ve "TAHT"ı olur. "Tanrı'nın ARŞ'ı" da bu anlamda.

"Arş" Kur'an'da, türevlerinin dışında 26 kez geçer. 4'ü, "Sebe' (Saba) Kraliçesi"nin "tahtı-sarayı" anlamında (bkz. Neml Suresi, 23, 38, 41 ve 42. ayetler). Biri, "Peygamber" Yusuf'un "taht"ı. Mısır'da hükümdarken (bkz. Yusuf Suresi, 100. ayet). Öbürleriyse Tanrı'nın (bkz. A'râf Suresi, 54. ayet; Tevbe Suresi, 129. ayet; Yunus Suresi, 3. ayet; Hûd Suresi, 7. ayet; Ra'd Suresi, 2. ayet ve öteki surelerdekiler). Demek ki Kur'an'daki "ARŞ"ların tümü, "taht ve saray" anlamında.

Ayetlerde Tanrı'nın "ARŞ"a "dayandığı" (istivâ), yani "tahtına, sarayına geçip kurulduğu" anlatılır (gösterilen ayetlere bakınız). Ne var ki, "kelamcı" Müslüman yorumculardan birçoğu, bunu Tanrılık için uygun görmez ve akılla bağdaştırmaz.[5]

Bu nedenle de durumu kurtarmak için sözleri, kendi gerçek anlamlarının dışına çıkarıp yorumlarlar.[6] Ne var ki, bu "te'vil" yolunu, "SELEF" adı verilen "eski İslam uluları" benimsemezler. Bu yüzden kelamcılarla "Selefiyye"den hadisçiler arasında, bu ve benzer konularda uzun tartışmalar süregelmiştir.[7]

1 Râğıb, *el-Müfredât.*
2 Cürcânî, *Ta'rifât.*
3 Şerhu'l-Çağminî, Arapça, 15-16, 23-24.
4 Muhammed Ali Tehanevî, *Keşşafu Istılahati'l-Fünûn,* İstanbul, 1984, tıpkıbasım, Arapça, 2/981.
5 F. Râzî, *e't-Tefsirü'l-Kebir,* 14/101 ve öt.; Tefsiru'n-Nesefî, 2/56 ve öteki tefsirler. Ayrıca bkz. kelam, akaid kitapları, örneğin; İmam Ebu Mansur Maturidî, *Kitabu't-Tevhid,* s.67-77.
6 Yorumlar için bkz. F. Râzî, 14/114 ve öt.; Elmalılı Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili,* 3/2176 ve öt.
7 Talat Koçyiğit, *Hadisçilerle Kelamcılar Arasındaki Münakaşalar,* Ankara, 1969, s.115, 135-136.

Hadisçilerden İmam Mâlik ve İmam Ahmed İbn Hanbel'in görüşü şöyle:

"Tanrı'nın istivası (yani sarayında tahtına geçip kurulması) MALUMDUR (bilinir), nasıl olduğuysa MEÇHULDÜR (bilinemez)."[8]

Kurtubî de şöyle der:

"Salih seleften hiç kimse şunu inkâr etmez: Tanrı, ARŞ'ın üstüne kurulmuştur. (İstivâ) Bu, gerçektir. Selef yalnızca, bu kurulmanın NASIL olduğunu bilmez. Çünkü bunun nasıl olduğu, gerçek anlamda bilinemez."[9]

Kelamda olduğu gibi usulu'l-fıkh denen İslam hukukunda da bu konu, anlaşılması en güç sayılan (müteşabil) konular arasındadır. Böylesine kapalı konuları "yalnızca Tanrı'nın bilebileceği" ileri sürülür ve bu görüş, "eskiler"e (selef) dayandırılır. İbn Teymiyye'yse bilinemezliği kabul etmez ve bunun eskilere dayandırılamayacağını savunur.[10] İbn Teymiyye'ye göre, ne zorlamalı yorumlara sapılmalı, ne de "yalnızca Tanrı bilir" denmeli; sözlerden ne anlaşılıyorsa o öylece alınıp kabul edilmeli.

Kısacası; "Tanrı'nın Arşı" denince anlatılmak istenen "Tanrı'nın tahtıyla sarayı"dır ve ayetlerde Tanrı'nın buraya geçip kurulduğu bildirilir.

Muhammed'in bir açıklamasına göre, "GÜNEŞİN KARAR YERİ" de "ARŞIN ALTI"dır. Muhammed, "GÜNEŞ"in her gün bu "karar yeri"ne vardığını, batışının böyle olduğunu, burada secde ettiğini, sonra Tanrı'nın buyruğuyla dönüp yeniden doğduğunu anlatır.[11]

Ne var ki, Muhammed'in bu açıklaması, "ARŞ"ın nerede olduğuna ilişkin açıklamalarıyla çelişir durumdadır. Çünkü yine kendisinin açıklamasına göre, "ARŞ", yedi kat göğün de, hepsini kuşatan (bkz. Bakara Suresi, 255. ayet) Kürsi'nin de ötesinde ve üstündedir. Sağlam hadislere göre bunların hepsi olağanüstü büyüklükte birer "maddi cisim"dir.[12] Öyleyse "GÜNEŞ"in "karar yeri (varış yeri)" nasıl olur da "ARŞIN ALTI" diye gösterilebilir?

Muhammed'in bir açıklamasında da, "ARŞ"ın, "CENNET"in üstünde olduğu anlatılır.[13]

Peki "yer, gök, cennet yokken" nerede ve neyin üzerinde bulunuyordu bu "Tanrı'nın sarayıyla tahtı?" "ARŞ" neyin üzerindeydi o zaman?

Sorunun karşılığı, Hûd Suresi'nin 7. ayetinde: "SU üzerindeydi."

Kur'an'ın bu açıklamasının kaynağı: Tevrat. "Başlangıçta Tanrı gökleri ve yeri yarattı. (...) Ve Tanrı'nın ruhu, suların üzerinde hareket ediyordu..." deniyor. (Tevrat, Tekvin, Bap 1: 1-2.)

8 Muhammed Ali Sabunî, *Safvetu't-Tefasir*, 1/450.

9 Bkz. Kurtubî, tefsir, 7/219.

10 İbn Teymiyye, *Der'u Teâruzi'l-Akli ve'n-Nakl*, Arapça, 1/14-15.

11 bkz. Buhârî, *e's-Sahîh*, Bed'u'l-Halk/4; *Tecrîd*, hadis no. 1321; Müslim, *e's-Sahîh*, İman/250, hadis no.159.

12 F. Râzî, 7/12.

13 Buhârî, *e's-Sahîh*, Tevhid/22; Tirmizî, *Sünen*, hadis no. 2530-2531.

Kur'an'a göre "ARŞ"ın "melekler"den "taşıyıcılar"ı da var (bkz. Mü'min Suresi, 7. ayet). Kimi Müslüman yorumcuya göre, bu "taşıyıcılar"ın şimdilik sayısı 4. "Kıyamet"teyse ayete göre "8" olacak sayı (bkz. Hâkka Suresi, 17. ayet).

Muhammed, açıklamasında bunlar için "8 DAĞ KEÇİSİ" diyor. Ve bu açıklamaya göre, bu "8 dağ keçisi", bugün de "ARŞI SIRTLARINDA TAŞIYORLAR". Hadisin özeti:

Dünya ile birinci gök katı arasındaki uzaklık: 71-73 yıllık. Muhammed'in bir açıklamasına göre ise, uzaklık 700 yıllık. Her iki gök katı arasında da bu kadar bir uzaklık var. Hepsinin üstünde de bir DENİZ. Derinliği iki gök katı arası kadar. Bunların üstünde de 8 DAĞ KEÇİSİ var. Her birinin çatal tırnaklarıyla omuzları arasındaki uzaklık, iki gök katı arasındaki uzaklık kadar. (Bir hadise göreyse uzaklık: 700 yıllık. Bkz. Ebu Davud, hadis no. 4727.) ARŞ, bunların sırtlarındadır. Tanrı'ysa işte bunun (ARŞ'ın) üstündedir.[14]

2000'e Doğru
27 Ağustos 1989, yıl 3, sayı 35

14 Ebu Davud, *Sünen*, Sünnet/19, hadis no. 4723; İbn Mace, *Sünen*, Mukaddime/193; Tirmizî, *Sünen*, hadis no. 3320.

TANRI'NIN BİÇİMİ VE BOYU

Şura Suresi'nin 11. ayetinde bir parçanın, Diyanet'in resmî çevirisindeki anlamı şöyledir:

"... O'nun (Tanrı'nın) benzeri hiçbir şey yoktur..."

Parçanın sözlerinin tam karşılığıysa şöyle:

"... O'nun (Tanrı'nın) benzeri gibi bir şey yoktur..."

Bu şöyle yorumlanır:

"O'nun kendisinin benzerinin bulunması şöyle dursun, benzerinin bile benzeri yoktur..."[1]

"Tanrı'nın benzerinin olmadığı" anlatılmak isteniyor. Daha doğrusu böyle demek istendiği savunuluyor yorumlarda.

Bununla birlikte "Tanrı'nın benzeri yoktur" sözü, Kur'an'ın bütününde ve hadislerde tanıtılan "Tanrı"ya pek uymuyor. Çünkü gerek ayetlerde, gerek hadislerde "Tanrı"nın nasıl tanıtıldığına, O'na uygun görülen niteliklere bakıldığında, bu Tanrı'nın "tıpkı insana benzediği" görülür. Yani "insan"da bulunan nitelikler bu "Tanrı"da da var.

Örneğin: İnsan görür, işitir; bu Tanrı da görür, işitir. İnsan konuşur; bu Tanrı da öyle... İnsan gelir, gider; bu Tanrı da... İnsan kızar, öfkelenir; bu Tanrı da... İnsan "öç alma" yoluna gider; bu Tanrı da... İnsan yatışır, düşünür, acır, bağışlar; bu Tanrı da... İnsan gibi "efendi"dir (Rabb), "kral"dır (Melik), "ev"i (Kâbe...), "tahtı, sarayı" (ARŞ) vardır. Güçlüdür kimi insan gibi (Azîz). "Ezici"dir (Kahhâr), "zorba"dır (Cebbâr), "sevecen"dir (Vedûd)... Dost, düşman edinir...

BİÇİMİ de insan gibidir bu "Tanrı"nın:

İnsan gibi "yüz"ü vardır. Birçok ayette, Tanrı'nın "vech"inden, yani "yüz"ünden söz edilir (örneğin bkz. Bakara Suresi, 115. ayet; Rahman Suresi, 27. ayet...). "El"inden, "iki el"inden söz edilir. Âdem için "iki elimle yarattım" diyor (bkz. Sâd Suresi, 75. ayet). Kendisi için "iki eli açık" denir (bkz. Mâide Suresi, 64. ayet). "İki göz"ünden söz edilir. Kimi zaman "aynî", yani "gözüm" der (bkz. Tâ-Hâ Suresi, 39. ayet), kimi zaman kendi "gözler"inden "a'yunina", yani "gözlerimiz" diye söz eder (bkz. Hûd Suresi, 37. ayet; Mü'minûn Suresi, 27. ayet; Tûr Suresi, 48. ayet...)

1 Elmalılı Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, 6/4225.

Bütün bunları, yani Tanrı'nın Kur'an'daki biçimini, kafalarındaki Tanrı kavramına uygun bulmayan yorumcular, kelamcılar ve usulu'l-fıkıhçılar (İslam hukukçuları), kendi görüşlerine uydurmak için sözleri, sözcükleri gerçek anlamlarının dışına çıkarıp yorumlar yaparlar. Eskiler (selef) ve eskilerin görüşünü benimseyenler (Selefiyye) ise, "yorum" (te'vil) yolunu benimsemez; "Ne demek istendiğini ancak Tanrı bilir" derler. İbn Teymiyye buna da karşı çıkar, "yalnızca Tanrı bilir" görüşünü kabul etmez. Gerçek anlamın dışında yorumlar yapmayı benimsemese de...[2]

Tanrı'nın görmesinin, işitmesinin ve öteki niteliklerinin insanınkine görünüşte benzese de gerçekte benzemediği savunulur genellikle. "Eli, yüzü, gözü..." için de benzer şeyler söylenir. "Tanrı'nınki çok başkadır" denir.

Şöyle denebilir:

– Tanrı'nın eli vardır. Ama bu "EL" kim bilir nasıl bir eldir? Yüzü de vardır. Ama bu "YÜZ" nasıl bir yüz? Gözleri de vardır, ama bu "GÖZLER" nasıl gözler?

"Selef"in, "Selefiyye"nin dediklerinin de aşağı yukarı bu olduğu söylenebilir. Dahası öteki yorumcularınki de, döne dolaşa bu noktaya gelebilir.[3]

Ne var ki, Tanrı'nın, "Âdem'i KENDİ SURETİNDE yarattığını" anlatan hadisler göz ardı edilemez.

Muhammed açıklıyor:

"Tanrı Âdem'i KENDİ SURETİNDE (kendi biçiminde) yarattı. O sırada Âdem, 60 'zıra'dır (bir 'zıra' = dirsekten ortaparmak ucuna kadar 75 cm, 90 cm arası. 60 zıra; 45 m, 54 m arasında değişiyor).[4]

"Kendi suretinde...", yani "Tanrı'nın suretinde..." Bir hadiste de Âdem'in "Rahman'ın ('Rahman' Tanrı'nın bir adıdır) suretinde yaratıldığı" açıklanır.

Bir "insan"ın –bu insan Âdem de olsa– 45-50 metre boyunda olamayacağı açık. Yani gerçek anlamıyla "bilim"in hiçbir dalı bunu kabul etmez. Kur'an'ı, hadisleri, kısacası "din"i "bilim"le bağdaştırma çabaları da boşuna bir çabadır.

Muhammed, Tanrı'nın "Âdem'i kendi suretinde yarattığını" açıklarken, "o sırada Âdem'in 60 zıra olduğunu" da açıklamakla "Tanrı'nın da 60 zıra (yaklaşık 45-50 metre) boyunda olduğunu" mu açıklamak istiyordu? Kesin bir şey söylenemez. Ama bu açıklamaya göre şu söylenebilir: Mademki Tanrı İNSAN biçimindedir; öyleyse organlarının biçimi ne olursa olsun, insanda olan organlar Tanrı'da da vardır. Örneğin; Tanrı'nın da iki eli, her elinin beş parmağı, iki ayağı, her ayakta beş parmağı, iki gözü, iki kulağı, bir burnu, saçlı ya da saçsız başı, bir

2 İbn Teymiyye, *Der'u Teâruzi'l-Akli ve'n-Nakl*, 1/14-15.

3 F. Râzî, 27/150-154.

4 Hadis için bkz. Buhârî, *e's-Sahîh*, Kitabu'-İstizan/ 1; *Tecrîd*, hadis no. 1367; Müslim, Kitabu'l-Cenne/28, hadis no. 2841.

beyni, bir kalbi, ciğerleri, böbrekleri, barsakları... vardır. Kur'an'ın, hadislerin "söz"lerine bakan İslam kelamcılarından "mücessime" (Tanrı'nın cisimli olduğu görüşünde olanlar) ve "müşebbihe" (Tanrı'yı insana, varlıklara benzetenler) adı verilen kesim de böyle der.[5]

"Tanrı'nın Âdem'i kendi biçiminde yarattığı" yolundaki açıklama Tevrat'tan alınmadır (bkz. Tevrat, Tekvin, Bap 1: 27; Bap 5: 1-2; Bap 9: 6).

Tanrı'nın "kıyamet"te "8 taşıyıcı" üzerinde geleceği ayette anlatılır (bkz. Hâkka Suresi, 17. ayet). Muhammed, Tanrı'nın, o sırada iki biçimde insanların karşısına çıkacağını, bir tanımadıkları biçimde, bir de tanıdıkları biçimde (insan biçiminde) görüneceğini" açıklar.[6]

2000'e Doğru
24 Eylül 1989, yıl 3, sayı 39

5 Bkz. Akaid.
6 Buhârî, *e's-Sahîh*, Kitabu't-Tevhid/24; *Tecrîd*, hadis no. 450; Müslim, *e's-Sahîh*, hadis no. 182.

İSLAMIN TANRI'SI AKILLI MI?

Bu soruyu, 45. sayıdaki mektubundan anımsayacağınız gibi, Halil Konut adındaki okurumuz da sormuştu. Bu okurumuz, "akaid kitapları"nda, Tanrı için "akıllı, şuurlu" denmediğini, "denemeyeceği"nin belirtildiğini, 22 Eylül günlü *Türkiye* gazetesinde de, bir okuyucuya bu yönde cevap verildiğini yazmıştı.

Önce şu gerçeğin altını çizelim: İnsanlar, kafalarındaki "Tanrı"yı "insan" gibi düşünürler. "Tanrı"nın varlığını kanıtlama yönteminden, "Tanrı'yı nitelemeler"e dek bu geçerlidir. İnsanların eliyle yapılanları görmüşler, bir de doğaya, evrene bakmışlar, "öyleyse bu şeylerin de bir YAPAN'ı, YARATAN'ı var" diye düşünmüşler. "İnsan"ın bir "canlı" olduğunu, yaşadığını, "gördüğünü", "işittiğini", "konuştuğunu", birtakım şeyleri "bildiğini", "istediğini", kimi şeylere "güç yetirdiğini", "sevdiğini", "sevmediğini", "acıdığını", "öfkelendiğini", "bağışladığını", "öç aldığını", "cezalandırma" ve "ödüllendirme" yollarına gittiğini görmüşler; "Tanrı"larında da bu nitelikleri düşünüp inanmışlar. Tanrı'da da "hayat"ın, "bilgi"nin, "görme"nin, "işitme"nin, "irade"nin, "kudret"in, "kelam"ın ve öteki niteliklerin bulunduğunu savunmuşlardır. İslam inancında da ("kelam", "akaid") bu görülür. Birçok din gibi İslam da "insan biçimci"dir ("antropomorfizm"). Tevrat'ta "Tanrı'nın insanı kendine benzer biçimde yarattığı"nın açıklanması (Tekvin, Bap 1: 25) ve bunun İncil'e, Kur'an'a, "hadis"lere yansıması (konu için bkz. "Tanrı'nın Biçimi ve Boyu" başlıklı yazı, sayı 39) "insan biçimcilik"ten kaynağını alır. Burada ister istemez bir düşünürün sözlerini anımsıyoruz: Elea Okulu'nun en eski filozofu Xenophanes (MÖ 570-485): "Ethiob'lu (kara) bir adam, Tanrı'yı KARA sanır. Bir Trakyalı MAVİ GÖZLÜ görür. Öküzler ve atlar da bir Tanrı düşünebilselerdi, kendi biçimlerinde görürlerdi." (Bu sözleri yorumlarıyla birlikte görmek için bkz. Cemil Sena, *Tanrı Anlayışı*, RK Yayınları, İstanbul, 1978, s.110.)

"İslam kelamı", özellikle "Sünnet Ehli (sünni ekol)", Tanrı'da "dirilik", "bilgi", "görme", "işitme"... var görür de, "AKIL" var görmez. Tanrı için "AKILLIDIR (Âkıl)" demez.[1]

Tanrı için "akıllıdır" denemeyeceğinin NEDEN'i açıklanırken, "akıl olmadan önce Tanrı'nın BİLGİSİZ bir dönem geçirmiş olması"nı kabul etmek gere-

1 Akaid kitapları, örneğin Hayâli, *Şerhu Nuniyye*, Arapça, İstanbul, 1318, s.23.

keceği, bununsa kabul edilemeyeceği ileri sürülür.[2] Yani, "AKIL, sonradan yaratıldığına göre, Tanrı için söz konusu olamaz. Tanrı'nın her şeyi AKLIYLA bildiği ileri sürülürse, akıl yaratılmadan önce bir şey bilmediği kabul edilmiş olur." Oysa "Tanrı"nın öteki "nitelik"leri için de aynı şey söylenebilir. Örneğin; "HAYAT'ı Tanrı yaratmıştır, Tanrı'nın hayatı vardır denemez; BİLGİ'yi Tanrı yaratmıştır, Tanrı'nın bilgisi var denemez..." gibi savlar ileri sürülebilir.

İslam kelamında konu şöyle ortaya getirilir: "Tanrı'ya herhangi bir ad ve nitelik vermek, o ad ve niteliğin ayet ve hadiste bulunmasına mı bağlıdır (tevkîfî'dir), yoksa buna bağlı değil midir?" Tartışılır. Sünni kesim genellikle "bağlı" olduğu görüşündedir.[3]

"Tanrı'nın AKILLI olduğu", ne Kur'an'da var, ne de hadislerde. Tanrı için "şudur ya da budur" diyebilmenin, ayet ve hadislerde geçmesine bağlı olduğunu savunanlara göre "Tanrı akıllıdır" denemez. Tanrı'nın "adlar"ı, "sıfatlar"ı açıklanmıştır. Muhammed, bunların "99" olduğunu ve bunları sayanların da "cennetlik" olacaklarını söylüyor.[4] Muhammed, bunları açıklıyor ve sayıyor.[5] Bunlara bakıyoruz, bunların arasında, Tanrı'nın "AKILLI" olduğunu anlatan bir ad ve nitelik yok. ("Âkl" ve benzeri bir şey geçmiyor.)

Kimileri "Tanrı ÂLİM (bilgili), KÂDİR (güçlü) de değildir" dediklerinde SÜNNİ kelamcıların buna karşı çıktıkları ve en başta Ebu Mansur Maturidî'nin şöyle dediği görülür: "O zaman Tanrı BİLGİSİZ, GÜÇSÜZ olur. Böyle bir şeydense Tanrı, yüceliğiyle uzaktır."[6] Tanrı için "ÂLİM", "KÂDİR"... dememeyi, Tanrı için bir eksiklik sayanların, aynı Tanrı için "AKILLI" dememeyi eksiklik saymamaları ilginçtir.

Akıl İslamda Ne Denli Önemlidir?

İslam için, inanırları, savunurları hep "akıl dinidir, mantık dinidir" derler. Bunu kanıtlamaya çalışırken, Kur'an'daki "akl"dan türeme sözcüklerin kullanıldığını ve "aklı olmayanın dini de yoktur" türünden "hadis"leri kanıt olarak gösterirler.

Birçok sözcük gibi "AKL"ın kökü de "deve"lidir. "Ikâl" Arapçada, "devenin bağlandığı (deveyi bağlamaya yarayan) ip"tir.[7] Ayet ve hadislerdeki "akl"dan türeme sözcükler de bu köke dayanır. "Bağlamak, alıkoymak, hapsetmek" anlamlarını içerir.[8] Ayetlerdeki "belki aklederler..." anlamındaki sözlerde geçen "aklet-

2 Hayâli, *Şerhu Nuniyye*.
3 Hayâli, *Şerhu Nuniyye*; Ebu'l-Muîn Nesefi, *Tebsıra*, s.72; Dr. Ali Abdulfettah, *el Fıraku'l-Kelamiyye*, Ezher, 1986, s.390.
4 Buhârî, *e's-Sahîh*, Kitabu't-Tevhid/12; Müslim, *e's-Sahîh*, Kitabu't-Zikr/5-6, hadis no. 2677.
5 Tirmizî, *Sünen*, Kitabu'd-Deavât/83, hadis no. 3507.
6 Ebu Mansur Maturidî, *Kitabu't-Tevhid*, s.66.
7 Arapça sözcükler ve Râğıb, *el-Müfredât*, A-K-L maddesi.
8 Bkz. Râğıb.

mek" de "anlamak" ve "özellikle Tanrısal konuları düşünmek"tir. Bunun bilinen "akıl"la ilgisi yoktur. Bir başka yazıda konu üzerinde ayrıca durulacak.

"Aklı olmayanın dini de yoktur" hadisine gelince. Bu hadisin, nice benzerleri gibi "UYDURMA" olduğu, kesin olarak belirlenmiştir.[9]

Kısacası, "din" için, "İslam" için "AKIL" değil, "İMAN" gereklidir. "Tanrı"sının "AKILLI OLMAMASI"nın "eksiklik" sayılmaması da buna uygun değil mi?

2000'e Doğru
12 Kasım 1989, yıl 3, sayı 46

9 Aclunî, *Keşfu'l-Hafa*, 2/487, no. 306.

KUR'AN'IN "TANRI"SI "İNSAN İRADESİ" TANIMIYOR

"İrade"nin kendisi değil, türevleri yer alır Kur'an'da. Ve Diyanet'in resmî çevrisindeki anlamı da "dileme"dir.

Buradaki "dileme"yse "isteme"dir.

Türkçe Sözlük'te, "irade"nin birinci anlamı "isteme"dir. Aynı sözlükte "ruhbilim"deki anlamı için de "bir şeyi yapmayı veya yapmamayı belirten iç güç, istemek yetkisi" deniyor. Bu anlamı da, İslam kelamındaki anlamına oldukça uygundur. "Cüz'î irade" de, "küllî irade"nin, yani "olumlu"yu ve "olumsuz"u birlikte içine alan "irade"nin bu iki yandan yalnızca birine yöneltilmesi, yani bir şeyi "yapma" ya da "yapmama" yönlerinden birini seçmedir.[1] Demek ki "irade", bir "seçme"dir. Olumlu ve olumsuz, yapma ve yapmama yanları birlikte bulunurken "küllî"; bu yanlardan biri seçildiği, istek bu yanlardan birine yöneldiği zaman da "bölündüğü" için "cüz'î" adını alır. Böyleyken genellikle "küllî irade" Tanrı'nın iradesi, "cüz'î irade" de insanın iradesi olarak bilinir ki, bu yanlıştır. Yani İslam kelamındaki açıklaması böyle değildir.

Kısacası, "irade", karşıya çıkan seçeneklerden birini seçmedir ya da seçebilme gücüdür. "İrade"si olan bir "seçim" yapar; onu ya da bunu, şu yönü ya da bu yönü, şu biçimde ya da bu biçimde, olumlu ya da olumsuz doğrultuda seçer.

Ne var ki, Kur'an ayetlerinin, hiçbir yoruma yer kalmayacak biçimdeki açık anlatımlarına göre, insanın böyle bir "seçim" yapabilmesi, "Tanrı'nın iradesi"ne, "Tanrı'nın dilemesi"ne bağlıdır. Şimdi buna ilişkin ayetlerden hiç değilse bir kesimine bir göz atalım:

"Allah dilemedikçe siz dileyemezsiniz..."

Diyanet çevirisidir bu. Ve bunu diyen söz, iki ayette aynen yer alıyor (bkz. İnsan Suresi, 30. ayet; Tekvîr Suresi, 29. ayet).

Bu ayetlerin açıklamasıyla, insana, bir şeyi yapma ya da yapmama özgürlüğü şöyle dursun, bir şeye yönelme, bir şeyi "dileme, isteme özgürlüğü"nün bile verilmediği son derece net bir biçimde anlatılıyor.

Çünkü bu ayetlere göre, herhangi bir konuda "Tanrı dilemeli" ki "insan da dileyebilsin". İnsanın "dileme"sini, istemesini Tanrı "dilemiyor", istemiyorsa, insan dileyemez, isteyemez.

Yine Diyanet çevirisinden:

1 Gelenbevî, *Ale'l-Celâl*, 1316, 1/194 ve öt.

"Allah kimi dilerse onu saptırır ve kimi dilerse onu doğru yola koyar." (En'âm Suresi, 39. ayet.)

"Ey Muhammed! Rabbin dileseydi, yeryüzünde insanların hepsi iman ederdi." (Yunus Suresi, 99. ayet.)

Kur'an'ın "Tanrı"sının şu sözü de ne denli açıktır:

"Biz dilesek herkese hidayet verirdik. Fakat cehennemi tamamen cin ve insanlarla dolduracağıma dâir, benden söz çıkmıştır." (Secde Suresi, 13. ayet.)

Şu ayetler de az açık değildir:

"Allah kimi doğru yola koymak isterse, onun kalbini İslamiyete açar. Kimi de saptırmak isterse, göğe yükseliyormuş gibi, kalbini dar ve sıkıntılı kılar. Allah inanmayanları, küfür karanlığında bırakır." (En'âm Suresi, 125. ayet.)

"'Üstün delil, Allah'ın delilidir. O dileseydi hepinizi doğru yola eriştirirdi' de!" (En'âm Suresi, 149. ayet.)

"İnsan iradesi"ne özgürlük tanımayan bu ayetleri yorumlamada nasıl zorluk çekildiğini ve bu zorlamalı yorumların nasıl bir komedi durumunu aldığını görmek için "akaid (kelam)" kitaplarına şöyle bir göz atmak yeter.[2]

Birkaç ayet daha:

"De ki: 'Allah size bir kötülük dilese, veya bir rahmet istese, sizi O'na karşı kim savunabilir?" (Ahzâb Suresi, 17. ayet.)

"Allah size bir zarar gelmesini dilerse, O'na karşı kimin gücü bir şeye yeter?" (Fetih Suresi, 11. ayet.)

Bu doğrultuda Kur'an'da pek çok ayet ve ayet hükmü vardır. İslam kelamcısı, "Tanrı dilediğini yapar" (Hûd Suresi, 107. ayet) ilkesini benimsemiştir. Tanrı dilerse insan iradesini iyiye, dilerse kötüye yöneltir. Anlatılan bu. Bu benimsenince de "insan iradesi" havada kalır.

Cebriyye mezhebi ayet ve hadisleri göz önünde tutarak, insanın iradesizliğini kabul etmek zorunda kalmıştır. Bu mezhebe göre, insan "cansız varlıklar" gibidir. Kesmeye yarayan bir bıçağın, yelden sallanan bir ağacın ya da savrulan bir nesnenin, açılıp kapanan bir kapının nasıl özgürlüğü yoksa, insanın da bir şeyi yapma ya da yapmama özgürlüğü yoktur; ne yapıyor ya da yapmıyorsa zorunlu olarak yapıyor ya da yapmıyor. Eş'arî mezhebinin görüşü de buna yakın olduğu için "orta dereceli bir zorunluluk (el cebru'l-mutavassıt)" görüşü savundukları kabul edilir. Maturidî mezhebi zorlamalı yorumlarla "insan iradesi"ni biraz kurtarma çabasını gösterir. Mutezile mezhebi biraz daha çok gösterir bu çabayı.[3] Ne var ki, Kur'an'ın "Tanrı"sının ayetlerdeki açıklamaları karşısında, "insan iradesi"ni kurtarmaya yönelik hiçbir çaba bir şeye yaramaz.

Yüzyıl
9 Eylül 1990, yıl 1, sayı 6

2 Örneğin bkz. Ebu Mansur Maturidî, *Kitabu't-Tevhid*, Arapça, İstanbul, 1979, s.286-287.

3 Bu mezhepleri bir arada görmek için bkz. Hayâli, *Şerhu Kasideti'n-Nuniyye*, İstanbul, 1318, s.56-57; Osman el Uryanî, *Hayru'l-Kalâid Şerhu Cevâhiri'l-Akâid*, İstanbul, s.80-81.

"TANRI BİLDİ-ANLADI Kİ..."

Kur'an'da "Tanrı bildi-anladı ki... (Alime'llahu)" denir (Bakara Suresi, 187 ve 235. ayetler) ve Tanrı'nın "neyi bilip anladığı, sonra ne yaptığı, nasıl bir değişikliğe gittiği" anlatılır. "Tanrı bildi-anladı ki..." diye başlayarak değil de, "Tanrı şunu şöyle bildi..." diye başlayarak da ayetlerin sözleri Türkçeye çevrilebilir. Diyanet'in resmî çevirisinde, "Allah... biliyordu", "Allah... bilir" denir. "Alime'llahu"yu, "Allah biliyordu" ya da "Allah bilir" diye çevirmek yanlıştır. Bir durumu kurtarmak için –ki zaman zaman bu yola gidiliyor– böyle çevrilmiştir. Çünkü tam karşılığı, "Tanrı bildi"dir (doğrusu için Hasan Basri Çantay çevirisine ve Ali Özek'in de içinde bulunduğu kurulun çevirisine bakınız).

Kur'an'ın Tanrı'sının Bilmediği Şeyin Belirmesi (Beda')

Önceden bilinmedik, bilinemedik bir şey ortaya çıkabilir. Buna, "İslam kelamı"nda "BEDA'" denir. Önceden bir tutum gösterilir, bir iş yapılır, bir davranışta bulunulur. Sonra, daha önce bilinmeyen, kestirilemeyen bir durum belirip ortaya çıkar. Daha önce gösterilen tutum, iş ve gidiş, bu yeni duruma, yeni bilgiye uygun düşmüyordur. Yeni bilgiye göre yeni bir tutum göstermek, yeni duruma uygun yeni bir şey yapmak gereklidir artık. Politikacıysa yeni duruma göre ayarlar politikasını. Yöneticiyse beliren duruma göre önlemler düşünüp uygular. Yasa koyucuysa yeni bilgilerin ışığı altında yeni durumlara, yeni gereksinimlere göre yeni yasalar çıkarır.

İNSAN ve toplumlar için DOĞAL'dır bu. Ama ya "TANRI" için?

İslam mezhepleri içinde, "Tanrı için de bu olur" diyenler vardır.

"Tanrı Görüş Değiştirir"

Şiilerin bir kesimi bu inançtadır. Keysaniyye bu inancı savunur.[1] Bu inancı paylaşanlar, kanıt olarak, en başta, Ra'd Suresi'nin 39. ayetini gösterirler. Ayetin

1 Bkz. Şehrestani, *el Milel ve'n-Nihal,* 1/197; Bağdadî, *el-Farku Beyne'l-Fırak,* s.38-46; Eş'arî, *Makalatu'l-İslamiyyin,* 1/91.

anlamı şudur: "Tanrı, dilediğini siler; dilediğini yerine koyar (bırakır ya da yeniden yazar). Ana Kitap (yorum: her şeyin yazılı olduğu LEVH-İ MAHFUZ) O'nun yanındadır."[2] Ünlü Muhtaru's-Sakafi (ölm. 687) "Tanrı'nın kendisine birtakım sözler verdiğini" söylemiş, söyledikleri çıkmayınca da "BEDA' oldu, Tanrı görüş değiştirdi, sözünden döndü..." demiştir.[3]

"Beda'"ya, yani "Tanrı için de 'bilinmedik şeylerin ortaya çıkması'nın söz konusu olabileceğine ve Tanrı'nın zaman zaman görüş değiştireceğine" inananlara, "El Bedâiyye" adı verilir.[4]

Kur'an'da, "Tanrı'nın her şeyi bildiği" yazılı (bkz. Nisâ Suresi, 176. ayet; Cin Suresi, 26. ayet...). Ne var ki, kimi sözlerine yorumsuz bakıldığında, "Tanrı'nın birtakım konuları sonradan BİLİP ANLADIĞI'nın anlatıldığı" da açıkça görülür:

"Tanrı, İnsanların, Cinsel İlişkiden Uzak Kalmaya Dayanamayacaklarını Anladı"

Bakara Suresi'nin 187. ayeti: "Oruç gecesinde, kadınlarınıza yaklaşmak size helal kılındı. Onlar sizin için birer elbise, siz onlar için birer elbisesiniz. Tanrı bildi-anladı ki, siz kendinize egemen olamıyorsunuz. O nedenle sizin tevbenizi kabul etti ve sizi bağışladı. Şimdi GİRİŞİN kadınlarınıza artık..."

Olay:

O dönemde, bir kişi oruç tutar da, iftar zamanı, orucunu bozmadan uyursa, o kimse ne o gece, ne de ertesi gün akşama değin orucunu bozabilirdi. Ne yeme, içme, ne de cinsel ilişki. Adamın birinin başına bu durum gelmiştir. Yani iftar etmeden uyumuştur. Şimdi, ertesi günün akşamına değin her şey yasak. Adam dayanamaz, gece uyanınca karısıyla yatıp cinsel ilişkide bulunur. Ertesi gün, üzgün, durumu gidip Muhammed'e anlatır. Rastlantı bu ya, aynı şey Ömer'in (Halife) başına da gelir. O da dayanamayıp yasak olan cinsel birleşimde bulunmuştur. O da üzgün biçimde Muhammed'e açıklar durumunu. Bu durum başlarına gelen başkaları da vardır. Onlar da açıklarlar. İşte bu OLAYLAR üzerine, anlamı yukarıda sunulan ayetin geldiği bildirilir.[5]

Bakara Suresi'nin 235. ayeti: "Evlenmeye ilişkin istediğinizi kadınlara çıtlatmanızda ya da içinizden geçirdiğinizi saklamanızda size bir günah yoktur. (Çünkü) Tanrı bildi-anladı ki (takılıp) yoğunlaşacaksınız onlara. (O kafanıza koydu-

2 Gösterilen kaynaklara bkz. Ayrıca bkz. F. Râzî, *e't-Tefsirü'l-Kebir,* 19/66 ve öteki tefsirler.

3 Özellikle bkz. Bağdadî, *el-Farku Beyne'l-Fırak,* s.46.

4 Muhammed Ali Tehanevî, *Keşşafu Istılahati'l-Funûn,* 1/157.

5 Ebu Davud, Kitabu's-Savm/1, hadis no. 2313; Buhârî, *e's-Sahîh*/15; *Tecrîd,* 910 no.lu hadis ve 911 no.lu hadisten sonra K. Miras'ın "İzah"ı; Süyuti, Lubabu'n-Nukûl Fi Esbâbi'n-Nüzûl, *Tefsirü'l-Celaleyn*'in kenarı, 1/36...

ğunuz kadınları gönlünüzden ve dilinizden düşürmeyeceksiniz. Yanaşın.) Ama onlarla gizlice sözleşmeyin. Meğer ki uygun bir söz söyleyesiniz..."

Burada da "Tanrı'nın bilip anladığı" belirtilen şey, "insanların, kadınlara olan düşkünlüğü". Yani; "Tanrı bilip anladı ki: Siz o kadınlara kafanızı takmadan, içinizden geçirmeden edemeyeceksiniz. Onun için buna yol verildi.[6] İsteğinizi çıtlatmanızdan sakıncayı kaldırdı Tanrı. Ama hemen o sırada isteğinizi açıklamanızı yasakladı. Duyulan istekte de bir sakınca yok.[7] Demek ki, burada anlatıldığına göre, "Tanrı, insanların kadınlara olan düşkünlüklerini anlamamış olsaydı, evlenmek için kafaya konulan kadına olan ilgiyi ve evlenme isteğini kadına çıtlatmayı yasak bırakırdı".

Kur'an'ın "Tanrı"sı, önce bir şey yapıyor, bir "hüküm" ortaya koyuyor; sonra bir gelişme olunca görüşünü, dolayısıyla "hükmünü değiştiriyor"; yani bir başka "hüküm" koyup, bir öncekini geçersiz kılıyor. Bu "nâsıh-mensûh (geçerli-geçersiz)" biçiminde de sunuluyor.

2000'e Doğru
19 Kasım 1989, yıl 3, sayı 47

6 M. Ali Sabunî, *Safvetu't-Tefasir,* 1/151.
7 F. Râzî, 6/132. Bu konudaki tartışmalar için ayrıca bkz. Taberî, tefsir, 2/323-325.

GÖRÜŞ DEĞİŞTİREN "TANRI"

Bakara Suresi'nin 106. ayetinin, Diyanet'in resmî çevirisindeki anlamı:

"Herhangi bir ayetin hükmünü yürürlükten kaldırır veya unutturursak, onun yerine daha hayırlısını veya onun benzerini getiririz. Allah'ın her şeye kâdir olduğunu bilmez misin?"

Çeviride "ayetin hükmünü" deniyorsa da, aslında "hüküm" yer almıyor. Yani doğrudan "ayetin kendisinin yürürlükten kaldırılmakta olduğu"ndan söz ediliyor ayette.

Demek ki, Kur'an'ın "Tanrı"sı, yukarıdaki ayette şunu diyor:

– Zaman zaman "ayet" (çeviriye göre ayet hükmü) yürürlükten kaldırırız.

– Kimi zaman "ayet"i unuttururuz da...

– Bir ayeti yürürlükten mi kaldırdık ya da unutturduk mu; ya "daha hayırlısı"nı önünüze getiririz ya da benzerini.

– Bilesin ki, "Tanrı"nın her şeye gücü yeter.

Burada, kimi ayetin "yürürlükten kaldırıldığı", kimininse "unutturulduğu" çok açık biçimde anlatılıyor. Yerine konanlardan kiminin "daha hayırlı (yararlı)," kimininse "benzeri" olduğu da...

Ayet Yürürlükten Kaldırma, Değiştirme

Nahl Suresi'nin 101. ayetinin anlamı:

"Biz bir ayeti, bir başka ayetin yerine koyup değiştirdiğimiz zaman (bir ayeti, bir başka ayetle yürürlükten kaldırdığımızda) –ki, Tanrı ne indireceğini daha iyi bilir– dediler ki: 'Sen, yalnızca bir uydurmacısın.' Hayır, onların çoğu bilmez."

Burada anlatılan bir ayet, bir başka ayetin yerine konuyor. Biri yürürlüğe sokulurken, öbürü yürürlükten kaldırılıyor. Bakara Suresi'ndekinde de, burada da Tanrı, "Biz yapıyoruz bunu!" diyor.

Değişikliği "Tanrı" Nasıl Yapıyor?

Bürûc Suresi'nin 21. ve 22. ayetlerinin, Diyanet'in çevirisindeki anlamı şöyle:

"Ey Muhammed! Doğrusu, sana vahyedilen bu kitap, Levh-i Mahfuz'da sâbit şanlı bir Kur'an'dır."

Burada da anlatıldığına göre, "Kur'an"ın aslı, "Levh-i Mahfuz" adı verilen "Tanrısal Levha"da. Bu "levha"ya, "KİTABIN ANASI" ya da "ANA KİTAP" demek olan "Ümmü'l-Kitâb" da denir.

İşte "Tanrı'nın ayetleri yürürlüğe koyma, yürürlükten kaldırma gibi işler için yaptığı değişiklik", Kur'an yorumcularına göre bu "LEVHA"da, bu "Ana Kitap"ta oluyor. Yorumcular, bu konudaki yorumlarını şu ayete dayandırıyorlar:

"Tanrı, dilediğini siler ('mahv'); dilediğini yerleştirir. Ana Kitap, O'nun yanındadır." (Ra'd Suresi, 39. ayet.)

Yazma-Bozma Tahtası

Yani "Ana Kitap (Levh-i Mahfuz)" yanında bulunduğu için "Tanrı", istediği değişikliği yapar. "Yerinde olduğu gibi bıraktığı" da olur; "silip attığı" da olur. Bir başka deyişle, "Tanrı yazar da, bozar da".

Yorumculara göre, Tanrı'nın söz konusu "LEVHA"da "dilediğini bozup dilediğini yazma (el mahvu ve'l-isbât)" işi, birçok konuda gerçekleşir. Ahmet, Ali, Güllü, Fadime, Cevat... Falan yerli, filan yerli, falan ülkeli, filan ülkeli... Şu insan bu insan zengin mi olacak, yoksul mu olacak; mutlu mu, mutsuz mu olacak; hırlı mı, hırsız mı olacak; uzun ömürlü mü, kısa ömürlü mü olacak; "cennetlik" mi, "cehennemlik" mi olacak?.. Çoğu yorumcuya göre, "Tanrı'nın yazması-bozması" bunları da kapsıyor. Bütün bunların yanında da kimi "ayet"in ya da bir ayet parçasının "yürürlüğe konulması, yürürlükten kaldırılması" olayını içine alıyor.[1]

Kısacası, "Tanrı", her şeyi "yazıp çizdiği" o "Ana Kitap"ta, dilediği her tür "değişikliği" yapıp durur yukarıdaki ayete göre. Bununla birlikte, aynı Kur'an'ın Tanrı'sı şunları da söyleyebilmekte: "Benim katımda söz değişmez..." (Kaf Suresi, 29. ayet.) "Tanrı'nın sözlerinde değiştirme olmaz..." (Yunus Suresi, 64. ayet.)

"Değişiklik" yapıldığında, "yürürlüğe konulan"a "nâsıh"; "yürürlükten kaldırılan"a "mensûh" denir. Bu olayın adı da "nesh"dir.

İslama göre, İslam şeriatından öncekiler, "Tanrı" eliyle yürürlükten kaldırılmıştır. Yani Kur'an yürürlüğe konunca, "İncil"in, "Tevrat"ın hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır. Bir "nesh" olayı bu. (İslam dünyası bu görüşte.) Bir başka

1 F. Râzî, 3/229; 19/64-65; Taberî, tefsir, 13/111-115; Tefsiru'n-Nesefî, 2/252...

"nesh" olayı da Kur'an'ın içinde. Konunun araştırmasını yapanlarca, 249 yerdeki ayet hükmünün "yürürlükten kaldırıldığı" belirtilir.[2]

Kur'an'daki Çelişkiler

"Nesh", Kur'an'daki çelişkilere, Kur'an yorumcularınca bulunan bir açıklama biçimidir. "Hadis"lerdeki çelişkiler için de "nesh" ileri sürülerek açıklama getirilir.

"Tanrı" aynı konuda, bir ayette bir şey söylüyor; başka ayette başka şey söylüyor. Örnek:

Enfâl Suresi'nin 65. ayetinde "Ey Peygamber! İnanırları, öldürüşmeye (savaşa) kışkırt!" dendikten sonra şöyle deniyor: "Sizin sabırlı 20 kişiniz, onlardan 200 kişiyi yener. Sizin 100 kişiniz, kâfirlerden 1 000 kişiyi yener. Çünkü onlar, anlamayan (geri zekâlı) bir topluluktur."

"Tanrı" burada, inanırların, kendilerinden sayıca "10 kat" daha çok olan inanmazları yenecek güçte olduklarını açıkça bildiriyor. Ama daha sonra görüş değiştirmiştir. Bakın ne diyor: "Şimdi, Tanrı sizden (yükü) hafifletti. Bildi-anladı (alimellahu) ki, sizde bir güçsüzlük vardır. Sizin sabırlı 100 kişiniz, onlardan (yalnızca) 200 kişiyi yener. Sizin 1 000 kişiniz, Tanrı'nın izniyle, onların 2 000 kişisini yener. Tanrı, sabredenlerle birliktedir." (Enfâl Suresi, 66. ayet.)

Bu iki ayet de "nesh" olayına örnek gösterilenlerdendir.[3]

2000'e Doğru
26 Kasım 1989, yıl 3, sayı 48

2 İbnü'l-Barızî, *Nâsıhu'l-Kur'anı'l-Aziz ve Mensuhû*, Beyrut, 1988, s.23.
3 Dr. Muhammed Vefa, *Ahkâmu'n-Nesh Fi'ş-Şeriati'l-İslamiyye*, Arapça, Kâhire, 1984, s.49.

İNANDIRMAK İÇİN
KUR'AN'DAKİ TANRI'NIN ANT İÇMELERİ

Kur'an'ın Tanrı'sıyla Tevrat'ın Tanrı'sının birçok benzerlikleri vardır. Örneğin ikisininki de "EFENDİ"dir (Rab). Tevrat'ınki bu niteliğini efendi-köle ilişkisinin çok geliştiği Fenikelilerin, "efendi" anlamına gelen "Ba'l"lerinden almıştır. Yunanlıların yine "efendi" anlamına gelen "Adonis"leri de aynı kaynaktan gelmedir. Ba'l, Kur'an'da hem put olarak geçer (Sâffât Suresi, 125. ayet), hem de "efendi-koca" anlamında (Bakara Suresi, 228. ayet; Nisâ Suresi, 128. ayet; Hûd Suresi, 72. ayet; Nûr Suresi, 31. ayet; Sâffât Suresi, 125. ayet).

İkisininki de "KRAL"dır. Kur'an'da Tanrı'ya "kral" anlamında beş yerde "Melik" denir (Tâ-Hâ Suresi, 114. ayet; Mü'minûn Suresi, 116. ayet; Haşr Suresi, 23. ayet; Cum'a Suresi, 1. ayet; Nâs Suresi, 2. ayet). Nâs Suresi'ndeki deyim çok ilginç: "MELİKÜ'N-NÂS"; yani, "İnsanların Kralı". Tanrı'ya uygun görülen niteliklerden biri de bu.

İkisininki de "kullar"ına sırasında "acır". Ödüller verir. Ama sırasında da çok "öfkelenir". Başlara, türlü ve tüyler ürpertici belalar gönderir. Ayrıca da "cehennem"de yakacaktır. Kur'an'da Tanrı'nın bir adı da "ZÜ'NTİKÂM"dır (Âl-i İmrân Suresi, 4. ayet; Mâide Suresi, 95. ayet; İbrahim Suresi, 47. ayet; Zümer Suresi, 37. ayet), yani "ÖÇ ALICI". "Öç" alır öfkelendiklerinden.

Daha başka ortak nitelikleri de sıralanabilir. Ama az da olsa ortak olmayan nitelikleri de var. Bunların başında da Kur'an'daki Tanrı'nın çok "ant içiyor oluşu" gelir. İnandırmak için çok çok ant içer. Tam Araplara özgü biçimde. (Yorumlarda da Arap geleneğine bağlanıyor.) Ve pek çok şey üstüne içer andını:

1) Kendi üstüne ant içer.

– "Fe ve Rabbike!" Yani, "Senin Efendi'ne-Tanrı'na antiçerim ki..." der. (Meryem Suresi, 68. ayet; Hicr Suresi, 92. ayet.)

– "Doğuların ve Batıların Efendisi'ne-Tanrı'sına antiçerim ki..." anlamındaki sözleri kullanarak ant içer. (Meâric Suresi, 40. ayet.)

– "Tallahi!", yani "Tanrı üstüne antiçerim ki..." diyerek ant içer. (Nahl Suresi, 56 ve 63. ayetler.)

2) "Peygamber"inin, yani Muhammed'in üstüne ant içer.

– "Le amruke!", yani "(ey Muhammed!) Senin yaşamın üstüne antiçerim ki..." der. (Hicr Suresi, 72. ayet.)

3) Kur'an üstüne ant içer.

– "Ve'l-Kur'ani!", yani "Kur'an üstüne antiçerim ki..." der. (Sâd Suresi, 1. ayet; Kaf Suresi, 1. ayet.)

– "Ve'l-Kitâbî!", yani "Kitap üstüne antiçerim ki..." der. (Duhân Suresi, 2. ayet.)

4) Göğe, gök cisimlerine, gök olaylarına ant içer.

– "Burçları olan göğe antiçerim ki..." (Bürûc Suresi, 1. ayet.)

– "Göğe ve yapanına (Tanrı'ya) antiçerim ki..." (Şems Suresi, 5. ayet.)

– "Göğe ve gece ortaya çıkana antiçerim ki... Gece ortaya çıkan nedir bilir misin? O, (cinlere, şeytanlara taş olarak atıldığında) delip geçen yıldızdır..." (Târık Suresi, 1-3. ayetler.)

– "Güneşe ve ışığına; onu izlerken aya; onu açığa vururken gündüze, onu bürüyen geceye... antiçerim ki..." (Şems Suresi, 1-4. ayetler.)

– "Geri dönüp yuvalarına gidenlere (yıldızlara); kararmaya yüz tutarken geceye; soluklandığında (aydınlanırken) sabaha antiçerim ki..." (Tekvîr Suresi, 15-18. ayetler.)

– "Hayır, tanyeri ağarmasına, geceye ve bürüyüp basana (karanlığa), dolunay durumundayken aya antiçerim ki..." (İnşikak Suresi, 16-18. ayetler.)

– "Hayır, yıldızların yerlerine antiçerim. *Ve andolsun ki bilseniz bu, büyük bir antiçmedir."* (Vâkıa Suresi, 75-76. ayetler.)

Tanrı, "yıldızların yerlerine andiçme"nin ne denli "büyük bir ant" olduğunu belirtiyor bu ayetlerde! Hem de ant içerek belirtiyor!

– "Sabaha (fecr), on geceye (haccın on gecesine), çifte, teke ve gelip geçerken geceye antiçerim. *Bunlarda akıl sahibi için birer ant değeri vardır."* (Fecr Suresi, 1-5. ayetler.)

Kur'an'daki "akl"ın, bugün bilinen türden bir "akıl" olmadığı, bu ayetlerden de çok güzel anlaşılır.

Aynı şeyler üstüne ant içmeler sürer gider.

5) "Yer, yani dünya üstüne ant içer.

– "Ve'l-ardi ve mâ dahâhâ!" Yani, yere ve onu yayıp dümdüz yapana antiçerim ki..." (Şems Suresi, 6. ayet.)

Bu ayete göre, dünya "yuvarlak" değil; serilen bir şey gibidir. Dümdüz!

6) Ve daha başka şeylere, sayılamayacak kadar çok şeye ant içer.

– "Tur"a, yani "kutsal dağ"a. (Tûr Suresi, 1. ayet; Tîn Suresi, 2. ayet.)

Tanrı'nın üzerine ant içtiği dağ, Tevrat'taki "Sina Dağı"dır. Mûsâ'nın, "on buyruğu" bu dağda aldığı bildirilir.

– "Kıyamete..." (Kıyamet Suresi, 1. ayet); "yele, yağmur yüklü buluta, gemiye, meleğe..." (Zâriyât Suresi, 1-4. ayetler); "düşman üzerine sürülen atlara..." (Âdiyât Suresi, 1-5. ayetler); "denize..." (Tûr Suresi, 6. ayet); "Muhammed'in

doğum yerine, doğum sahibine..." (Beled Suresi, 1-3. ayetler); ona, buna, "incire, zeytine..." (Tîn Suresi, 1. ayet), kısacası her şeye ant içer.

– "Gördüğünüz ve görmediğiniz şeylere antiçerim ki..." der. (Hâkka Suresi, 38-39. ayet.)

Kur'an'daki Tanrı, bunca şey üstüne ant içerken, insanları belirli şeylere inandırmak ister. Öfkelendiği kimselerin başlarına neler getirebileceğine; "kıyamet"e, kendisine inanmayan ve karşı gelenlerden nasıl öç alacağına; korkunç cehennem ateşinde nasıl yakarak cezalandıracağına... Evet, bunlara inandırmaya çabalar.

2000'e Doğru
25 Haziran 1989, yıl 3, sayı 26

KUR'AN'DAKİ TANRI'NIN BEDDUALARI

Bilindiği gibi "beddua" iki sözcükten, "bed" ile "dua" sözcüklerinden oluşur. Birincisi Farsça, ikincisi Arapçadır. "Kötü dua" demektir. Türkçesi; ilenme ya da "ilenç".

Kur'an'ın "Tanrı"sının inandırmak için nasıl "ant içtiğini" ayetlerden sunmuştuk örnekleriyle. Bu "Tanrı", inanmayanlara, kızdıklarına "beddua" da eder. Yani ilenir.

Mantıkta, istem üçe ayrılır: Eşitler arasındaki istem. Buna "iltimas" (Türkçedeki değil) denir. Yukarıdan aşağıya olan istem. Bu da "buyruk"tur (emir). Aşağıdan yukarıya yöneltilen istem (dilek). Buysa "dua"dır. Yani aşağı durumda olan bir kimse, yukarıda olan birinden bir şey istediğinde, bir dilekte bulunduğunda "dua" denir buna. Kötü olanına da "beddua". Bu dilek yöneltildiği zaman, birinin kötü duruma düşmesi istenir. Bunu sağlaması için yukarıda olan bir kimseden, üstün bir güçten dilenir.

İnsanların "Tanrı"dan, "üstün bir güç"ten dilekte bulunmaları doğal. Ama, "Tanrı'nın dilekte bulunması"na gelince, anlaşılır gibi değil. Tanrı, "her şeyin, her gücün üstünde" görüldüğüne göre, hangi üstün güçten dilekte bulunur? Gelin işin içinden çıkın!

Kur'an'daki Tanrı'nın "bedduaları"nı akla uygun bir biçimde yorumlamaya çalışan Kur'an yorumcuları da çok zorlanırlar, işin içinden çıkamazlar bir türlü.

Kur'an'ın "Tanrı"sı, en başta, "insan" denen varlığa "beddua" eder:

– "Canı çıksın o insanın, o ne nankördür." (Abese Suresi, 17. ayet.)

Bu çeviri, Diyanet'in resmî çevirisidir.

"Canı çıksın" yerine "kahredilesi" (H. Basri Çantay'ın çevirisi); "kahrolası" (Suudi Arabistan'ın çevirttirdiği); "geberesi", "gebersin", "öldürülsün", "(dilerim) başı kesilsin" diye de çevrilebilir Türkçeye.

"İnsan", Tanrı'ya karşı "nankör" sayılıyor. Tanrı'nın istediği doğrultuda bulunmadığı için. Tanrı, ona bu nedenle "kahrolsun", "gebersin", "başı kopsun" diyerek beddua ediyor. Yani derler ya: "Gebersin inşaallah!!!" İşte öyle.

Böyle bir "beddua" kim için yapılır?

Kuşkusuz, "düşman" için.

Demek ki, "insan"ı da Kur'an'ın "Tanrı"sı "düşman" görüyor genel olarak.

Sonra inanmazlardan özellikle kimilerini seçer, onlara beddua eder:

Örneğin "Yahudiler"e, "Hıristiyanlar"a.

– "Onları (Yahudileri, Hıristiyanları) Allah yok etsin!" (Çev. Diyanet, Tevbe Suresi, 30. ayet.)

"Allah"ın kendisi, "Allah onları yok etsin!" diyor. Şaşılacak şey değil mi?

Tüm "kâfirler"e, özellikle de bir kesimine:

– "And olsun ki ey inkârcılar! Siz aykırı görüştesiniz! Bundan dönebilecek kimseler döndürülür. Boş sanıda bulunan, bilgisizliğe saplanıp kalanların *canları çıksın!"* (Çev. Diyanet, Zâriyât Suresi, 8-11. ayetler.)

"Boş sanıda bulunmak", Tanrı'yı Kur'an'daki gibi düşünmemek; "bilgisizliğe saplanıp kalmak" da, yine Kur'an'daki gibi inanmamaktır. Bu düşünce ve inançta olanlara "beddua" ediyor Tanrı.

– "Ey Muhammed! Onlara baktığın zaman, cüsseleri hoşuna gider. Konuşurlarsa sözlerini dinlersin. Tıpkı sıralanmış kof kütük gibidirler. Her çığlığı kendi aleyhlerine sayarlar. Onlar düşmandır. Onlardan çekin. *Allah canlarını alsın!* Nasıl da aldatılıp döndürülüyorlar!" (Çev. Diyanet, Münâfikûn Suresi, 4. ayet.)

Burada da "Allah", münafıklar için "Allah'a beddua ediyor".

– "Çünkü o düşündü, ölçtü, biçti! *Canı çıkası* (canı çıksın, gebersin!..) ne biçim ölçtü biçti! *Canı çıkası* sonra yine ne biçim ölçtü, biçti! Sonra baktı; sonra kaşlarını çattı; suratını astı; sonra da sırt çevirip büyüklük tasladı. 'Bu, sadece öğretilen bir sihirdir', 'bu Kur'an, yalnızca bir insan sözüdür' dedi. İşte bu adamı, yakıcı bir ateşe yaslıyacağız!" (Çev. Diyanet, Müddessir Suresi, 18-25. ayetler.)

Hadislerde, Kur'an yorumlarında belirtildiğine göre, burada kınanan, beddua edilen kimse, Muğire Oğlu Velîd'dir.[1] Aynı kimse için Kalem Suresi'nin 8-13. ayetlerinde de birçok sövgüler yer almış, en sonunda "piç" anlamında "zenim" denmiştir.[2] Gelin görün ki, bu adamın oğlu "Hâlid", sonradan önemli bir "İslam kahramanı" niteliğinde ortaya çıkmıştır.

– *"Ebu Leheb'in elleri kurusun! Yok olsun!* Malı ve kazandığı kendisine fayda vermez. Alevli ateşe yaslanacaktır. Karısı da, boynunda bir ip olduğu halde ona odun taşıyacaktır." (Çev. Diyanet, Tebbet Suresi'nin tamamı.)

"... elleri kurusun!" yerine, "iki eli kurusun!" diye çevrilirse, ayetteki aslına daha uygun düşer.

Tanrı'nın burada beddua ettiği "Ebu Leheb", Muhammed'in amcasıdır. Muhammed'e inanmadığı için ve düşman sayıldığı için Tanrı beddua ediyor.

2000'e Doğru
15 Ekim 1989, yıl 3, sayı 42

1 F. Râzî, 30/198-202.
2 Celaleyn, 2/230 ve öteki tefsirler.

KUR'AN'DAKİ TANRI'NIN İNSANLARI AYIRMA POLİTİKASI

İnanır-İnanmaz (Mü'min-Kâfir) Ayrımı

Yunus Suresi'nin 19. ayetinde (çeviri Diyanet'in) şöyle denir: "İnsanlar bir tek ümmettiler, sonra ayrılığa düştüler..."

Bakara Suresi'nin 213. ayetinde de, insanların başlangıçta "tek bir ümmet", yani "aynı inancı paylaşan bir topluluk" olduğu anlatılır. Ayrıca anlatıldığına göre, "Tanrı isteseydi, tüm insanları BİR TEK ÜMMET yapabilirdi". (Bkz. Hûd Suresi, 118 ayet; Nahl Suresi, 93. ayet; Şûrâ Suresi, 8. ayet.)

Kur'an'ın Tanrı'sı, "insanların tek bir ümmet olmamaları için" özel politikası olduğunu, "tek ümmet olmayı" özellikle önlediğini, mal mülk dağıtımını yaparken de bu politikayı güttüğünü açıklar.

Diyanet'in resmî çevirisinden üç ayetin anlamı:

"Eğer bütün insanların bir tek inkârcı ümmet olmakta *birleşmelerini önlemek istemeseydik;* Allah'ı inkâr edenlerin tavanlarını, üzerinde yükseldikleri merdivenleri, evlerinin kapılarını, üzerine yaslanacakları kerevetleri GÜMÜŞTEN yapar ve ALTIN bezeklerle işlerdik. Bunların hepsi ancak, dünya hayatının geçimliğidir. Âhiret, Rabbinin katında, O'na karşı gelmekten sakınanlaradır." (Zuhruf Suresi, 33-35. ayetler.)

Yani "bu dünya"da "kâfir"lere daha büyük zenginlikler verebileceğini, ancak, "herkes kâfir olur diye" bu yola gitmediğini, zenginlik dağıtımını bunu önleyecek biçimde yaptığını anlatıyor.

İnsanların "kâfirlik"te birleşmelerini önlemek için güdülen bu politika anlaşılabilir. Ama insanları "iman"da birleştirmeyi neden gerçekleştirmedi Tanrı? Böyle bir soru sorulabilir. "Tanrı, inanırlara dünyada daha çok mal vererek herkesi imanlı yapabilirdi. Neden yapmadı?" Bu soru soruluyor ve Kur'an yorumlarında şu karşılık veriliyor: "O zaman da İslâm, dünya için Müslüman olan münafıkların dini olurdu."[1] Ne var ki, bu kez şöyle bir konu getirilebilir. İslamda, Kur'an'da da geçen bir "El Müelleftü'l-Kulûb" vardır. "Gönülleri İslama kazandırılanlar" diye anlam veriliyor. Buhârî'deki hadislerde de yer aldığına göre, bu kapsama giren kimseler varlıklı insanlar oldukları halde bunlara ganimetten çok büyük oranlarda fazla pay verilmiş ve bu da Muhammed'i "adaletsizlik"le suçlamalara, söy-

1 Zemahşerî, Keşşâf, 4/197.

lenmelere yol açmıştı Müslümanlar arasında.[2] "El Müellefetü'l-Kulûb", Kur'an'a da geçirilmiştir. Tevbe Suresi'nin 60. ayetinde, bunlara ZEKÂT verilebileceği de belirtilmiştir. Yani ZENGİN de olsalar, bunların zekât almaları uygun görülmüştür. İslamı benimsemeleri ya da İslamda kalmaları için kendilerine daha çok GANİMET ve ayrıca zekât verilmesi uygun görülen "El Müellefetü'l-Kulûb"a verilen ayrıcalık, Taberî tefsirinde "RÜŞVET" diye niteleniyor.[3] Şu sorulabilir: Bu durum da, "insanları dünyalık için Müslüman yapıp İslamı münafıkların dini durumuna getirmiyor muydu?" Bu sorunun karşılığını bulamıyoruz.

Kur'an'da her şey "Tanrı'nın dilemesi"ne bağlanıyor. Ve değişmez politika: İnsanlardan kimini doğru yola çekme, kimini "saptırma". Bunun böyle olduğu anlatılıyor hep:

Nahl Suresi'nin 93. ayetine Diyanet çevrisinde şu anlam veriliyor: "Allah dileseydi sizi TEK BİR ÜMMET yapardı. Ama O, istediğini saptırır; istediğini doğru yola eriştirir. İşlediklerinizden, and olsun ki, sorumlu tutulacaksınız."

Mâide Suresi'nin 48. ayetinde de, Tanrı'nın insanları "tek ümmet" yapmaması, "insanları denemesi"ne bağlanıyor.

Kur'an'ın Tanrı'sının Kadın-Erkek Ayrımı

Bakara Suresi'nin 228. ayetinde, "erkeklerin DERECELERİNİN, kadınlardan ÜSTÜN olduğu" açıklanır. Nisâ Suresi'nin 34. ayetinde de Tanrı'nın erkekleri kadınlara ÜSTÜN yaptığı belirtilir, sonra, kadınlarının kendilerine başkaldırmalarından kaygılanacak erkeklere, "Onları (o kadınlarınızı) DÖVÜN!" denir.

Kur'an'ın Tanrı'sının Sınıf Ayrımı

Kur'an'da birçok ayette, Tanrı'nın, "dilediği kimselerin rızkını BOL, dilediği kimselerin rızkınıysa DAR yaptığı" anlatılır. (Örneğin, bkz. Ra'd Suresi, 26. ayet; İsrâ Suresi, 30. ayet; Kasas Suresi, 82. ayet; Ankebût Suresi, 62. ayet; Rûm Suresi, 37. ayet; Sebe' Suresi, 36. ayet; Zümer Suresi, 52. ayet.)

İnsanların kimini neden İŞÇİ, kimini neden PATRON, işveren yaptığını, bu alandaki politikasını da anlatır Kur'an'da:

Diyanet'in resmî çevirisinden:

"Ey Muhammed! Rabbinin rahmetini onlar mı taksim edip paylaştırıyorlar? *Dünya hayatında onların geçimlerini aralarında BİZ TAKSİM ETTİK.* Birbirle-

2 *Tecrid-i Sarîh*, Diyanet Yayınları, hadis no. 1299-1303.
3 Taberî, 10/113.

rine İŞ GÖRDÜRMELERİ İÇİN KİMİNİ KİMİNE DERECELERLE ÜSTÜN KILDIK. Rabbinin rahmeti, onların biriktirdikleri şeylerden daha iyidir." (Zuhruf Suresi, 32. ayet.)

Bu ayette açıkça şunlar anlatılıyor:

– İnsanlara mal varlıklarını veren TANRI'dır. Malı mülkü, geçimlikleri Tanrı paylaştırmıştır insanlar arasında.

– Mal varlıklarıyla, zenginliklerle Tanrı insanların kimini kimine *üstün* yapmıştır.

– Tanrı'nın böyle yapmasının nedeni de, insanları çalıştırmak. İnsanların kimi zengin, kimi yoksul olmasaydı, kimi insan kimi insanı çalıştıramazdı, kimi insan İŞÇİ, kimi insan da İŞVEREN olmaz ve dünyanın düzeni bozulurdu.

2000'e Doğru
1 Ekim 1989, yıl 3, sayı 40

KUR'AN'IN TANRI'SININ ELİNDEKİ TERAZİ

Kur'an'ın, Muhammed'in anlattığına göre; "Tanrı'nın terazisi" vardır. Hem bu dünyada, hem de "Ahiret"te.

Terazi, bildiğimiz bir tartı aygıtıdır. Farsça bir sözcüktür. Kur'an'da, 16 kez "mîzân" diye geçer.

"Terazi" bir simgedir de. "Hak ve adalet"in simgesi. Çok "doğru tutulması" gerekiyor "adalet" için.

Dünyadayken Tanrı'nın Elindeki Terazi

Mâide Suresi'nin 64. ayetinde (Diyanet çevirisiyle) şöyle denir:

"Yahudiler, 'ALLAH'IN ELİ SIKIDIR' dediler. Dediklerinden ötürü elleri bağlansın! (Bedduada bulunan: Tanrı.) Lânet olsun! (Lânet eden: Tanrı.) Hayır! O'NUN İKİ ELİ DE AÇIKTIR! Nasıl dilerse (öyle) sarfeder..."

Bu ayet nedeniyle bir hadis yer alır hadis kaynaklarında:

Tanrı'nın Elindeki Terazinin Dengesi Yok

Hadis, yukarıdaki ayet nedeniyle yer veren Tirmizî'deki biçimiyle şöyle: "RAHMAN'ın (Tanrı'nın) SAĞ ELİ doludur. (İçindekiler akar da akar. Gece gündüz akışlar, o eldekinden hiçbir şey eksiltmez. (Yani: Tanrı'nın sağ elinde bitip tükenmez nimetler-rızıklar vardır. Kullarına gece gündüz durmadan aktığı halde tükenmez, eksilmez de...) ÖBÜR (sol) ELİNDEYSE TERAZİ vardır. Terazinin (rızık konulup tartılan) GÖZÜ, BİR AŞAĞI İNER; BİR YUKARI ÇIKAR."[1]

Bu hadis Buhârî'de de yer alır. Az uzunca. Tanrı'nın varlıklı kuluna, "Sen (başkalarına) harca ki, ben de sana harcıyayım!" dediği ve Muhammed'in, "Biliyor musunuz, gök ve yerin yaratılmasından bu yana Tanrı ne denli harcamada bulunuyor (kullarına)?" diye sorduktan sonra yukarıdaki açıklamayı yaptığı bildirilir. Tanrı'nın ARŞ'ının (tahtıyla sarayının), başlangıçta, su üzerinde bulunduğu da

1 Tirmizî, *Sünen,* Kitabu Tefsiri'l-Kur'an/6, hadis no. 3045.

anlatılır. Şöyle bir değişiklik de var: "Rahman" yerine "Allah" geçer. "Sağ el (yemîn)" yerine de yalnızca "el (yed)"...[2]

Tanrı insanlara "terazi"yle RIZIK dağıtırken, rızık konulmuş olan göz, neden "bir aşağı inip bir yukarı çıkıyor?" Hadisi Türkçeye çeviren Kâmil Miras şöyle açıklıyor:

"Bu suretle (Tanrı), insanların kimine ÇOK, kimine AZ rızık verir." (Bkz. *Tecrîd*'deki aynı hadisin Türkçesi.)

Akla gelen bir soru: Tanrı'nın elindeki TERAZİ'de bir BOZUKLUK mu var? Bir inanır ("mü'min") kişi, buna "evet!" diyemez.

Açıklamaya göre: Rızık tartılırken kimi insana "ağır ağır", yani bol bol rızık vermeyi, kimi insanı geldiğinde de, rızık konulmuş "kefe"nin yukarıda kalmasını, yani az verilmesini Tanrı'nın kendisi istiyor. Yukarıda geçen ayetteki açıklama da çok açık: "(Tanrı) nasıl dilerse öyle sarfeder (rızıkları)..." Yani, kimse "niye böyle yapıyorsun, niye kimi kuluna çok, kimi kuluna az veriyorsun?" diye karışamaz. Bu doğrultuda başka ayetlerde de açıklama var.

Kısacası, kimi insanın ZENGİN, kimi insanın YOKSUL olması, "Tanrı'nın elindeki TERAZİ"nin durumundan. "Rızıkların tartılıp dağıtılması" sırasında, "terazinin iki kefesi"nin bir düzeyde bulunmamasından, "terazinin kolu" dengede değil. Bunun böyle olmasının nedenini de Kur'an, özet olarak şöyle açıklıyor:

"Tanrı öyle istiyor..."

İlgili ayetlerden birkaçı:

"Tanrı, dilediği kimsenin rızkını geniş, dilediğininkini de dar yapar..." (Ra'd Suresi, 26. ayet.) "Senin Efendi Tanrı'n (Rabb), rızkı, dilediğine geniş, dilediğine dar yapar..." (İsra Suresi, 30. ayet). "Tanrı kullarından kimine rızkı geniş, kimine dar verir. Kuşkusuz Tanrı, her şeyi BİLEN'dir." (Ankebût Suresi, 62. ayet.) (Aynı açıklamayı yapan ayetler için bkz. Rûm Suresi, 37. ayet; Sebe' Suresi, 36 ve 39. ayetler; Zümer Suresi, 52. ayet; Şûrâ Suresi, 12. ayet.) "Efendi Tanrı'nın rahmetini onlar mı paylaştırıyorlar?! Dünya yaşamında, onların (kulların) geçimlerini aralarında biz bölüştürdük de, birbirlerine iş gördürsünler (kimi ÇALIŞAN, kimi ÇALIŞTIRAN olsun) diye, kimini (zenginı) kimine (az varlıklıya ya da yoksula) derecelerle ÜSTÜN kıldık..." (Zuhruf Suresi, 32. ayet.)

Burada bir soru daha akla gelebilir: Öyleyse, "Tanrı'nın elinde terazi" neden var? Eşitlik gözetmediğine, herkese eşit ölçüyle rızık dağıtmadığına göre, "'TERAZİ"yi niye kullanıyor?

Kur'an yorumlarında, kimi ayet ve hadislere dayanılarak, bu soruya şu karşılık verildiği görülür: "İnsanları SINAMAK için..."[3] Ya da "Bir HİKMET için!" denir.[4] "Tanrı'nın hikmetinden ve yaptığı şeylerin nedeni sorulmaz..." (Bkz. En-

2 Buhârî, *e's-Sahîh*, Kitabu Tefsiri'l-Kur'an/11/2; *Tecrîd*, hadis no. 1707.
3 Bu karşılık için örneğin bkz. M. Ali Sabunî, *Safvetu't-Tefasir*, 2/467.
4 Sabunî, 1/352-353; Ebu's-Suûd, 2/43.

biyâ Suresi, 23. ayet.) "Tanrı'nın yaptığına itiraz yok."[5] "İtiraz olmaması"nın "nedeni"ni EHL-İ SÜNNET şöyle açıklar: "Mülk, Tanrı'nın kendisinindir. Onun için kimsenin itiraz etmeye hakkı yok."[6]

2000'e Doğru
8 Ekim 1989, yıl 3, sayı 41

5 F. Râzî, 12/44; Celaleyn, 1/104...
6 F. Râzî, *aynı yerde*.

ŞERİAT TANRI'SININ HİLESİ

Buradaki "hile"yi Türkçedeki anlamında kullanıyorum. "Düzen, aldatmaya, oyuna getirmeye yönelik yapılan iş, tuzak..." anlamında.

Çokları, "Şeriatın Tanrısı"nı iyice tanımaz. Kendi kafasında geliştirdiği, "sonsuz güzellikler kaynağı" ve "iyilik, güzellik, dürüstlük yolunu gösteren, bunu inanırlarına aşılayan varlık" diye görür. Savunduğunda da öyle savunur. İslamın, İslam şeriatının "Tanrı"sı mıdır konu? Konuşurken, tartışırken kafasındaki bu "Tanrı"ya uyacak biçimde konuşup tartışır.

Onun için İslam "kelam"ında da zamanla, duruma göre, "kafalardaki Tanrı"ya uygun düşecek biçimde yorumlar oluşturmaya çabalanmıştır. "Şeriat Tanrısı"nın orası burası budanmış, orasına burasına eklemeler yapılmış ve bu "Tanrı"da "tadilat" yoluna gidilmiştir.

Bu yapılırken, şeriatın kendisindeki, temel kaynakları olan Kur'an'daki ve "hadis"lerdeki "Tanrı", olduğu gibi kalmıştır kuşkusuz. Yani değişmeden... Gelişen, değişen her şeye, zamana, çağa, yeni durumlara, yeni anlayışlara, yeni yaşama biçimlerine "meydan okumuş"tur. Böyle gelmiştir çağlar boyu. "Hile" söz konusu olunca da "Tanrı"ya yakıştırılmaz. Gelip "kafalardaki Tanrı"ya çarpar çünkü. "Tanrı'nın hile yapmayacağı" düşünülür. "Tanrı da hile yapar mı? Hâşâ!" denir.

Gelin görün ki, "Şeriat Tanrısı", ayetlerin, hadislerin çok açık açıklamalarına göre; hem kendisi "hile" yapar, hem de "hile" yapılsın diye "Peygamber"ine öğütler verdirir.

Kur'an'da "hile (düzen, tuzak)" anlamına gelen "hud'a"nın türeviyle bir yerde (bkz. Nisâ Suresi, 142. ayet); aynı anlama gelen "mekr" sözcüğü ve türevleriyle de altı yerde (bkz. Âl-i İmrân Suresi, 54. ayet; A'râf Suresi, 99. ayet; Enfâl Suresi, 30. ayet; Yunus Suresi, 21. ayet; Ra'd Suresi, 42. ayet; Neml Suresi, 50. ayet), "Tanrı'nın hile yapar olduğu" anlatılır. Kur'an'ın "Tanrı"sı birtakım kasabaları nasıl yok ettiğini uzun uzun anlattıktan sonra sorar: "Onlar, Tanrı'nın hilesine karşı kendilerini güvenlikte mi görüyorlardı?" (A'râf Suresi, 99. ayet.)

Sonra şöyle der:

"Tanrı'nın düzenine karşı, yalnızca zararlı çıkan bir toplum kendisini güvenlikte görür."

Yine Kur'an'ın "Tanrısı" herkese şunları duyurur:

"... De ki: 'Tanrı, hile yapmakta, herkesten daha hızlıdır.'" (Yunus Suresi, 21. ayet.) Bunun tam karşılığı olan sözlere, "Tanrı"ya yakıştırılmadığı için Diyanet'in resmî çevirisinde, kendi anlamının dışında bir anlam verilmiştir. Bu, hep yapılır.

"Onlar hile yaptılar; Tanrı da hile yaptı. Tanrı, hile yapanların en hayırlısıdır." (Âl-i İmrân Suresi, 54. ayet.)

"... Onlar hile-tuzak kurarlar. Tanrı da hile-tuzak kurar. Tanrı hile-tuzak kuranların en hayırlısıdır." (Enfâl Suresi, 30. ayet.)

Muhammed de "inanır"larını, "inanmaz"larıyla savaşa yöneltirken şu öğütü verir:

"El hambu hud'atun = savaş hiledir."[1] Muhammed, bu öğüdü vermekle kalmamış, kendisi uygulamış ve uygulatmıştır da. Nicelerini, örneğin bir ozanı, Ka'b ibn Eşref'i, "hile" yaptırarak, tuzak kurdurarak öldürtmüştür.[2]

İslam şeriatı, tüm dünyayı bir savaş alanı görür. Bu savaş, "İslam inanırları"yla "inanmazlar" arasındadır. Şeriat, güçleninceye dek, "mümaşat" yolunu, yani "birlikte barış içinde bulunma"yı kullanır. Bu da bir çeşit "hile"dir. Ama güçlenince, iki yoldan birinin seçilmesini ister insanlardan:

– Ya ölüm

– ya da İslam.

İnanç ve düşünce özgürlüğünün soluğu kesilmiştir o zaman. İslam, hiçbir "din"i "din" olarak tanımaz. Kur'an'ın "Tanrı"sı; "Tanrı'nın dininden başka bir din mi istiyorlar? (Yani hiç olur mu?)" diye sorar (Âl-i İmrân Suresi, 83. ayet). Sonra, "kim İslamdan başka bir din isterse, onunki kabul edilmeyecektir hiçbir zaman" der. Ve yine şöyle açıklamada bulunur: "Tanrı katında din, kuşkusuz, yalnızca İslamdır." Güçleninceye dek şöyle demiştir: "Senin dinin sana, benim dinim bana." (Kâfirûn Suresi, 6. ayet.) "Dinde zorlama yoktur..." (Bakara Suresi, 256. ayet.) Güçlendikten sonraysa, inanmazlar gösterilerek Müslümanlara şu buyruk verilmiştir:

"... Onları nerede bulursanız orada öldürün!" (Bkz. Bakara Suresi, 191. ayet; Nisâ Suresi, 89 ve 91. ayetler; Tevbe Suresi, 5. ayet.)

İran'da mollalar, Şah'a karşı, sol kesimle "mümâşat" yapmıştır (barış içinde birlikte yürümüştür, Şah'a karşı birlikte savaşmıştır). Ama ne zaman ki güçlenmişlerdir; daha önce "ittifak" kurduklarına ne yaptıklarını herkes bilir. Mollalar, İslam şeriatındaki "hile" yöntemini kullanmışlardır.

1 Buhârî, *e's-Sahîh*, Kitabu'l-Cihâd/157; Müslim, *e's-Sahîh*, Kitabu'l-Cihâd/17-18, hadis no. 1739-1740.

2 Buhârî'nin de içinde bulunduğu hadis kitaplarında yer alan olay için bkz. *Tecrîd*, Diyanet Yayınları, hadis no. 1578.

Ülkemizdeki "molla"ların, din çevrelerinin, "çifte standart olmasın", "demokrasi, inanç ve düşünce özgürlüğü" diyerek sol kesimin karşısına çıktıkları, birçoklarını istedikleri çizgiye getirmeyi başardıkları ve Türk Ceza Yasası'nın 141, 142. maddeleriyle birlikte 163. maddesinin tartışıldığı şu sıralarda bunların bilinmesinde, unutulmamasında yarar var. "Görüş"lerin soluğu kesilmesin diye...

Ekonomi ve Politikada Görüş
Şubat 1990, sayı 39

TANRI SARAYINDA NAMAZ İNDİRİMLERİ

Efendi Tanrı (Rab) görüşmek üzere Muhammed'i makamına, sarayına (ARŞ) çağırmıştır. Bunun için de önce bir hazırlık yaptırtmıştır: Meleğe, onun göğsünü, şurasından ta şurasına değin yardırmış, kalbini çıkarttırmış, zemzem suyuyla yıkattırmış, iman dolu altın bir tasla bu kalbe İMAN doldurtmuş, sonra kalbi yerine koydurtup göğsü kapattırmıştır.

Burada sorulabilir:

Muhammed'in kalbi, daha önce

– Temiz değil miydi?

– İmanlı değil miydi?

Bu ve benzeri sorular üzerinde durmak, konuyu dağıtabilir. En iyisi, hadisten konuyu izlemek:

Efendi Tanrı (Rab), sonra, Muhammed'in gezisi için bir binit gönderir (cennetten). "BURAK" adı verilen, katırla eşek arası ak bir binit. Geziyi başlatır. Muhammed, önce bu binitle, geceleyin, Mekke'den Kudüs'e; sonra aynı gece, "mi'rac (merdiven)" denen, göğe dayalı bir MERDİVEN'le, Cebrail'in eşliğinde göğe varıp ulaşır.

Birinci kat gök. Kapısı KAPICI-BEKÇİ MELEK, Cebrail'in kapıyı çalıp bu kapıcı melekle konuşması:

– Kim o?

– Ben Cebrail.

– Yanındaki kim?

– Muhammed!

– Göğe çıkmak için ona çağrı oldu mu?

– Evet.

Her gök katında bu konuşmalar olur. Sonra kapıcı-bekçi melek, Muhammed'e "merhaba, hoş geldin" diyerek kapıyı açar. Cebrail'le Muhammed içeri girerler. Peygamberlerin makamları da gök katlarında. Cebrail, Muhammed'le bu peygamberleri tanıştırır. İlkin, birinci katta, Âdem'le olur tanışma.

Sonra ikinci kat. Üçüncü, dördüncü, beşinci... derken yedinci kat. Gök katları tamamdır. Ama daha yukarıya da gezi sürecektir.

Sonra Cebrail'in kendisi alır taşıma işini. (Kanadıyla) alıp götürür Muhammed'i. Yükseldikçe yükselirler. Öyle bir yere gelirler ki, gıcırtı işitirler.

"Kalemlerin Gıcırtısı"

Kimi şeylerin bozulup yeniden yazıldığı ("el mahvu ve'l-isbât"), Kur'an'daki deyimiyle "Ana Kitap"ta (Ümmü'l-Kitab), yorumlarındaki anlatımıyla "Levh-i Mahfuz"da yazılar yazılmakta. Bu "yazgı yazan kalemlerin gıcırtıları" (sarîfu'l-aklâm) duyulur.

Burada da bir soru sorulabilir: Bunlar ne tür kalemler ki, gerilerden duyulacak kadar gıcırtı yapıyor?

Buna da "kim bilir?" diye karşılık verip geçelim ve hadislerde anlatılanları izleyelim yine:

"Sidretü'l-Müntehâ" denen ve bir "sınır"ı oluşturan kesimdir burası. Necm Suresi'nde açıklandığına göre, "varılacak cennet" de buralarda. (Bkz. Necm Suresi, 14-15. ayetler.) Ve burası "TANRI'NIN SARAYI"nın (ARŞ) yakınlarında. İşte burada bir "farz" bildirilir.

"Elli Vakit Namaz Farzı"

Aslında Muhammed'in bir de, buradan "SARAY"a yolculuğundan söz edilir. "Refref (kimine göre bir döşek, kimine göre bir görevli)" denen araç ya da aracıyla gittiği anlatılır.[1] Necm Suresi'nin 10. ayetinden çıkarılan anlama göre de, "namaz farz"ı "Tanrı katı"nda olur.

"Farz" olarak bildirilen "namaz", tam "elli vakit"tir.

Muhammed, buyruğu alıp döner, gök katlarına. 7. KAT'a, sonra 6. KAT'a iner. Mûsâ'ya uğrar.

"Elli Vakit Namaz Çoktur, Git İndirim Yaptırt!"

Mûsâ'yla konuşurlar:

– Tanrı senin ümmetine ne farz etti?

– Elli vakit namaz. Her gün için.

– Buna, ümmetinin gücü yetmez. Efendi Tanrı'na (Rabbine) dön de İNDİRİM yaptırt!

Muhammed, günlük namaz vakitlerinde indirim yaptırtmak için Efendi Tanrı'sına döner.

"Namaz İndirimi İçin Muhammed'in 6. Gök Katıyla Saray Arasındaki Gidiş Gelişleri"

Muhammed, Tanrı'ya vardığında bir indirim yaptırtır. Ne var ki, dönüp Mûsâ'nın yanına geldiğinde, Mûsâ yine çok bulur namaz vakitlerini. İndirim yaptırt-

1 Kâmil Miras, *Tecrîd*'in 1551 no.lu hadisinin "izah"ı ve notlar.

ması için Muhammed'i bir daha gönderir. Muhammed gider, bir indirim daha yaptırır. Döner; Mûsâ bunun da çok olduğunu, yine çıkıp indirim yaptırtması gerektiğini söyler. Muhammed yine gider, yine indirim yaptırır. Ve böylece birkaç gidip geliş sonucunda, günlük namaz vakti sayısı 5'e iner. Mûsâ bunu da çok bulmuştur. Ama Muhammed, artık utandığını, gidip yeni bir indirim yaptırmak için yüzünün kalmadığını söyler ve günlük namaz vakit sayısı 5'te kalır. Ve Tanrı, "Beş vakittir, ama yine de elli vakittir" der; bir ayetten alınma, "Benim katımda söz değişmez" (Kâf Suresi, 29. ayet) anlamındaki parçayı ekler. Şunu da söyler: "Ana Kitab'da nasıl farz kıldımsa öyledir. Beş vakitten her birine on katı sevap olunca yine elli vakit eder."[2]

Efendi Tanrı (Rab), "görüş değiştirmedim!" demeye getiriyor, ama yine de bir "değişiklik olduğu" üzerinde birleşiliyor. Çünkü, "50 vakitten, 5 vakte indirim" olmuştur. İleri sürülür ki, "Yahudilikte farz olan da, 50 vakit namazdı." Ve Efendi Tanrı'nın, Müslümanlardan kendisine şöyle yalvarmalarını bu nedenle istediği belirtilir: "Efendi Tanrımız (Rabbenâ)! Bizden öncekilere yüklediğin gibi bize de ağır yük yükleme!" (Bakara Suresi, ayet 286.)[3]

Daha "tebliğ edilmeden" namaz vakitlerinde indirimler yapılmış olmasının uygun gerekçelerle açıklaması için çok çabalanıyor, ama kolayca içinden çıkılamıyor.[4]

Tartışmalarda açıklığa kavuşmayan bir soru:

– En iyisini, Tanrı değil de, Mûsâ mı biliyordu?

2000'e Doğru
3 Aralık 1989, yıl 3, sayı 49

2 Buhârî, *e's-Sahîh*, Kitabu's-Selât/1, Kitabu't-Tevhid/37; *Tecrîd*, hadis no. 227, 1551; Müslim, *e's-Sahîh*, Kitabu'l-İmân/259-265, hadis no. 162-164.

3 Yorum için özellikle bkz. F. Râzî, 7/146.

4 Askalanî, *Fethu'l-Bârî*, Bulak Matbaası, Mısır, 1300, 1/391-392.

İNSANI HAYVANA DÖNÜŞTÜRME CEZASI

Kur'an'daki "Tanrı", öfkesini sık sık belli eder. Kızdıklarına nasıl cezalar verdiğini, nasıl "öç" aldığını anlatır. "Ceza"ları arasında insanları hayvanlara dönüştürme de var.

İnsanı Maymuna Dönüştürme Cezası

"Cumartesi yasağı"na uymama cezası olarak bu ceza verilmiş!

"(Ey Yahudiler!) İçinizden cumartesi günü azgınlık edenleri elbette biliyorsunuz. Onlara: *'Aşağılık birer maymun olunuz!'* dedik. Bunu, çağdaşlarına ve sonradan geleceklere *bir ceza örneği* ve Allah'a karşı gelmekten sakınanlara ders olsun diye yaptık." (Bakara Suresi, 65-66. ayetler.)

İki ayetin, Diyanet çevirisindeki anlamları böyle.

Anlatılan şu:

– Cumartesi iş yapmak yasak.

– Cumartesi yasağı çiğnenmiş.

– Yasağa uymayanları, Tanrı, "Birer aşağılık maymun olun!" diyerek maymuna çevirmiş. Bir "ceza örneği" olarak...

Olay nasıl olmuş?

Olay, bir başka surenin ayetlerinde anlatılıyor: A'râf Suresi'nin 163. ayetinin Diyanet'in çevirisindeki anlamı şöyle:

"Ey Muhammed! Onlara deniz kıyısındaki kasabanın durumunu sor. Cumartesi yasaklarına tecavüz ediyorlardı. Cumartesi balıklar sürüyle geliyor; başka günler gelmiyorlardı. *Biz onları* (kasabalıları), yoldan çıkmaları sebebiyle böylece *deniyorduk.*" Aynı surenin 166. ayetinin anlamı (Diyanet çevirisi):

"Kendilerine edilen yasakları aşınca, onlara: 'Aşağılık birer maymun olun!' dedik."

Demek ki, ayetler olayı şöyle anlatıyor:

– *Tanrı,* "deniz kıyısında bulunan", yani *geçimleri balıktan, balıkçılıktan olan bir kasaba halkını denemek istemiştir.*

– Bir yandan cumartesi günleri çalışmayı, balık tutmayı yasaklarken; öbür yandan da balıkları cumartesinin dışındaki günlerde tutabilecek yerlerden uzaklaştırmıştır.

– Kasabalılar bakarlar ki, balıklar cumartesi günleri sürüyle gelirken başka günler hiç mi hiç gelmiyor! Ne yapsınlar? Geçimleri de balıktan. Dayanamayıp yasağı çiğnerler, cumartesi günleri balık avlarlar.

– İşte bunun üzerine Tanrı öfkelenmiştir. Yani cumartesi yasağını çiğneyip balık avladılar ve sınavı kazanamadılar diye.

– Tanrı, oyuna gelen kasabalıları en ağır biçimde cezalandırmış; onları "aşağılık maymunlar"a çevirmiş.

Kimi Kur'an yorumcusu, durumu biraz kurtarmak için, ünlü yöntemi kullanarak "te'vil" yoluna gider, yani "yorum"larla çözümlemeye çabalarlar: "Maymunlara doğrudan dönüştürme" değil, "maymun karakterine dönüştürme" olduğunu savunurlar. Elmalılı Hamdi Yazır da bu yolu benimseyenlerden.[1] Ne var ki, bu görüşün tutarlı olmadığını yorumcuların çoğu kabul etmekte. Ünlü Kur'an yorumcusu F. Râzî de böyle bir yorumun doğru olamayacağını belirtir.[2] Ayetlerin sözleri, ceza verilen insanların, "birer aşağılık maymun" yapıldıklarını açıkça anlatır nitelikte.

Domuzlara Dönüştürme Cezası

Başka ayetlerde de, cezalandırılan insanlardan kiminin "maymunlar"a, kiminin de "domuzlar"a "dönüştürüldükleri" anlatılır:

Diyanet'in çevirisinde, Mâide Suresi'nin 60. ayetine şu anlam verilir:

"'Allah katında bundan daha kötü bir karşılığın bulunduğunu size haber vereyim mi?' de! Allah kime lanet ve gazab ederse, *kimlerden maymunlar, domuzlar* ve şeytana kullar *kılarsa,* işte onlar yeri en kötü ve doğru yoldan en çok sapmış olanlardır."

Sıçanlara Dönüştürme Cezası

İnsanların ceza olarak "sıçanlara" da "dönüştürüldükleri" hadislerde açıklanır. Muhammed şöyle der:

– "İsrailoğulları'ndan bir topluluk yitiktir. Ne yaptıkları, başlarına ne geldiği de bilinmiyor. Ben bunların, kesinlikle SIÇANLARA DÖNÜŞTÜRÜLDÜKLE-

1 *Hak Dini Kur'an Dili,* 1/378-379.
2 F. Râzî, 3/111.

Rİ görüşündeyim. Bakıp görmez misin ki *sıçanların önüne deve sütü konulduğunda hiç içmezler* de, koyun sütü konulduğunda içerler."[3]

Demek ki Muhammed'e göre bugün görülen sıçanlar, İsrailoğulları'ndan hayvana dönüştürülenlerden. Muhammed, sıçanların koyun sütü içtikleri halde, "deve sütü" içmemelerinden bu sonuca vardığını belirtiyor! Peki sıçanların "deve sütü"nü içmemelerini neden bu yolda bir kanıt sayıyor Muhammed? İsrailoğulları'nda "deve" (tabu olduğu için) etiyle, sütüyle haramdı da ondan. Yani, "Sıçanlar da İsrailoğulları'ndan oldukları için yasak olan deve sütünü içmiyorlar..." demek istiyor. Kimi hadiste de Muhammed'in, İsrailoğulları'nın kertenkelelere dönüştürülmüş olabileceklerini düşündüğü, bundan kuşkulandığı anlatılır.[4]

Muhammed, kendi ümmetinden de hayvanlara, örneğin maymunlara, domuzlara dönüştürülenler bulunacağını açıklar. Ve açıklamasına göre bunlar, "zina"yı, "şarab"ı, "ipekli giyme"yi ve "çalgı çalıp eğlenme"yi "helal" sayanlardır...[5]

2000'e Doğru
22 Ekim 1989, yıl 3, sayı 43

3 Müslim, *e's-Sahîh*, Kitabuz-Zühd/61-62, hadis no. 2997.
4 Ebu Davud, *Sünen*, Kitabu'l-Et'ıma/28, hadis no. 3795.
5 Buhârî, *e's-Sahîh*, Kitabu'l-Eşribe/6; *Tecrîd*, hadis no. 1892.

MUHAMMED'İN "EL MERHÛME ÜMMET"İNE DEPREM VE ÖTEKİLER

Bu yazı İran depremi sırasında yazılmış; ama bilinen nedenler yüzünden gününde yayımlanamamıştır.

İran'daki son deprem, her deprem gibi üzücü. Ama "düşündürücü" de. İnanılan "Tanrı" açısından...

Bununla birlikte "şeriat mollaları", acı olayları, "Tanrı'nın hikmeti"ne, "deneme"sine bağlamakta güçlük çekmeyeceklerdir. Çok çok eski bir açıklama biçimidir bu. İslam öncesi inançlardan İslama geçmiş bir inanca dayalı, her "felaket"te hemen başvurulan bir gerekçe. "Tanrı daha iyisini bilir. Öyle uygun görmüştür. Yaptığı her işte bir hikmet vardır. İlahi takdire kimse karışamaz. Bu takdiri kimse değiştiremez. Bunlar, günahlarımız yüzündendir. Ayrıca Tanrı insanları dener. Ne ölçüde sabırlı olduklarına bakarak karşılıklar verir. Sevab ya da azab..." İran mollaları da bu türden şeyler söylemişlerdir. Üstelik ellerinde, bunu söylemelerine yarayacak nitelikte "ayet"ler ve "hadis"ler de vardır: Kur'an'daki "felaket", "akebet" ve "deneme (imtihan)"la ilgili ayetler. Muhammed de şöyle der.

– "Benim ümmetim, el merhûme bir ümmettir. Ona âhirette azab yoktur. Onun azabı yalnızca dünyadadır: Fitneler (kargaşalar), depremler ve öldürme-öldürülme (katl)."[1]

"Merhum" sözcüğü, Türk toplumuna da yabancı değildir. "Ölen" bir insandan "merhum" diye söz edilir. Cenazelerde de, "Bu merhumu nasıl bilirdiniz?" diye sorulur, "âdab-ı İslamiyye"ye uygun olarak, "doğru-gerçek" ve "yalan" olmasına bakılmaksınız "Müslümanlara tanıklık ettirilir".

"Merhume" de "merhum"un dişilidir. Yani dişi için, kadın için söylenir.

"Ümmet" de "dişil" sayıldığı için "el merhume" denmiştir.

Ne var ki, buradaki "el merhume", "Tanrı'nın rahmetine ermiş" anlamındadır.

"Rahmet"in Türkçedeki karşılığı "acıma"dır. Bu durumda Muhammed "Ümmeti"nin "el merhume" olması, "Tanrı'nın acıdığı bir ümmet" anlamını içerir.

Muhammed'in yukarıdaki açıklamasına göre, "ümmet"ine "Tanrı acımıştır".

Peki "acımış"tır da ne yapmıştır?

1 Ebu Davud, *Sünen*, Kitabu'l-Fiten/7, hadis no. 4278; Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*, 4/410, 418; Aclunî, *Keşfu'l-Hafa*, 1/229, hadis no. 600.

Yine aynı açıklamaya göre, Tanrı "acıdığı için, bu ümmeti, ahiret azabından korumuştur". Bununla birlikte "Muhammed ümmeti"nden de "cehenneme girecekler" olacağını anlatan hadisler de var. Ve yukarıdaki hadisle bu hadisler arasında bir çelişki olduğu kuşkusuz. Bunun üzerinde de durulabilir. Ama burada konu bu değil.

Muhammed'in yukarıdaki açıklamasına göre, Tanrı, "ümmet"ine acıdığı için "cehennem azabı"ndan korurken "dünyadaki azab"dan korumamıştır. Dünyadaki "azab" da; "Fitneler, depremler, belalar, öldürülmeler..."

Hadiste bunlar, "azab" diye nitelendiğine göre, hepsi "günah karşılığı"dır.

Bu şu demektir:

Tanrı, "Muhammed ümmeti"nden "günah" işlemiş olanlara "gazab" edince, yani "öfkelenince":

– "Fitneler" salıyor.

– "Belalar" gönderiyor.

– "Öldürme-öldürülme" olayları oluşturuyor.

– Ve bu arada "DEPREMLER" meydana getiriyor.

Ama yine de şunun bilinmesi isteniyor ki, bütün bunlar, O'nun "merhameti", "acıması" nedeniyledir. "Acımasaydı, işi âhirete bırakırdı..." demek isteniyor. "Cezası âhirete bırakılan günahlar"dan dolayı insanların "daha büyük azab ve işkence çekecekleri" bildirilmiş oluyor.

Buna göre bir yorum yapılacak olursa, son "İran depremi"nden de şu sonuç çıkarılabilir:

"Tanrı İranlılara acımıştır. Acıdığı için, günahlarının azabını öbür dünyaya bırakmamıştır. Hikmeti ve takdiriyle, günahlarının karşılığını bu dünyadayken vermiştir. Şimdilik bir DEPREM olarak... Daha önce de İran-Irak savaşlarında 'fitne'ler, 'bela'lar, 'katletme' ve 'katledilme'ler biçimindeydi..."

Yine de akla bir soru geliyor:

Kimileri için "imtihan", kimileri için de bir "azab" sayılan bu depremde ölenlerin tümü "günahkâr" mıydı?

Hiç "günahsız" yok muydu? Can veren ya da öksüz kalan "çocuklar da günahkâr" sayılabilir mi?

İyice bakılırsa Kur'an'da bu tür durumlar için de karşılık var:

Enfal Suresi'nin 25. ayetinin, Diyanet çevirisindeki anlamı şöyle:

"Aranızda yalnızca zalimlere erişmekle kalmayacak fitneden sakının! Allah'ın azabının şiddetli olduğunu bilin!"

Bu ayete ilişkin yorumlar ve hadisler ne demek istendiğini açıklar: Kur'an'ın "Tanrı"sı, kimi zaman "zalim" olanların yanında öyle olmayanları da "azab" içine salar.[2] Bu, "kurunun yanında yaşı da yakıyor" demektir.

2 Muhammed Ali Sabunî, *Safvetu't-Tefasir*, 1/500.

"İman"a ve "şeriat"a bağlı kafaların depremler, "felaket"ler konusundaki değerlendirmeleri hep bu doğrultudadır ve böyle gidecektir.

"Tanrı'ca acıma..."

Belki de İranlılar "Tanrı'ca bir acıma"yı değil de, "insanca bir acıma"yı yeğ tutarlar kendileri için!

Yüzyıl
12 Ağustos 1990, yıl 1, sayı 2

KUR'AN

KUR'AN'DAKİ "İMAN"IN ANAYURDU

Muhammed açıklıyor: "El îmânu Yemânin."

Anlamı şu: "İman Yemenlidir."

"İman"ın nereli olduğunu açıklamakla da en azından iki önemli şeyi dile getirmiş oluyor:

– İslamın "iman"ı, sanıldığı gibi "Mekkeli" ya da "Medineli" değil.

– Bu "iman"ın anayurdu: Yemen.

Bu, bir "itiraf"tır Muhammed'den. Yani, çok önemli bir şeyi, her nasılsa, saklamaktan vazgeçip açığa vurmaktır.

İyi ama, Muhammed gerçekten böyle bir açıklamada bulunmuş mudur? Bu "hadis", onun ağzından çıkmış mıdır? "Uydurma" olamaz mı?

Bu hadisin "uydurma" olduğu ileri sürülemez. Bu hadis, Buhârî, Müslim gibi en sağlam kabul edilen hadis kitaplarında yer almıştır.[1] Dahası, bu hadisi, Muhammed'den 11 arkadaşı aktarmıştır. Onun için bu hadis, sağlamlık derecesinin en üst basamağı olan "tevâtur" basamağına yükselmiş, "mutevâtır" hadisler arasında yer almıştır.[2]

Muhammed'in bu açıklamayı yaptığı, tartışmasız kabul ediliyor. Ne var ki, şaşkınlığa yol açtığı için açıklamayı örtbas etmek amacıyla birtakım çabalar göstermekten de geri kalınmadığı gözleniyor. Her zamanki kurtarıcı yola, "te'vil", yani "yorum" yoluna başvuruluyor. Zorlamalı ve komik de olsa:

– "Yemen" denirken, anlatılmak istenen "Mekke"dir. Çünkü Mekke, Tihâme'dendir. Tihâme de Yemen yöresinden sayılır.

– "Yemen" denirken anlatılmak istenen, Mekke ve Medine'dir. Çünkü İslam Mekke'de doğdu, Medine'de yayıldı.

Bu ve benzeri yorumlar.[3]

Oysa:

1) Muhammed, "Mekke"yi ya da "Medine"yi söylemek isteseydi, doğrudan doğruya bunların adını söylerdi; "Yemen" deyip de "Mekke"yi ya da "Medine"yi amaçlamazdı.

1 Buhârî, *e's-Sahîh*, Kitabu'l-Meğâzî/74; *Tecrîd*, hadis no. 1362; Müslim, *e's-Sahîh*, Kitâbu'l-İmân/81-82, hadis no. 51-52; Tirmizî, Kitabu'l-Menâkıb/72, hadis no. 3935.

2 Muhammed ebu'l Feyz Murtazâ Zebidî, *Lukatu'l-Leâi'l-Mutenâsire fi Ehâdisi'l-Mutevâtire*, Beyrut, 1985, s.41,43.

3 *Tecrîd*, hadis no. 1362, K. Miras'ın "İzah"ı.

2) Hadiste, Muhammed'in bu açıklamayı, "Yemenli"lerin onun yanına geldikleri sırada yaptığı açıklanır.

3) Hadis kitaplarında da bu hadisler, "Yemenlilerin erdemi ve üstünlükleri"ne ilişkin ayrılan bölümde yer alır.

Demek ki, hadisteki "Yemen", ne "Mekke"dir, ne "Medine"dir, ne de başka bir yerdir; herkesin bildiği "Yemen"dir.

Burada iki şey önem kazanıyor:

1) Muhammed'in döneminde Yemen'in durumu;

2) Muhammed'in Yemen'le ilişkisi.

Yemen

Öteden beri, çok önemli bir merkezdi. Ticaret akışının da olduğu odaklardan. Mısır, Mezopotamya ve Pencap gibi uygarlık yuvaları arasında da hem bir köprü olarak, hem de bileşke olarak önemliydi.[4] Din olarak da Yahudilik ve Hıristiyanlık dinlerinin de, İslamın da, hem "iman", hem de "ibadet" yönünden temeli olan "yıldız tapımı", "Güneş tapımı", "Ay tapımı", hepsini içine alan Sâbiîlik[5] vardı. Yahudilik ve Hıristiyanlık da çoktan gelip yerleşmişti.[6] Kısacası, Yemen, din-inanç yönünden de, bugünkü gelişmiş dinlerin önemli yuvalarından biri durumundaydı.

Muhammed'in Yemen'le İlişkisi

"İslam Peygamberi"nin yazarı Prof. Muhammed Hamidullah, Muhammed'in daha "peygamberlik" savıyla ortaya çıkmadan önceki ticaret gezileri üzerinde duruyor. Karısı Hatice Muhammed'i göndermiştir bu gezilerdeki yerlere, yörelere. Bunların arasında Yemen dolayları var. Önemli bir fuar olan Hubâşe fuarı. Ve o yöredeki kimi kent, kasaba.[7]

Arap kabileler topluluğundan birçoğunu içine alan bir Ezd Kabilesi vardır. Muhammed'in "peygamberlik" savıyla ortaya atıldığı sırada Medine'de üstün durumda bulunan Evs ve Hazreç kabileleri de bu kabileden ayrılma. Ve bu kabile Yemen kökenli.[8]

4 Prof. Dr. Philip K. Hitti, *İslâm Tarihi*, çev. Prof. Dr. Salih Tuğ, İstanbul, 1980, s.1/58.
5 Eren Kutsuz = Turan Dursun, "Güneş Kültü", *Saçak Dergisi*, Şubat 1988, s.4-62.
6 Hitti, *age*, 1/95 ve öt.; Prof. Dr. Neşet Çağatay, *İslam Öncesi Arap Tarihi*, Ankara, 1971, s.1-37.
7 Hamidullah, *İslâm Peygamberi*, çevr. Prof. Dr. Salih Tuğ, İstanbul, 1980, 1/61.
8 Prof. Dr. Neşet Çağatay, *İslam Öncesi Arap Tarihi*, s.95.

"Ezd Kabilesi" ve bu kabileden olmak, Muhammed'in dilinde çok önemlidir. İşte sözleri:

"Emânet (güven, güvenilirlik), Ezd'dedir."[9]

Hadiste, "Ezd" dendikten sonra, bu adla, "Yemen"in anlatılmak istendiği açıklanıyor.

"Ezd Kabilesi'nden olanlar, Tanrı'nın yeryüzündeki arslanlarıdırlar. Onları insanlar alçaltmak isterken, Tanrı buna karşı çıkar ve onları yükseltir. İnsanlar öyle bir zaman yaşıyacaklardır ki, kişi hep, 'keşke babam bir Ezd'li olsaydı, keşke anam bir Ezd'li olsaydı...' diyecek."[10]

Hadise Göre "İslamın Tümü Yemenli"

11 "sahâbî"nin Muhammed'den aktardığı ve sağlamlığına kuşku duyulmayan hadiste, "İman Yemenlidir" dendikten sonra, "fıkıh da Yemenlidir, hikmet de Yemenlidir" deniyor. Bu, "İslam, tüm aldığı bilgi ve inançlarıyla, ibadet ve gelenekleriyle Yemenlidir" demekle eşanlamlıdır.

Bu, "İslam"ın Muhammed'e, "Tanrı'dan, vahiyle geldiği" yolundaki savı da havada bırakmakta, kökünden işlemez duruma getirmekte.

Çünkü bir "yer"i, "yurdu, anayurdu" olan bir şeyin, bir bütünün, "Tanrı'dan vahiyle geldiği" söylenemez, söylense de önemi olmaz.

Muhammed'in "İslam"ı Aldığı Kanal

Muhammed, "İslam"ı, İslamın "iman"ını, esaslarını, aldığı yerden "doğrudan" mı, yoksa "bir kanal"dan mı almıştır?

"Doğrudan" aldıkları bulunabilir. Şu kadar, bu kadar... Ama görünen odur ki, çoğunu "dolaylı yollar"dan almıştır. "Aracılar" da rol oynamıştır. İleride "Muhammed'in öğretmenleri" anlatılırken bu daha iyi anlaşılacaktır.

Muhammed'in "İslam"ı aldığı anlaşılan önemli bir kanala, burada kısaca değinelim.

"Yemame Rahman'ı"

Müslümanlar "sahte peygamber" diye nitelerler. Adı: "Habib." "Müslim" de olabilir. Ama Müslümanlar aşağılamak için "Müslimcik" anlamında "Müseylime" derler; bununla da yetinmeyip "çok yalancı" anlamında "Kezzâb"ı da eklerler. Müslümanların her zaman olduğu gibi bu konuda da belgeleri yok etmiş, her

9 Tirmizî, *Sünen*, Kitabu'l-Menâkıb/72, hadis no. 3936; Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*, 2/364.
10 Tirmizî, hadis no. 3937.

şeyi tersine çevirmiş olmaları nedeniyle, bu kişinin asıl adı, kişiliği, yolu, yöntemi ve inancı konusunda çok az şey bilebiliyoruz. Yine de bilinenler önemli.

Müslüman yazarların da aktardıklarına göre, "Yemame Rahmanı" diye tanınıyordu.

Yemame: Arabistan'ın ortalarında, Bahreyn'in batısında bir yöre.

"Peygamberlik" savında olan "Yemame Rahmanı" da, bu yöreyi elinde tutan Hanif kabilesinin başı, yörenin egemeni.

Kur'an'da başka anlamda da olsa önemli bir yeri olan "Rahman", "Hanif" sözcükleri burada oldukça ilgi çekici. "Müslim" sözcüğü de öyle... Muhammed'in bu sözcükleri, bu kanaldan alıp edindiğini düşündürebiliyor. "İslam" adıyla birlikte...

Bu konuda, İbn İshak'ta önemli bir bilgi buluyoruz:

Mekke'nin ileri gelenleri, toplanmışlar, Muhammed'e bir uyarıda bulunmaya karar vermişlerdir. Kararlarını uygularlar, birtakım sözler arasında şunu da söylerler:

"Bize ulaşan bilgiye göre, Yemame'deki şu adam, Rahman denen kişi sana öğretiyor (Müslümanlığı). Kuşkun olmasın ve Tanrı'ya antiçerek söyleriz ki, biz, hiçbir zaman, Rahman'a inanmayız."[11]

"Kureyş"in "inanmazlar"ı boş bir dedikoduya mı önem vererek konuşmuşlardı? Müslümanlar bunu ileri sürebilirler, ama bu kolayca savunulamaz. Çünkü, "kabile onuru", boş bir dedikoduyu temel almaya engeldir. Muhammed'in "Yemame Rahmanı"ndan "öğrendiği" söyleniyorsa, bu, "temelsiz" sayılamaz.

"Muhammed'in öğretmenleri" anlatılırken, Kureyşçe belirlenen ve kimi Kur'an yorumlarına da yansımış olan öteki "öğretmenler" üzerinde de durulacak; ilgili ayetler, yorumlar sunulacak.

Teori
Mart 1990, yıl 1, sayı 3

11 *Siratu İbn İshak*, yay. Muhammed Hamidullah, Arapça, Konya, 1981, s.180, fıkra: 254.

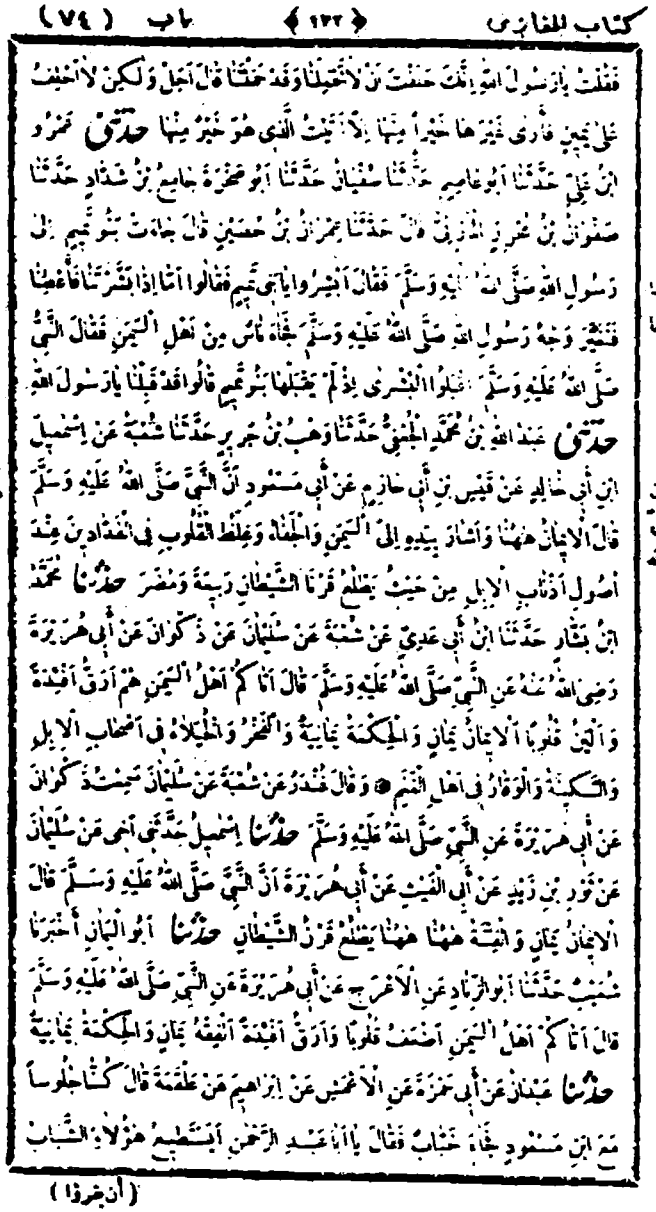

كتاب المغازي ﴿ ١٢٢ ﴾ باب (٧٤)

فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللهِ إِنَّكَ حَلَفْتَ أَنْ لَا تَحْلِفَنَا وَقَدْ حَنَثْنَا قَالَ أَجَلْ وَلَكِنْ لَا أَحْلِفُ
عَلَى يَمِينٍ فَأَرَى غَيْرَهَا خَيْرًا مِنْهَا إِلَّا أَتَيْتُ الَّذِي هُوَ خَيْرٌ مِنْهَا **حَدَّثَنِي** عَمْرُو
ابْنُ عَلِيٍّ حَدَّثَنَا أَبُو عَاصِمٍ حَدَّثَنَا سُفْيَانُ حَدَّثَنَا أَبُو صَخْرَةَ جَامِعُ بْنُ شَدَّادٍ حَدَّثَنَا
صَفْوَانُ بْنُ مُحْرِزٍ الْمَازِنِيُّ قَالَ حَدَّثَنَا عِمْرَانُ بْنُ حُصَيْنٍ قَالَ جَاءَتْ بَنُو تَمِيمٍ إِلَى
رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ اقْبَلُوا الْبُشْرَى يَا بَنِي تَمِيمٍ فَقَالُوا أَمَا إِذْ بَشَّرْتَنَا فَأَعْطِنَا
فَتَغَيَّرَ وَجْهُ رَسُولِ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَجَاءَهُ نَاسٌ مِنْ أَهْلِ الْيَمَنِ فَقَالَ النَّبِيُّ
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اقْبَلُوا الْبُشْرَى إِذْ لَمْ يَقْبَلْهَا بَنُو تَمِيمٍ قَالُوا قَدْ قَبِلْنَا يَا رَسُولَ اللهِ
حَدَّثَنِي عَبْدُ اللهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ حَدَّثَنَا وَهْبُ بْنُ جَرِيرٍ حَدَّثَنَا شُعْبَةُ عَنْ إِسْمَعِيلَ
ابْنِ أَبِي خَالِدٍ عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
قَالَ الْإِيمَانُ هَهُنَا وَأَشَارَ بِيَدِهِ إِلَى الْيَمَنِ وَالْجَفَاءُ وَغِلَظُ الْقُلُوبِ فِي الْفَدَّادِينَ عِنْدَ
أُصُولِ أَذْنَابِ الْإِبِلِ مِنْ حَيْثُ يَطْلُعُ قَرْنَا الشَّيْطَانِ رَبِيعَةُ وَمُضَرُ **حَدَّثَنَا** مُحَمَّدُ
ابْنُ بَشَّارٍ حَدَّثَنَا ابْنُ أَبِي عَدِيٍّ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ عَنْ ذَكْوَانَ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ
رَضِيَ اللهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ أَتَاكُمْ أَهْلُ الْيَمَنِ هُمْ أَرَقُّ أَفْئِدَةً
وَأَلْيَنُ قُلُوبًا الْإِيمَانُ يَمَانٍ وَالْحِكْمَةُ يَمَانِيَةٌ وَالْفَخْرُ وَالْخُيَلَاءُ فِي أَصْحَابِ الْإِبِلِ
وَالسَّكِينَةُ وَالْوَقَارُ فِي أَهْلِ الْغَنَمِ ﴿ وَقَالَ غُنْدَرٌ عَنْ شُعْبَةَ عَنْ سُلَيْمَانَ سَمِعْتُ ذَكْوَانَ
عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ **حَدَّثَنَا** إِسْمَعِيلُ حَدَّثَنِي أَخِي عَنْ سُلَيْمَانَ
عَنْ ثَوْرِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي الْغَيْثِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ
الْإِيمَانُ يَمَانٍ وَالْفِتْنَةُ هَهُنَا هَهُنَا يَطْلُعُ قَرْنُ الشَّيْطَانِ **حَدَّثَنَا** أَبُو الْيَمَانِ أَخْبَرَنَا
شُعَيْبٌ حَدَّثَنَا أَبُو الزِّنَادِ عَنِ الْأَعْرَجِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
قَالَ أَتَاكُمْ أَهْلُ الْيَمَنِ أَضْعَفُ قُلُوبًا وَأَرَقُّ أَفْئِدَةً الْفِقْهُ يَمَانٍ وَالْحِكْمَةُ يَمَانِيَةٌ
حَدَّثَنَا عَبْدَانُ عَنْ أَبِي حَمْزَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ قَالَ كُنَّا جُلُوسًا
مَعَ ابْنِ مَسْعُودٍ فَجَاءَ خَبَّابٌ فَقَالَ يَا أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ أَيَسْتَطِيعُ هَؤُلَاءِ الشَّبَابُ

(أن يغزوا)

قوله أما اذا بشرتنا وفي بعض النسخ أما اذ بشرتنا

ابو مسعود عتبة بن عمرو البدري الانصاري رضي الله تعالى عنه

"İman"da, "Fıkıh"da, "Hikmet"de Yemenlidir. (Bkz. Buhârî, *e's-Sahîh*, Kitabu'l-Meğazi/74; Müslim, *e's-Sahîh*, Kitabu'l İmân/81-82, hadis no. 51-52 ve öteki hadis kitapları.

الحديث العاشر:

« الإيمَانُ يمَانٍ » [٢] . رواه من الصحابة أحد عشر نفساً :

(١) وروى الحديث أيضاً عمرو بن شعيب عن أبيه عن جده من رواية أخرجها الدارقطني والحاكم وفي إسنادها ، المثنى ، الراوي له عن عمر ، وهو ضعيف .

(٢) أورده السيوطي في الأزهار المتناثرة . والكتاني في نظم المتناثر ، كتاب الإيمان . وأورده الحناوي أيضاً في فيض القدير والتيسير نقلاً عن السيوطي وصرح بتواتره .

أنظر الحديث في : صحيح البخاري كتاب المناقب ، والمغازي ، والطلاق . وصحيح مسلم ، كتاب الإيمان ، حديث ٨١-٨٤ ، ٨٨ ، ٦١ . وسنن الترمذي ، كتاب الفتن ، والمناقب . مسند أحمد بن حنبل ٢/٢٣٥ ، ٢٥٢ ، ٢٥٦ ، ٢٦٧ ، ٢٦٩ ، ٢٧٧ ، ٣٧٢ ، ٣٨٠ ، ٤٠٧ ، ٤٢٥ ، ٤٥٧ ، ٤٧٤ ، ٤٨٠ ، ٤٨٤ ، ٥٠٢ ، ٥٤١ ، ٣/٢٢٤ ، ٢٥١ ، ٤/١١٨ ، ٣٨٧ ، ٥/٢٧٣ . ومسند الطيالسي ، حديث ٢٥٠٣ . ٩٤٥ . ومغازي الواقدي ص ٤٠١ .

"İman, Yemenlidir" hadisini 11 "Sahabî (Muhammed'in arkadaşı)" aktarmakta. (Muhammed Ebu'l-Feyz Murtazâ Zebidî, *Lukatu'l-Leâlî*, Beyrut, 1985, s.41-43.)

ربك ان شاء فعل . فانا لا نؤمن لك الا ان تفعل . فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم : ذاك اليه . ان شاء فعل ذلك بكم . فقالوا : يا محمد . فما علم ربك أنا سنجلس معك ونسألك عما سألناك عنه . ونطلب منك ما نطلب . فتتقدم اليك فيعلمك ما تراجعنا به . ويخبرك ما هو صانع في ذلك بنا اذا لم نقبل منك ما جئتنا به . فقد بلغنا أنه انما يعلمك هذا الرجل باليمامة . يقال له الرحمن . وانا والله لا نؤمن بالرحمن أبدا . فقد اعذرنا اليك . يا محمد . وانا والله لا نتركك وما بلغت منا حتى نهلكك -(٣)- أو نهلكنا . وقال قائلهم : نحن نعبد الملائكة . وهن بنات الله وقال قائلهم : لن نؤمن لك حتى تاتي بالله والملائكة قبيلا (١) فلما قالوا له ذلك ، قام رسول الله صلى الله عليه وسلم عنهم . وقام

Kureyş ileri gelenleri, "İslam"ı Muhammed' "Yemame Rahmanı"nın (Müslümanların "Müseylime" dedikleri kişinin) öğrettiğini belirlediklerini bildirmektedirler. (Bkz. *Siretu İbn İshak*, yay. Muhammed Hamidullah, Konya, 1981, s.180, fıkra: 254.)

KUR'AN'IN BİRİNCİ KAYNAĞI: YAHUDİ KAYNAKLARI

Kur'an'ın temel kaynakları şöyle sıralanabilir:

1) Tevrat ve "şerh"leri gibi Yahudi kaynakları,
2) "İncil"ler,
3) Çeşitli yaşamıyla, edebiyatıyla eski Arap geleneği,
4) O zamanki (Muhammed dönemindeki) Arap yaşamı,
5) Muhammed'in özel yaşamı,
6) Kur'an'ın çağdaşı olan inanç akımları,
7) Muhammed'le Kur'an için işbirliği etmiş olanlarca tasarlananlar,
8) Muhammed'in kendi tasarladıkları,
9) Muhammed'in "en yakın çevresi"ni oluşturanlarca tasarlananlar,
10) Muhammed'den sonraki dönemlerdeki gelişmeler. (Bu dönemlerde Kur'an'a önemli sokuşturmalar olmuştur.)

Bunları bir bir sunmaya çalışacağım.

Tevrat'ın "Tahrif Edildiği" Bir Uydurma

"Tevrat'ta ve İncil'de, Muhammed'in peygamberliğine ilişkin haberlerin yer aldığı ayetler bulunduğu için, bunlar yok edilmiş ya da değiştirilmiştir. Ayetlerle birlikte gerçeği saklamak için..." Ünlü Kur'an yorumcusu F. Râzî de, kimi yerde, örneğin Yunus Suresi'nin 94. ayetinin yorumunda bu görüşü benimser nitelikte sözler yazıyor.[1] Ne var ki, aynı Râzî, başka yerlerde de bu görüşü benimsemediğini belirtiyor. Örneğin, Âl-i İmrân Suresi'nin 78. ayetinin yorumunda (Arapçasından aynen çeviriyorum) şunları yazmakta:

> "2. soru: Halk arasında bunca yaygın ünü varken Tevrat'ta tahrif yapılmış olması nasıl mümkün olabilir?
>
> "Cevap: Belki de bunu yapan çok az kişidir. Bunların çevresinde tahrifte birleşilmiş olabilir; sonra da bunlar, bir kesim halka, o tahrif edilmiş biçimi sürüp sunmuş olabilirler. Bu görüşe göre, bu türden bir tahrif mümkün.

1 F. Râzî, *e't-Tefsirü'l-Kebir,* 17/163.

"Ama benim görüşüme göre ayetin yorumunda bir başka görüş daha doğru. O da şudur:

"Tevrat'taki Muhammed'in peygamberliğine ilişkin kanıt sayılacak ayetler, üzerinde durulup düşünmeye, inceleme ve yoruma muhtaç türdendir. Yahudi toplumundan ilgililer, konuya ilişkin kuşku yaratıcı sorular ve karanlık itirazlar yöneltiyorlardı. Bu da işitenlerde bulanık duygular doğurucu izlenimler oluşturuyordu. Ve Yahudiler şöyle diyordu: '(Ey müslümanlar!) Bu ayetlerle Tanrı'nın anlatmak istediği, hiç de sizin söylediğiniz şey (Muhammed'in paygamberliği) değildir.' İşte 'tahrif' denirken anlatılmak istenen ve dillerde dolaşan budur. Ve bu, şuna benzer: Hani zamanımızda da, Tanrı'nın Kitabı'ndan (Kur'an'dan) bir ayeti, herhangi bir kimse haklı olarak herhangi bir şeye kanıt diye gösterdiğinde, yanlış yolda olan kimse kalkıp ona ilişkin sorular yöneltir, kuşkular gündeme getirir ve şöyle konuşur: 'Tanrı'nın bu ayetle amaçladığı, hiç de senin söylediğin değildir...' İşte Tevrat'ta sözü edilen tahrif biçimi de böyle."[2]

Kısacası, F. Râzî'nin görüşüne göre, Kur'an'da kimi ayetlerde de geçen "tahrif"le amaçlanan, bilinen anlamı değildir. Yapılan "yanlış yorum"lara, "tahrif" adı verilmiş. Yine Râzî'nin görüşüne göre, aynı türden "tahrif", Kur'an ayetlerinden kimileri ele alınırken de kimileri tarafından yapılıyor. Çünkü kimileri, Kur'an'dan kimi ayetlere anlam verirken, "yanlış yorum"lara sapıyorlar.

Bu görüşe göre şöyle denebilir:

– "Yanlış yorum", eğer "tahrif" diye nitelenirse, Kur'an'dan kimi ayetlerde de "tahrif" yapıldığını kabul etmek gerekir.

Nisâ Suresi'nin 46., Mâide Suresi'nin 13. ve 41. ayetlerinde, Yahudilerden kimilerin, kitaplarından kimi sözlerinin yerini "tahrif" ettikleri anlatılır. F. Râzî, bu üç ayetten ilk ikisinin yorumunda da "tahrif"e ilişkin aynı görüşünü, yani "tahrif"in sözlerin, sözcüklerin kendilerini "değiştirme-bozma" anlamında olduğunu savunur.[3] "Tahrif"ten bir de Bakara Suresi'nin 75. ayetinde söz edilir. Râzî, bu ayetin yorumunda da "tahrif"in, "yanlış yorum" anlamında olduğunu düşündüğünü belli eder.[4]

"Tahrif"i, "sözlerin değiştirilmesi, bozulması" anlamında alıp da, –ki bilinenegelen anlamı budur– "Tevrat'ta (ya da İncil'de) tahrif vardır" diyen, "Tevrat'ın (ve İncil'in) tahrif edildiğini" ileri süren Müslümanlar, hem gerçeği dile getirmemiş olurlar, hem de çelişkiye düşerler.

Gerçeği dile getirmemiş olurlar, çünkü:

2 F. Râzî, *e't-Tefsirü'l-Kebir*, 8/107-108.
3 F. Râzî, *age*, 10/1189; 11/187.
4 F. Râzî, *age*, 3/135-136.

"Tevrat'ın Tahrif Edildiği" Neden İleri Sürülemez

Yukarıda da belirtildiği gibi, "tahrif" savı, "Tevrat'ta Muhammed'in peygamber olarak geleceğini anlatan ayetler vardır. Bu anlaşılmasın diye ayetler tahrif edilmiş (yani sözler bozulmuş, değiştirilmiştir)" savıyla birlikte ileri sürülegelmiştir.

Şöyle bir soru sorup karşılığını aramak, gerçeği ortaya koymaya yeter:

Tevrat "tahrif" edildiyse ne zaman yapılmıştır bu?

Eğer Muhammed'den önce, Muhammed'in söz konusu olmadığı dönemlerde olmuşsa, bunun hiçbir anlamı olamaz. Zaten bu da ileri sürülmüyor.

Eğer Muhammed'in "peygamber" olarak ortaya çıktığı dönemde yapıldıysa, yani bu ileri sürülüyorsa bu da olamaz.

Olamaz çünkü:

1) Tevrat'ın bugünkü durumunu alması, Muhammed'in dönemi şöyle dursun, milattan önceki dönemlerde gerçekleşmiştir.

Lut Gölü Tomarları, bir başka adıyla Kumran Yazıtları, bu gerçeği gözler önüne seren kanıtlardan biridir:

Yıl 1947. Filistin. Eriha'nın (jèricho) 12 kilometre güneyinde, Kumran Yıkıntıları'nın bulunduğu bir kesim. Yıkıntılara 4, Lut Gölü'ne 2 kilometre uzaklıkta gölden 300 metre yükseklikte bir yer. Ve köylü bir Arap. Kuzusunu yitirmiştir. Ararken bir mağaraya rastlar. Mağara 8 metre uzunluğunda, 3 metre genişliğinde, 2,5-3 metre yüksekliğinde. İşte burada kimi kırık, kimiyse olduğu gibi sapasağlam duran birkaç küp bulunuyordu. İçlerinde de, bezle kaplı, en üstü ziftlenmiş *meşin tomarlar*. Köylü Arap nereden bilecekti ki, bunlar, soluk kesecek ölçüde önemli. Bunlardan en iyi korunmuş olanlarını, bir antikacı aracılığıyla götürdü; Kudüs'teki Süryani St. Marc Manastırı Metropolidi Mar Atanas Yeşue Samuel'e sattı. Birkaç kuruş karşılığında. Tomarlar, önceleri pek ilgi görmemişti; ama bunların ne denli önemli olduklarının anlaşılması uzun sürmemişti. Daha o yıl önem anlaşıldı; gereken ilgi gösterildi. İzleyen yıllarda, aynı mağarada araştırmalar yapılarak başka önemli parçalar elde edildi. Kimi buluntular da, Kumran'ın tarihini ortaya koymaya yaradı. 1974'te bulunan elyazmaları arasında, Tevrat'ın çok önemli bir bölümünü oluşturan *İşaya* da var. Bu kopyalar, *İsa'dan önceki dönemlere ait*. Bugüne değgin bilinen metinlerin en eskileridir. Ve yine Tevrat bütününden Hababuk (Habakkuk), MÖ 6. yüzyılda kaleme alınmıştır.[5]

Lut Gölü Tomarları ve önemi üstüne, kongrelerde çeşitli bildiriler sunulmuştur. Ve özellikle şunlar dile getirilmiştir:

5 S. Şişman, "Lut Gölü Yazmaları", *İslam Tetkikleri Enstitüsü Dergisi*, yıl 1956-1957, İstanbul, 1957, c.2, cüz:1, s.36-41)

– Bu tomarlar MÖ'ki zamana aittir.

– Bu tomarlar içinde bulunan Tevrat bölümlerine ait metinler, Tevrat'ın MÖ'ki metinlerine uygunluğunu ortaya koymuştur.

22. Uluslararası Doğubilimciler Kongresi'nin çalışmalarında da bunun yansıtıldığı görülür. 1951 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk ve İktisat Fakülteleri binalarında toplanan bu kongreye sunulan tomarlara ilişkin bildirilerden Ord. Prof. Dr. Zeki Velidi Togan, uzun uzun söz eder.

– Tomarların çoğunun MÖ 3. yüzyıla ait olduğu belirtilmiştir.

Bir de aynen şöyle dendiği görülür:

> "Bu tomarların Tevrat'ın İşaya bölümüne ait olanları Masora tefsirleri tesiriyle değiştirilen noktalardan ayrılmakta, yani Tevrat'ın Grekçeye çevirisinden önceki şeklini ortaya koymaktadır. İşte tomarların asıl değeri de buradadır. İslamlar (Müslümanlar) Tevrat'ın tahriflere uğradığını ileri sürdüklerinden, Lut Gölü Tomarları'nın incelenmesine, bir gün onlar da katılırlar."[6]

Hayrullah Örs de şunları yazar:

> "MÖ 300'e doğru da Tarihler, Ezra ve Nohemya bölümleri. Bu son tarihten sonra Eski Ahd'in (Tevrat'ın) artık şimdiki şeklinde kaldığı, hatta *bir harfinin bile değiştirilmediği* bir gerçektir..."[7]

Tevrat, MÖ 300'e doğru aldığı biçimiyle hiç değişmediğine göre, Muhammed döneminde bu kitabın "tahrif edildiği" hiçbir biçimde düşünülemez.

2) Tevrat, sayılamayacak kadar çok inanırlarınca okunmuş, saklanmış ve korunagelmiştir. Bir yerdeki nüshasında değişiklik yapılmış olsaydı, başka yerlerdeki nüshaları bu değişiklikten uzak kalırdı. Çünkü her yerde aynı değişikliğin yapılmış olabileceğini hiçbir akıl ve mantık kabul etmez.

Bu nedenledir ki, Kur'an yorumcularından kimileri, örneğin F. Râzî, şöyle demek zorunda kalmıştır:

> "Sözlerin değiştirilmesi biçiminde bir tahrifin olamayacağı yolundaki görüş daha doğrudur. Çünkü *tümünün yalan üzerine birleşmeleri mümkün olmayan bir toplulukça aktarılan bir kitabın sözleri değiştirilmiş olamaz.*"[8]

Kaldı ki, "Tevrat tahrif edilmiştir, değiştirilmiştir" diyenlerin, "aslı"nı da ortaya koymaları gerekir. Bunu yapamamışlardır ve hiçbir zaman da yapamayacaklardır. Çünkü ileri sürdükleri biçimde "aslı" hiç olmamıştır.

6 Zeki Velidi Togan, "22. Beynelmilel Müsteşrikler Kongresi'nin Mesaisi ve İslam Tetkikleri", *İslam Tetkikleri Enstitüsü Dergisi*, yıl: 1953, İstanbul, 1954, c.1, cüz:1-4, s.30.

7 Hayrullah Örs, *Musa ve Yahudilik*, İstanbul, 1966, s.37.

8 F. Râzî, *age*, 11/178.

Müslümanlar "Tevrat Tahrif Edilmiştir" Derken Çelişkiye Düşüyorlar

1) Hicr Suresi'nin 9. ayetinin Diyanet çevirisindeki anlamı şöyle:

"Doğrusu Kitab'ı (Kur'an'ı) Biz indirdik; onun koruyucusu, elbette Biziz."

Bunu, Kur'an'ın "Tanrı"sı söylüyor. "İndirdiği Kitab'ı kesinlikle koruyacağını" açıkça belirtiyor. Yani "Kur'an"ı, "kendisinin indirmiş olması" nedeniyle "koruyacağını" açıklıyor. Demek ki bir "kitabı indirmiş olması, o kitabı korumasını" da gerektiriyor. Kur'an, Tevrat'ı da "Tanrı'nın indirdiğini" açıkladığına göre, "Tanrı"nın Tevrat'ı da "koruması" gerekir. Müslümanlar bir yandan "Tevrat'ın da Tanrı'nın indirdiği kitap olduğuna" inanırlarken, öbür yanda bu kitabın "tahrif edildiğini, sözlerinin değiştirildiğini" söylemeleri bir çelişkidir. Müslümanlar şu soruya cevap veremezler:

İnancınıza göre, Tevrat'ı da "Tanrı gökten indirmiştir". Öte yandan bu kitabın "tahrif edildiğini" ileri sürüyorsunuz. Tanrı, kendi indirdiği kitap diye Kur'an'ı koruyor da, yine kendi indirdiği kitap olan Tevrat'ı niye korumamış?

2) Kur'an'da, "Kur'an'ın, Tevrat'ın ve İncil'in MUSADDIK'ı olduğu" açıklanır (bkz. Bakara Suresi, 41, 91 ve 97. ayetler; Âl-i İmrân Suresi, 3. ayet; Nisâ Suresi, 47. ayet; Mâide Suresi, 48. ayet; Fâtır Suresi, 31. ayet; Ahkaf Suresi, 30. ayet). "Musaddık" sözcüğüne, Kur'an'dan önceki kitapların "tahrif edildiklerini" ileri süren İslamcılar, belki de "çelişki"ye düşmemek çabasıyla "tasdik edici" anlamının yanında bir de "doğrultucu" anlamını verirler.[9] Oysa "musaddık"ın tam karşılığı "doğrulayıcı"dır. Demek ki Kur'an, Tevrat ve İncil'i "doğrultucu" değil, "onaylayıcı, doğrulayıcı" olarak kendisini tanıtıyor. Müslümanlar bir yandan Kur'an'ın bildirdiklerine inanırlarken, bir yandan da bu konudaki açıklamasına aldırmayıp "Tevrat (ya da İncil) tahrif edilmiştir" savında bulunurken çelişkiye düşüyorlar.

Tevrat'ın Kapsamı

"Tevrat" bölümünde ayrıntılarıyla görülecektir ki, Tevrat, Kur'an'ın ileri sürdüğü, inanırlarının inandığı gibi "gökten inme (Musa'ya indirilmiş) bir kitap" değildir. Yahudilerin yaşamı ve edebiyatıyla geleneklerini, oradan buradan aldıkları hukuku, söylenceleri, çeşitli ilişkileri yansıtan söylence biçimindeki açıklamaları kapsar. Tarihsel olgularla çelişen, akıl ve bilimle bağdaşmayan anlatımlarla

9 Örneğin bkz. Dr. Abdullah Aydemir, *Tefsirde İsrailiyyât*, Ankara, 1979, s.3.

dolu. Ne var ki, bilindiği gibi Yahudiler, bu kitabı "kutsal kitap" olarak inanıp koruyagelmişlerdir. Ve kuşkusuz, Müslümanların ileri sürdüğü gibi bir "tahrifat" hiç olmamıştır.

"Tahrif", Kur'an'dadır

Tevrat'ta olanlardan Kur'an'a yansıyanlar, aktarılanlar incelendiğinde şu görülür:

Tevrat'tan Kur'an'a yansıyan ya da aktarılanlar, genellikle şu ya da bu biçimde geçmiştir, geçirilmiştir. Kur'an oluşturulurken Muhammed'in öğreticileri durumundaki kişilerden, kimi zaman da Muhammed'den kaynaklanmıştır bu. "Değişiklik", kimi zaman, Tevrat'ın kapsamının kimi öğretici ya da Muhammed tarafından yeterince bilinememiş olmasından ileri gelmiştir. Kimi zamansa birtakım gerçekleri saklamak ya da ters yüz etmek amacıyla ve özellikle yapılmıştır. Bu gerçek "Muhammed'in Öğreticileri"nin yer aldığı bölümde daha açıklıkla görülecektir.

Tevrat, son biçimini aldığı milattan önceki zamandan bugüne değin, olduğu gibi ve değiştirilmeden geldiğine ve bu, bilimsel yollardan (araştırmalarla) kanıtlandığına göre, "sözleri değiştirme, bozma (kapsamı genişletme ya da daraltma)" biçimindeki bir "tahrif", ileri sürüldüğünün tersine, "Tevrat"ta olmamış, "Kur'an"da olmuştur. Tevrat'ta olanların, Kur'an'da "değişik biçim ve kapsamda" görülüyor olması karsışında bunu kabul etmek zorunludur. Kur'an'daki başka tür "tahrif"leri de ilgili bölümlerde göreceğiz.

Kur'an'daki "Yahudilik"

"Tefsir"lerde, yani Kur'an yorumlarında, biraz "abartılı", "akıl ve bilim dışı" anlatımlar, öyküler olup da aklı ve bilimi ölçü alanlarca eleştirildiğinde ya da eleştirileceği anlaşıldığı zaman, "İslamı kurtarma" çabasında olanlar hemen şunu söylerler:

"Bu, Kur'an'da yok. Kur'an'da olan böyle değil. Bu, İsrailiyyattır."

Bu çabayla kitaplar da yazılmıştır. Bu türden olan, Diyanet İşleri Başkanlığı yayınlarından da var.[10]

"İsrailiyyat"ın ne oldunu, çoğu "aydın" kişiler bile bilmez ya da yeterince bilmez. İslamı kurtarma çabasında olanlar da bu bilgisizlikten yararlanırlar. Sıkış-

10 Örneğin bkz. Dr. Abdullah Aydemir, *Tefsirde İsrailiyyât*, Ankara, 1979, s.1-331, Önsöz, XIII-XIX.

tıkları zaman, "eleştiri konusu" yapılan şeyler oldu mu, "İsrailiyyattır" deyip geçiştirirler; "Kur'an'da İsrailiyyat yokmuş gibi" gösterirler.

Onun için "İsrailiyyat" nedir, İslamda, İslamın temeli olan "Kur'an"da "İsrailiyyat" var mıdır, yok mudur, ne ölçüde vardır; iyi bilinmelidir.

"İsrailiyyat", sözlük anlamıyla, "İsrail'le ilgili, İsrail konusunda olanlar" demektir.

"İsrail" sözcüğü, Arapça değildir.[11] Müslüman olan ve olmayan tüm uzmanlar, "İsrail"in, Yahudi "peygamber"lerinden Yakup olduğunda görüş birliği ederler. Müslüman yorumcuların kimine göre sözcük "İbranice"dir.[12] Anlamına gelince; Fahreddin Râzî şunları yazar:

> "Tefsirciler İsrail'in, İbrahim Oğlu İshak Oğlu Yakub olduğunda birleşirler ve şöyle derler: 'İsrail'in anlamı: 'Abdullah'tır (Tanrı'nın kulu). Çünkü 'İsra', onların (yahudilerin) dilinde 'kul' (abd), 'îl' de 'Allah' demektir. 'Cebrail', 'Mikâil' de 'Tanrı kulu' anlamındadırlar. Kaffâl'sa şöyle der: Kimilerine göre 'İsra', İbranice'de, 'insan' anlamına gelir. 'Tanrı adamı' demiş oluyor 'İsrail' denirken."[13]

Tevrat inanırları kesimindeyse, "İsrail"e "Tanrı'yla uğraşan" anlamı verilir. Ve Yakub'un bu adı nasıl aldığı da bir öyküyle anlatılır. Tevrat'ta şunları okuyoruz:

> "Ve Yakub yalnız başına kaldı. Ve seher sökünceye dek bir adam onunla güreşti. Ve yenmediğini görünce adam, Yakub'un uyluğunun başına dokundu. Ve Yakub'un uyluk başı incidi. (...) Adam: 'adın nedir?' dedi. Yakub karşılık verdi. 'Yakub.' Ve adam şöyle dedi: 'Artık sana: Yakub değil, İsrail (Tanrı'yla güreşen, Tanrı'yla uğraşan) denecek. Çünkü Tanrı'yla ve insanlarla uğraşıp yendin.'" (Tevrat, Tekvin, Bap 32: 24-25, 27, 28.)

Yakub'un "görüştüğü adam" da meğer "Tanrı" imiş (!) (Bkz. aynı bap, ayet: 30.)

Bu öyküye göre, "İsrail"in Yakub'a ad olarak verilmesinin nedeni, Yakub'un "Tanrı'yla güreşmiş olması"dır.

"İsrailiyyat", "İsrailoğulları'na ait" her şeyi dile getirir.

Kur'an'da "İsrailoğulları'ndan pek çok söz edilir. Bu toplumun başlarına gelenlerden, "kitap"larından, hukuklarından, inançlarından, gelenek ve göreneklerinden... Kur'an'ın Tevrat'tan aktarılma "Tanrı"sı, sık sık "Ey İsrailoğulları!" (Ya Benî İsraile!) diyerek bu topluma seslenir. "İsrailoğulları" demek olan "Benû İsrail" deyimi, Kur'an'da tam 42 kez geçer. (Bkz. Bakara Suresi, 40, 47, 83,

11 Muhammed Ali Sabunî, *Safvetu't-Tefasir*, 1/53 ve öteki tefsirler.
12 Tefsiru'n Nesefî, 1/44; F. Râzî, *age*, 3/29 ve öteki tefsirler.
13 F. Râzî, *age*, 3/29.

122, 211 ve 246. ayetler; Âl-i İmrân Suresi, 49, 93. ayetler; Mâide Suresi, 12, 32, 70, 72, 78 ve 110. ayetler; A'râf Suresi, 105, 134, 137 ve 138. ayetler; Yunus Suresi, 90 (iki kez) ve 93. ayetler; İsrâ Suresi, 2, 4, 101 ve 104. ayetler; Meryem Suresi, 58. ayet; Tâ-Hâ Suresi, 47, 80 ve 94. ayetler; Şuarâ Suresi, 17, 22, 59 ve 197. ayetler; Neml Suresi, 76. ayet; Secde Suresi, 23. ayet; Mü'min Suresi, 53. ayet; Zuhruf Suresi, 59. ayet; Duhân Suresi, 30. ayet; Câsiye Suresi, 16. ayet; Ahkaf Suresi, 10. ayet; Saff Suresi, 6 ve 14. ayetler.) Öyküsüyle, inancıyla, "İsrailoğulları'na ilişkin olanlar", Kur'an'ı neredeyse baştan sona kaplamış durumda.

Demek ki, "İsrailiyyat Kur'an'da var mı?" sorusuna "var" demek yetmez; "Kur'an'ın başından sonuna dek var, çok var" demek gerekir. Kur'an, "İsrailiyyat"la dolup taşıyor, ama Tevrat'taki biçiminden değişik anlatım biçimleriyle...

Tefsir'de İsrailiyyât'ın yazarı Dr. Abdullah Aydemir şöyle diyor:

> "İslama düşmanlıkta en ileri giden yahudilerdi. Çünkü onlar, KENDİ KURUNTULARINA GÖRE, ALLAH'IN SEÇKİN BİR KAVMİ'dirler."[14]

Oysa Kur'an'ın "Tanrı"sınca da bu böyledir. Yani "Yahudiler (İsrailoğulları), en seçkin, en üstün bir toplumdur" Kur'an'a göre de. Kur'an'ın "Tanrı"sı bakın nasıl sesleniyor bu topluma (Diyanet çevirisiyle):

"Ey İsrailoğulları! Size verdiğim nimeti ve sizi DÜNYALARA ÜSTÜN KILDIĞIMI hatırlayın!"

Bu anlamdaki sözler Kur'an'da, Bakara Suresi'nin hem 47., hem de 122. ayeti olarak yer alıyor.

Demek ki, "Yahudiler"in "dünya toplumları içinde EN ÜSTÜN TOPLUM" olduğu inancı, yalnızca Yahudilerde değil; Kur'an'ın "Tanrı"sı da bu görüşte. Bu "Tanrı", A'râf Suresi'nin 140. ayetinde de aynı şeyi söylüyor; İsrailoğulları'nın (Yahudilerin) "tüm dünya toplumlarından daha üstün kılındıklarını" duyuruyor. Kur'an'da bu ayetler varken, kalkıp "Yahudiler, kendi kuruntularına göre Allah'ın seçkin bir kavmidirler" demek, bir "Müslüman" olarak bunu ileri sürmek oldukça gülünç oluyor. Ama ne kadar kimse bunun farkında?

Kur'an'ın "Tanrı"sının "İsrailoğulları" için böyle bir nitelemede bulunması, bu "Tanrı"nın "Tevrat kaynaklı" oluşundandır. Tevrat'ta da, ilgili bölümünde görüleceği gibi, başka kaynaklardan geçmedir.

Ayrıca İslam şeriatı da çok önemli bir kesimiyle "Yahudi şeriatı"ndan gelmedir. Bu düşünüldüğü zaman da, "İsrailoğulları'nın üstünlüğü"nden söz ediliyor oluşunun doğallığı görülür.

14 Dr. Abdullah Aydemir, *Tefsir'de İsrailiyyât*, Önsöz, s.1.

1) "İslamı kurtarma rolü"nde olanlara göre:

"İsrailiyyat, İslamın düşmanı, İslamı içten yıkmaya yönelmiş dış güçler, Yahudiler eliyle tefsirlere sokulmuştur."

"İslam kurtarıcıları"nın bu konudaki görüşleri böyle özetlenebilir.[15]

Bu görüş benimsenirse, Muhammed'in yakın arkadaşlarından tutun da tarih boyunca gelmiş geçmiş olan tüm "tefsir sahipleri"nin İslam için kötülük düşünmüş ya da İslam düşmanlarına araç olmuş kimseler olarak görülmeleri gerekir. Buna göre bir İbn Abbas (ölm. 687-688) böyle bir kimsedir. Bir Ebu Hüreyre (ölm. 678) böyle bir kimsedir. Bir Amr İbnü'l As'ın oğlu Abdullah (ölm. 684-685) böyledir. Çünkü Muhammed'in "Ashab"ının ileri gelenlerinden olan bu kişilerin, "tefsirde İsrailiyyat"a kaynaklık ettikleri ünlüdür. Buhârî (810-870) ve Müslim (ölm. 875) gibi, İslam dünyasında "en sağlam hadis kitapları"nı yazmış hadisçiler olarak kabul edilen hadis uzmanları da böyledir. Çünkü bunların kitapları da "İsrailiyyat"la doludur. Dahası, Muhammed'in kendisini de bu kesime sokmak gerekir. Çünkü onun sözleri olarak "Sahîh" (sağlam) diye belirlenmiş olan nice hadisler de, "İsrailiyyat"ı içerir. Yeri gelince örnekleri görülecektir.

Bugün İslam dünyasında kaynak olarak başvurulan ve güvenilen hangi tefsirler varsa, hep İsrailiyyat'la doludur. O zaman, bunları yazanları da İslam düşmanı ya da düşmanların aracı saymak gerekir aynı düşünceye göre.

2) Gerçek olan:

Gerçek şu ki, "tefsirde İsrailiyyat", bir zorunluktan doğmuştur. Kimi politikacı vardır, üzerinde durulan bir olaydan, bir konudan öyle söz eder ki; bir türlü yakalanamaz. Çünkü somut bir şey söylemez. Söylediği şeyler yuvarlaktır, yalnızca bir değinmedir, şöyle bir değinip geçmedir. Anlamı yönünden de her yana çekilebilir niteliktedir. Kur'an'da da bu türden değinmeler vardır. Değinilen olayın içyüzü anlatılmamış olsa, hiçbir şey anlaşılmaz. İşte tam bu sırada, "tefsirci" devreye girer. Değinilen konu Tevrat'ta ya da Tevrat'ın şerhlerinde varsa oradan aktarır ya da aktarılmış olanı aktarır; böylece bir boşluğu doldurmaya çalışır. Yoksa Kur'an'daki sözlerle neye değinilmek istendiği anlaşılmayacak. Ne var ki, çoğu kez, asıl kaynağa doğrudan başvurulmadığı, başvurulamadığı, oradan buradan aktarıldığı için yer verilen açıklama, asıl kaynaktakinden şöyle ya da böyle biraz değişik olabilir:

Bir örnek:

15 Bkz. Abdullah Aydemir, *Tefsirde İsrailiyyât*, Önsöz.

Ahzâb Suresi'nin 37. ayetinde, Muhammed'in, herkesçe "Muhammed'in Oğlu" diye tanınan oğulluğu Zeyd'in karısı Zeyneb'e nasıl ilgi duyup bu kadınla evlendiği, hadislerdeki açıklıkta olmasa bile anlatılır. 38. ayette de (Diyanet çevirisiyle) şöyle denir:

"Allah'ın Peygambere farz kıldığı şeylerde, ona bir güçlük yoktur. Bu, Allah'ın öteden beri gelmiş geçmişlere uyguladığı yasasıdır. Allah'ın emri, şüphesiz, gereği yerine gelecektir."

Bu ayette ne demek isteniyor? Özellikle de, "Bu, Allah'ın öteden beri, gelmiş geçmişlere uyguladığı yasasıdır" anlamındaki sözlerle demek istenen nedir? Bilinmiyor. Bunu öğrenmek isteyenler, tefsirlere başvurur. Çünkü tefsirlerde asıl kaynaktan aktarmalar ya da aktarmaların aktarmaları, dolayısıyla açıklamalar vardır. Başvurulduğunda görülür ki, 38. ayette, Davud'un –hem kral, hem de "peygamber"ken– bir komutanın, Hitti Uriya'nın karısıyla evlenmesine ilişkin, Tevrat'taki öyküye değinilmek isteniyor, değinip geçiliyor. Başka bir deyişle, bu öykü anımsatılıyor.

Kral "Peygamber" Davud Hitti Uriya'nın Karısıyla

Bu ayet nedeniyle F. Râzî şöyle diyor:

"Burada, Davud Peygamberin kıssasına (öyküsüne) işaret (değinme) var. Uriya'nın karısıyla başına gelene ilişkin."[16]

Başka tefsirlerde biraz daha çok bilgi aktarılır:

"Başka peygamberlerin de (Muhammed'inki gibi) çok karısı ve cariyeleri vardı. Davud'un 100 karısı, 300 cariyesi; Süleyman'ın 300 karısı, 700 cariyesi bulunuyordu."[17]

Asıl öyküyse Tevrat'ta. Ve şöyle:

> "Ve akşamleyin vaki oldu ki Davud yatağından kalktı ve 'kral evi'nin damı üzerinde ve yıkanmakta olan bir kadını damdan gördü. Kadının bakılışı çok güzeldi. Davud (adam) gönderip kadın hakkında soruşturdu. Biri dedi ki: 'Bu kadın, Hitti Uriya'nın karısı, Eliam'ın kızı Bat-Şeba (Bint Seba) değil mi?' Ve Davud ulaklar gönderip onu getirtti. Kadın onun yanına geldi. Aybaşılı durumundan temizlendiğinden, Davud onunla yattı. Ve kadın gebe kaldı." (Tevrat, II. Samuel, Bap 11: 2-5.)

16 Bkz. F. Râzî, *age*, 25/213.
17 Kimi tefsirde görmek için bkz. Tefsiru'n-Nesefî, 3/305, Kurtubî, 14/195.

Hitti Uriya, düşmanla savaşan komutanlardan biridir. Cephe komutanı da Yaob adında biri. Davud mektup yazıp, Yaob'dan, Uriya'yı kendisine göndermesini ister. Yaob, Uriya'yı Davud'a gönderir. Davud, Uriya'yı yakından görüp tanımıştır. Ertesi gün de geri göndermeye karar vermiştir. Yaob'a mektup yazar ve Uriya'nın eliyle gönderir. Mektupta da "Uriya'yı savaşta ön saflara koymasını" bildirmiştir. Yaob, Davud'un isteğini yerine getirir. Ve Hitti Uriya savaşırken öldürülür. Karısı Davud'a kalmıştır temelli. Uriya'nın öldüğü, Davud'a bildirilir. (Bkz. II. Samuel, Bap 11: 6-25.)

> "Ve Uriya'nın karısı, kocası Uriya'nın öldüğünü işitti. Ve kocası için dövündü. Ve yası geçince Davud adam gönderip onu evine aldı. Ve kadın onun karısı oldu. Ve ona bir oğul doğurdu. Fakat Davud'un yaptığı şey, Rabb'in yanında kötü oldu." (II. Samuel, Bap 11: 26-27.)

Demek ki, Kur'an'ın "Tanrı"sı, Ahzâb Suresi'nin 38. ayetinde, "Bu, Allah'ın öteden beri gelmiş geçmişlere (peygamberlere) uyguladığı yasasıdır" derken, bu olayı anımsatıyordu. Yani "Zeyd"in karısı Zeyneb'i aldı diye Muhammed kınanmamalıdır. Daha önceki peygamberler de benzerini yapmıştır. Örneğin Davud..." demiş oluyordu.

Yalnız şu var: Bu "Tanrı", Tevrat'tayken olayı "kötü" bulurken, Kur'an'da Muhammed'in olayını kötü bulmuyor. Bununla birlikte, Sâd Suresi'nde Davud olayına biraz daha ayrıntılı olarak değinirken –melekleri aracılığıyla da olsa– Davud'un tutumunu pek iyi bulmuyor gibi. Dahası, Davud'u "99 dişi koyunu (karısı)" varken, bir başkasının "yalnızca bir tane olan dişi koyunu"nu alıp kendisininkilere katmak istediği (bunu gerçekleştirdiği) için "haksız" bulduğunu belli ediyor. Bu ayetlerin anlamını, Diyanet çevirisinde görelim:

"Ey Muhammed! Onların söylediklerine sabret; güçlü kulumuz Davud'u an. O, daima Allah'a yönelirdi. Doğrusu Biz, akşam sabah onunla beraber tesbih eden dağları, kuşları da toplu halde onun buyruğu altına vermiştik. Her biri ona yönelmekteydi. Onun hükümranlığını kuvvetlendirmiştik. Ona hikmet ve kesin hüküm verme salahiyeti vermiştir. Ey Muhammed! Sana davacıların haberi ulaştı mı? Mabedin duvarına tırmanıp Davud'un yanına girmişlerdi de o, onlardan ürkmüştü. Şöyle demişlerdi: 'Korkma! Birbirinin hakkına tecavüz etmiş iki davacı. Aramızda adaletle hükmet, ondan ayrılma. Bizi doğru yola çıkar. Bu kardeşimin doksan dokuz dişi koyunu, benim de bir tek dişi koyunum vardır. 'Onu da bana ver!' dedi. Ve tartışmada beni yendi.' Davud: 'And olsun ki, senin dişi koyununu, kendi dişi koyunlarına katmak istemekle sana haksızlıkta bulunmuştur. Doğrusu ortakçıların çoğu, birbirinin haklarına tecavüz ederler. İnanıp yararlı iş işleyenler bunun dışındadır ki, sayıları ne kadar azdır' demişti. Davud, kendisini denediği-

mizi sanmıştı ('sanmıştı' yerine 'bilmişti, anlamıştı' diye dilimize çevirmek gerekir –T.D.) da, Rabb'inden mağfiret (bağışlama) dileyerek eğilip secdeye kapanmış, tevbe etmiş, Allah'a yönelmişti. Böylece onu bağışlamıştık. Katımızda onun yüksek bir makamı ve güzel bir geleceği vardır." (Sâd Suresi, 17-25. ayetler.)

Sorular:

– Ayetlerde sözü edilen "iki davacı" kimlerdi?

– "99 dişi koyun" ve "bir dişi koyun"la anlatılmak istenen nedir?

– Davud'un "suç"u neydi ki, "tevbe" etmişti de, Tanrı da onu bağışlamıştı?

"Tefsir"ler olmasa ve bunların aktarmaları yer almasa, bu ayetlerden hiçbir şey anlaşılmayacak.

"Tefsir"ler, genellikle bu ayetlerle, Davud'un Hitti Uriya'nın karısını nasıl aldığına ilişkin Tevrat'taki, yukarıda anlatılan öyküsüne değinildiğini yazar.

"Tefsir"lerde anlatıldığına göre; "iki davacı", Tanrı'nın, "Davud'a, yaptığı şeyin kötü olduğunu bir sınav biçiminde göstersinler diye özel olarak görevlendirip gönderdiği iki melek"tir. "99 dişi koyun"la "99 karı", "bir dişi koyun"la da "bir karı" amaçlanıyor. Taberî, eski Arap şairlerinin bir şiirini de kanıt göstererek, Araplarda "koyun" dendiğinde, bununla "kadın"ı da anlattıklarını bu ayetler nedeniyle yazar.[18] Taberî, birçok tefsir gibi, bu ayetler nedeniyle, Davud'un yukarıda yer alan Tevrat'taki öyküsüne, uzun uzun yer verir.[19]

Kısacası, tefsirlerde anlatıldığına göre; Davud, Uriya'nın karısını çıplak görünce âşık olur. O sırada kendisinin 99 karısı, Uriya'nın yalnızca bir karısı vardır. Öyleyken bu kadını da alıp kendi karıları arasına katmak ister. Sonunda da bu gerçekleşir. Süleyman da bu kadından olur.[20]

Davud'un bu öyküsü, İslama leke getiriyor düşüncesiyle kimilerince doğru bulunmaz ve yadsınır. Ayetlerin, bu öyküyle olan bağlantısı ilk dönemlerde de bilindiği için, "el mesailü'l-müstetire"den, yani "kapalı kalması gereken konular"dan olması nedeniyle Ali'nin şöyle dediği aktarılır: "Kim bu öyküyü anlatırsa, ona 160 sopa vururum."[21]

Karşı çıkılsın, çıkılmasın, Tevrat'taki öykü ve tefsirlerin aktarmaları bilinmedikçe, bu ayetlerle ne demek istendiğinin anlaşılamayacağı ortada.

18 Taberî, *Camiü'l-Beyân*, 23/92.

19 Taberî, *Camiü'l-Beyân*, 123/92-97.

20 Tefsirler, örneğin Taberî, *aynı yerde*.

21 Muhammed Ali Sabunî, *Safvetu't-Tefasir*, 3/54, F. Râzî'nin öyküyü peygamberliğe yakıştıramayıp yadsımasını görmek için de bkz. *e't-Tefsirü'l-Kebir*, 26/192-193.

"Peygamber" Davud'un, Hitti Uriya'nın yıkanmakta olan karısını nasıl gördüğü, bu kadına nasıl âşık olduğu, nasıl elde etmeye çalıştığı ve nasıl başardığı, bu kadının, "peygamber" Süleyman'ın da anası olduğu... Arapça sayfalarda bunlar da var. (Taberî, *Camiü'l-Beyân*, 23/91-96.)

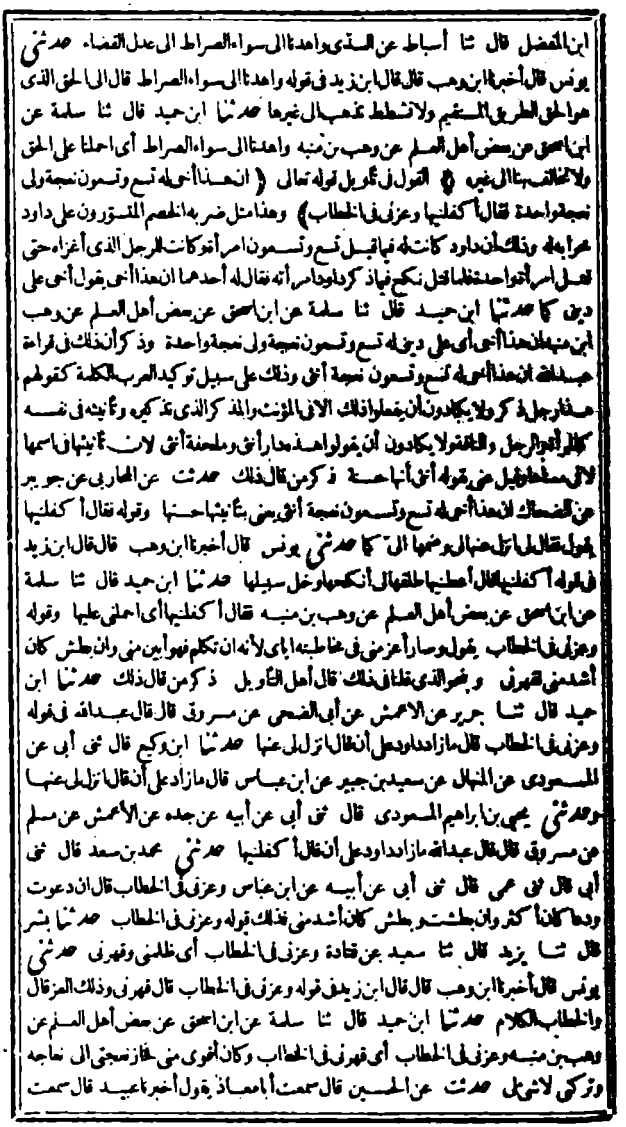

الضحاك يقول في قوله وعزني في الخطاب قال ان تكلم كان أبين مني وان بطش كان أشد مني وان دعا كان أكثر مني ﴿ القول في تأويل قوله تعالى ﴿ قال لقد ظلمك بسؤال نعجتك الى نعاجه وان كثيرا من الخلطاء ليبغي بعضهم على بعض الا الذين آمنوا وعملوا الصالحات وقليل ماهم وظن داود أنما فتناه فاستغفر ربه وخر راكعا وأناب ﴾ يقول تعالى ذكره قال داود للخصم المتظلم من صاحبه لقد ظلمك صاحبك بسؤاله نعجتك الى نعاجه وهذا مما حذفت منه الهاء فأضيف بسقوط الهاء منه الى المفعول به ومثله قوله عز وجل لا يسأم الانسان من دعاء الخير والمعنى من دعائه بالخير فلما ألقيت الهاء من الدعاء أضيف الى الخير وألقي من الخير الباء وانما كنى بالنعجة ههنا عن المرأة والعرب تفعل ذلك ومنه قول الاعشى

قد كنت رائدها وشاة محاذر ▪ حذرا يقل بعينه اغفالها

يعني بالشاة امرأة رجل يحذر الناس عليها وانما يعني لقد ظلمك بسؤال امرأتك الواحدة الى التسع والتسعين من نسائه وقوله وان كثيرا من الخلطاء ليبغي بعضهم على بعض يقول وان كثيرا من الشركاء ليتعدى بعضهم على بعض الا الذين آمنوا بالله وعملوا الصالحات يقول وعملوا بطاعة الله وانتهوا الى أمره ونهيه ولم يتجاوزوه وقليل ماهم في ما التي في قوله وقليل ماهم وجهان أحدهما أن تكون صلة بمعنى وقليل هم فيكون اثباتها واخراجها من الكلام لا يفسد معنى الكلام والآخر أن تكون اسما وهم صلة لها بمعنى وقليل ما تجدهم كما يقال قد كنت أحسبك أعقل مما أنت فتكون أنت صلة لما والمعنى كنت أحسب عقلك أكثر مما هو فتكون ما والاسم مصدرا ولولم ترد المصدر لكان الكلام بمن لان من التي تكون للناس وأشباههم وحكي عن العرب قد كنت أراك أعقل منك مثل ذلك وقد كنت أرى أنه غير ما هو بمعنى كنت أراه على غير ما رأيت وروي عن ابن عباس في ذلك ما حدثني به علي قال ثنا أبو صالح قال ثني معاوية عن علي عن ابن عباس في قوله وقليل ماهم يقول وقليل الذين هم حدثني يونس قال أخبرنا ابن وهب قال قال ابن زيد في قوله الا الذين آمنوا وعملوا الصالحات وقليل ماهم قال قليل من لا يبغي فعلى هذا التأويل الذي تأوله ابن عباس معنى الكلام الا الذين آمنوا وعملوا الصالحات وقليل الذين هم كذلك بمعنى الذين لا يبغي بعضهم على بعض وما على هذا القول بمعنى من وقوله وظن داود أنما فتناه يقول وعلم داود أنما ابتليناه كما حدثنا بشر قال ثنا يزيد قال ثنا سعيد عن قتادة وظن داود علم داود حدثني يعقوب بن ابراهيم قال ثنا ابن علية عن أبي رجاء عن الحسن وظن داود أنما فتناه قال ظن أنما ابتلي بذلك حدثني علي قال ثنا أبو صالح قال ثني معاوية عن علي عن ابن عباس وظن داود أنما فتناه اختبرناه والعرب توجه الظن اذا أدخلته على الاخبار كثيرا الى العلم الذي هو من غير وجه العيان وقوله فاستغفر ربه يقول فسأل داود ربه غفران ذنبه وخر راكعا يقول وخر ساجدا لله وأناب يقول ورجع الى رضا ربه وتاب من خطيئته ▪ واختلف في سبب البلاء الذي ابتلي به نبي الله داود صلى الله عليه وسلم فقال بعضهم كان سبب ذلك أنه تذكر ما أعطى الله ابراهيم واسحق ويعقوب من حسن الثناء الباقي لهم في الناس فتمنى مثله فقيل له انهم امتحنوا فصبروا فسأل أن يبتلى كالذي ابتلوا ويعطى كالذي أعطوا

ان هو صبر ذكر من قال ذلك حدثني محمد بن سعد قال ثني أبي قال ثني عمي قال ثني أبي عن أبيه عن ابن عباس قوله وهل أتاك نبأ الخصم اذ تسوروا المحراب قال ان داود قال يارب قد أعطيت ابراهيم واسحق ويعقوب من الذكر ما لو ددت أنك أعطيتني مثله قال الله اني ابتليتهم بما لم أبتلك به فان شئت ابتليتك بمثل ما ابتليتهم به وأعطيتك كما أعطيتهم قال نعم قال له فاعمل حتى أرى بلاءك فكان ماشاء الله أن يكون وطال ذلك عليه فكاد أن ينساه فبيناهو في محرابه اذ وقعت عليه حمامة من ذهب فأراد أن يأخذها فطارت الى كوة المحراب فذهب ليأخذها فطارت فاطلع من الكوة فرأى امرأة تغتسل فنزل نبي الله صلى الله عليه وسلم من المحراب فأرسل اليها فجاءته فسألها عن زوجها وعن شأنها فأخبرته أن زوجها غائب فكتب الى أمير تلك السرية أن يؤمره على السرايا ليهلك زوجها ففعل فكان يصاب أصحابه وينجو ويمنصروا وان الله عزوجل لما رأى الذي وقع فيه داود أراد أن يستنقذه فبينا داود ذات يوم في محرابه اذ تسور عليه الخصمان من قبل وجهه فلما رآهما وهو يقرأ فزع وسكت وقال لقد استضعفت في ملكي حتى ان الناس يتسورون علي محرابي قالا لا تخف خصمان بغى بعضنا على بعض ولم يكن لنا بد من أن نأتيك فاسمع منا قال أحدهما ان هذا أخي له تسع وتسعون نعجة أنثى ولي نعجة واحدة فقال أكفلنيها يريد أن يتم بها مائة ويتركني ليس لي شيء وعزني في الخطاب قال ان دعوت ودعا كان أكثر وان بطشت وبطش كان أشد مني فذلك قوله وعزني في الخطاب قال له داود لقد كنت أحوج الى نعجتك منه لقد ظلمك بسؤال نعجتك الى نعاجه الى قوله وقليل ماهم ونسي نفسه صلى الله عليه وسلم فنظر الملكان أحدهما الى الآخر حين قال ذلك فتبسم أحدهما الى الآخر فرآه داود وظن أنما فتن فاستغفر ربه وخر راكعا وأناب أربعين ليلة حتى نبتت الخضرة من دموع عينيه ثم شد الله له ملكه حدثنا محمد بن الحسين قال ثنا أحمد بن المفضل قال ثنا أسباط عن السدي في قوله وهل أتاك نبأ الخصم اذ تسوروا المحراب قال كان داود قد قسم الدهر ثلاثة أيام يوم يقضي فيه بين الناس ويوم يخلو فيه لعبادة ربه ويوم يخلو فيه لنسائه وكان له تسع وتسعون امرأة وكان فيما يقرأ من الكتب أنه كان يجد فيه فضل ابراهيم واسحق ويعقوب فلما وجد ذلك فيما يقرأ من الكتب قال يارب ان الخير كله قد ذهب به آبائي الذين كانوا قبلي فأعطني مثل ما أعطيتهم وافعل بي مثل ما فعلت بهم قال فأوحى الله اليه ان آباءك ابتلوا ببلايا لم تبتل بها ابتلي ابراهيم بذبح ابنه وابتلي اسحق بذهاب بصره وابتلي يعقوب بحزنه على يوسف وانك لم تبتل من ذلك بشيء قال يارب ابتلني بمثل ما ابتليتهم به وأعطني مثل ما أعطيتهم قال فأوحى اليه انك مبتلى فاحترس قال فمكث بعد ذلك ماشاء الله أن يمكث اذ جاءه الشيطان قد تمثل في صورة حمامة من ذهب حتى وقع عند رجليه وهو قائم يصلي فمد يده ليأخذه فتنحى فتبعه فتباعد حتى وقع في كوة فذهب ليأخذه فطار من الكوة فنظر أين يقع فيبعث في أثره قال فأبصر امرأة تغتسل على سطح لها فرأى امرأة من أجمل الناس خلقا فكانت منها التفاتة فأبصرته فألقت شعرها فاستترت به قال فزاده ذلك فيها رغبة قال فسأل عنها فأخبر أن لها زوجا وأن زوجها غائب بمسلحة كذا وكذا قال فبعث الى صاحب المسلحة يأمره أن يبعث أهريا الى عدو كذا وكذا قال فبعثه ففتح له قال وكتب اليه بذلك قال فكتب اليه أيضا أن ابعثه الى عدو كذا

وكذا أشد منهم بأسا قال فبعثه فتح له أيضا قال فكتب الى داود بذلك قال فكتب اليه أن ابعثه الى عدو كذا وكذا فبعثه فقتل المرة الثالثة قال وتزوج امرأته قال فلما دخلت عليه قال لم تلبث عنده الا يسيرا حتى بعث الله ملكين في صورة انسيين فطلبا أن يدخلا عليه فوجداه في يوم عبادته فتسورا المحراب قال فما شعر وهو يصلي اذ هو بهما بين يديه جالسين قال ففزع منهما فقالا لا تخف انما نحن خصمان بغى بعضنا على بعض فاحكم بيننا بالحق ولا تشطط يقول لا تخف واهدنا الى سواء الصراط الى عدل القضاء قال فقال قصا على قصتكما قال فقال أحدهما ان هذا أخي له تسع وتسعون نعجة ولي نعجة واحدة فهو يريد أن يأخذ نعجتي فيكمل بها نعاجه مائة قال فقال للآخر ما تقول فقال ان لي تسعا وتسعين نعجة ولأخي هذا نعجة واحدة فأنا أريد أن آخذها منه فأكمل بها نعاجي مائة قال وهو كاره قال وهو كاره قال وهو كاره قال اذا لا ندعك وذاك قال ما أنت على ذلك بقادر قال فان ذهبت تروم ذلك أو تريد ذلك ضربنا منك هذا وهذا وهذا وفسر أسباط طرف الأنف وأصل الأنف والجبهة قال يا داود أنت أحق أن يضرب منك هذا وهذا وهذا حيث لك تسع وتسعون نعجة امرأة ولم يكن لاهريا الا امرأة واحدة فلم تزل به تعرضه للقتل حتى قتله وتزوجت امرأته قال فنظر فلم ير شيأ فعرف ما قد وقع فيه وما قد ابتلي به قال فخر ساجدا قال فبكى قال فمكث يبكي ساجدا أربعين يوما لا يرفع رأسه الا لحاجة منها ثم يقع ساجدا يبكي ثم يدعو حتى نبت العشب من دموع عينيه قال فأوحى الله اليه بعد أربعين يوما يا داود ارفع رأسك فقد غفرت لك فقال يا رب كيف أعلم أنك قد غفرت لي وأنت حكم عدل لا تحيف في القضاء اذا جاءك اهريا يوم القيامة آخذا رأسه بيمينه أو بشماله تشخب أوداجه دما في قبل عرشك يقول يا رب سل هذا فيم قتلني قال فأوحى اليه اذا كان ذلك دعوت اهريا فأستوهبك منه فيهبك لي فأثيبه بذلك الجنة قال رب الآن علمت أنك قد غفرت لي قال فما استطاع أن يملأ عينيه من السماء حياء من ربه حتى قبض صلى الله عليه وسلم حدثني علي بن سهل قال ثنا الوليد بن مسلم عن عبد الرحمن بن يزيد بن جابر قال ثني عطاء الخراساني قال نقش داود خطيئته في كفه لكيلا ينساها قال فكان اذا رآها خفقت يده واضطربت * وقال آخرون بل كان ذلك لعارض كان عرض في نفسه من ظن أنه يطيق أن يتم يوما لا يصيب فيه حوبة فابتلي بالفتنة التي ابتلي بها في اليوم الذي طمع في نفسه باتمامه بغير إصابة ذنب ذكر من قال ذلك حدثنا بشر قال ثنا يزيد قال ثنا سعيد عن مطر عن الحسن ان داود جزأ الدهر أربعة أجزاء يوما لنسائه ويوما لعبادته ويوما لقضاء بني اسرائيل ويوما لبني اسرائيل يذاكرهم ويذاكرونه ويبكيهم ويبكونه فلما كان يوم بني اسرائيل قال ذكروا فقالوا هل يأتي على الانسان يوم لا يصيب فيه ذنبا فأضمر داود في نفسه أنه سيطيق ذلك فلما كان يوم عبادته أغلق أبوابه وأمر أن لا يدخل عليه أحد وأكب على التوراة فبينما هو يقرؤها فاذا حمامة من ذهب فيها من كل لون حسن قد وقعت بين يديه فأهوى اليها ليأخذها قال فطارت فوقعت غير بعيد من غير أن تؤيسه من نفسها قال فما زال يتبعها حتى اشرف على امرأة تغتسل فأعجبه خلقها وحسنها قال فلما رأت ظله في الأرض جللت نفسها بشعرها فزاده ذلك أيضا عجابا بها وكان قد بعث زوجها على بعض جيوشه فكتب اليه أن يسير الى مكان كذا وكذا مكان اذا سار اليه لم يرجع قال ففعل فأصيب فخطبها فتزوجها قال وقال قتادة بلغنا أنها أم سليمان قال فبينما هو

في المحراب اذ تسور الملكان عليه وكان الخصمان اذا أتوه يأتونه من باب المحراب ففزع منهم حين تسوروا المحراب فقالوا لا تخف خصمان بغى بعضنا على بعض حتى بلغ ولا تشطط أى لا تمل واهدنا الى سواء الصراط أى أعدله وخيره إن هذا أخى له تسع وتسعون نعجة وكان لداود تسع وتسعون امرأة ولى نعجة واحدة قال وانما كان للرجل امرأة واحدة فقال أكفلنيها وعزنى فى الخطاب أى ظلمنى وقهرنى فقال لقد ظلمك بسؤال نعجتك الى نعاجه الى قوله وقليل ماهم وظن داود فعلم داود أنما صمد له أى عنى به ذلك فخر راكعا وأناب قال وكان فى حديث مطر أنه سجد أربعين ليلة حتى أوحى الله اليه انى قد غفرت لك قال رب كيف تغفر لى وأنت حكم عدل لا تظلم أحدا قال انى أقضيك له ثم أستوهبه دمك أو ذنبك ثم أثيبه حتى يرضى قال الآن طابت نفسى وعلمت أنك قد غفرت لى حدثنا ابن حميد قال ثنا سلمة قال ثنى محمد بن اسحق عن بعض أهل العلم عن وهب بن منبه اليمانى قال لما اجتمعت بنو اسرائيل على داود أنزل الله عليه الزبور وعلمه صنعة الحديد فألانه له وأمر الجبال والطير أن يسبحن معه اذا سبح ولم يعط الله فيما يذكرون أحدا من خلقه مثل صوته كان اذا قرأ الزبور فيما يذكرون تدنو له الوحوش حتى يأخذ بأعناقها وانها لمصيخة تسمع لصوته وما صنعت الشياطين المزامير والبرابط والصنوج الا على أصناف صوته وكان شديد الاجتهاد دائب العبادة فأقام فى بنى اسرائيل يحكم فيهم بأمر الله نبيا مستخلفا وكان شديد الاجتهاد من الانبياء كثير البكاء ثم عرض من فتنة تلك المرأة ما عرض له وكان له محراب يتوحد فيه لتلاوة الزبور ولصلاته اذا صلى وكان أسفل منه جنينة لرجل من بنى اسرائيل وكان عند ذلك الرجل المرأة التى أصاب داود فيها ما أصابه حدثنا ابن حميد قال ثنا سلمة عن محمد ابن اسحق عن بعض أهل العلم عن وهب بن منبه أن داود حين دخل محرابه ذلك اليوم قال لا يدخلن على محرابى اليوم أحد حتى الليل ولا يشغلنى شئ مما خلوت له حتى أمسى ودخل محرابه ونشر زبوره يقرؤه وفى المحراب كوة تطلعه على تلك الجنينة فبينا هو جالس يقرأ زبوره اذ أقبلت حمامة من ذهب حتى وقعت فى الكوة فرفع رأسه فرآها فأعجبته ثم ذكر ما كان قال لا يشغله شئ مما دخل له فنكس رأسه وأقبل على زبوره فتصوبت الحمامة للبلاء والاختبار من الكوة فوقعت بين يديه فتناولها بيده فاستأنست غير بعيد فاتبعها فنهضت الى الكوة فتناولها فى الكوة فتصوبت الى الجنينة فأتبعها بصره أين تقع فاذا المرأة جالسة تغتسل بهيئة الله أعلم بها فى الجمال والحسن والخلق فيزعمون أنها لما رأته نفضت رأسها فوارت به جسدها منه واختطفت قلبه ورجع الى زبوره ومجلسه وهى من شأنه لا يفارق قلبه ذكرها وتمادى به البلاء حتى أغزى زوجها ثم أمر صاحب جيشه فيما يزعم أهل الكتاب أن يقدم زوجها للمهالك حتى أصابه بعض ما أراد به من الهلاك ولداود تسع وتسعون امرأة فلما أصيب زوجها خطبها داود فنكحها فبعث الله اليه وهو فى محرابه ملكين يختصمان اليه مثلا يضربه له ولصاحبه فلم يرع داود الا بهما واقفين على رأسه فى محرابه فقال ما أدخلكما على فقالا لا تخف لم ندخل لبأس ولا لريبة خصمان بغى بعضنا على بعض فاحكم بيننا بالحق ولا تشطط واهدنا الى سواء الصراط أى احملنا على الحق ولا تخالف بنا الى غيره قال الملك الذى يتكلم عن أوريا بن حنانيا زوج المرأة إن هذا أخى أى على دينى له تسع

وتسعون نعجة ولى نعجة واحدة فقال أكفلنيها أى احملنى عليها ثم عزنى فى الخطاب أى قهرنى
فى الخطاب وكان أقوى منى هو وأعز فحاز نعجتى الى نعاجه وتركنى لا شئ لى فغضب داود فنظر
الى خصمه الذى لم يتكلم فقال لئن كان صدقنى ما يقول لأضربن بين عينيك بالفأس ثم ارعوى
داود فعرف أنه هو الذى يراد بما صنع فى امرأة أوريا فوقع ساجدا تائبا منيبا باكيا فسجد أربعين
صباحا صائما لا يأكل فيها ولا يشرب حتى أنبت دمعه الخضر تحت وجهه وحتى أندب السجود
فى لحم وجهه فتاب الله عليه وقبل منه ويزعمون أنه قال أى رب هذا غفرت ما جنيت فى شأن
المرأة فكيف بدم القتيل المظلوم قيل له يا داود فيما زعم أهل الكتاب أما ان ربك لم يظلمه بدمه
ولكنه سيسأله اياك فيعطيه فيضعه عنك فلما فرج عن داود ما كان فيه رسم خطيئته فى كفه
اليمنى بطن راحته فما رفع الى فيه طعاما ولا شرابا قط الا بكى اذا رآها وما قام خطيبا فى الناس قط
الا نشر راحته فاستقبل بها الناس ليروا رسم خطيئته فى يده حدثنى يعقوب بن ابراهيم قال
ثنا ابن ادريس قال سمعت ليثا يذكر عن مجاهد قال لما أصاب داود الخطيئة خر لله ساجدا أربعين
يوما حتى نبت من دموع عينيه من البقل ما غطى رأسه ثم نادى رب قرح الجبين وجمدت العين
وداود لم يرجع اليه فى خطيئته شئ فنودى أجائع فتطعم أم مريض فتشفى أم مظلوم فينتصر لك قال
فنحب نحبة هاج كل شئ كان نبت فعند ذلك غفر له وكانت خطيئته مكتوبة بكفه يقرؤها وكان
يؤتى بالاناء ليشرب فلا يشرب الا ثلثه أو نصفه وكان يذكر خطيئته فينحب النحبة تكاد مفاصله
تزول بعضها من بعض ثم ما يتم شرابه حتى يملأه من دموعه وكان يقال ان دمعة داود تعدل دمعة
الخلائق ودمعة آدم تعدل دمعة داود ودمعة الخلائق قال فهو يجىء يوم القيامة خطيئته مكتوبة
بكفه فيقول رب ذنبى ذنبى قدمنى قال فيقدم فلا يأمن فيقول رب أخرنى فيؤخر فلا يأمن حدثنى
يونس قال أخبرنا ابن وهب قال أخبرنى ابن لهيعة عن أبى صخر عن يزيد الرقاشى عن أنس بن مالك
سمعه يقول سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول ان داود النبى صلى الله عليه وسلم حين نظر الى
المرأة فأهم قطع على بنى اسرائيل فأوصى صاحب البعث فقال اذا حضر العدو فقرب فلانا بين
يدى التابوت وكان التابوت فى ذلك الزمان يستنصر به من قدم بين يدى التابوت لم يرجع حتى
يقتل أو ينهزم عنه الجيش فقتل زوج المرأة ونزل الملكان على داود يقصان عليه قصته ففطن داود
فسجد فمكث أربعين ليلة ساجدا حتى نبت الزرع من دموعه على رأسه وأكلت الارض جبينه
وهو يقول فى سجوده فلم أحص من الرقاشى الا هؤلاء الكلمات رب زل داود زلة أبعد ما بين المشرق
والمغرب ان لم ترحم ضعف داود وتغفر ذنبه جعلت ذنبه حديثا فى الخلوف من بعده فجاءه جبرائيل
صلى الله عليه وسلم من بعد الأربعين ليلة فقال يا داود ان الله قد غفر لك الهم الذى هممت به
فقال داود علمت أن الرب قادر على أن يغفر لى الهم الذى هممت به وقد عرفت أن الله عدل لا يميل
فكيف بفلان اذا جاء يوم القيامة فقال يا رب دمى الذى عند داود فقال جبرائيل صلى الله عليه
وسلم ما سألت ربك عن ذلك ولئن شئت لأفعلن فقال نعم فعرج جبريل وسجد داود فمكث
ما شاء الله ثم نزل فقال قد سألت الله ربك عز وجل يا داود عن الذى أرسلتنى فيه فقال قل لداود
ان الله يجمعكما يوم القيامة فيقول هب لى دمك الذى عند داود فيقول هو لك يا رب فيقول فان لك

Tevrat'a göre (aktarılanlara bkz.) Davud, Hitti Uriya'nın karısıyla ilk yattığı zaman, bu kadın daha Uriya'nın karısıydı. Süleyman, bu birleşmeden mi olmuştu? Kur'an'a ve "tefsir"lerine de geçen öykü, bu soruyu akla getiriyor. Yani "Süleyman Peygamber, bir veled-i zina mıdır?"

Atatürk'ün babası konusunda uydurma "belge" (!) yayımlayarak kuşkular uyandırmaya çalışan İslamcı "raiyye", bunları düşünmeli.

Teori
Nisan 1990, yıl 1, sayı 4

KUR'AN'DAKİ İLK YAHUDİ "MAVAL"I: YARATILIŞ SÖYLENCESİ

"Maval" için Türkçe sözlükte; "Üstünkörü uydurulmuş yalanlar söylemek" denir. Bu tanım, tam doğru değildir. Daha doğru karşılığı, "masal", "söylence (efsane)"dir. Arapçadaki "ustûre" karşılığıdır.[1]

"Ustûre" için Muhammed Ali Sabunî, Cevherî'ye de dayanarak "hurafe, batıl (boş inanç, asılsız)" anlamını veriyor.[2] Râğıb'a göre de "yalanlı-yanlışlı şey"dir.[3] F. Râzî, ise, "kıssa, hikâye (öykü)" anlamını veriyor bu sözcüğe.[4] Buradaki "kıssa", "hikâye"yle amaçlanan da "söylence (efsane)" ve "masal"dır. Kur'an'da, bu sözcüğün çoğulu olan "esâtir"e, Diyanet çevirisinde "masallar" anlamı verilmekte.

Kur'an'da, inanmayanların Kur'an ve Kur'an'daki öyküler için "esâtiru'l-evvelîn" yani "eskilerin masalları (efsaneleri)" dedikleri anlatılır. İnanmazların böyle dedikleri tam 9 kez geçer Kur'an'da. (Bkz. En'âm Suresi, 25. ayet; Enfâl Suresi, 31. ayet; Nahl Suresi, 24. ayet; Mü'minûn Suresi, 83. ayet; Furkan Suresi, 5. ayet; Neml Suresi, 68. ayet; Ahkaf Suresi, 17. ayet; Kelam Suresi, 15. ayet; Mutaffifîn Suresi, 13. ayet.)

Kur'an'daki öykülerin çoğunu, Yahudi kaynaklarından, özellikle de Tevrat'tan aktarılma olanlar oluşturuyor. "Tevrat"a "Eski Ahit" dendiği gibi "Tarih-i Kadim (eski tarih, eskilerin tarihi)" de denir. Tevfik Fikret'in dilindeki "Tarih-i Kadim" de budur işte.[5]

Bilindiği gibi Tevfik Fikret, "Beşerin köhne sergüzeştinden / Bize efsaneler terennüm eden..." diye başlar "Tarih-i Kadim"ine. A. Kadir de "İşte der, insanoğlunun geçmiş hayatı bu / Ve başlar bize maval okumaya" diye bugünkü dile çevirir.

"Kutsal Kitap"taki "Maval Okuma"lar

"Tarih-i Kadim"in tümünü, A. Kadir'in Türkçeleştirdiği biçimiyle buraya aktarmak konumuza uygun olacaktır:

1 Mevlut Sarı, Türkçe-Arapça Lugat, "masal" ve "maval" maddeleri.
2 Muhammed Ali Sabunî, *Safvetu't-Tefasir*, 1/383.
3 *el-Müfredât*, S-T-R.
4 F. Râzî, *age*, 12/188-189.
5 Hayrullah Örs, *Musa ve Yahudilik*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1966, s.34.

"TARİH-İ KADİM"

İşte der, insanoğlunun geçmiş hayatı bu.
Ve başlar bize maval okumaya.
Ninniler uydurup uyutur bizi,
dedelerimizin derin boşluklar içinde, uzun,
zifîrî karanlık hayatında.
Gösterir bize evvel zamanı,
tek doğru, en güzel örnek, der.
Bakarsın gelecek günlerin farkı yok geçen geceden.
Senin tarih dediğin işte budur,
alnında altı bin yıllık buruşuklar
ve bir o kadar da kuşku.
Başı geçmişe, bir düşe benzer,
sürünür ayağı bomboş bir geleceğe,
bir deri bir kemik,
ayakta zorla durur.
Ben hiç tiksinmem ondan,
karşıma alırım onu arada bir,
anlat bakalım, derim şu eskilerden.
Bir parça feylesofa benzer o,
bir parça sırtlana benzer,
berbat suratıyla da bir hortlağa.
Yoklar mezarını unutulmuş gecelerin,
başlar paslı, boğuk bir sesle,
bir bir bana anlatmaya,
sırasıyla, ne olmuş ne bitmişse:
Hep yıkım üstüne yıkım,
acı üstüne acı!
Ne vakit geçse anlı şanlı bir ordu,
çöküverir ağır gölgesi bir bulutun,
kanlar yağar dört bir yana.
En başta bir kanlı bayrak.
Kanlı bir taç gelir arkasından.
Sonra araçlar sökün eder kan içinde:
Balta, topuz, yay, kılıç, mızrak,
mamcınık, top, tüfek, sapan,
Arada kanlı komutanlar ve savaş birlikleri.
En son alay alay esirler geçer.

Yenen bir kişiye, yenilen on kişi,
çiğneyen haklı, çiğnenen hapı yuttu.
Yıkımlara, acılara alkış tut,
yüksekten bakanlar önünde eğil,
insafla birdir aşağılık ve namussuzluk,
doğruluk lâfta, yürekte değil,
iyilik ayaklarda, kötülük kucaklarda.
Bir gerçek var, tek bir gerçek:
Eli kolu bağlayan zincir,
bir tek şey var sözü geçen: Yumruk.
Hak güçlünün, kötünün yani.
Uzun lâfın kısası:
Ezmeyen ezilir!
Nerde bir şeref var, iğreti.
Nerde bir mutluluk var, yama.
Bir şeyin ne başına inan, ne sonuna,
Din şehit ister, gökyüzü kurban.
Her yanda durmadan kan akacak,
durmadan her yanda kan!
İşte böyle inler, sayıklar o,
anlatır insanoğlunun bu belâlı ömrü
ne yolda, nasıl sürdüğünü.
Bakarım iskeletin kanlar köpürür dişlek ağzında.
Duyarım sesinin titreyen kuyusunda
yankısını korkunç bir iniltinin,
ben de başlarım birdenbire titremeye,
toprak da tiksintiyle titremiş gibi gelir bana.
Savaşın gürültüsü patırtısı, indir artık,
indir bu acıklı sahnelerin perdesini!
Dinsin bu sonu gelmeyen karışıklık!
Sen de gelenekçi iskelet,
yazdığın kara yazılara bir son ver,
aydınlığa susadık biz, aydınlığa susadık.
Uzun karanlıklar içinde uyumak isteyen mi var?
Bizden iyi geceler onlara,
bizden onlara iyi uykular!
Kimsin ey gölge, kendinden geçmiş
koşuyorsun karanlıklara doğru?
Kanla oynamış gibisin,

kırmış geçirmişsin insanoğlunu.
Sen buna kahramanlık mı dedin?
Onun kökü kan ve hayvanlık be!
Şehirler çiğne, ordular dağıt,
kes, kopar, kır, sürükle,
ez, vur, yak ve yık.
Yalvarmalara yakarmalara boş ver,
gözyaşına, iniltilere aldırma.
Ölümle, acıyla doldur geçtiğin yeri,
ne ekin ko, ne ot ko, ne yosun.
Sönsün evler, sürünsün insanlar orda burda,
kalmasın alt üst olmayan hiçbir yer,
mezar taşına dönsün her ocak,
damlar çöksün yetimlerin başına.
Bu ne alçaklık böyle, bu ne namussuzluk!
Hey bana bak, başbuğ musun ne?
Yerin dibine bat cakanla, gösterişinle!
Her başarı bir yıkım, bir mezarlık,
işte bir yavrucak yatıyor şurda,
ey cihangir, onu gör de utan!
Devril, bağımsızlığın eskimiş tahtı, devril!
Nice acılar verdin insanlara,
inim inim inlettin insanları.
Parçalan, kararmış taç, tuz buz ol,
hep senin yüzünden yoksulluğu insanların.
Göz yaşından incilerin nerde hani?
Nasıl da yosun tutmuşlar, bi görsen!
Eski çağlar nasıl kanmış size?
Ey kan içen kargalar,
bütün karanlıklar sizinle dolu!
Artık yeter fikri susturduğunuz,
yerini hiçbir şey tutamaz bu dünyada
zincirsiz, kelepçesiz yaşamanın.
Haydi gidin, tarih korusun sizi,
–haydutlara en iyi sığınaktır gece–,
gidin, yok olun siz de o mezarlıkta,
İşte müjdelerin en güzeli,
işte en gerçek özgürlük
düşümüzdeki gelecek çağlarda:

Ne savaş, ne savaşan, ne salgın,
ne saltanat, ne yoksulluk, ne ezen, ne ezilen,
ne yakınma, ne de zulmün kahrı,
ne tapılan, ne tapan,
ben benim, sen de sen!
Ey soluyan iskelet, kimse bilmeyecek o zaman,
kimse bilmeyecek senin sayıp döktüklerini,
savaş ne, karışıklık ne, zafer ne, antlaşma ne?
Belki duyulmadık bir öykü,
belki korkunç bir masal.
Çok sürmez, köhne kitap,
fikri gören sayfaların
bugün olmazsa yarın yırtılacak.
Ama kim yapacak dersin bu işi?
Bu öyle büyük, öyle kocaman bir devrim ki,
hangi güç kalkar, ben yaparım der?
Yerlerin ve göklerin sahibi mi?
Tamam, işte oldu şimdi!
Yeri göğü elinde tutan, o kibirli,
o somurtkan ve dokunulmaz.
Bütün bu kavgalar onun yüzünden değil mi?
Gökyüzü, sen söyle!
Yüzyıllarca sel gibi akan şu,
–şimdi esrik bir ağzın türküsü,
kuru sesi zindandaki bir adamın,
iç açan bir söz ya da yakan bir söz şimdi,
bir geniş "oh!", bir derin "eyvah!",
bir yakarış, bir övgü,
şimdi tüy gibi bir rüzgâr,
şimdi azgın bir kasırga
ve topunun yukarlarda bir gökyüzü.
Topunun güneşi, ayı, yıldızları var,
ve topunun görünmez bir tanrısı.
Topunun adanan bir cenneti var,
ve topunun bir varlığı, bir yokluğu,
ve topunun saygıdeğer bir peygamberi.
Topunun cennetinde körpecik güzel kızlar yaşar,
ve topunun cehenneminde birer lokmadır insancıklar.
Tanrılar ne derse onu yapacak halk,

sabırla ve kahırla olacak iki büklüm.
Ama tanrılar ne derse onu yapacak.
İnanasım gelmiyor bunların hiçbirine.
"Ne bileyim?" diyor kime sorsam.
Hepsi bir kuruntu mu bunların yoksa?
Belki aldanmak yaşamanın bir gereği.
Belki de hepsi doğrudur, kim bilir,
belki ben hiçbir şeyin farkında değilim,
karıştırmadayım "yok"la "var"ı.
Kusurum ne, kuşkuda olmak mı?
Kuşku, koşmaktır aydınlıklara doğru.
İnsan aklıdır eninde sonunda gerçeği bulacak olan.
Belki de yok olacağız bir gün topumuz birden.
Kim bilir, öbür dünya belki de var.
Madem bu beden o ölümsüzün işi,
ne diye kıvranır durur bir türlü dert içinde?
Hadi diyelim aslımız toprak bizim,
sen gel onu kederden bir çamur yap,
–her yeri kanla, göz yaşıyla dolu–
insaf be, bu kadarı da olur mu?
Sen gel hem yoktan var et,
sonra var ettiğini boz, kötüle!
Hiçbir yaradandan ummam bunu.
Yaradan yok eder, perişan etmez!
En zorlu düşmanın işte, tanrı.
Boğmak ister seni ulu katında,
çok iyi tanırsın sen o yılanı,
onun kızgın zehrinden bir vakitler bize,
bir tadımlık vermiştin hani.
Kuşku! En zalim, en güçlü düşman.
Bunu ya bildin de koydun kafamıza,
ya da bilemedin işin nereye varacağını.
"Şeytanlık, düzen, sapıklık" denen şey var ya,
bugün yerinden yurdundan edecek seni o.
Tapınağında ışıklarını söndürüyor,
elleriyle parçalıyor heykelini.
Sense, iler tutar yerin kalmamış,
göçüp gidiyorsun olanca gücünle.
Burçlarında yıkılmalar falan hani?

Nerde hani gümbürtüsü yıldırımlarının?
O kızgın soluğun hani nerde?
Ne cehennemlerinde bir kaynama var.
Ne büyük acını gören bir göz.
Ne de kulaklarda bir dokunaklı çınlama.
Oysa bir ufak parçası kopsa insanın,
bir sızlama olsun duyulur, bir ağlaşma.
Sen "yeryüzü" ve "gökyüzü"nle göç git de,
bir inilti bile duyulmasın ortalıkta.
Tam tersi, kahkahadan geçilmiyor.
Zaten yalana ağlasa ağlasa,
bir ikiyüzlüler ağlar,
bir de ahmaklar.

Evet, bunları diyor Tevfik Fikret "Tarih-i Kadim"inde. Ne var ki, "maval okuyan"lar bugün de var. Güçlülerin çıkarlarının üstüne kurulduğu ve sıkıca korunduğu görülen koyu karanlıklar içinde. Fikret'in yakındığının yok olması için güçlü, çok güçlü ışıklar istiyor bu karanlık. Bu satırlar da onun için...

Bilindiği gibi Tevfik Fikret'in bir de "Tarih-i Kadim"e "zeyl"i, yani "ek"i var. Burası, onun da yeri. Anlaşılırlığı için yine A. Kadir'in Türkçeleştirmesiyle sunalım:

"TARİH-İ KADİM"E EK:

–Molla Sırât'a–

Paraya hiç dayanmayan bir şairmişim,
zangoçluk edermişim protestanlara gider.
Size edebî saygılarımı sunarım efendim,
yani yıldızlı bir kürsünün üstadına,
bilgin şairine yani İslam Dini'nin,
Molla Sırât Hazretlerine yani,
lütfen bize ne güzel,
zangoçluğu yakıştırıvermişler.
Ama aldanmış olmayasın sakın, üstadım,
müslüman oğluyum ben ne de olsa
Sen o güzel dini anlatma bana,
O dinden senin kadar ben de anlarım.

Ben de okudum o Tanrı kitabını,
yüreğe doğan o sözleri ben de dinledim.
Ben de dolaştım sizin gibi cami cami,
Tanrı önünde ben de oldum iki kat,
–açılırdı hayalimde cennet yolu,
dolardı yüreğime cehennem korkusu–,
ulu Tuba'ya ben de tırmandım.
Ben de çıktım melekler katına.
Ezanı duydum mu bayılırdım,
nasıl koşardım o "Tanrı" sesine!
Ben de tesbih çektim, dua ettim,
ben de namaz kıldım, oruç tuttum,
hepsini hepsini yaptım, halt ettim!
Çünkü ne dendiyse inanmıştım,
kanmıştım senin kandıklarına.
Bağlanmıştım körü körüne,
canımı adamıştım dinime, canımı.
Tanrıyı da sevmiştim peygamberi de.
Ama onlar bugün çok uzaklarda.
anladım ben asıl gerçek ne,
Anladım Hanya'yı, Konya'yı,
bizi Hakka götüren yol başka.
Senin şu saydıkların var ya hani,
şu şaşılacak şeyler, hani doğaüstü,
onlar hep masal, hep kafadan atma,
bugün hiç durmadan arıyor insan,
gitgide görüyor işin içyüzü de,
senin hokkabazlar unutmuşlar geleceği.
İsa ile Musa, aldatılan ve aldatan,
o büyülü değnek, bir koca kuyruklu yalan.
İşte insanoğlu bir yerde böyle sapık,
kendi yapar putunu,
sonra tapar gene kendi.
("Beşerin böyle delâletleri var;
Putunu kendi yapar, kendi tapar.")
Git ara kiliseyi, dolaş Kâbe'yi,
çan sesini duy, tekbiri dinle,
umduğun, beklediğin şeyler nerde hani,
ortada bir tek şey göreme.

Şeytanı da düzme, Allah'ı gibi,
Buda'sı düzme, Ehrimen'i düzme, Yezdan'ı düzme.
Bir korkak kuşku yaratmış bunların topunu.
Gölgeler baktım, gölgeler, gölgeler...
Sonra baktım bir karanlık uçurum.
Haydi dön geri, dön geri, dön, oğlum!
Ve beynimden vurulmuş gibi devrildim.
Şimdi benim ne cennet, ne cehennem umurumda.
Bakarım evrene, şaşar şaşar kalırım.
Ne tapılan tanırım, ne taptıran tanırım,
yaradılışın kuluyum ben artık,
ben yaradılışın kulu.
Pıtrak gibi işte gökyüzünde mescitler.
İşte onlara orda vicdanım secde eder.
İşte benim bundan böyle tapınmam bu.
İşte bundan böyle benim vaktim böyle geçer.
Artık öyle rahat, öyle rahat ki içerim,
ayırt edemem kendimi bir kayadan.
Tapınmakta biraz minnacık bir kuşla,
bir ishak kuşu da, lâilâhe illallah der,
ben de, lâilâhe illallah derim.
Ve doğruluk ve alçakgönüllülük ve sıkı dostluk,
ve el uzatma ve koruma ve insaf ve acıma,
ve sonra bir şaire zangoç dememek...
İşte buyuran bunlar benim vicdanıma.
Benim âyinim düşünüp yapmaktır,
benim dinim, insan gibi yaşamaktır.
İnanmışım: Taparım ben varlığa
Her kanat bana bir melek sesi getirir.
Ne işim var peygamberle benim,
beni Hakka bir örümcek götürür.
Kitabım işte yeryüzü kitabı,
bendedir iyilik, kötülük tohumu.
Varırım hep böyle ta mezara dek,
yeniden dirilmek bizim nemize gerek.
Taşır insanların hem aşkını, hem acısını,
bağrımdaki şu deli, şu ince yürek.
İnsan gibi yaşamaktır bugün gerçek din,
insan gibi yaşamak.

İslamcılar, İslamı "çağın dini" göstermek için oradaki buradaki Hıristiyan "bilim adamları"nın sözlerini çarpıtarak kanıt diye gösterirler. Sık sık da birer "yalancı tanık" durumundaki Maurice Bucaille, W.M. Vatt, Roger Garaudy gibi başka dünyalarda ölürlerken İslam dünyasında dirilmeye yönelmiş kişilere yer verirler. Tevfik Fikret'leriyse görmezler, görmezlikten gelirler.

Eski "Maval"lar, "Yaratılış Söylencesi"yle Başlar

"Başlangıçta Tanrı gökleri ve yeri yarattı. Yer ıssız ve boştu. Enginin yüzü üzerinde karanlık vardı; Tanrı'nın ruhu suların üzerinde hareket ediyordu. Ve Tanrı 'Işık olsun!' dedi; ışık oldu..." (Tevrat, Tekvin, Bap 1:1-3.)

Tevrat, Tevfik Fikret'in deyişiyle "Tarih-i Kadim"i böyle anlatır gider. Her şeyin, "Tanrı"nın "ol!" demesiyle nasıl olduğunu, "gökleri ve yeri", tüm canlıları ve cansızları "altı günde" nasıl yarattığını bir bir anlatır. (Bkz. Tevrat, Tekvin, Bap: 1-2.) Bunların asıl kaynaklarının eskiçağ toplumlarının söylenceleri olduğunu bu dizinin ("Kutsal Kitapların Kaynakları" dizisinin) Tevrat bölümünde, birlikte göreceğiz.

Bunlar, şöyle ya da böyle Kur'an'a da geçmiş durumda:

Kur'an'ın açıklamasına göre de, her şey, Tanrı'nın "ol!" demesine bağlı. Tanrı, "ol!" deyince olur her şey (bkz. Bakara Suresi, 117. ayet; Âl-i İmrân Suresi, 47 ve 59. ayetler; En'âm Suresi, 73. ayet; Nahl Suresi, 40. ayet; Meryem Suresi, 35. ayet; Yâsin Suresi, 82. ayet; Mü'min Suresi, 68. ayet).

Kur'an'a göre de Tanrı, "gökleri ve yeri altı günde yaratmış"tır. (A'râf Suresi, 54. ayet; Yunus Suresi, 3. ayet; Hûd Suresi, 7. ayet; Furkan Suresi, 59. ayet; Secde Suresi, 4. ayet; Fussilet Suresi, 9-12. ayetler; Kaf Suresi, 38. ayet; Hadîd Suresi, 4. ayet.) Kur'an'ın açıklamasına göre, Tanrı yaratmayı gerçekleştirdiği "altı gün"den dördünü, YER'i (dünyayı) yaratmaya, iki günü de gökleri yaratmaya" harcamış bulunuyor. Neden? Çünkü çıplak gözle bakıldığında "gökler", Ay'ıyla, Güneş'iyle, yıldızlarıyla "YER"den (dünyadan) daha küçük görülür.

Dini, bilim karşısında savunma çabasında olanlar, buradaki "gün"lerle amaçlananın, bildiğimiz haftanın günleri olmadığını ileri sürerler. Oysa Muhammed'in açıklaması var ve çok açık. Bu açıklamaya göre, buradaki günler, "pazartesi, salı, çarşamba..." gibi haftanın günleridir. Ve Muhammed, Tanrı'nın, haftanın hangi gününde neleri yarattığını açık seçik anlatıyor. Müslim'in *e's-Sahîh*'inde de yer alan hadise göre:

– YER'i (dümdüz biçimiyle) cumartesi,
– Dağları pazar,
– Ağaçları pazartesi,

– "Mekruh"u ("kötü"yü, "kötülüğü" anlatıyor olmalı) salı,
– "Nur"u (ışığı) çarşamba,
– Hayvanları perşembe,
– "Âdem"i cuma günü "yaratmıştır Tanrı."[6]

Tevrat'ta Tanrı'nın "yedinci gün dinlendiği" yazılı (bkz. Tevkin, Bap 2: 2).

Kur'an'da, Tanrı'nın "yedinci gün dinlendiği" yolunda açık bir anlatım yok. Ancak, "gökleri ve yeri altı günde yarattıktan sonra Tanrı'nın ARŞ'a istiva ettiği" bildirilir. "İstiva", İslam kelamında çok tartışılan bir sözcüktür. Kelamcılar, Kur'an'ın anlatımını akla uydurmak için "istiva"ya kendi anlamından başka türlü anlamlar vermeye çabalarlar. Bu sözcük, sözlük anlamıyla "doğrulma, dayanma, bir düzeye gelme" anlamlarını içerir. Tanrı'nın "Arş'a istiva etmesi", bir çeşit "dinlenme amacıyla dayanma" biçiminde yorumlanabilir. Ne var ki, Sünnet ehli bunu kabul etmez. Kur'an'ın "Tanrı"sı da şöyle der: "Andolsun ki gökleri ve yeri ve ikisinin arasında bulunanları altı günde yarattık ve Biz, bir yorgunluk duymadık." (Kaf Suresi, 38. ayet.)

Bununla birlikte Muhammed'in şu açıklaması ilginç:

– "Yüce tanrı, yaratıkları yaratma işini bitirince, sırt üstü uzandı. O sırada bir ayağını, öbür ayağının üstüne koymuştu. Bunun benzerini yapmak hiç kimseye uygun değildir."[7] "Ayak ayak üstüne atmak", Tanrı'ya özgü sayıldığı için, insanların bunu yapmaları yasaklanır.[8]

"Tanrı, yaratıkları yaratma işini bitirince niçin sırt üstü uzanmış ve ayak ayak üstüne atmış"tı? Bunda, Tevrat'ta anlatılan "dinlenme" anlamı yok mu?

Kaldı ki, Kur'an'ın "Tanrı"sı da Yahudilikteki "SEBT" gününe çok önem veriyor. Bu yasağa uymayanları, "aşağılık maymunlara dönüştürdüğünü" açıklıyor. (Bkz. A'râf Suresi, 163-166. ayetler). Sebt ise, bilindiği gibi, Tevrat'ta anlatılan, Tanrı'nın dinlendiği "yedinci gün"dür (cumartesi).

Yaratılış Efsanesinde, "Âdem, Havva" ve Bunların Cennette Bulundurulup Sonra Kovulmaları

"Yaratılış mavalı"nın önemli bir kesitini oluşturuyor bu. Tevrat'tan yer yer değiştirilerek Kur'an'a geçirilmiş olduğu görülüyor.

"Melek"ler, Kur'an'ın "Efendi Tanrı"sının (Rabb) danışmanlarıdır. Bu nedenle "Âdem'in yaratılışı" konusunda da "melek"lere danışıldığı, ama "melek"lerin

6 Müslim, *e's-Sahîh*, Kitabu Sıfatı'l-Münâfıkîn/27, hadis no. 2789; Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*, 2/227.

7 Hâfız Ebu Bekr Muhammed İbnü'l-Hasan İbn Fûrek, *Müşkili'l-Hadis*, tahkik: Dr. Abdul'mu'tî, s.42.

8 Müslim, *e's-Sahîh*, Kitabu'l-Libâs/72-74, hadis no. 2099; Ebu Davud, *Sünen*, Kitabu'l-Edeb/35, hadis no. 2767.

bu işe karşı çıktıkları, bununla birlikte "Tanrı"nın kararlaştırdığı işi gerçekleştirdiği, yani Âdem'i yarattığı anlatılır:

Öyküyü, Bakara Suresi'nden izlemeye başlayalım (Diyanet'in çevirisinden):

"Rabbin meleklere: 'Ben yeryüzünde bir halife var edeceğim' demişti.

"Melekler: 'Orada bozgunculuk yapacak, kanlar akıtacak birini mi var edeceksin? Oysa biz seni överek yüceltiyor ve seni tekdis etmekte bulunuyoruz' dediler. Allah: 'Ben şüphesiz sizin bilmediklerinizi bilirim' dedi." (Bakara Suresi, 30. ayet.)

Anlatılanlara göre, "Rabb", yani "Efendi Tanrı", "Halife" diye nitelediği Âdem'in yaratılmaya değer ve üstün nitelikli olduğunu kanıtlama yoluna gider. Bunun için bir sınav düzenler. Âdem'e de, meleklere de bir soru sorup, cevabını isteyecektir. Ne var ki, Âdem'e, sorulacak sorunun cevabını öğretir. Konu: "Tüm adlar." Âdem'e bunları önceden öğrettikten sonra sınavı başlatır. Âdem'e öğrettiklerini meleklere sorar: "Eğer doğru söyleyenlerdenseniz haydi bunları bilin bakalım, bana bunların adlarını söyleyin" der (bkz. Bakara Suresi, 31. ayet). Melekler o konuda bir bilgileri olmadığını, kendisinin öğrettiklerinden başka bir şeyi de bilemeyeceklerini söylerler (bkz. 32. ayet). Sonra soruyu Âdem'e yöneltir Tanrı. Daha önce kendisine öğretildiği için, Âdem istenen adları bir bir söyler. Bunun üzerine Tanrı, "Ben size demedim mi ki, göklerin ve yerin gizliliklerini ben daha iyi bilirim. Sizin açıkladıklarınızı, gizlediklerini en iyi ben bilirim" diye konuşur (bkz. 33. ayet). Böylece sınavı Âdem, daha doğrusu "Tanrı" kazanmış olur.

Burada sözü edilen "adlar"la anlatılmak istenen nedir? Bunu Kur'an yorumcuları araştıradursunlar; biz asıl kaynağa, Tevrat'a baktığımız zaman ne olduğunu görebiliyoruz.

"Ve Rab Allah, her kır hayvanını ve göklerin her kuşunu topraktan yaptı ve onlara ne ad koyacağını görmek için Âdem'e getirdi. Âdem, her birinin adını ne koyduysa, canlı yaratıkların adı o oldu. Ve Âdem, bütün sığırlara, göklerin kuşlarına ve her kır hayvanına ad koydu." (Tevrat, Tekvin, Bap 2: 19-20.)

Görülüyor ki, söylence (efsane), Tevrat'takinden biraz değişik olarak Kur'an'a geçirilmiştir.

Peki Tanrı, Âdem'i nasıl yapmıştı?

Âdem'in Yaratılışı

Efsaneye göre "toprak (çamur)" ve "üfürük", Âdem'in yaratılmasına yetmiştir:

"Ve Rab Allah, yerin toprağından Âdem'i yaptı. Onun burnuna hayat üfürüğünü üfürdü. Ve Âdem yaşayan can oldu." (Tevrat, Tekvin, Bap 2:7.)

Bu, Tevrat'taki anlatış. Kur'an'daki de bu doğrultuda:

– Âdem "toprak"tan yaratılmıştır (bkz. Âl-i İmrân Suresi, 59. ayet).

– Bu "toprak, çamur durumuna" getirilmiştir. (Bunun anlatıldığını görmek için örneğin bkz. A'râf Suresi, 12. ayet; Mü'minûn Suresi, 12. ayet; Secde Suresi, 7. ayet; Sâd Suresi, 71 ve 76. ayetler.)

– Tanrı, bu çamura bir biçim (insan biçimi) vermiştir. (Bunun anlatıldığını görmek için örneğin bkz. Hicr Suresi, 29. ayet; Secde Suresi, 9. ayet; Sâd Suresi, 72. ayet.)

– Tanrı "kendi canından üfürünce", Âdem insan olarak meydana gelmiştir. (Bkz. Hicr Suresi, 29. ayet; Secde Suresi, 9. ayet; Sâd Suresi, 72. ayet.)

– Demek ki özet olarak anlatılan şu:

"Tanrı", önce bir "toprak" alıyor. Sonra "çamur" yapıyor. Sonra "bir insan biçimi (insan heykeli)" meydana getiriyor bundan. Ve sonra bu "çamurdan insan"a (insan heykeline) "üfürüyor". İşte o zaman "canlı bir insan" oluveriyor. Bu insan, Âdem'dir.

Muhammed'in anlattığına göre, Âdem'in yapılması için gerekli olan "toprak", yeryüzünden "avuç avuç toplanarak" elde edilmiştir.

Yine onun açıklamasına göre, toprak böyle, yeryüzünün çeşitli kesimlerinden toplanmamış olsaydı, bugün insanların derilerindeki "renk farkları" meydana gelmezdi. Hadis şöyle:

– "Tanrı Âdem'i yaratırken tüm yeryüzünden toplayıp avuçladığı topraktan (çamurdan) (heykelini) yaptı. Tüm Âdemoğulları da (toprağının alındığı) yerin özelliğine göre özellik kazanarak gelmiştir. (Bu nedenle) kimi kızıl, kimi ak, kimi kara derili... olmuştur.[9]

Yine Muhammed'in açıklamasına göre, Âdem'in yapılması için toplanan toprağın tümü harcanmamış bu iş için. Topraktan (çamurdan) biraz artmış, bundan da "hurma ağacı" yaratılmıştır. O nedenle Muhammed, hurma ağacına, "İnsanoğlunun hâlâsı" olarak saygı gösterilmesini istiyor.[10]

Görülüyor ki, söylencenin kökü Tevrat'ta olsa da, öteki konularda olduğu gibi, "Âdem'in yaratılması" konusunda da gerek Kur'an'a, gerek hadislere biraz değişik biçimiyle yansımış bulunuyor. Bu da, öteki Yahudi kaynaklarındaki ayrıntılardan, değişik anlatımlardan ve kimi zaman Muhammed'in kendisinin, kimi zaman da öğreticisi durumundaki kişilerin değişik şeyler katarak ve yer yer değiştirerek öyküye değişik bir biçim verme çabalarından kaynaklanmış olabilir.

Âdem'in yukarıda anlatıldığı gibi "yaratılması" söz konusu olunca şöyle bir soru akla gelebilir:

9 Ebu Davud, *Sünen,* Kitabu's-Sünne/17, hadis no. 4693; Tirmizî, *Sünen,* Kitabu Tefsiri'l-Kur'an/3, hadis no. 2955; Ahmed İbn Hanbel, *Müsned,* 4/400, 406.

10 Aclunî, *Keşfu'l-Hafa,* 1/195-196, 459, hadis no. 511, 1223.

– Tanrı'nın yalnızca bir "ol!" demesiyle "her şeyin oluverdiği" anlatıldığına göre, Âdem'in yaratılması için onca işe ne gerek vardı? Tanrı, "ol!" derdi, Âdem de oluverirdi. Niye böyle olmamış?

Benzer soruyu, "göklerin ve yerin altı günde yaratıldığı" anlatılırken de sormak mümkün. Ne var ki, bu tür soruların karşılığı yoktur. "Tanrı'nın yaptığından sorulmaz." (Bkz. Enbiyâ Suresi, 23. ayet.)

Havva'nın "Yaratılması"

"Maval"ın bu kesimi de oldukça ilginç:

"Ve Efendi Tanrı (Rab Allah): 'Âdem'in yalnız olması iyi değildir. Kendisine uygun bir yardımcı yapacağım' dedi. (...) Âdem'in üzerine derin uyku getirdi. Ve o uyudu. Ve Efendi Tanrı onun kaburga kemiklerinden birini aldı. Ve onu Âdem'e getirdi. Âdem şöyle dedi: 'Şimdi bu, kemiklerimden bir kemik, etimden bir ettir. Buna NİSA denecek. Çünkü o, insandan alındı.'" (Tevrat, Tekvin, Bap 2: 18, 21-23.)

Söylencenin bu kesimi bu ayrıntıyla Kur'an'da yer almıyor. Kur'an'daki anlatım biraz kapalı:

Kur'an'ın "Tanrı"sı, insanlara şöyle seslenir:

– "Ey insanlar! O Efendi Tanrınızdan (Rabbeküm) korkun ki, sizi bir tek candan (Âdem'den)[11] yarattı. Ondan da karısını –eşini (Havva'yı) yaptı. Ve ikisinden de çokça erkekler, kadınlar meydana getirdi..." (Nisâ Suresi, 1. ayet.)

Bu ayette geçen "bir tek can" diye çevirdiğimiz "e'n-nefsun vâhide" ile anlatılanın Âdem; "karı-eş" diye çevirdiğimiz "zevc"le anlatılmak istenenin de Havva olduğunu söyler Kur'an yorumcuları. İkincisinin, birincisinden "yaratıldığı" belirtildiğine göre, Havva'nın Âdem'den alınan şeyle yapıldığı anlatılıyor demektir. Yani söylencedeki Havva'nın Âdem'in kaburga kemiğinden yaratıldığına ilişkin kesiminin Tevrat'tan Kur'an'a bu anlatımla yansıdığı görülüyor. Muhammed'in "hadis"indeki açıklama da bu doğrultudadır ve Kur'an yorumlarında yer almıştır.[12]

Kur'an yorumlarında da yer alan Muhammed'in "hadis"lerinden biri şöyledir:

"Kadınlar konusunda yarar sağlayacak biçimde davranmanızı öğütlerim. Çünkü bunlar, eğe kemiğinden yaratılmışlardır. Bu kemiğin en eğri kesimi, üst kesimidir. Onu doğrultma yoluna gidersen kırarsın. Bıraktığın zaman hep öyle kalır. Öylece kullanırsın onu."[13]

Bu bakış, Yahudi kaynaklı İslam şeriatının kadına olan bakışını da somut biçimde sergiliyor. "Kadını doğrultamazsan; ondan ne ölçüde yararlanırsan o ölçüde yararlanmaya bakmalısın." Mantık bu.

11 Bkz. tefsirler, örneğin Sabunî, *Safvetu't-Tefasir*, 1/258.

12 Örneğin bkz. Taberî, *Camiü'l-Beyân*, 4/150; F. Râzî, *e't-Tefsirü'l-Kebir*, 9/161.

13 Bkz. Buhârî, *e's-Sahîh*, Kitabu'l-Enbiya/1; *Tecrîd*, hadis no. 1816; Müslim, *e's-Sahîh*, Kitabu'r-Rıdâ'/60, 6, hadis no. 1468.

Âdem'le Havva'nın Cennetteki Yaşamları ve Kovuluşları

Bakara Suresi'nin 35. ve 36. ayetlerinin Diyanet çevirisindeki anlamları şöyle:

"Ey Âdem, eşin ve sen cennette kal. Orada olandan istediğiniz yerde bol bol yiyin. Yalnız şu ağaca yaklaşmayın. Yoksa zâlimlerden olursunuz; dedik. Şeytan, oradan ikisinin de ayağını kaydırttı, onları bulundukları yerden çıkardı. Onlara: 'Birbirinize düşman olarak inin, yeryüzünde bir müddet için yerleşip geçineceksiniz' dedik."

A'râf Suresi'nde de anlatılır bu. Bundan önce de "Tanrı"yla "şeytan" arasındaki bir tartışmadan söz edilir; Tanrı Âdem'i yaratınca, meleklere, ona secde etmelerini söyler. Hepsi buyruğa boyun eğip secde ederler. Ama İblis, yani şeytan karşı çıkar. Tanrı'yla İblis arasındaki tartışmanın özeti şöyle:

– Sana buyurduğum halde seni secde etmekten alıkoyan nedir ey İblis?

– Ben ondan daha üstünüm. Çünkü sen beni ateşten, onu çamurdan yarattın.

– Hadi oradan! İn aşağı! Böbürlenmek neyine senin? Çık git. Sen alçaklardan birisin.

– Diriliş gününe değin bana bak, süre ver.

– Haydi dediğin gibi olsun...

– Beni azdırdığın için, andolsun ki ben de senin kullarını azdıracağım. Doğru yollarında oturup şaşırtacağım onları...

– Defol oradan. Kınanmış ve kovulmuş olarak defol! Ben de antiçerek söylerim ki, insanlardan sana uyanlarla birlikte topunuzu cehenneme dolduracağım! (Bkz. A'râf Suresi, 11-18. ayet.)

Sonra şunlar anlatılır:

– Ey Âdem, sen ve karın, cennette kalın. Dilediğiniz yerdekilerden yiyin. Ama şu ağaca yaklaşmayın. Yoksa kendisine yazık etmiş olanlardan olursunuz. (Tanrı Âdem'e böyle seslendi.) Ne var ki hemen şeytan (araya girip) açılması kötü olan yerlerini kendilerine göstersin diye ikisine de fısıldadı: "Efendi Tanrı'nızın size bu ağacı yasaklaması, iki melek oluvermenizi ya da burada temelli kalanlardan olmanızı önlemek içindir." İkisine de ant içerek söyledi. "Ben ikinize de, öğüt verenlerdenim" dedi. Böylece ikisinin de yanılmalarına yol açtı (şeytan). İkisi birden ağaçtan tadınca, ikisine de açılması kötü olan yerleri göründü. Ve cennet yapraklarından oralarını örtme yoluna gittiler. O sırada ikisinin de Efendi Tanrı'sı; '–Ben ikinize de o ağacı yasaklamamış mıydım? Ve size dememiş miydim ki, şeytan sizin için apaçık düşmandır!' diye seslendi." (A'râf Suresi, 19-22. ayetler.)

Kur'an'a geçirilmiş olan söylencenin bu kesiminin Tevrat'taki aslı şöyle:

"Ve Efendi Tanrı (Rab Allah), doğuya doğru Aden'de bir bahçe (cennet) dikti. Ve yaptığı adamı (Âdem'i) oraya koydu. Ve görünüşü güzel, yenmesi iyi olan her ağa-

cı ve bahçenin ortasında yaşam ağacını, ayrıca iyiliği, kötülüğü bilme ağacını yerden bitirdi. Bahçeyi sulamak için Aden'den bir ırmak çıktı. Bölündü, dört kol oldu. Birincisinin adı Gihon'dur. (...) Üçüncü ırmağın adı Dicle'dir. (...) Dördüncü ırmağın adı Fırat'tır. (...) Ve Efendi Tanrı Âdem'e buyurup şöyle dedi: 'Bahçenin her ağacından istediğin gibi ye. Ama iyiliği ve kötülüğü bilme ağacını yemeyeceksin. Çünkü ondan yediğin gün, mutlaka ölürsün. (...) Âdem'le karısı ikisi de çıplaktılar, ama (bilmedikleri için) utanç duymuyorlardı. Ve Efendi Tanrı'nın yaptığı bütün kır hayvanlarının en hilecisi olan, yılandı. Kadına (Havva'ya) gidip şöyle dedi: 'Gerçekten Tanrı, bahçenin hiçbir ağacından yemeyeceksiniz dedi mi?' Kadın yılana karşılık verdi: 'Bahçenin ağaçlarının meyvelerinden yiyebiliriz. Ama bahçenin ortasında bulunan ağacın meyvesi hakkında, Tanrı ondan yemeyin ve ona dokunmayın ki ölmeyesiniz, dedi.' Yılan kadına şöyle konuştu: 'Hiç ölmezsiniz. Tanrı bilir ki ondan yediğiniz gün gözleriniz açılacak. Ve iyiyi kötüyü bilerek Tanrı gibi (ölümsüz) olacaksınız.' Kadın, ağacın yemek için iyi ve görünüşünün de güzel olduğunu gördü. (...) Onun meyvesinden alıp yedi. Ve kocasına da verdi, o da (Âdem de) yedi. İkisinin de gözleri açıldı. Kendilerinin çıplak olduklarını bildiler. Ve incir yaprakları dikip kendilerine önlük yaptılar. (...) Ve Efendi Tanrı Âdem'e: 'Çıplak olduğunu sana kim bildirdi? Sana yememeni buyurduğum ağaçtan yedin mi yoksa?' dedi. Âdem karşılık verdi: 'Yanıma verdiğin kadın o ağaçtan bana verdi ve yedim!' Efendi Tanrı kadına sordu: '–Bu yaptığın nedir?' Kadın (Havva) karşılık verdi: 'Yılan beni aldattı ve yedim.' Efendi Tanrı (bu kez) yılana seslendi: 'Bunu yaptığın için bütün sığırlardan, bütün kır hayvanlarından daha lanetlisin. Karnın üzerinde yürüyeceksin. Ömrünün bütün günlerinde toprak yiyeceksin. Ve seninle kadın arasına, senden türeyenlerle ondan türeyenler arasına düşmanlık koyacağım. (...) Kadına da şöyle dedi: 'Sıkıntılarını, gebeliğini çok ağırlaştıracağım. Ağrı-acıyla çocuk doğuracaksın. İsteğin kocana olacak, o da sana egemen bulunacaktır.' Âdem'e şunları söyledi: 'Karının sözünü dinlediğin ve yememeni buyurduğumdan yediğin için toprak senin yüzünden lanetli oldu. Ömrünün bütün günlerinde sıkıntı çekerek ondan yiyeceksin. Toprağa dönünceye dek alnının teriyle ekmek yiyeceksin. Çünkü, ondan alındın, topraksın ve toprağa döneceksin..." (Tevrat, Tekvin, Bap 2: 8-11, 13, 14, 25; Bap 3: 1-7, 12-19.)

Tevrat'taki söylencenin bu kesimi de, biraz Kur'an'a, çeşitli surelere, daha çok da hadislere, yer yer değişik biçimlerle de olsa serpiştirilmiş durumdadır.

Tevrat'taki "yılan", Kur'an ayetlerine "İblis-şeytan" olarak yansımış. Bununla birlikte Kur'an yorumcuları, "yılan"ı, "İblis"in kullandığı yolunda yorumlar yapmışlardır.[14] Havva'ya ve yılana ne tür ceza verildiğine ilişkin Tevrat'ta anlatılanları da Kur'an yorumlarında buluyoruz (bkz. aynı kaynaklar). Nedeni şu: Kur'an yorumcuları biliyorlardı ki, "maval"ın, eskiçağ toplumlarından alınma aslı Tevrat'ta. Buraya başvurarak aldıklarıyla ya da aktaranlardan aktararak, ayetlere, ha-

14 Bkz. tefsirler, örneğin bkz. Taberî, *Camiü'l-Beyân*, 1/87; Tefsiru'n-Nesefî, 1/43; F. Râzî, *e't-Tefsirü'l-Kebir*, 3/15.

dislere serpiştirilmiş olan söylencenin boşluklarını doldurmaya çalışmışlardır. Yenilerini uydurmaktan çekinmeyerek... Maval içinde maval...

Voltaire, ünlü Felsefe Sözlüğü'nde "Yaratılış" söylencesinin "göklerin ve yerin (içindekilerle birlikte)" yaratılmasına ilişkin kesimi için oldukça uzunca yazar. Bir yerde de şöyle der: "Eski olduğu kadar da yanlış olan bu düşünceye, gökyüzünün dünya için yaratılmış olduğu düşüncesine, bilgisiz halk arasında her zaman değer verilmiştir. Bu ('Tanrı gökleri ve Yer'i yarattı' denmesi), Tanrı'nın bütün dağları bir de kum tanesini yarattığını söylemeye benzer. Çok iyi gemici olan Fenikelilerin, iyi astronomları da vardı elbette. Ama eski önyargılar her şeye üstün tutuluyordu. Yahudilerin bütün bilgileri bu eski önyargılar olmuştur."[15]

Yahudilerin Fenikelilerden –inanç alanında– çok şey aldıkları doğrudur. Ama bu toplum, başka toplum inançlarından da almıştır. Bunu, "Tevrat" bölümünde göreceğiz. Yani başka toplumlardan Tevrat'a, Tevrat'tan da Kur'an'a...

Ünlü düşünür, "Âdem" maddesine de şöyle başlar:

"Dini bütün Mme Bourignon, Âdem'in, yüce Eflatun'un ilk insanları gibi HÜNSA (hem erkeklik, hem de dişilik cinsel organı sahibi) olduğundan emindi. Tanrı ona bu büyük sırrı bildirmiş; ama ben aynı bildirilere erişmediğim için bundan hiç söz etmeyeceğim."[16] Yazar, "taklitçi" diye nitelediği Yahudilerin "Âdem ve Havva" inancını da Hindistan'dan aldıkları görüşünden yana olduğunu belirtiyor.[17] "Tevrat" bölümünde bu konu üzerinde de durulacak.

İşte Kur'an'a da yansıyan "maval"lardan ilkinin kimliği (ya da "ne idiği") böyle.

Bu hadislere ve açıklamalara göre, Âdem'in toprağından arta kalanla yaratıldığı için insanların "halâs"ı sayılan hurma ağacından, Tanrı katında daha değerli

Belgeler

(١) باب ابتداء الخلق، وخلق آدم عليه السلام

٢٧ – (٢٧٨٩) حدثني سُرَيْجُ بْنُ يُونُسَ وَهَرُونُ بْنُ عَبْدِ اللهِ. قالا: حَدَّثَنَا حَجَّاجُ بْنُ مُحَمَّدٍ. قالَ: قالَ ابْنُ جُرَيْجٍ: أَخْبَرَنِي إِسْمَاعِيلُ بْنُ أُمَيَّةَ عَنْ أَيُّوبَ بْنِ خَالِدٍ، عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ رَافِعٍ، مَوْلَى أُمِّ سَلَمَةَ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قالَ: أَخَذَ رَسُولُ اللهِ ﷺ بِيَدِي فَقَالَ: «خَلَقَ اللهُ، عَزَّ وَجَلَّ، التُّرْبَةَ يَوْمَ السَّبْتِ. وَخَلَقَ فِيهَا الْجِبَالَ يَوْمَ الْأَحَدِ. وَخَلَقَ الشَّجَرَ يَوْمَ الِاثْنَيْنِ. وَخَلَقَ الْمَكْرُوهَ يَوْمَ الثُّلَاثَاءِ. وَخَلَقَ النُّورَ يَوْمَ الْأَرْبِعَاءِ[1]. وَبَثَّ فِيهَا الدَّوَابَّ يَوْمَ الْخَمِيسِ. وَخَلَقَ آدَمَ، عَلَيْهِ السَّلَامُ، بَعْدَ الْعَصْرِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ. فِي آخِرِ الْخَلْقِ. فِي آخِرِ سَاعَةٍ مِنْ سَاعَاتِ الْجُمُعَةِ. فِيمَا بَيْنَ الْعَصْرِ إِلَى اللَّيْلِ»

Bu hadiste, Tanrı'nın haftanın hangi gününde neleri yarattığı açıklanıyor. (Bkz. Müslim, *e's-Sahîh*, hadis no. 2789.)

15 Voltaire, *Felsefe Sözlüğü*, çev. Lütfi Ay, İstanbul, 1977, 1/38.
16 Bkz. Voltaire, *age*, 1/10.
17 Bkz.Voltaire, *agy*.

وهـو ما روى ان الله تعالى لمـا قضى خلقه استلقى ووضع احدى رجليـه على الأخرى ثم قال، لا ينبغى لأحـد أن يفعل مثل هذا وأكـدوا ذلك بما روى عن كعب أنـه نهى الأشعث بن قيس أن يضع احدى رجليه على الأخرى (١) وقال انها جلسة الرب تعالى .

(١) ورد جزء الحديث الثانى وهو النهى عن وضع احدى الرجلين على الاخرى فى حالة الاستلقاء فى مسلم كتـاب اللباس حديث ٧٤ ، ٧٣ ــ واخرجه ابو داود فى كتـاب الادب باب فى الرجل يضع احدى رجليه على الاخرى ٤/٢٦٧ حديث رقم ٤٨٦٥ ، والترمذى فى كتـاب الادب باب (١٩) حـديث ٢٧٦٥ ، ٢٧٦٦ ، ٥/٩٥ ــ ٩٦ ، والامام احمد فى مسنده ٣/٣٤٩ .

1) Tanrı'nın, yaratıklarını yaratıp bitirince sırt üstü yattığı, bir ayağını da öbür ayağı üstüne koyduğu, o nedenle kimsenin aynı duruşta bulunmasının doğru olmayacağı anlatılıyor. Ayrıca "Tanrı'ya özgü oturuş" sayıldığı için ayak ayak üstüne atıp oturmanın da kimse için uygun düşmeyeceği bildiriliyor.
2) Aşağıdaki notta da hadisin yer aldığı öteki hadis kaynakları gösteriliyor. (Bkz. *Müşkilu'l-Hadis*, s.42.)

٤٦٩٣ ــ حدثنـا مسدد ، أن يزيد بن زريع ويحيى بن سعيد حدثاهم ، قالا : حدثنا عوف ، قال : حدثنا قسامة بن زهير ، قال: حدثنا أبو موسى الأشعري ، قال : قال رسول الله ﷺ : إن الله خلق آدم من قبضة قبضها من جميع الأرض ، فجاء بنو آدم على قدر الأرض : جاء منهم الأحمر ، والأبيض ، والأسود ، وبين ذلك، والسهل ، والحزن ، والخبيث ، والطيب » .
زاد في حديث يحيى « وبين ذلك » والإخبار في حديث يزيد (٣).

Bu hadiste, Tanrı'nın, Âdem'in toprağını, yeryüzünün değişik kesimlerinden avuç avuç topladığı, insanların renklerinin ve karakterlerinin de bu yüzden değişik olduğu anlatılıyor. (Bkz. Ebu Davud, *Sünen*, hadis no. 4693.) Bu anlayış öylesine yerleşmiştir ki, karakteri bozuk sayılan bir kimseye "Tineti bozuk" derler. "Tinet" çamur demektir.

٧٢ - (...) حدثنا قتيبة . حدثنا ليث . ح وحدثنا ابن رمح . أخبرنا الليث عن أبي الزبير، عن جابر : أن رسول الله ﷺ نهى عن اشتمال الصماء، والاحتباء في ثوب واحد، وأن يرفع الرجل إحدى رجليه على الأخرى، وهو مستلق على ظهره.

"... Ve kişinin sırt üstü yatarken ayak ayak üstüne atması da yasaklanmıştır." (Müslim, *e's-Sahîh*, hadis no. 2099.)

٥١١ - (أكرموا عمتكم النخلة، فانها خلقت من فضلة طينة أبيكم آدم، وليس من الشجر شجرة أكرم على الله من شجرة ولدت تحتها مريم ابنة عمران، فأطعموا نساءكم الولد الرطب، فان لم يكن رطب فتمر)

رواه أبو نعيم والرامهرمزي في الامثال عن علي مرفوعا، وأخرجه أبو يعلى في مسنده عن ابن عباس، لكن بلفظ نزلت بدل ولدت، وبلفظ فانها خلقت من الطين الذي خلق منه آدم، وليس من الشجر يلقح غيرها، وأخرجه

١٢٢٣ - (خلقت النخلة من فضلة طينة آدم)

رواه ابن عساكر عن أبي سعيد الخدري قال سألنا رسول الله ﷺ بماذا خلقت النخلة؟ قال خلقت النخلة والرمان والعنب من فضلة طينة آدم، ومر حديث علي وابن عباس في «أكرموا عمتكم النخلة» وعند ابن أبي شيبة عن ابن المسيب قال لما خلق الله آدم فضل من طينته شيء خلق منه الجراد.

"Hâlânız olan hurma ağacına saygı gösterin. Çünkü bu ağaç, babanız Âdem'in çamurundan arta kalanla yaratılmıştır..." (Aclunî, *Keşfu'l-Hafa*, hadis no. 511, 1223.)

bir ağaç yoktur. Yine bu alandaki hadisler ve açıklamalarına göre, nar ve üzüm ağaçları da, ayrıca çekirgeler de Âdem'in çamurundan arta kalanla yaratılmışlardır. Arapça yazılarda bunlar da var.

Teori
Mayıs 1990, yıl 1, sayı 5

İBRAHİM "PEYGAMBER" MAVALI

"... Babanız İbrahim'in milletinde. Daha önce size müslümanlar adını veren de o olmuştu..." (Hac Suresi, 78. ayet.)

Burada anlatılan:

– İbrahim, "müslümanların babası"dır.

– Müslümanlara "müslümanlar" adını koyan da İbrahim olmuştur.

Yahudiler:

– "İbrahim, bizim babamızdır."

Muhammed inanırları ("Müslüman"lar):

– "Hayır, İbrahim bizim babamızdır."

İbrahim Hangisinin Babası?

Voltaire, İbrahim'in "birbirinden bu denli ayrı iki toplum"un, yani "hem Yahudilerin, hem Müslümanların" birden "baba"sı olmasının kolay anlaşılır bir şey olmadığını yazar.[1]

İbrahim'in bu iki topluma da "baba" sayılması, bu toplumları (Yahudileri, Arapları) birbirlerine ısındıramamış; "düşman" olmaktan bile uzaklaştıramamış. Neden ki, temeli olmayan bir "babalık"tır bu. Tıpkı, söylenceden alınıp Tevrat'a, sonra da İncil'e ve Kur'an'a geçirilmiş olan Âdem'in "insanlığa baba" yapılmasının hiçbir yararı olmaması gibi. Bilimsel temeli olmadığı artık bilinen bu "baba"lığın, toplumların birbirlerine olan düşmanlıklarını önleyememesi gibi.

Kur'an'ın Tevrat'tan Aktarılma "Tanrı"sı Tarihleri Karıştırıyor mu?

"Kur'an"ın kaynakları üstüne kitap yazmış olan Clair Disdull'a göre bu soruya "evet" demek gerekiyor:

Disdull, Yahudilerin, Tevrat yorumlarını içeren "Midraş"ını, "Midraş Rabbi" kesimini ele alıyor. İbrahim'in Nemrud'un buyruğuyla "ateşe atılması" mavalına ilişkin "Midraş"ta anlatılanlarla, Kur'an'da, "tefsir"lerde ve öteki din kitaplarında

1 Bkz. Voltaire, *Felsefe Sözlüğü*, çev. Lütfi Ay, "Abraham" maddesi.

anlatılanları karşılaştırıyor. Kur'an ve yorumlarındakilerin kaynağını belirliyor, kaynağın, Yahudi "Midraş"ı olduğunu görüyor, gösteriyor. Ardından, İbrahim'le Nemrud'un Tevrat'ta anlatılanlara göre ayrı ayrı yüzyıllarda yaşamış olduklarını anımsatıyor. Böylece "Midraş"ta, Tevrat ayetini yorumlayan Yahudi din adamının yanlışının Kur'an'a geçirildiğini ve bu yanlışa dayalı öykünün, "Midraş"ta nasıl anlatılıyorsa, tüm ayrıntılarıyla Müslüman din kitaplarına da aktarılmış olduğunu ortaya koyuyor. Özetle şunları yazıp dile getiriyor:

İbrahim-Nemrud Mavalına İlişkin Yanlış, "Farkında Olmadan" mı Kur'an'a Geçirilmiş?

"...İbrahim'in ateşten kurtarılması hikâyesinin esası, bir eski Yahudi yorumcusunun yaptığı bilgisizce bir yanlışlıktır. Bu da, Cunatan'ın Babilon'u bilmediğinden, orada bir kentin adı olan UR sözcüğünü, Arami dilinde ATEŞ demek olan OR anlamına alarak, (Tevrat'ın) Tekvin kitabının 11. babının 28. fıkrası üzerine yazdığı yorumda: 'Nemrud putlara tapmadığından İbrahim'i ateş ocağına attığı zaman, ateşin ona zarar vermesine izin verilmedi' diye yazmasından ibarettir. Gerçekte, bu öykünün aslı yoktur. Cunatan'ın böyle bir yanlışlık yapmış olmasına şaşılmaz. Asıl şaşılası olan, Tanrı'dan vahiy aldığı savında olan bir kimsenin (Muhammed'in), yanlışlığa dayalı böyle bir masalı doğru sayıp, Cebrail aracılığıyla doğrudan Tanrı'dan aldığını ileri sürdüğü kitabının (Kur'an'ın) çeşitli yerlerine sokması ve kendisine bağlı olanlara, buna inanmalarını öğütlemesidir..."[2]

"Muhammed, bu hikâyeyi okumayıp, ancak kimi Yahudilerden işitmiştir. Midraş Rabbi'deki öyküyü aktarmaktaki amacımız, Muhammed'in bu öyküyü bu kitaptan aldığını kanıtlamak değildir. Öykünün, eskiden beri Yahudiler arasında aktarılagelmekte olduğunu ve Arapların bu masala ilişkin bilgileri, bu kitapta yazılı olandan ya da buna benzeyen şekillerden aldıklarını göstermektir. (...)

"...Böyle masallara cahil Yahudiler inanırlar. Çünkü bunlar, geleneksel denmeye (bile) layık olmayan, hiçbir dayanağa dayanmayan şeylerdir. Yahudilerin (geleneklerine göre) İbrahim zamanına ait olarak güvenilir sayılan biricik geleneksel kaynakları (Tevrat'ın başındaki) beş kitaptır. Bu çocukça masalınsa bu kitaplarda bulunmadığını söylemeye bile gerek yok. Tersine, Tekvin kitabından anlaşıldığına göre, Nemrud'un, İbrahim'in zamanından birçok yüzyıllar önce yaşadığı açık seçiktir. Gerçi Kur'an'da Nemrud adı geçmiyor. Ama bu ad, Midraş Rabbi'deki yahudi öyküsünde olduğu gibi, hem müslümanların geleneksel aktarmalarında, hem de Kur'an tefsirlerinde, İbrahim'in ateşe atıldığına ilişkin kesimde görülür. Buradaki tarih yanlışlığı, Büyük İskender'le Türk padişahı Osman

2 İsmail Fenni Ertuğrul, *Hakikat Nurları*, İstanbul, 1949, s.113-114.

(Gazi) arasında ne kadar süre geçtiğini ve böyle bir olayın Osman'ın başından hiçbir zaman geçmediğini bilmeyen bir kimsenin: 'Büyük İskender, Osman'ı ateşe attı' demesi kadar büyüktür."[3]

Clair Disdull'un bu belirlemesini "cevap" vermek için "reddiyye" niteliğindeki kitabına alan, ülkemizdeki "İslamcı hareket"in 20. yüzyıldaki gelişmelerinde rol almış önde gelenlerden sayılan[4] İsmail Fenni Ertuğrul (1855-1946) zorlana zorlana cevap (!) veriyor. Salt "cevap veriyor" olmak için.

İsmail Fenni Ertuğrul'un bu konudaki "cevap"ları, şöyle özetlenebilir:

"Kur'an'da, Nemrud adı geçmiyor. Öyleyse, Clair Disdull'un 'Kur'an'da geçmemiş olan Nemrud'dan dolayı, Kur'an-ı Kerim'i tarih yanlışına düşmüş olmakla suçlamaya hakkı yoktur."[5]

Bu "cevap" doyurucu değildir. Çünkü, Kur'an'da kimi ayetlerde, "İbrahim'le birlikte Nemrud'dan söz ediliyor" olduğunda, Kur'an yorumcularının ve Müslüman yazarların hemen hemen görüş birliği vardır.

Örneğin Bakara Suresi'nin 258. ayetinde, İbrahim'in, bir "kâfir hükümdar"la tartıştığı ve onu susturduğu anlatılıyor.

Bu "kâfir hükümdar" kimdir?

Kur'an yorumcuları, hemen tümüyle, bu soruya verilmesi gereken karşılığın şu olması gerektiğini belirtirler:

"Nemrud (Nümrûd, Numruz)."[6]

Bu ayet nedeniyle de, Nemrud'un, İbrahim'i ateşe attırmasından söz ediliyor. (Bkz. aynı kaynaklar.)

Enbiyâ Suresi, ayet 66-70, Diyanet çevirisinden:

"İbrahim: 'O halde Allah'ı bırakıp da size hiçbir fayda ve zarar vermeyecek olan putlara ne diye taparsınız? Size de Allah'ı bırakıp taptıklarınıza da yazıklar olsun! Akletmiyor musunuz?' dedi. Onlar: 'Bir şey yapacaksanız şunu yakın da tanrılarınıza yardım edin' dediler. Biz: 'Ey ateş! İbrahim'e karşı serin ve zararsız ol!' dedik. Ona düzen kurmak istediler. Fakat biz, onları hüsrana uğrattık."

İbrahim'i göstererek, "Şunu yakın!" dediği bildirilen kişi kimdi?

Buna da tefsirler:

"Nemrud'du" diye karşılık veriyorlar. Ve öyküyü ayrıntılarıyla anlatıyorlar.[7]

3 İsmail Fenni Ertuğrul, *age*, s.113. Alıntı Türkçeleştirilmiştir –T.D.

4 İsmail Kara, *Türkiye'de İslamcılık Düşüncesi*, İstanbul, 1987, II/139-183.

5 İ.F. Ertuğrul, *age*, s.114, 115.

6 Tefsirler, örneğin Taberî, *Camiü'l-Beyân*, 16-18; F. Râzî, *e't-Tefsirü'l-Kebir*, 7/21 ve öt.; Kurtubî, 2/1091-1094; Tefsiru'l-Merâği, Mısır, 1974, 3/21; Ebu Hayân, Buhru'l-Muhîd, Riyad, 2/286 ve öt.; Celaleyn, 1/40; Tefsiru'n-Nesefî, 1/30; Muhammed Ali Sabunî, *Safvetu't-Tefasir*, 1/165; Elmalılı Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, İstanbul, 1960, 2/877 ve öt.

7 Bkz. bu ayetlerle ilgili tefsirler, örneğin F. Râzî, 22/187; Zemahşerî, *el-Keşşâf*, Kahire, 3/66; Taberî, 17/32; Kâzî Beyzavî, 2/86; Tefsiru'n-Nesefî, 3/83 ve öt. Bununla birlikte aynı kaynaklar, burada, "yakın!" diyenin o toplumdan başka biri ya da birileri olabileceğini de belirtiyor.

Buradaki ayetlerde, İbrahim'i Nemrud'un ateşe attırdığına ve Tanrı'nın da kurtardığına ilişkin öyküyü olanca ayrıntılarıyla alıp aktaranlardan biri de, Clair Disdull'un Yahudi kaynaklarıyla karşılaştırmak için ele alıp üzerinde durduğu "Araisu'l-Mecâlis (Kısasu'l-Enbiya)" adlı kaynak kitaptır.[8]

Demek ki Clair Disdull, Kur'an ayetlerinde, "İbrahim'in ateşe atıldığı ve Tanrı tarafından kurtarıldığı" anlatılırken "İbrahim-Nemrud" masalına değinildiğini, bunu Müslüman yorumcuların da ortaya koyduğunu yazmakla bir gerçeği dile getirmiş oluyor. İsmail Fenni Ertuğrul kabul etmese de gerçek bu. Kısacası: Eğer İbrahim'le Nemrud ayrı ayrı yüzyıllarda yaşamışlarsa –ki tek kaynak olan Tevrat'a göre öyle– Kur'an'ın "Tanrı"sı "İbrahim-Nemrud" masalını doğru sayar nitelikte aktarmakla, alıntı yaptığı Tevrat yorumcusunun düştüğü tarih yanlışına düşmüş oluyor.

Şimdi Urfa'daki "Halilu'r-Rahman Camii"ni ve "balıklı iki havuz"u düşünün. Ve buralarda piyasaya sürülegelen inancı, yutturmacayı. Herkes, "Nemrud'un, İbrahim Peygamber'i ateşe attırdığına ve mucize olarak ateşin İbrahim'i yakmadığına" inanıyor değil mi? Peki bu bir yalansa, bu yalana yüzyıllar boyu halkı inandırmış olmanın sorumlusu İslam ve en başta onun "kutsal kitabı (Kur'an)" değilse nedir ya da kimdir?

Konuya ilişkin temel "tefsir"lere baktığımız zaman bir başka düşündürücü nokta daha görürüz: İslamın, bir toplumu bir topluma düşman ediyor oluşu:

Nemrud "Kürt"müş ve Kürtler İbrahim "Peygamber"i Ateşe Atmış!

İslamın en temel "tefsir"lerinde ileri sürülen bu.

Ünlü Keşşaf (Arapça) tefsirinde İbrahim'i ateşe atanın kim olduğundan ve "Nemrud"dan söz edilirken, "Reculun min a'râbi'l-acem. Yurîdu'l-ekrâde" deniyor.

Anlamı şu: "İran köylülerinden bir adam. Kürtleri anlatmak istiyor."[9]

Râzî'de de benzer açıklama:

"Reculun mine'l-kürdi min a'rabi'Faris." Yani; "İran köylü kesiminden bir adam, bir Kürt."[10] Tefsirlerin tümüne yakın bir bölümünde bu açıklama yer alıyor. Bunun korkunçluğunu düşünebiliyor musunuz? Bir kesim toplum, bir kesim topluma, "İbrahim Peygamber'i ateşe atan bunlardır, bunların atalarıdır" denerek düşman yapılıyor.

Biz yine konumuza gelelim:

İsmail Fenni Ertuğrul, Disdull'a cevap verirken bir de şöyle diyor:

8 Mısır, Matbaa Atıf, s.43-46.
9 Bkz. Zemahşerî, *el-Keşşâf*, Kahire, 3/66.
10 Bkz. F. Râzî, *age*, 22/187.

"Hazreti İbrahim'in kıssası Tevrat'ta yoktur diye, 'Muhammed bu aslı esası olmayan masalı Kur'an'a ithal etti' demeye ve buna şaşmaya ne hakla cü'ret etmiştir?"[11]

Bunun da bir "cevap" değeri olmadığı açık. Üslubu bile, Müslüman inanırlar kitlesine bir "kahraman" olarak görünme çabasını ortaya koyar nitelikte.

İ.F. Ertuğrul bir yandan, "Yahudi kaynakları"na Müslümanların başvurduklarını, alacaklarını alıp kitaplarına aktardıklarını "kabul" ediyor; ama bunu "saflık"larına, iyi niyetlerine bağlıyor.[12] Bir yandan da, bunun tam tersini ileri sürmekten çekinmeyip, Yahudi kaynaklarından alınmadığını savunabiliyor. "Arais ve Kısas-ı Enbiya"da (oysa "Araisu'l-Mecâlis'le Kısasu'l-Enbiya" aynı kitaptır) görülen "fıkralar"ın "Yahudilerden alınmayıp Kâbe'yi tamir eden İbrahim Peygamber'den kalma olduğu"nu ileri sürüyor.[13] Yani bir sayfada bir görüş, öbür sayfada tersi savunuluyor. Bu da, İ.F. Ertuğrul'un "cevap"ta ne denli zorlandığını açığa vuran bir ilginçlik. Daha neler var.

Ve ardından şöyle diyor:

"Çünkü Arapların, Yahudilerin ne Midraş adındaki kitabını, ne de Cunatan'ın tefsirini okumaları şöyle dursun, bunların adlarını bile işitmemiş olduklarından eminiz."[14]

"Eminiz" diyor, ama gerçek bunun tersini kanıtlamakta. Biz de bunu biliyoruz. Hem de elimizdeki kanıtlarla ve kesin olarak. Biliyoruz ki, Muhammed'in döneminde de Yahudilerin kitapları, Araplarca biliniyordu. Kimi, ilgililerince çok iyi biliniyordu. Kiminin bilgisiyse "kulaktan dolma" niteliğindeydi.

Şimdi bir ilahiyatçının kitabındaki bilgilerden sunalım:

"Cahiliyye devrinde yazılmış şiirlerden anlaşıldığına göre, İslam öncesi Arapları, yarımadanın çeşitli bölgelerinde kurulmuş olan –Fırat ve Dicle nehirlerinden başlayarak Suriye, Filistin ve Mısır ile güneye, iç bölgelere ve hatta çöle kadar uzanan bölgede– *manastırlardaki hayatı biliyorlardı.*"[15]

"Halen Amerika'da bir kütüphanede bir yazma eser vardır ki, İbrani harfler ile Arapça yazılmıştır. Eseri yayımlayan 'bilgin', el yazısının, '12. yüzyıla ait olduğunu' ve Karai mezhebi (Yahudi mezhebi) aleyhtarı bazı yazmalar arasında ele geçirildiğini belirttikten sonra, 'bunda Peygamber Muhammed'in *Yahudi arkadaşlarının bir listesi* ile onlar tarafından yazılmış bazı ayetleri ihtiva etmektedir' der. Bu 'arkadaşlar (ashab)', yazdıkları ayetleri öyle seçmişlerdir ki, her birinin baş harfi İbrani harflerine çevrildiği zaman, 'İsrail hâkimleri (bilgeleri) *Sahte Peygamber*'e böyle yaptılar' anlamında bir cümle ortaya çıkmaktadır..."[16]

11 Bkz. İ. Ertuğrul, *Hakikat Nurları*, s.115.
12 Bkz. *age*, s.114.
13 Bkz. *age*, s.115.
14 Bkz. *agy*.
15 Doç. Dr. Yaşar Kutluay, AÜ İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara, 1965, s.6.
16 Bkz. Kutluay, *age*, s.14.

Bir başka ilahiyatçının, Diyanet İşleri eski başkanlarından Prof. Dr. Süleyman Ateş'in kitabından:

İslam öncesi şairlerinden ve ünlü "yedi askı"dan (el Muallakatu's-Seb'a) birinin sahibi olan Züheyr İbn Ebi Sülma'nın bir şiirine[17] yer veriliyor. Şiirin anlamı (Ateş'in çevirisiyle) şöyledir:

"Göğüslerinizde (kalplerinizde) olanı Allah'tan gizlemeye çalışmayın. Ne kadar gizlense Allah onu bilir. Yaptığınız şeyin cezası ertelenir, bir kitaba konulur, hemen intikamı alınır."[18]

Ve sonra şu bilgi aktarılıyor:

"Charles Lyall'in uzun zaman gösterdiği gibi Züheyr'in bu şiirde hitap ettiği kabileler, hıristiyan ve yahudi dini fikirlerini bilen bir halkın arasında yaşıyorlardı. Batıda ve kuzeyde Yesrib, Hayber ve Teymâ vardı ki *buralar, Yahudi merkezleri*'ydi..."[19]

İslam öncesinde Arapların, Yahudi ve Hıristiyan merkezleriyle içli dışlı olduklarını, gerek Yahudilikten, gerek Hıristiyanlıktan çok şey öğrendiklerini ortaya koyan kanıtlar arasında sayılabilecek çok sayıda şiir vardır.[20] İlgili bölümlerde, yeri geldiğinde bu şiirler sunulacaktır. O zaman, İslam öncesi şiirlerden birçoklarının, kimi zaman aynı Arapça kalıplar içinde Kur'an'a nasıl geçirilmiş olduğu da görülecektir.

Yine "İbrahim-Nemrud masalı"na dönelim. Bu masala benzer bir başka masalı, Tevrat'ın ilk beş kitabında değilse bile, başka bölümünde bulabiliyoruz.

Bir Başka İnsan-Ateş Masalı

Babil. Arapların "Buhtunnasır (Buhtunnassar)" dedikleri Kral Nebukadnetsar (ya da Nebukadnassar ya da Nebukad-Nassar, Nubu-haznassar) dönemi. Bu kral bir "altın heykel" yaptırmıştır. Babil'de, Dura Ovası'nda. Açılışı için, ileri gelenleri çağırır. Toplanan, ileri gelen devlet yetkilileri, yüksek dereceli memurları arasında MÜFTÜLER, FAKİHLER de vardır (bkz. *Tevrat,* Daniel, Bap 3: 1-2). Kral, herkesin altın heykele tapmasını istediğine ilişkin buyruğunu duyurur. "Kim heykel önünde yere kapanıp tapınmada bulunmazsa, ateşi alevli bir fırının

17 Bu şiiri, Züheyr'in el Muallaka'sında görmek için bkz. Zevzeni, *Şerhu'l-Muallakati's-Seb'*, Beyrut, s.81.

18 Dr. Toshihiko Izıtsu, *Kur'an'da Allah ve İnsan,* çev. Süleyman Ateş, AÜ İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara, 1975, s.84.

19 Izıtsu, *aynı çeviri,* s.85.

20 Bunlardan birçok örnek görmek için bkz. Hasen e's-Sendûbî, *Şerhu Divani İmrii'l-Kays,* Kahire, Matbaatu'l-İstikâme, s.81, 91, 113, 115, 120, 136, 151, 160, 161, 163, 169, 178-179, 183, 188-191, 193-194, 201, 204-206, 208, 210, 212-215; Sandusî, *Ahbâru'l-Merakıse ve eş'âruhum,* s.266, 269, 270, 301-304, 385-386, 395-397, 405.

içine atılacaktır." Herkes buyruğun gereğini yerine getirir. Ne var ki, kimi "Yahudiler", buyruğun gereğine uymamışlardır: Şadrak, Meşak ve Abdu Negu (Abed-nego). (Bkz. *Tevrat,* Daniel, Bap 3: 5-12.)

Bundan sonrası Tevrat'ta şöyle anlatıyor:

"(13) O zaman Şadrakı Meşakı ve Abed-negoyu getirsinler diye Nebukadnetsar öfke ve kızgınlıkla emretti. O zaman bu adamları kıralın önüne getirdiler. (14) Nebukadnetsar söyliyip onlara dedi: ey Şadrak, Meşak ve Abed-nego, bilerek mi ilâhıma kulluk etmiyorsunuz ve dikmiş olduğum altın heykele tapınmıyorsunuz? (15) Şimdi, boru, zurna, çenk, ud, rebab, gayda ve her çeşit musiki âletleri sesini işitince, yere kapanmağa ve yapmış olduğum heykele tapınmağa hazırsanız, âlâ; ve eğer tapınmazsanız, hemen o saat ateşi alevli fırının içine atılacaksınız; ve benim elimden sizi kurtaracak ilâh kimdir? (16) Şadrak, Meşak, ve Abed-nego cevap verip kırala dediler: Ey Nebukadnetsar, bunun üzerine sana cevap vermek bize gerek değil. (17) Öyle olursa kendisine kulluk ettiğimiz Allahımız ateşi alevli fırından bizi kurtarabilir; ve senin elinden bizi kurtaracaktır, ey kıral. (18) Olmazsa bile, malûmun olsun ki, ey kıral, senin ilâhlarına kulluk etmeyiz, ve dikmiş olduğun altın heykele tapmayız.

"(19) O zaman Nebukadnetsar kızgınlıkla doldu ve Şadraka, Meşaka, ve Abed-negoya karşı yüzünün şekli değişti; bunun üzerine cevap verdi, ve fırını kızdırılması âdet olandan yedi kat kaha kızdırsınlar diye emretti. (20) Ve Şadrakı, Meşakı, ve Abed-negoyu bağlasınlar, ve onları ateşi alevli fırına atsınlar diye, ordusundaki bazı zorlu yiğitlere emretti. (21) O zaman bu adamlar, şalvarları, sarıkları, ve kaftanlar, ve diğer esvapları üzerlerinde olarak bağlandılar, ve ateşi alevli fırının içine atıldılar. (22) Bunun üzerine, kıralın emri sıkı, ve fırın pek çok kızgın olduğu için, Şadrakı, Meşakı, ve Abed-negoyu alıp götüren adamları ateşin alevi öldürdü. (23) Ve bu üç adam, Şadrak, Meşak, ve Abed-nego, bağlı olarak ateşi alevli fırının içine düştüler.

"(24) O zaman kıral Nebukadnetsar şaştı, ve tez ayağa kalktı; öğütçülerine söyliyip dedi: Biz ateşin içine bağlı üç kişi atmadık mı? Kırala cevap verip dediler: Gerçek, ey kıral. (25) Cevap verip dedi: İşte, ben çözülmüş dört kişi görüyorum, ateşin içinde yürümekteler, ve kendilerine bir zarar olmamış; dördüncüsünün görünüşü de bir ilâh oğluna benziyor. (26) O zaman Nebukadnetsar ateşi alevli fırının kapısına yaklaştı; söyliyip dedi: Ey Yüce Allahın kulları, Şadrak, Meşak, ve Abed-nego, dışarı çıkın, ve buraya gelin. O zaman Şadrak, Meşak, ve Abed-nego ateşin içinden çıktılar. (27) Ve satraplar, kaymakamlar, ve valiler, ve kıralın öğütçüleri bir araya toplanmış ola-

rak bu adamları gördüler; bedenleri üzerinde ateşin kudreti yoktu, ve başlarının saçı yanmamış, ve şalvarlarının hali değişmemiş, ateşin kokusu da onlara sinmemişti.

"(28) Nebukadnetsar söyliyip dedi: Şadrakın, Meşakın, ve Abed-negonun Allahı mubarek olsun, o ki, meleğini gönderdi, ve kendisine güvenen kullarını kurtardı, ve onlar kıralın sözünden öte geçtiler, ve kendilerinin Allahından başka bir ilâha kulluk etmesinler, ve tapmasınlar diye bedenlerini verdiler. (29) Ve ben ferman ediyorum ki, Şadrakın, Meşakın, ve Abed-negonun Allahına karşı yolsuz söz söyleyen her kavm, millet, ve dil parçalanacak, ve evleri gübrelik edilecektir; çünkü böyle kurtarabilen başka bir ilâh yoktur. (30) O zaman kıral Babil vilâyetinde Şadrakın, Meşakın, ve Abed-negonun mertebelerini yükseltti." (Bkz. Tevrat, Daniel, Bap 3: 13-30.)

Kur'an ve Kur'an yorumlarındaki "İbrahim-Nemrud" masalının kaynağı burası da olabilir mi? Bu da bir olasılık. Muhammed ya da öğreticileri, bu masalı alırlarken çeşitli Yahudi kaynaklarından, kulaktan dolma bilgilerden, Tevrat'tan, Tevrat'ın bu bölümünden, Tevrat yorumlarından ("Midraş"tan) biraz biraz alıp bir karma da yapmış olabilirler. Sonradan gelenler de, aynı kaynaklara yeniden başvurup alıntıları biraz daha genişletmişlerdir diye düşünülebilir. Ve bu olasılık daha güçlü.

Ne olursa olsun; kesin olan şu: Bu masalın gerçekle bir ilintisi yok.

Kur'an'a Göre İbrahim Nasıl Bir Adamdı?

"Örnek alınacak bir kimse."

Kur'an'ın "Tanrı"sı, Müslümanlara seslenerek şöyle diyor:

"İbrahim ve onunla beraber olanlarda, sizin için uyulacak güzel bir örnek vardır..." (Bkz. Mümtehine Suresi, 4. ayet.)

Oysa anlatılanlara bakıldığında İbrahim'de neler buluyoruz:

İbrahim, Tüyler Ürpertici ve İnsanlık Dışı İşler Yapan Biri Olarak Sunuluyor

Bir adam düşünün: "Karı"sının "cariye"siyle yatıyor. Bir çocuğu bundan. Kıskanç "karı"sının isteğine uyarak, hiçbir suçu olmayan "cariye"yi çocuğuyla birlikte alıp götürüyor; Kur'an'daki (bkz. İbrahim Suresi, 37. ayet) deyimiyle "ekinbitki bulunmayan (ğayri zi zer'in. Diyanet çevirisinde; çorak) bir yere, yavrusuyla yapayalnız bırakıyor.

Bu adamın davranışı nasıl bulunur?

Kuşkusuz "insanlık dışı".

İlgili ayete, ilgili hadisle birlikte bakıldığı zaman görülür ki, bu insan; "İbrahim Peygamber"dir. "Karı"sı Sara; "cariye"si Hacer; çocuğu da İsmail'dir.

"Tanrı'dan gelen buyruk" üzerine bu yapılmış. Yani öyle anlatılıyor. O zaman da, bu acımasızlığı, "insanlık dışı" durumu yaptıran "Tanrı"dır. İşte "kutsal kitab"ın "Tanrı"sıyla, bir "ulu peygamber"i böyle sunuluyor.

İlgili "ayet"in, Diyanet çevirisindeki anlamı şöyle:

"Rabbimiz! Ben çocuklarımdan kimini, namaz kılabilmeleri için, Senin kutsal evinin yanında, ÇORAK bir vadiye yerleştirdim. İnsanların gönüllerini onlara meylettir. Şükretmeleri için onları ürünlerle rızıklandır" (dedi İbrahim). (İbrahim Suresi, 37. ayet.)

İlgili "hadis", Buhârî'nin "e's-Sahîh"inin de içinde bulunduğu, İslam dünyasınca en güvenilir hadis kitaplarında da yer alır. Bu hadisi, Diyanet yayınlarından *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi* adlı kitapta görelim: 1381 no.lu hadis. "Türkçesi", hem eski bir dilledir, hem de yorumlarla karışıktır. Yine de anlaşılabilir. Bir bölümü aynen şöyle:

"İbn-i Abbâs *radiya'llâhu anhumâ'dan* şöyle rivayet olunmuştur:

"Kadınların uzun etekli libâs kullanmaları İsmâil'in anası (Hâcer) tarafından konulmuş bir âdettir. Hâcer, (kıskanç ortağı) Sâre'den izini gizlemek için uzun eteklik giymişti. İbrâhim Hâcer'le evlenip İsmâil doğduktan sonra emzirmekte olduğu oğliyle beraber (Sâre'nin taarruzundan korunmak için Şam'dan çıkıp Mekke'ye) geldi. Nihâyet Hâcer'le İsmâil'i Mescid-i Harâm'ın (bugün bulunduğu) yerin, ve Mescidin yüksek bir mahallindeki Zemzem kuyusunun yukarısında büyük bir ağacın yanına bıraktı. O tarihte Mekke'den hiçbir kimse yoktu. Hattâ içecek su da yoktu. İşte İbrâhim bu ana ve oğulu buraya bıraktı. Yanlarına içi hurma dolu (meşin) bir dağarcık, içi su dolu bir kırba bıraktı. Sonra İbrâhim kendi (Şam'a) gitmek üzere döndü. İsmâil'in anası Hâcer de peşi sıra onu ta'kip etti de:

"– Ey İbrâhim bizi bu vâdide bırakıp da nereye gidiyorsun? Öyle bir vâdi ki, ne görüp görüşecek var, ne başka bir hayat eseri var. (Vahşet-âbâd yer) dedi. Hâcer bu sözlerini tekrar ettiyse de İbrâhim ona dönüp bakmadı. Nihayet Hâcer ona:

"– (Bizi burada bırakmağı) Allah mı sana emretti? diye sordu. İbrâhim:

"– Evet, Allah emretti! diye cevap verdi. Bunun üzerine Hâcer:

"– Öyle ise (Allah bize yetişir), O bizi korur, bırakmaz! dedi. Sonra (Kâbe'nin yerine) döndü. İbrâhim de ayrılıp gitti. Tâ Mekke'nin üstündeki

'Seniyye' mevkiinde görülmiyecek bir yerde bulununca yüzünü Kâ'be'ye döndürdü. Sonra ellerini kaldırarak şu kelimelerle duâ etti de:

"– Rabbım! Zürriyetimden bir kısmını (İsmâil ile onun soyunu) ekin bitmez bir vâdide Sen'in taarruzu harâm olan, Beyt'inin yanında iskân ettim. Nâstan bir kısım kimseleri, (namaz kılmaz için) zürriyetimin bulunduğu bu yere doğru meylettirip heveslendir! Ve onları her nevi' meyvalardan merzûk et! Gerektir ki, sana şükredeler! dedi.

"Artık İsmâil'in anası, oğlu İsmâil'i emziriyor ve (kendisi) kırbadaki sudan içiyordu. Nihâyet kırbadaki su bitince hem Hâcer, hem de çocuğu susadı. Hâcer çocuğun susuzluktan toprak üstünde sızlanarak yuvarlandığına bakmağa başladı. Fakat çocuğun bu elîm hâline bakmaktan fenâlaşarak onun yanından kalkıp biraz öteye gitti. Ve o mıntıkada Kâ'be'ye en yakın dağ olarak Safâ tepesini buldu. Ve bunun üstüne çıktı. Sonra vâdîye karşı durup bir kimse görebilir miyim? diye bakmağa başladı. Fakat hiçbir kimse göremiyordu. Bu def'a Safâ tepesinden indi. Vâdîye varınca (ayağına dokunmamak için) entârisinin eteğini topladı. Sonra müşkül bir işle karşılaşan bir insan azmiyle koştu. Nihâyet vâdîyi geçti. Sonra Merve mevkiine geldi. Orada da biraz durdu. Ve bir kimse görebilir miyim? diye baktı. Fakat hiçbir kimse göremedi. Hâcer bu sûretle (Safâ ile Merve arasında) yedi def'a gitti, geldi. Nebî *sallâ'llâhu aleyhi ve sellem:* Bunun için nâs (hacılar) Safâ ile Merve arasında sa'yederler, buyurmuştur. Son def'a Merve üzerine çıktığında bir ses işitti. Ve kendisi nefsine hitâb ederek: Sus, iyice dinle! dedi. Sonra dikkatle dinledi. Bu sesi evvelki gibi bir daha işitti. Bunun üzerine Hâcer: ey ses sâhibi sesini duyurdun! Eğer sen bize yardım etmek kudretine mâlik isen bize yardım et! dedi. Ve böyle der demez hemen Zemzem kuyusunun yerinde bir melek (Cibrîl) göründü. O Melek ayağının topuğiyle, yâhut kanadiyle yeri kazıyordu. Nihâyet su göründü. (Su başka tarafa akmasın diye) Hâcer hemen suyu büyedi. Havuz gibi yaptı. Hâcer hem eliyle öyle yapıyordu. Bir taraftan da kırbasını doldurmağa devam ediyordu. Su ise avuç avuç alındıktan sonra yerinde kaynıyordu."

Görüldüğü gibi, bugünün uygar insanlığınca kesinlikle kınanacak türden bir insanlık dışı ve acımasızlık yanında bir sürü de ilkel, boş inanç sergileniyor.

Burada acımasızlığı yaptıran güç olarak "Tanrı" gösteriliyor. Demek ki, İslamdaki anlayışına göre "Tanrı" insanlara bu tür acımasızlığı da yaptırabilir. Bir başka deyişle, insan, "Tanrı için", böyle acımasızlık gösterebilir.

Suçsuz bir anne, atıldığı ıssız bir yerde, susuzluktan ölmek üzere olan, "toprak üzerinde sızlanarak yuvarlanan" çocuğuna SU bulmak için oradan oraya, o tepeden bu tepeye koşuyor. Nice kez koşup debelendikten sonra Efendi Tanrı (Rabb), meleğini, "Cebrail"i gönderiyor.

Melek ne yapmış?

"Ayağının topuğu"yla ya da "kanadı"yla "yeri kazımış". Ve de su çıkarmış! Kadıncağıza ve çocuğuna verilen onca işkenceden sonra!

Kuşkusuz buradaki "maval"ın aslı da "Tevrat"tan.

> (9) Ve Sara Mısırlı Hacarın İbrahime doğurmuş olduğu oğlunun güldüğünü gördü. (10) Ve İbrahime dedi: Bu cariyeyi ve oğlunu dışarı at; çünkü bu cariyenin oğlu benim oğlumla, İshakla, beraber mirasçı olmıyacaktır. (11) Ve oğlundan dolayı bu şey İbrahimin gözüne çok kötü göründü. (12) Ve Allah İbrahime dedi: Çocuktan dolayı ve cariyenden dolayı gözün de kötü olmasın; Saranın sana söylediği her şeyde onun sözünü dinle; çünkü senin zürriyetin İshakta çağırılacaktır. (13) Ve cariyenin oğlunu da bir millet edeceğim, çünkü o senin zürriyetindir. (14) Ve İbrahim sabahlayın erken kalktı, ve ekmekle bir su tulumu aldı, ve omuzu üzerine koyarak Hacara verdi, çocuğu da verip onu gönderdi; ve Hacar gidip Beer-şeba çölünde dolaştı. (15) Ve tulumdan su tükendi, ve çocuğu bir çalı altına attı. (16) Ve gidip karşıda bir ok atımı kadar uzakta oturdu; çünkü: Çocuğun ölümünü görmiyeyim, dedi. Ve karşıda oturdu, ve sesini yükseltip ağladı. (17) Ve Allah çocuğun sesini işitti; ve Allahın meleği göklerden Hacara çağırıp kendisine dedi: Nen var, Hacar? korkma; çünkü bulunduğu yerden çocuğun sesini Allah işitti. (18) Kalk, çocuğu kaldır, ve onu kendi elinde tut, çünkü onu büyük millet yapacağım. (19) Ve Allah Hacarın gözlerini açtı, ve bir su kuyusu gördü; ve gidip tulumu su ile doldurdu, ve çocuğa içirdi." (Bkz. Tevrat, Tekvin, Bap 21: 9-19.)

Kur'an'a ve Hadislere Göre İbrahim "Yalan" Söyleyebiliyordu

Buhârî'nin de yer verdiği bir hadise göre Muhammed, İbrahim'in üç kez yalan söylediğini, bunlardan ikisinin Tanrı'nın "ZAT"ı için olduğunu söylüyor.

– Birinci yalanı: Hasta değilken "ben hastayım!" demesi.

– İkinci yalanı: Kendi kırdığı putlar için: "Ben kırmadım, en büyükleri kırdı" demesi.

Birinci yalan, Sâffât Suresi'nin 89., ikinci yalan da Enbiyâ Suresi'nin 63. ayetinde anlatılıyor.

– Üçüncü yalanı: "Zâlim" bir hükümdara (Mısır Kralı'na), karısı (Sare) için, "bu, benim kız kardeşimdir!" demiş olması.[21]

Aslında Kur'an'ın anlattıklarına bakacak olursak, İbrahim, "üç yalan"dan daha çoğunu söylemiş.

21 Bunları anlatan hadis için bkz. Diyanet yayınlarından *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi*, 1380 no.lu hadis.

Çünkü En'am Suresi'nin 76, 77 ve 78. ayetlerine göre, İbrahim "yıldız"a, "ay"a ve "güneş"e de "Tanrım!" demiştir. Eğer İbrahim'in bunları "Tanrı" saymadığı ve bunların birer "Tanrı" olamayacağı doğruysa, o zaman burada da "üç yalan" var demektir. Yalan sayısı bu durumda "6"ya çıkmış oluyor. İncelendiğinde daha kim bilir kaça çıkarılabilecektir.

Gerçekteyse İbrahim, "yıldız"ların karşısında değil, bir "yıldız tapar"ı idi. (Bu konuda geniş bilgi için bkz. *Saçak* dergisindeki "Güneş Kültü Sâbiîlik" konusundaki yazım.) Sâffât Suresi'nin 87 ve 88. ayetlerine göre İbrahim, "yıldızlara bir bakıyor, ona göre sonuca varıyordu". Yani "müneccimlik" yapıyordu. Bu ayetler de, onun dünyasında, "yıldızlar"ın yerinin, değerinin büyüklüğünü açığa vurur nitelikte.

Kur'an'a Göre, Kendisine Mucize Gösterilene Dek İbrahim'in Tanrı İnancı da Tam Değildi

İbrahim: Efendi Tanrım (Rabbi)! Ölüleri nasıl diriltiyorsun, bana göster!

Tanrı: İnanmıyor musun?

İbrahim: Öyle değil de, kalbim yatışsın diye istiyorum.

Bakara Suresi'nin 260. ayetine göre Tanrı'yla İbrahim arasında böyle bir konuşma geçmiş. Tanrı da onun "kalbinin yatışması", yani tam olarak inanması için mucize göstermiş. Kuşları parçalatmış, sonra diriltmiş.

Buna göre, herkese böyle bir hak doğmuştur. İnanmak için herkes böyle bir mucize isteyebilir. Böyle bir mucize gösterilmedikçe de kimse, tam inanmadığı için kınanamaz. İbrahim'in "örnek alınması" yolundaki öğüt de bunu gerektirmiyor mu?

Kur'an'a Göre İbrahim, Bir "Rüya" Yüzünden Çocuğunu Boğazlamaya Kalkmıştı

Ayetlere göre, yukarıda belirtildiği gibi "tam inanç sahibi" bile olmayan İbrahim, "uykuda", yani "rüya"da "boğazlıyor gördü" diye oğlunu, hem de "Tanrı için" boğazlamaya yönelmişti. İlgili ayetlerin çevirisi, Diyanet "meal"inde şöyle:

"Çocuk, kendisinin yanı sıra yürümeye başlayınca: 'Ey oğulcuğum! Doğrusu, ben uykudayken seni boğazladığımı görüyorum. Bir düşün ne dersin?' dedi. 'Ey babacığım! Ne ile emrolundunsa yap! Allah dilerse sabredenlerden olduğumu göreceksin!' dedi (oğlu). Böylece ikisi de Allah'a teslimiyet gösterip, babası oğlunu alnı üzerine yatırınca Biz: 'Ey İbrahim! Rüyayı gerçek yaptın! İşte Biz, iyi davrananları böyle mükâfatlandırırız' diye seslendik. Doğrusu, bu apaçık bir denemeydi. Ona fidye olarak bir kurbanlık verdik." (Sâffât Suresi, 102-107. ayetler.)

Kur'an'ın "Tanrı"sı, "deneme" için ne acımasızlıklar yaptırıyor: Önce suçsuz bir anneyi, çocuğuyla birlikte ıssız bir yere attırıyor. Bu da yetmiyor; "baba"yı, "oğlunu boğazlamaya" yöneltiyor. "Kurtarıyor", ama o acıyı çektiriyor.

Bu da, İslamdaki "kurban"ın ve "hacc"ın temellerinden birini oluşturuyor.

Gerçekte, *Saçak* dergisinde, Tahsin Mayatepek Raporu dolayısıyla da toplayıp sunduğumuz belgeler göstermiştir ki, Kâbe, bir "GÜNEŞ TAPINAĞI" olarak yapılmıştı. Herkes bu tapınağa "güneşe tapınmak" için gidiyordu. "Kurban"ını da bu inanç doğrultusunda kesiyordu. Bugün milyarlarca lira harcanarak gidilen hacca, temeldeki bu inanç nedeniyle gidiliyor. Hacılarımız "güneş tapınağı"nı ziyarete gittiklerini ve temelde "GÜNEŞ-TANRI"ya tapınmış olduklarını bir bilseler durum nasıl olur acaba? Bu yoksul toplumun paralarını o yollarda harcarlar mı yine?

İbrahim'in, Korku Yüzünden, Karısını Hükümdara "Peşkeş Çeker Gibi" Davranması da "Örnek Alınacak Şey" mi?

Yukarıda sözü geçen "üç yalan" nedeniyle değinilen "hadis"te[22] Muhammed'in söyledikleri çok açık. Tevrat kaynaklı olan bu açıklamaya göre, İbrahim, korkusu yüzünden, "hükümdar"a, karısını, "kardeşim" diye tanıtıyor ve "teslim" ediyor. (Tevrat'taki yeri için bkz. Tekvin, Bap 12: 11-20.)

"Kâbe'yi İbrahim'in ve İsmail'in Yaptıkları ya da Onardıkları" Mavalı

Bakara Suresi'nin 127. ayetinin, Diyanet'in çevirisindeki anlamı şöyledir:

"İbrahim ve İsmail, Kâbe'nin temellerini yükseltiyordu. 'Rabbimiz! Yaptığımızı kabul buyur! Sen hem işitir, hem bilirsin!' dediler."

Âl-i İmrân Suresi'nin 96. ayetine göre Kâbe, "ilk ev"dir.

Kâbe'nin "ilk ev" olduğu yolundaki sav, bilim dünyası, örneğin "kazıbilim" uzmanları için, etnologlar için, antropologlar için üzerinde bile durulmaya değer olmayan bir savdır. Ama eğer Kâbe "ilk ev"se, İbrahim ve İsmail tarafından yapılmış olması düşünülemez. Çünkü yapımını çok daha önceki zamanlara götürmek gerekir o durumda. Nasıl ki, İslam yorumcuları da bu gereği duymuşlar, ama bir başka olamazlığa düşüp Kâbe'nin ilk yapımını Âdem'e götürüp dayamışlardır.[23] Kâbe "ilk ev" değilse –ki değildir kuşkusuz– İbrahim ile oğlu İsmail tarafından yapılmış olabilir mi?

22 Bkz. *Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi*, hadis no. 1380.
23 Savları bir arada görmek için bkz. Diyanet yayınlarından *Tecrîd-i Sarîh*, c.6, Hacc bölümü.

Yine olamaz. Çünkü: İbrahim Suresi'nin 39. ayetine göre, İsmail ve İshak oğulları daha dünyaya geldiklerinde bile İbrahim "çok yaşlı"ydı. Böyle yaşlı birinin, "Kâbe'nin yapımı" şöyle dursun, "onarımı"nda bile bulunamayacağı açık. Tersini ileri sürmek, mantığı, insan aklını hiçe saymaktır. Kaldı ki, Batılı bilim adamları ve yazarlar, İbrahim'in Mekke'ye gitmediği üzerinde birleşirler. Bunu, Kur'an'ı ve İslamı, "yorum"larla kurtarma çabası içinde görünenlerden Prof. Dr. Süleyman Ateş de çevirdiği bir kitapta, "dipnot"ta belirtir.[24]

Tevrat, İbrahim'e birçok geziler, göçler yaptırır. (Bunu görmek için bkz. Tevrat, Tekvin, Bap 12-23.) Müslümanlar da bu gezi ve göçlerin tümüne yakın bir kesimini, kimi yerlerini değiştirerek alıp kitaplarına geçirmişlerdir. Yani tümü söylenceye dayalı söylence.

Bu söylenceyi bir de Voltaire'nin anlatımlarında görelim:

> "Yahudilerin tarihine, Kutsal-Ruh tarafından yazıldığı açıkça görüldüğünden, beslememiz gereken duyguları besliyoruz. Bizim sözümüz burada yalnız Araplaradır; onlar İsmail yoliyle İbrahim'den geldiklerine övünürler; Mekke'yi bu şeyhin kurduğuna, onun bu kentte öldüğüne inanırlar. Gerçek şudur ki İsmail oğulları, Yakub oğullarından daha çok Tanrı'nın lûtfuna uğramışlardır. Doğrusunu isterseniz her iki soy da hırsızlar yetiştirmiştir; ama Arap hırsızları Yahudi hırsızlardan çok daha yaman çıkmışlardır. Yakub oğulları ancak küçük bir ülke ele geçirmişlerdi. Onu da kaybettiler; oysa İsmail oğulları Asya, Avrupa ve Afrika'nın bir bölümünü ele geçirdiler, Romalılarınkinden daha geniş bir imparatorluk kurdular, Yahudileri de adanmış toprak dedikleri mağaralarından kapı dışarı ettiler.
>
> "Bu gibi şeyler üzerinde sadece yeni tarihlerimizden alınacak örneklerle hüküm yürütürsek İbrahim'in biribirinden bu kadar ayrı iki ulusun da babası olması epey güçleşecektir; Kalde'de doğduğu, topraktan yaptığı küçük putlarla hayatını kazanan yoksul bir çömlekçinin oğlu olduğu söylenir. Bu çömlekçi oğlunun yolu, izi olmıyan çöllerden geçip oradan dört yüz fersah uzakta, tropika altındaki Mekke kentini kurmaya gitmesi hiç de akla yakın bir şey değildir. Bir fatih olduysa kuşkusuz o güzel Asûr ülkesinde olmuştur, yok bize anlattıkları gibi yoksul bir adam olarak kalmışsa, o zaman da kendi ülkesinin dışında krallıklar kurmamıştır.
>
> "Yaratılış'ın dediğine göre, babası çömlekçi Terah'ın ölümünden sonra, Haran ülkesinden çıktığı zaman 70 yaşındaymış; ama gene aynı Yaratılış, İbrahim'in, Terah 70 yaşındayken dünyaya geldiğini, bu Terah'ın 205 yaşına kadar yaşadığını, İbrahim'in, ancak babasının ölümünden sonra Haran'dan ayrıldığını da söylüyor. Şu hesaba, ve gene Yaratılış'a göre, açıkça görülüyor ki, Mezopotamya'yı bırakıp gittiği zaman İbrahim 135 yaşındaydı.

24 Dr. Toshihiko Izıtsu, *Kur'an'da Allah ve İnsan,* çev. Doç. Dr. Süleyman Ateş, Ankara, 1975, s.93.

Kalkmış putatapar denen bir ülkeden, Filistin'de, Şekem denen putatapar bir başka ülkeye gitmiş. Acaba niçin gitmiş? Şekem gibi kısır, taşlık, bunca uzak bir ülke için Fırat'ın bereketli kıyılarını neden bırakmış? Kalde dili herhalde Şekem'de konuşulan dilden bambaşka bir dildi. Orası bir ticaret kenti de değildi; Kalde, Şekem'den yüz fersah uzaktadır; oraya varmak için çöller aşmak gerek; ama Tanrı bu geziyi yapmasını buyurmuş, ona, kendinden yüzyıllarca sonra, torunlarının oturacakları toprakları göstermek istemiş. Doğrusu böyle bir gezinin nedenlerini insan kafası zor alıyor.

"Bu küçük, dağlık Şekem ülkesine varmasıyla açlık yüzünden oradan ayrılması bir olmuş. Karısıyla beraber Mısır'a yiyecek bir şeyler bulmaya gitmiş. Şekem'le Memphis arası 200 fersahtır; buğday aramak için bu kadar uzağa, dili hiç bilinmeyen bir ülkeye gidilir mi? Doğrusu 140'ına merdiven dayadıktan sonra girişilmiş acaip geziler.

"Karısı Sara'yı da Memphis'e götürmüş; karısı çok gençmiş, onun yanında sanki çocuk gibi kalıyormuş, çünkü henüz 65'inde imiş. Çok güzel olduğu için, güzelliğinden faydalanmaya karar vermiş. Karısına: 'Kendini benim kız kardeşimmiş gibi göster ki, senin sayende bana da iyi davransınlar' demiş. Oysa daha doğrusu, ona: 'Kendini benim kızımmış gibi göster' demeliydi. Kral genç Sara'ya âşık olmuş, sözüm ona ağabeysine de birçok koyun, sığır, erkek ve dişi eşek, deve, köle, cariye vermiş; bu da Mısır'ın daha o zamanlardan, çok güçlü, çok uygar, bundan dolayı da çok eski bir krallık olduğunu, Memphis krallarına kız kardeşlerini peşkeş çekmeye gelen ağabeylere çok güzel armağanlar verildiğini gösterir.

"Tanrı kendisine, o zamanlar 160'ında olan İbrahim'den, yıl içinde bir çocuğu olacağını müjdelediği zaman genç Sara 90 yaşında imiş.

"Geziye çıkmasını seven İbrahim, her zaman genç, her zaman güzel olan gebe karısıyla o korkunç Kadeş çölüne gitmiş. Mısır kralı gibi bu çölün hükümdarlarından biri de Sara'ya âşık olmaktan geri kalmamış. İnananların babası Mısır'daki yalanını orada da tekrarlamış; karısını kız kardeşiymiş gibi gösterip bu işten de gene koyunlar, sığırlar, köleler, cariyeler edinmiş. Bu İbrahim'in karısı sayesinde epey zenginleştiği söylenebilir. Yorumcular, İbrahim'in davranışını haklı göstermek, tarihler arasındaki aykırılığı düzeltmek için ciltlerle kitap karalamışlardır. Okuyucuya bu yorumlara başvurmasını salık vermeli. O yorumların hepsini de ince, olgun zekâlar, kusursuz metafizikçiler, önyargıları, ukalalıkları olmayan kişiler yazmıştır.

"Zaten bu Bram, Abram adı Hindistan'la İran'da pek ünlü imiş: hatta birçok bilginler bunun Yunanlıların Zerdüşt dedikleri aynı yasa kurucusu olduğunu ileri sürerler. Başkaları da Hintlilerin Brama'sıdır derlerse de ispat edilmiş değildir.

"Ama bilginlerden çoğunun akla uygun gördükleri bir şey varsa o da İbrahim'in ya Kaleli ya da İranlı olduğudur: Frank'ların Hector'dan, Brethon'ların da Tubal'den geliyoruz diye övünmeleri gibi, Yahudiler de, sonraları, onun soyundan geliyoruz diye övündüler. Yahudi ulusunun pek yeni bir tayfa olduğu; Fenike dolaylarına daha son zamanlarda yerleştiği; eski uluslarla komşu olduğu; onların dilini kabul ettiği; Yahudi Flavius Josephus'un anlattığına göre, bir Kaldeli adı olan İsrail adını da onlardan aldığı meydana çıkarılmıştır. Meleklerin adlarını bile Bâbillerden; nihayet Tanrı'ya verdikleri Eloi veya Eloa, Adonai, Yehova veya Hiao adını da Fenikelilerden aldıklarını biliyoruz.

"Abraham veya İbrahim adını da belki Bâbillerden öğrenmişlerdir. Çünkü Fırat'tan Oksus'a kadar bütün ülkelerin eski dinine Kıys-İbrahim, Milâdı-İbrahim deniliyordu. Bilgin Hyde'in yerinde yaptığı bütün araştırmalar bizi doğruluyor.

"Demek ki Yahudiler, tarihi de eski masalı da, eskiciler eski giysileri ne hale sokuyorlarsa o hale sokmuşlar: onlar eski giysileri ters yüz edip yeniymiş gibi tutturabildikleri kadar pahalıya satarlar.

"Kendi tarihçileri Josephus aksini itiraf edip dururken, bizim Yahudilere uzun zaman öteki uluslara her şeyi öğretmiş bir ulus gözüyle bakmamız da insanların aptallığına eşsiz bir örnektir.

"İlkçağların karanlığını delmek güçtür; ama Yahudi denen Arap tayfasının kendisine ait bir toprak parçası edinmeden, daha bir kenti, yasaları, değişmez bir dini olmadan önce, Asya'daki bütün krallıkların adamakıllı gelişmiş oldukları kuşku götürmez. Onun için Mısır'da, Asya'da ve Yahudilerde yerleşmiş eski bir törene, eski bir kanıya rastlayınca, pek doğal olarak kaba, her zaman sanatlardan yoksun kalmış olan küçük bir ulusun, eski gelişmiş ve becerikli ulusu elinden geldiğince taklit etmiş olduğu akla gelir.

"Yehuda ili, Biskaya, Cornouailles, Arlequin'in ülkesi Bergamo vb. üzerine hep bu ilke ile hüküm yürütmek gerektir: muzaffer Roma elbette ne Biskaya'dan, ne Cornouailles'dan, ne de Bergamo'dan bir şey taklit etti; Yahudilerin Yunanlılara hocalık ettiğini söylemek için de insan ya koca bir bilgisiz olmalı, ya da koca bir düzenbez."[25]

Sanırım belirlenip unutulmaması gereken şudur: "Maval (söylence)"nin "maval" olarak görülüp gösterilmesi başkadır; "Tanrı'dan gelme bir vahiy ürünü" olarak sunulması başka şeydir.

25 Voltaire, *Felfese Sözlüğü*, çev. Lütfî Ay, Abraham maddesi.

BU HADİSTE İBRAHİM'İN ÜÇ KEZ
YALAN SÖYLEDİĞİ ANLATILIYOR

1380 وَعَنْهُ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَمْ يَكْذِبْ إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ
إِلَّا ثَلَاثَ كَذَبَاتٍ ثِنْتَيْنِ مِنْهُنَّ فِي ذَاتِ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ قَوْلُهُ إِنِّي
سَقِيمٌ وَقَوْلُهُ بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هَذَا وَقَالَ بَيْنَا هُوَ ذَاتَ يَوْمٍ وَسَارَةُ
إِذْ أَتَى عَلَى جَبَّارٍ مِنَ الْجَبَابِرَةِ فَقِيلَ لَهُ إِنَّ هَهُنَا رَجُلًا مَعَهُ امْرَأَةٌ
مِنْ أَحْسَنِ النَّاسِ فَأَرْسَلَ إِلَيْهِ فَسَأَلَهُ عَنْهَا قَالَ مَنْ هَذِهِ قَالَ
أُخْتِي فَأَتَى سَارَةَ وَذَكَرَ بَاقِيَ الْحَدِيثِ وَقَدْ تَقَدَّمَ حَدِيثُ

قوله تعالى: ﴿اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا﴾ الوليّ فعيل بمعنى فاعل. قال الخطابيّ: الوليّ الناصر ينصر عباده المؤمنين، قال الله عز وجل: ﴿اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ﴾، وقال: «ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ مَوْلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَأَنَّ الْكَافِرِينَ لَا مَوْلَى لَهُمْ»[1]. قال قتادة: الظلمات الضلالة، والنور الهدى، وبمعناه قال الضحاك والربيع. وقال مجاهد وعبدة بن أبي لُبابة: قوله «اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا» نزلت في قوم آمنوا بعيسى فلما جاء محمد صلى الله عليه وسلم كفروا به، فذلك إخراجهم من النور إلى الظلمات. قال ابن عطيّة: فكأن هذا المعتقد[2] أحرز نورا في المعتقد خرج منه إلى الظلمات، ولفظ الآية مستغن عن هذا التخصيص، بل هو مترتب في كل أمة كافرة آمن بعضها كالعرب، وذلك أن من آمن منهم فالله وليه أخرجه من ظلمة الكفر إلى نور الإيمان، ومن كفر بعد وجود النبيّ صلى الله عليه وسلم الداعي المرسل فشيطانه مغويه، كأنه أخرجه من الإيمان إذ هو [معه][3] معدّ وأهل للدخول فيه، وحكم عليهم بالدخول في النار لكفرهم، عدلا منه، لا يسأل عما يفعل. وقرأ الحسن «أَوْلِيَاؤُهُمُ الطَّوَاغِيتُ» يعني الشياطين، والله أعلم.

قوله تعالى: أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِي حَاجَّ إِبْرَاهِيمَ فِي رَبِّهِ أَنْ آتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ إِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّيَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ قَالَ أَنَا أُحْيِي وَأُمِيتُ قَالَ إِبْرَاهِيمُ فَإِنَّ اللَّهَ يَأْتِي بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَأْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ فَبُهِتَ الَّذِي كَفَرَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٢٥٨﴾

فيه مسألتان:

الأولى — قوله تعالى: ﴿أَلَمْ تَرَ﴾ هذه ألف التوقيف، وفي الكلام معنى التعجب[4]، أي اعجبوا له. وقال الفرّاء: «ألم تر» بمعنى هل رأيت، أي هل رأيت الذي حاجّ إبراهيم، وهل رأيت الذي مرّ على قرية، وهو النمروذ[5] بن كوش بن كنعان بن سام بن نوح ملك زمانه

(١) راجع ج ١٦ ص ٢٣٤ (٢) في م و ب ر ج وابن عطية: فكأن هذا القول.
(٣) الزيادة في ج. (٤) أي التعجب. (٥) نمروذ بضم النون وبالذال المعجمة. شهاب.

وصاحب النار والبعوضة؛ هذا قول ابن عباس ومجاهد وقتادة والربيع والسدي وابن إسحاق وزيد بن أسلم وغيرهم. وكان إهلاكه لما قصد المحاربة مع الله تعالى بأن فتح الله تعالى عليه بابا من البعوض فستروا عين الشمس وأكلوا عسكره ولم يتركوا إلا العظام، ودخلت واحدة منها في دماغه فأكلته حتى صارت مثل الفأرة؛ فكان أعز الناس عنده بعد ذلك من يضرب دماغه بمطرقة عتيدة لذلك، فبقي في البلاء أربعين يوما. قال ابن جريج: هو أول ملك في الأرض. قال ابن عطية: وهذا مردود. وقال قتادة: هو أول من تجبر وهو صاحب الصرح ببابل. وقيل: إنه ملك الدنيا بأجمعها؛ وهو أحد الكافرين، والآخر بختنصر. وقيل: إن الذي حاج إبراهيم نمروذ بن فالخ بن عابر بن شالخ بن أرفخشد بن سام؛ حكى جميعه ابن عطية. وحكى السهيلي أنه النمروذ بن كوش بن كنعان بن حام بن نوح وكان ملكا على السواد وكان ملكه الضحاك الذي يعرف بالازدهاق واسمه بيوراسب بن أندراست وكان ملك الأقاليم كلها، وهو الذي قتله أفريدون بن أثفيان؛ وفيه يقول حبيب:

وكأنه الضحاك من فتكاته ... في العالمين وأنت أفريدون

وكان الضحاك طاغيا جبارا ودام ملكه ألف عام فيما ذكروا. وهو أول من صلب وأول من قطع الأيدي والأرجل، وللنمروذ ابن لصلبه يسمى «كوشا» أو نحو هذا الاسم، وله ابن يسمى نمروذ الأصغر. وكان ملك نمروذ الأصغر عاما واحدا، وكان ملك نمروذ الأكبر أربعمائة عام فيما ذكروا. وفي قصص هذه المحاجة روايتان: إحداهما أنهم خرجوا إلى عيد لهم فدخل إبراهيم على أصنامهم فكسرها؛ فلما رجعوا قال لهم: أتعبدون ما تنحتون؟ فقالوا: فمن تعبد؟ قال: أعبد [ربي] الذي يحيي ويميت. وقال بعضهم: إن نمروذ كان يحتكر الطعام فكانوا إذا احتاجوا إلى الطعام يشترونه منه، فإذا دخلوا عليه سجدوا له؛ فدخل إبراهيم فلم يسجد له؛ فقال: مالك لا تسجد لي! قال: أنا لا أسجد إلا لربي. فقال له نمروذ: من ربك! ؟ قال إبراهيم: ربي الذي يحيي ويميت. وذكر زيد بن أسلم أن النمروذ هذا قعد

(١) كذا في الأصول جميعها. والصحيح ما في الطبري: «فبعث الله عليهم ما أكلت لحومهم وشربت دماءهم».
(٢) في البحر: «ملك الأرض مؤمنان سليمان وذو القرنين، وكافران نمروذ وبختنصر».
(٣) أي سواد العراق، وهو «السواد». (٤) ابن أوس أبو تمام. (٥) من ح، ه.

يأمر الناس بالميرة، فكلما جاء قوم يقول: من ربكم وإلهكم؟ فيقولون أنت، فيقول: ميروهم. وجاء إبراهيم عليه السلام يمتار فقال له: من ربك وإلهك؟ قال إبراهيم: ربي الذي يحيي ويميت، فلما سمعها نمروذ قال: أنا أحيي وأميت، فعارضه إبراهيم بأمر الشمس فبهت الذي كفر، وقال لا تميروه، فرجع إبراهيم إلى أهله دون شيء، فمر على كثيب رمل كالدقيق فقال في نفسه: لو ملأت غرارتي من هذا فإذا دخلت به فرح الصبيان حتى أنظر لهم، فذهب بذلك فلما بلغ منزله فرح الصبيان وجعلوا يلعبون فوق الغرارتين ونام هو من الإعياء؛ فقالت امرأته: لو صنعت له طعاما يجده حاضرا إذا انتبه، ففتحت إحدى الغرارتين فوجدت أحسن ما يكون من الحوارى فخبزته، فلما قام وضعته بين يديه فقال: من أين هذا؟ فقالت: من الدقيق الذي سقت. فعلم إبراهيم أن الله تعالى يسر لهم ذلك.

قلت: وذكر أبو بكر بن أبي شيبة عن أبي صالح قال: انطلق إبراهيم النبي عليه السلام يمتار فلم يقدر على الطعام، فمر بسهلة حمراء فأخذ منها ثم رجع إلى أهله فقالوا: ما هذا؟ فقال: حنطة حمراء، ففتحوها فوجدوها حنطة حمراء، قال: وكان إذا زرع منها شيئا جاء سنبله من أصلها إلى فرعها حبا متراكبا. وقال الربيع وغيره في هذا القصص: إن النمروذ لما قال أنا أحيي وأميت أحضر رجلين فقتل أحدهما وأرسل الآخر فقال: قد أحييت هذا وأمت هذا؛ فلما رد عليه بأمر الشمس بهت. وروي في الخبر: أن الله تعالى قال وعزتي وجلالي لا تقوم الساعة حتى آتي بالشمس من المغرب ليعلم أني أنا القادر على ذلك. ثم أمر نمروذ بإبراهيم فألقي في النار، وهكذا عادة الجبابرة فإنهم إذا عورضوا بشيء وعجزوا عن الحجة اشتغلوا بالعقوبة، فأنجاه الله من النار، على ما يأتي. وقال السدي: إنه لما خرج إبراهيم من النار أدخلوه على الملك — ولم يكن قبل ذلك دخل عليه — فكلمه وقال له: من ربك؟ فقال: ربي

(١) الميرة: طعام الممتار [illegible].
(٢) الحوارى (بضم الحاء وتشديد الواو وفتح الراء): الدقيق الأبيض، وهو لباب الدقيق وأجوده وأخلصه.
(٣) السهلة (بكسر السين): رمل خشن ليس بالدقاق الناعم. والسهلة (بفتح السين) [illegible] ما اطمأن من الأرض.
(٤) راجع ج ١١ ص ٣٠٢.

الذي يحيي ويميت. قال النمروذ: أنا أحيي وأميت، وأنا آخذ أربعة نفر فأدخلهم بيتا ولا يطعمون شيئا ولا يسقون حتى إذا جاعوا أخرجتهم فأطعمت اثنين فحييا وتركت اثنين فماتا. فعارضه إبراهيم بالشمس فبهت. وذكر الأصوليون في هذه الآية أن إبراهيم عليه السلام لما وصف ربه تعالى بما هو صفة له من الإحياء والإماتة لكنه أمر له حقيقة ومجاز، قصد إبراهيم عليه السلام إلى الحقيقة، وفزع نمروذ إلى المجاز وموه على قومه؛ فسلم له إبراهيم تسليم الجدل وانتقل معه من المثال وجاءه بأمر لا مجاز فيه «فبهت الذي كفر» أي انقطعت حجته ولم يمكنه أن يقول أنا الآتي بها من المشرق؛ لأن ذوي الألباب يكذبونه.

الثانية — هذه الآية تدل على جواز تسمية الكافر ملكا إذا آتاه الله الملك والعز والرفعة في الدنيا، وتدل على إثبات المناظرة والمجادلة وإقامة الحجة. وفي القرآن والسنة من هذا كثير لمن تأمله، قال الله تعالى: «قل هاتوا برهانكم إن كنتم صادقين». «إن عندكم من سلطان» أي من حجة. وقد وصف خصومة إبراهيم عليه السلام قومه ورده عليهم في عبادة الأوثان كما في سورة «الأنبياء» وغيرها. وقال في قصة نوح عليه السلام: «قالوا يا نوح قد جادلتنا فأكثرت جدالنا» الآيات إلى قوله: «وأنا بريء مما تجرمون». وكذلك مجادلة موسى مع فرعون إلى غير ذلك من الآي. فهو كله تعليم من الله عز وجل السؤال والجواب والمجادلة في الدين؛ لأنه لا يظهر الفرق بين الحق والباطل إلا بظهور حجة الحق ودحض حجة الباطل. وجادل رسول الله صلى الله عليه وسلم أهل الكتاب وباهلهم بعد الحجة، على ما يأتي بيانه في «آل عمران». وتحاج آدم وموسى فغلبه آدم بالحجة. وتجادل أصحاب رسول الله صلى الله عليه وسلم يوم السقيفة وتدافعوا وتقرروا وتناظروا حتى صدر الحق في أهله، وتناظروا بعد مبايعة أبي بكر في أهل الردة، إلى غير ذلك مما يكثر إيراده. وفي قول الله عز وجل: «فلم تحاجون فيما ليس لكم به علم» دليل على أن الاحتجاج بالعلم مباح شائع لمن تدبر. قال المزني صاحب الشافعي: ومن حق المناظرة أن يراد بها الله عز وجل وأن يقبل منها ما تبين. وقالوا:

(١) راجع ج ١٣ ص ٢٢١. (٢) راجع ج ٨ ص ٣٦١. (٣) راجع ج ٩ ص ٢٢.
(٤) [illegible]
[illegible] (٥) [illegible] (٦) [illegible]

İBRAHİM "PEYGAMBER" MAVALINDAKİ SÜNNET

İbrahim "Peygamber" mavalını 7. sayımızda görmüştük. İçindeki ilkel inançlar yığınını ve tümünün Yahudilik kaynaklı olduğunu da... Şimdi bu ilkel inançlara dayalı geleneklerden sünnet üzerinde durulacak.

Sünnet Geleneği ve İbrahim

Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek, bilindiği gibi, uzman bir din etnoloğudur. Etnoloji, Örnek'in anlatımıyla, "Özellikle ilkel diye nitelenen halkları ve onların kültürlerini inceler."[1] Bu bilim dalında "ilkel" diye nitelenen toplumların kültürleri incelenirken evrene bakışları, sorunları algılamaları, sorunları çözme yöntemleri, inançları, gelenek ve görenekleri üzerinde durulur. Örnek, bu alanda kaleme aldığı değerli yapıtlarından *Etnoloji Sözlüğü*'nde "Sünnet" geleneğine de yer veriyor. Buraya aynen aktarıyorum:

Sünnet, Bir "İlkel Gelenek"tir

"Sünnet: (Alm. Beschneidung, Fr. Circoncision, İng. Circumcision.) Semitik halklarda, Avustralya'da, Okyanusya, Afrika ve Amerika'nın birçok kısımlarında, penisin ucundaki kabuğu kesmek ya da siyeğin alt tarafını biraz yarmak şeklinde uygulanan bir âdettir. Genellikle erginlik çağına giren erkeklere, seyrek olarak da kızlara (Doğu Afrika, Arabistan vb.) uygulanır. Kızların sünneti, klitorisin ya da küçük ferç dudaklarının bir kısmını kesmek suretiyle yapılır. Sünnet gibi çok yaygın bir âdetin ortaya çıkışını bir tek kökte aramak doğru değildir. Sünnet, delikanlının ya da kızın, evlenme çağına geldiğini gösterir. Öte yandan sünnete, kesilen kabuğun, bir bereket tanrısına kurban edilmesi gözüyle de bakılmaktadır."[2]

1 Bkz. Sedat Veyis Örnek, *Etnoloji Sözlüğü*, "Etnoloji" maddesi.
2 Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek, *Etnoloji Sözlüğü*, "Sünnet" maddesi.

Kesilen Kabuk Kime Armağan?

"Bereket" kaynağı "Tanrı" olarak inanılmış olan "Dumuzi" için de kadınlar sünnet oluyor ve organlarından sunuyorlardı. Prof. Dr. Philip Hitti, Yahudilikte ve Müslümanlıkta görülen "sünnet" geleneğinin buradan geldiği görüşündedir.[3]

Kadınlar, cinsel organlarından "Tanrı"ya armağan etmekle, onda bütünleşmiş olduklarına inanmışlardır. Kadının "erkek" olarak "Tanrı"ya cinsel organından armağan etmesinin bir anlamı da vardır. Ana Tanrıça için de erkekler sünnet olur ve cinsel organlarından armağan sunarlardı. Kybele'nin "rahip"lerinin, cinsel organlarını kökünden kestikleri mitolojilerde anlatılır. Bunun da bir anlamı düşünülebilir. Ne var ki, Sami toplumlarındaki sünnet için aynı şeyi söylemek oldukça zor. Çünkü bu toplumların kurumlaştırmalarıyla yayılan dinlerde, bu arada Yahudilikte ve İslamda "Tanrı", ERKEK olarak düşünülmüştür. Erkek erkinin egemen olduğu dönemlerde yaratıldığı için. Bir erkek "Tanrı" olan, Fenikelilerin "Ba'l" adlı "Ulu Tanrı"sından kopyadır. Hem erkek, hem de "efendi" (seyyid). Bu nedenledir ki, Kur'an'da "koca"ya, "kadının efendisi" sayıldığı için "ba'l" denmekte. (Bkz. Bakara Suresi, 228. ayet; Nisâ Suresi, 128. ayet; Hûd Suresi, 72. ayet; Nûr Suresi, 31. ayet.) Ve onun için kadın, erkek karşısında ikincil konumda kalmış, dahası bir mal, bir mülk olarak görülmüştür. Durum böyle olunca, "erkek"lerden kesilen cinsel organ kabuğunun bir "erkek" olarak düşünülmüş olan "Tanrı"ya armağan diye sunulduğunu, yani bunun böyle tasarlandığını düşünmek kolay değil! Yani "erkekten erkeğe..." biraz tuhaf!

"Sünnet" için Sedat Veyis Örnek "delikanlının ya da kızın, evlenme çağına geldiğini gösterir" diyorsa da, bu, Yahudilikte ve İslamda böyle değil. Çünkü bu dinlerdeki "sünnet", herkesin bildiği gibi, çok küçükken olur: Yahudilikte 8 günlükken, İslamda da genellikle 7 yaş daha uygun görülür.[4]

Sünnet, İslama Yahudilikten Geçmedir

"Sünnet", Kur'an'da yer almamış olmakla birlikte, İslamdaki temel gelenekler arasındadır. Ve İslama, Yahudilikten geçmedir. Yahudiliğe de eski Mısır'dan.

Muhammed, "ilk sünnet olan insan"ın, "İbrahim" olduğunu ileri sürer.[5] Bu savın, bir dayanağı yoktur. Muhammed'in kaynağı olan "Tevrat"ta, sünnet geleneğinin "İbrahim"den kalma olduğu anlatılıyor olmakla birlikte, bu sav yer almaz. Tevrat'ta, İbrahim'in kendisinin sünnet olduğu bile yazılı değil. Şunlar yazılı:

3 Hitti, *Tarihu Suriye ve Lübnan ve Filistin*, 1958, s.126.
4 Diyanet İşleri Başkanlığı yayınlarından *Tecrid*'in 1379. hadisindeki "İzah".
5 İmam Malik İbn Enes, *el-Muvatta*, Kitabı Sıfati'n-Nebiyy, hadis no. 4.

"Ve Allah İbrahim'e şöyle dedi: Sen ve senden sonra soyundan gelenler, ahdimi tutacaksınız. Seninle ve senden sonra soyundan gelecek olanlarla benim aramdaki, uymanız gereken SÖZLEŞME (ahd) şudur:

"– Aranızda her erkek sünnet edilecektir. Gulfe etinizde (yani erkeklik organının ucundaki deriyi keserek) sünnet olunacaksınız.

"Bu, seninle benim aramdaki sözleşmenin belirtisi olacaktır. Ve aranızda, evde doğmuş yahut senin soyundan olmayıp da bir yabancıdan satın alınmış olan 8 günlük her erkek çocuk, kuşaklar boyu sünnet olunacaktır. Senin evinde doğmuş ve senin paranla alınmış olan mutlaka sünnet edilecektir. Ve sözleşmem, bitimsiz bir sözleşme olarak sizin (bu) etinizde olacaktır. Ve gulfe etinde sünnet edilmemiş erkek çocuk varsa, o can, kendi toplumundan kesilecektir (atılacaktır); o, benim ahdimi bozmuştur." (Tevrat, Tekvin, Bap 17: 9-14.)

Muhammed'e Göre, İbrahim Kendini "Keser"le Sünnet Etmiş

Muhammed şöyle diyor:

"İbrahim, 80 yaşındayken kadum (keser) ile kendini sünnet etti."[6]

Hadiste "keser" demek olan "kadum"u "kaddum" ve bir köy adı olarak alıp aktaran da var. Ama bu sözcüğün, genellikle "keser" anlamında olduğu kabul edilir (bkz. Müslim'de hadisle ilgili olarak düşünülen "1" no.lu not).

"80 yaş ve keserle sünnet...!" Gerçekten yaşandığı düşünülebilir mi? "İman" gözlüğü takılmadıkça buna kolay kolay "evet!" denemez. Bu gözlükle bakıldığındaysa her şeye inanılabilir.

Musa ve Sünnet

Sigmund Freud (1856-1939), "sünnet"i, Musa'nın eski Mısır'dan aldığı görüşündedir.[7] Heredot (MÖ 490-425) da, "yalnız Mısırlılar ve bu âdeti Mısırlılardan almış olanlar sünnet olurlar..." der.[8]

Freud: "Musa, Yahudilere sadece yeni bir din vermekle kalmamış, sünnet geleneğini de ortaya çıkarmıştır. Bunun, problemimiz için kesin bir önemi olup şimdiye kadar hiç üzerinde durulmamıştır. Tevrat'taki nakillere göre bu, böyle olmamıştır. Zira bu âdetin ifası İbrahim'in Allah ile ahid yaptığı devreye kadar uza-

6 Buhârî, *e's-Sahîh*, Kitabu'l-Enbiya/8; *Tecrîd*, hadis no. 1379; Müslim, *e's-Sahîh*, Kitabu'l-Fedâil/151, hadis no. 2370.

7 Sigmund Freud, *Musa ve Tektanrıcılık*, çev. Erol Sevil, s.32 ve öt.

8 *Heredot Tarihi*, çev. Müntekim Ökmen, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1973, s.116.

nır (Tevrat'a göre). (...) Bunlar, bizi şaşırtmaması icab eden tahrifatlardır. Bunların sebeplerini iyice araştırmalıyız. Mesele şudur ki, sünnetin kaynağı, Mısır'dır. Tarihçilerin babası olan Heredot, Mısır'da sünnetin eskiden beri uygulandığını söyler. Onun bu beyanı, mumyalar üzerinde yapılan araştırmalarda da teyit edilmiştir. Doğu Akdeniz'de hiçbir kavim, bildiğimiz kadarıyla bu âdeti yerine getirmiş değildir."[9] Freud, "Doğu Akdeniz'de hiçbir kavim, Yahudiliğe geçmiş olan Mısır'daki biçimiyle sünnet geleneğini yerine getirmiş değildir" demek istiyor olsa gerek. Yoksa "sünnet"in başka biçimleriyle başka toplumlarda da görüldüğü biliniyor.

Freud, şunu da ileri sürüyor:

"Musa, Mısırlılara ('Yahudilere' olacak. Burada bir dizgi yanlışı olsa gerek –T.D.) sadece yeni bir din değil de, sünnet âdetini vermişse, o bir Yahudi değildir; bir Mısırlıdır. Ve kendi dini, muhtemel olarak bir Mısır dinidir. Yani bu bir Aton dinidir. Ve (bu dinin) Yahudi dinine uygunluğu, birçok noktada göze çarpar."[10]

Ve Freud, "Musa'nın bir Fravun ya da Firavun olmak isteyen bir prens olduğu" görüşü kabul edilirse, sorunun çözüleceğini savunur.[11]

Sonuç

Sonuç olarak, İslamda da çok önem verilen "sünnet" geleneği, kökü çok eskilere dayanan ilkel inançların ve sonra Tevrat'taki İbrahim "maval"ının bir ürünüdür. İleri sürülen "yarar"ından çok, "zarar"ı olduğu da ortada. Bugün tıp dünyası, sünnet edilirken çocukların büyük çoğunlukla zarar gördüklerini kabul ediyor.

Teori
Eylül 1990, yıl 1, sayı 9

9 Freud, *age*, s.31-32.
10 Freud, *age*, s.32.
11 Freud, *age*, s.32-33 ve öt.

Kâfirûn Suresi'nin son (6.) ayetinin anlamı şudur: "Sizin DİNİNİZ size, benim DİNİM banadır."

Bu sure, "Mekkeli"dir (Mekkî). Mekke'nin "putatapar" diye nitelenen kesimine sesleniliyor. Kur'an'ın Tanrı'sı Muhammed'in böyle seslenmesini istiyor.

İbn Abbas'ın yorumu: "Sizin Tanrı'yı yoksaymanız, kâfirliğiniz size; benim Tanrı'yı birlemem bana."[1] Ünlü Kur'an yorumlarında da ayette böyle demek istendiği belirtilir. Örneğin Celaleyn tefsirinin yorumu şöyle: "Sizin DİNİNİZ, yani sizin PUTATAPARLIĞINIZ size, benim DİNİM, yani İSLAM da banadır."[2] Buhârî'de de bu yorum benimseniyor ve "sizin dininiz, yani kâfirliğiniz size, benim dinim, yani İslam banadır" deniyor.[3] "Din" için burada başka yorumlar yapanlar da var.[4] Ama genellikle benimsenen yorum bu. Gerçekten de belli ki böyle demek isteniyor ayette.

Demek ki bu ayette, "KÂFİRLİK", dahası kâfirliğin, doruk noktasında sayılan "PUTATAPARLIK" bile "DİN" sayılıyor. İslamı "çağdaş" ve sevimli gösterme çabasında olan çevreler, bu ayeti, "İslamın kendinden başka dinlere, inançlara, hatta inançsızlığa bile hoşgörülü olduğu"na kanıt diye gösterirler.

"Medineli (Medenî)" surelerden Âl-i İmrân Suresi'ndeyse çok açık biçimde şöyle denir:

"Kesin olarak Tanrı katında DİN, yalnızca İSLAM'dır" (ayet 19). Aynı surenin 85. ayetinin, Diyanet çevirisindeki anlamı şöyle: "Kim İslamiyetten başka bir dine yönelirse, onunki kabul edilmeyecektir."

Açıkça görülüyor ki, Kur'an'ın Tanrı'sının "din"i, "İslam"dan başka değil. Bu Tanrı, daha önce, Mekke dönemindeyken, "putataparlığı" bile "din" diye nitelerken, Âl-i İmrân Suresi'nin 19. ayetinde, İslamın dışında kalan hiçbir "din"i "din" saymıyor, 85. ayetinde ve daha birçok yerde de başka dinde bulunma isteğinin kesinlikle "kabul edilemeyeceğini" bildiriyor. Aynı surenin 83. ayetinde de "TANRI'NIN DİNİ'nden başka bir din mi istiyorlar?" diyerek, başka din isteyenleri kınıyor. Kâfirûn Suresi'ndeki ayetle, bu ayetler arasındaki çelişki ortada. Kâfirûn Suresi'ndeki ayet, "kılıç ayeti" diye de adlandırılan "cihat ayeti"yle de çelişiyor. Ve

1 F. Râzî, 32/147.
2 Celaleyn, 2/272.
3 Buhârî, *e's-Sahîh*, Kitabu Tefsiri'l-Kur'an/109.
4 F. Râzî, 32/147.

bu çelişkiden dolayı, İslam hukukunda, Kâfirûn Suresi'ndeki ayetin "mensuh" olduğu, yani hükmünün "yürürlükten kaldırıldığı" belirtiliyor.[5]

Kâfirûn Suresi'ndeki ayet, İslamın "mümaşat dönemi"nin, yani yeni ortaya çıktığı, tutunmaya çalıştığı ve öteki "din"lerle "bir arada, barış içinde yürüyüp yaşamak zorunda olduğu" dönemin ürünüdür. Kur'an'ın bütünündeki anlayışı oluşturan hoşgörmezliğin egemen olduğu ayetlerse, daha sonraki dönemlerin.

Hoşgörmezlik, İslamı sevimli göstermeye çalışan çevrelerde de yansıyor zaman zaman. Bu çevrelerin sözcüsü durumundaki basında, "TEVRAT"ın, "İNCİL"in tanıtılmasına bile tepki gösteriliyor. Örneğin, bir tanıtım nedeniyle *Milli Gazete*'de şu başlıkla tepki gösterilmiştir: "Bir Derginin Haçlılara Hizmeti" (5 Ağustos 1989). *Zaman* gazetesinde de aynı nedenle, Müslümanlara seslenen bir mektubun başlığı şöyle: "Yetişir Yattığın Kalk Artık!" (4 Temmuz 1989.) Yani Müslümanlar böyle kışkırtılıyor. Birinci gazete de "İncil'i hiç okudunuz mu?" diye tanıtım yapanların, "Kur'an'ı hiç okudunuz mu?" diye bir tanıtıma yer veremeyeceklerini ileri sürüyor. Oysa kınanan çevre, bu "din çevreleri"nden çok daha fazla, "Kur'an'ın okunması"nı ve iyice anlaşılmasını ister. Kur'an'daki "akıl ve bilim"le çelişen çok eski efsane ve geleneklerin kalıntısı, insanlığın yararına olmayan, çağın çok çok gerilerinde kalmış içerik nasıl anlaşılabilir yoksa? Herkes okumalı Kur'an'ı. Özellikle de "İslamı akıl, mantık dini" sayanlar. Kur'an iyi okunduğu zaman, Atatürk'ün İslam şeriatını niçin kaldırdığı daha iyi anlaşılır.

Kur'an "okunmalı", ama başka kitaplar da okunmalı. "Tevrat" da, "İncil" de... Bunlar okunduğu zaman hem bunlardaki birer "efsane ürünü inançlar", hem de Kur'an'ın içeriğinin çok büyük bir kesiminin kaynağı belli olur.

"Dinî çevreler" ve sözcüsü durumundaki basında, yeri geldiğinde, daha doğrusu işlerine geldiğinde, "Tevrat"ın, "İncil"in "mukaddes kitaplar" diye nitelendiği görülür.[6]

Kur'an, birçok ayetinde, kendisini, "Tevrat"ı, "İncil"i "MUSADDIK" olduğunu, yani "ONAYLADIĞI"nı açıklar (bkz. Bakara Suresi, 41, 91 ve 97. ayetler; Âl-i İmrân Suresi, 3 ve 50. ayetler; Nisâ Suresi, 47. ayet; Mâide Suresi, 46 ve 48. ayetler; Fâtır Suresi, 31. ayet; Ahkaf Suresi, 30. ayet; Saff Suresi, 6. ayet). Başka bir yazıda da konu üzerinde ayrıca durulacak.

Eynesil'den (Giresun) mektup yazan bir okurumun mektubunu bu sayıda, mektupların yer aldığı sayfada okuyacaksınız. Okurum yazılarımı övüyor ve benim için kaygılandığını belirtiyor. Okuruma teşekkür eder, "lütfen kaygılanmayın!" derim. Okurum, belli ki çok okuyan, kültürlü bir insan. Mektubunda bir kitaptan alıntılara yer veriyor ve bu alıntılarda yer alan açıklamaların doğru olup olmadığını soruyor. Benim bu yazım, sevgili okuruma da bir karşılıktır. Öteki yazılarımı da izlerseniz daha geniş yanıt bulabilirsiniz.

5 Usûlu'l-fıkıh kitaplarına bkz. Örneğin, İbn Melek, *Şerhu'l-Menâr*, İstanbul, 1308, Arapça, s.247.
6 6 Eylül 1989 günlü *Zaman* gazetesi arka sayfa, "Kudret Helvası" başlıklı yazı.

"İslam"ın "Kur'an"ıyla, "hadis"leriyle, verdiği "bilgileri"yle, "ahlak"ıyla, "inanç"ıyla ve "hukuk"uyla bir BÜTÜN olarak, "Tevrat"a, öteki Yahudi kaynaklarına, Zerdüştçülüğün "AVESTA"sına, "Hint hikmetçiliği"ne, bir ölçüde "Helenizm"in bozuk kalıntılarına, "İncil"e, Hıristiyanlığın başka "metin"lerine, öykülerine, Arap geleneğine, Muhammed'den önceki şairlerin "şiir"lerine, Muhammed'in özel yaşamına ve hepsinden de önce ilkçağlardan kalma ilkel inanç, söylence, gelenek ve göreneklerine dayandığı, onun için de İslamda "akla, bilime uygunluk" diye bir şeyi aramanın boşuna bir çaba olacağı bir gerçek. Tabular bu gerçeği örtüyor. Akla ve bilime aykırılıklar örtülmeye çalışılsa da tüm surelerde ve hadislerde çok açık biçimde var.

2000'e Doğru
17 Eylül 1989, yıl 3, sayı 38

KUR'AN'IN ORİJİNALLERİ YAKILDIĞI İÇİN ŞİMDİ YOK*

Kur'an'ın ilk orijinali: Küçük taşlar, deri, ağaç parçası, kemik gibi çeşitli nesnelere yazılıydı. Yakıldı.

Kur'an'ın ikinci orijinali: Ebubekir döneminde yapılan derleme. Yakıldı.

Kur'an'ın üçüncü orijinali: Osman döneminde oluşturulan "yazmalar". Bunlar da dünyanın hiçbir yanında yok.

Yapılan inceleme ve aktarmalarda görülen o ki: Muhammed'in "vahy kâtiplerine yazdırdığı" bildirilen "Kur'an"ın ne "aynı", ne de "tümü" eldeki Kur'an'da.

Halife Mervan kendi gerekçesini şöyle açıklar; "Onda yazılı olanlar, Osman tarafından yazdırılan mushaflara geçmiştir. Artık ona gerek kalmamıştır. Yakılıp

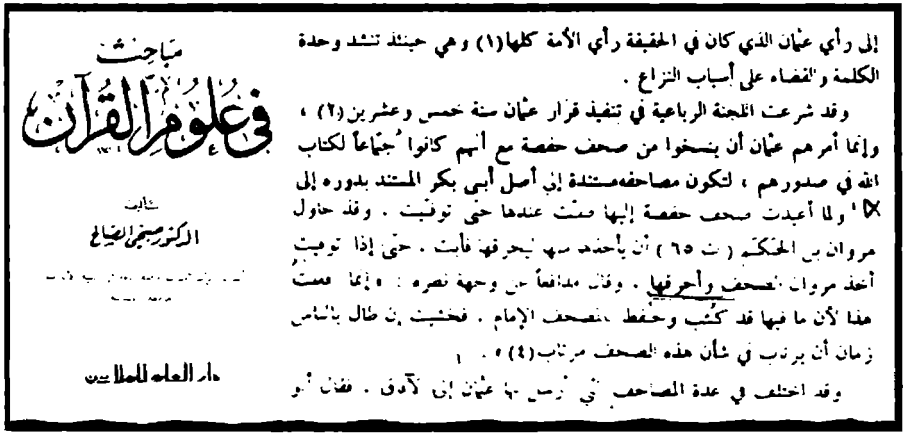

مباحث في علوم القرآن

تأليف

الدكتور صبحي الصالح

دار العلم للملايين

إلى رأي عثمان الذي كان في الحقيقة رأي الأمة كلها(١) وهي حينئذ تنشد وحدة الكلمة والقضاء على أسباب النزاع .

وقد شرعت اللجنة الرباعية في تنفيذ قرار عثمان سنة خمس وعشرين(٢) ، وإنما أمرهم عثمان أن ينسخوا من صحف حفصة مع أنهم كانوا جماعاً لكتاب الله في صدورهم ، لتكون مصاحفه مستندة إلى أصل أبي بكر المستند بدوره إلى ... ولما أعيدت صحف حفصة إليها ظلت عندها حتى توفيت . وقد حاول مروان بن الحكم (ت ٦٥) أن يأخذها منها ليحرقها فأبت . حتى إذا توفيت أخذ مروان الصحف وأحرقها . وقال مدافعاً عن وجهة نظره : « إنما فعلت هذا لأن ما فيها قد كتب وحفظ بالمصحف الإمام . فخشيت إن طال بالناس زمان أن يرتاب في شأن هذه الصحف مرتاب(٤) » .

وقد اختلف في عدة المصاحف التي أرسل بها عثمان إلى الآفاق . فقال أبو

Emevi Halifesi Mervan İbn Hakem, orijinal nüshayı Hafsa'nın sandığından alıp yaktırıyor. (Dr. Subhi e's-Salih, *Mebâhis fî Ulûmi'l Kur'an*, s.83.)

* 29 Mayıs 1988 günlü *2000'e Doğru* dergisinde yayımlanan metin farklı. Burada Turan Dursun'un özgün metnini yayımlıyoruz. Ayrıca *2000'e Doğru*'da çıkan metne ilişkin eleştirilere verdiği yanıtlar için bkz. elinizdeki kitapta "Gürültücülerin Topuna Birden" başlıklı yazı (s.158.)

yok edilmeseydi, zamanla kuşkulara yol açılabilir, ondan alınarak yazılan mushaflar çevresindeki kuşkuları önlenemeyebilirdi. Bundan korktum, o nedenle yaktırdım."[1]

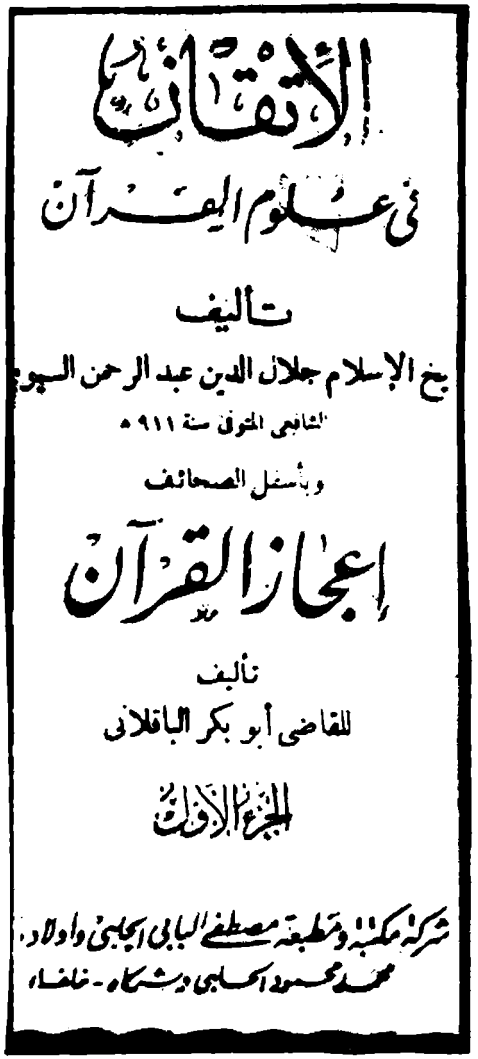
الإتقان
في علوم القرآن
تأليف
شيخ الإسلام جلال الدين عبد الرحمن السيوطي
الشافعي المتوفى سنة ٩١١ هـ
ويليه أسئل الصحائف
إعجاز القرآن
تأليف
للقاضي أبو بكر الباقلاني
الجزء الأول
شركة مكتبة ومطبعة مصطفى البابي الحلبي وأولاده
محمد محمود الحلبي وشركاه - خلفاء

Celaleddin Süyuti, *el-İtkan fi Ulumü'l Kur'an*, Mısır, 1978, 4. basım.

Kur'an Nasıl Derlendi?

Kur'an ayetleri bugünkü biçimiyle yazılıp bir araya getirilmiş değildi. Hadislerde peygambere vahy olan ayetler çeşitli nesneler üzerinde yazılıydı; hepsi de dağınık durumdaydı. Ayetler "Lihaf" (küçük taşlar), "rıka" (deri, ağaç yaprağı, bir çeşit kâğıt), "ektaf" (deve ve koyun kemikleri), "üsub" (ağaç parçası) gibi nesnelere yazılmıştı.

"Yitip gitmesin" diye tümünü bir araya getirme çabasına ilk kez Halife Ebubekir döneminde gerek duyuldu ve bu çabalar gerçekleştirildi.

Bir aktarma da "bunların tümünün peygamberin evinde, bir arada bulunduğu ve dağınıkken bir araya getirip, içinden eksilen olmasın diye ortasından iple bağlanmış olduğu" da açıklanır.

Buhârî'nin yer verdiği bir hadise göre; "Dinden dönüş ("ridde") olayları ve bu olaylar nedeniyle savaş hali vardı. Kur'an'ı ezber etmiş kişilerin bir kısmı ölmüştü. Ölenlerin sayısı artabilirdi, bunların tümü ölüp gitmeden Kur'an'ın orada burada yazılı ayetleri derlenmeli, tümü bir kitap durumuna getirilmeliydi. Hattaboğlu Ömer, durumu ve konunun önemini Halife Ebubekir'e anlattı. Ayetlerin derlenmesini önerdi. Halife başlangıçta pek doğru bulmamıştı bu görüşü.

1 İbn Ebi Davud, Leiden, 1937, yay., s.243; Subhi e's-Salih, *Mebâhis fî Ulûmi'l Kur'an*.

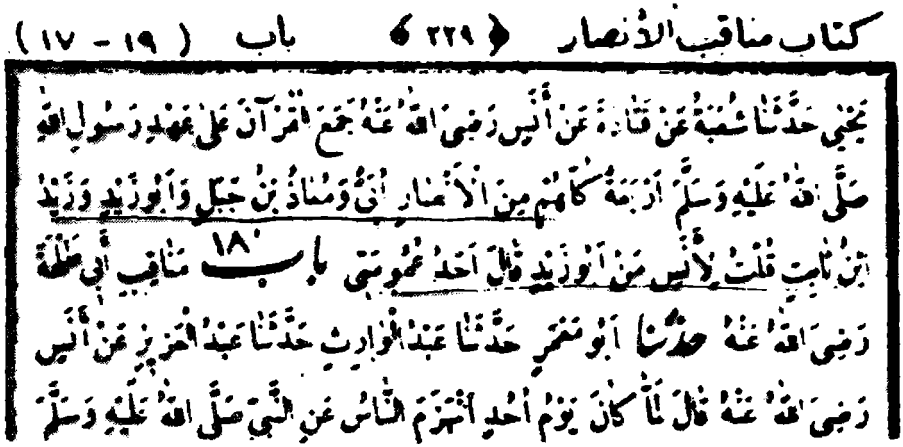
كتاب مناقب الأنصار ﴿ ٢٢٩ ﴾ باب (١٧ - ١٩)

يحيى حدثنا شعبة عن قتادة عن أنس رضي الله عنه جمع القرآن على عهد رسول الله
صلى الله عليه وسلم أربعة كلهم من الأنصار أبي ومعاذ بن جبل وأبو زيد وزيد
ابن ثابت قلت لأنس من أبو زيد قال أحد عمومتي باب ١٨ مناقب أبي طلحة
رضي الله عنه حدثنا أبو معمر حدثنا عبد الوارث حدثنا عبد العزيز عن أنس
رضي الله عنه قال لما كان يوم أحد انهزم الناس عن النبي صلى الله عليه وسلم

Muhammed öldüğü zaman Kur'an'ı bütünüyle ezberlemiş olan dört kişi vardı. (Buhârî, *e's-Sahîh*, Kitabu Menâkıbi'l-Ensâr/17, s.229.)

"Peygamberin yapmadığı şeyi yapmak nasıl doğru olabilirdi?" diye düşünüyordu. Ömer direndi ve önerisini kabul ettirdi. İşin gerçekleşmesi için de Zeyd İbn Sabit'e görev verildi. Zeyd, "Ebubekir bana: 'Sen akıllı bir gençsin. Peygambere vahy de yazdığın için senin başaracağına güveniyorum. Araştır ve topla Kur'an ayetlerini!' dedi. Tanrı'ya ant içerek söylerim ki, dağlardan bir dağı yükleyip taşımayı önerseydi, buyurup verdiği görev kadar bana ağır gelmeyecekti. Yani Kur'an'ı derlemek kadar" diyor, ama sonunda görevi kabul ettiğini söylüyor ve işi nasıl yaptığını şöyle dile getiriyor:

"Kur'an (ayetlerini) derlemeye koyuldum. Hurma dallarından, küçük taşlardan ve kişilerin ezberlerinden izleyip derledim. İşin sonunda, Tevbe (Beraet) Suresi'nin sonunu, Ebu Huzeymetu'l-Ensari'de buldum. Ki, başkasında da bulamamıştım bu parçayı." Zeyd, bu parçanın Tevbe Suresi'nin sonundaki ayetleri (128 ve 129. ayetleri) oluşturduğunu açıklıyordu.

Böylece Zeyd, Kur'an ayetlerini derleme işini yaparken iki kaynağa başvurmaktaydı: Ayetlerin yazılı bulunduğu nesneler (ağaçlar, taşlar...) ve ezber bilenlerin bellekleri.

Ebubekir döneminde yazılan Kur'an için başvurulan ezbercilerin, başka deyişle hafızların sayısı Müslümanlar arasında tartışmalıdır. O döneme ilişkin önemli kaynaklardan Buhârî'nin "e's-Sahîh"inde yer alan üç hadisten anlaşıldığı kadarıyla, Kur'an'ın tümünü ezberleyenlerin en iyimser rakamla yedi kişi olduğu kabul edilebilir. Aynı zamanda Peygamber dönemindeki "hafız"ların, yani Kur'an'ı tümüyle ezberlemiş olanların sayısı pek azdı.

Buhârî'nin *e's-Sahîh*'inde geçen hadis şöyle:

Birinci hadis: Amr İbnü'l-As anlatıyor: Peygamber'in "Kur'an'ı dört kişiden alın, Abdullah İbn Mes'ud'dan, Salim'den, Muâz'dan ve Übeyy İbn Ka'b'den" dediğini işittim.[2]

İkinci hadis: Enes anlatıyor: "Peygamber öldüğünde, dört kişiden başka Kur'an'ı tümüyle ezberlemiş olan yoktu. Ebu'd-Derdâ, Muâz İbn Cebel, Zeyd İbn Sâbit ve Ebu Zeyd." (Buhârî.)

Üçüncü hadis: Katade'den aktarılıyor: Malik oğlu Enes'e; "Peygamber döneminde. Kur'an'ı tümüyle ezberleyenler kimlerdir?" diye sordum. Şu karşılığı verdi: "Dört kişi. Tümü de Medineli Übeyy İbn Ka'b, Muâz İbn Cebel, Zeyd İbn Sabit ve Ebu Zeyd."[3]

Bu hadislerde adları yazılanları topladığımız zaman Peygamber döneminde Kur'an'ı tümüyle ezberlemiş olanların sayısı, yediydi demek gerekiyor.

İbn Mesud (birinci hadiste), Salim (birinci hadiste), Muâz İbn Cebel (birinci, ikinci, üçüncü hadiste).

İslam dinbilirleri bu hadislerdeki açıklamaların "dinsizlerin işine yaradığı"nı ileri sürerler.[4]

El-İtkan'da daha başkalarının da Kur'an'ı ezberlemiş oldukları adlarıyla açıklanıyor. Ama aktarmayı yapan, bu adları sayılanlardan kimilerinin, Kur'an'ın tümünü ezberleme işini Peygamber'in ölümünden sonra bitirdiklerini açıklamaktadır.[5]

Zeyd İbn Sabit, herhangi bir parçayı Kur'an'a geçirmek için "iki tanık" koşulu koymuştu. Ancak bir tanıkla Kur'an'ı alma gereği duyduğu ve geçirdiği parçalar da vardı. Örneğin, Ube Huzeyme'de bulduğu ve Tevbe Suresi'nin son iki ayetini oluşturan parça böyleydi.

Kur'an'ı derleme ve yazma işi bir yıl sürer. Bu işe girişildiğinde Ömer'le Zeyd, mescidin kapısında oturmuşlar, "Herkesin peygamberden ayet olarak elde ettiği ne varsa getirmesini" istemişlerdi.

Başarılan iş kaynaklarda şöyle tanımlanır: "Kur'an ayetlerinin, surelerinin bulunduğu iki kapaklı bir kitap."

Zeyd, "Derlenip yazılan sayfalar, ölene dek Ebubekir'in yanında kaldı, sonra (halife) Ömer'in yanında bulundu. Yaşamı boyunca. O da ölünce, kızı Hafsa'ya verildi."

Kur'an İkinci Kez Derleniyor

Buhârî'de yer alan bir hadis şöyle: Ermeniyye ve Azerbaycan'ı ele geçirmek için savaşılıyordu. Huzeyfe, İbnu'l-Yemân, Halife Osman'a geldi. Müslümanla-

2 Buhârî, Fadailu'l-Kur'an, 8.
3 Buhârî, *age;* Müslim, 2465. hadis.
4 Süyuti, *el-İtkan fi Ulumü'l-Kur'an,* Mısır, 1978, c.1, s.94, satır 13.
5 *El-İtkan*, 95-96.

rın okudukları Kur'an'lardaki birbirini tutmazlıktan yakındı, "Emîre'l-Mü'minin! Bu ümmet, kendisinden önceki Yahudiler ve Hıristiyanların içine düştükleri birbirini tutmazlıklar gibi bir duruma düştü!" Bunun üzerine Osman, Hafsa'ya adam gönderdi, başka Kur'an nüshaları yazıp almak için kendisinde bulunan 'sayfalar'ı (yani Ebubekir döneminde oluşturulmuş olan kitabı) göndermesini istedi. "İş bitince, geri sana gönderirim" dedi. Hafsa da gönderdi o sayfaları Osman'a. Osman, hemen Zeyd İbn Sabit'e, Abdullah İbn Zübeyr'e, Said İbn As'a ve Hişam oğlu Haris oğlu Abdurrahman'a buyruğunu verdi. Onlar da Hafsa'dan getirilenden alıp Kur'an nüshalarını oluşturdular. Osman kuruldaki üç kişiye şunu söyledi: "(Medineli) olan Zeyd'le, Kur'an'dan herhangi bir kesimde ters düştüğünüz zaman, tartışma konusu olan parçayı Kureyş diliyle yazın. Çünkü Kur'an yalnızca Kureyş diliyle inmiştir."

Onlar da buyruğu yerine getirdiler. Sonunda (esas) sayfalardan Kur'an nüshaları oluşturup işi bitince: Osman söz konusu sayfaları (Hafsa'dan getirileni) geri gönderdi. Alınan nüshaların da her bir kesime gönderilmesini buyurdu. Ve bunların dışında kalan her bir Kur'an sayfasını ya da Mushafı buyurup yaktırdı.[6]

Buhârî'nin hadisinde anlatılan çabalardan ve Kureyşli olanlarla olmayanlar arasında belirecek anlaşmazlığın çözüm biçiminden anlaşıldığına göre, Kur'an nüshalarını ortaya çıkarırken, Hafsa'daki Mushaftan aynen kopya etmek söz konusu değildi.

İleri sürülegelen "aynen kopye edildiği" ileri sürülürken neden kopye edildiğine de "ağız (şive) farklarından dolayı" diye gerekçe gösterilir. Ancak Dr. Subhi e's-Salih, *Mebâhis fî Ulûmi'l-Kur'an* (Beyrut, 1979) adlı eserinin 80, 84 ve 85. sayfalarında bu gerekçenin inandırıcı olmadığını belirtiyor. Dr. Subhi'ye göre, o zaman, aynı metni, aynı sözcükleri değişik okunacak nitelikte yazıp yansıtabilmek için gerekli işaret ve noktalama yoktu. O zamanki yazı, harflerinin dışında işaretsiz harfler de noktasızdı. Kısacası Halife Ebubekir döneminde oluşturulan "Mushaf", istenseydi bile, çeşitli kabile ağızlarını (şiveleri) içerir nitelikte yazılmış olamazdı.

Durum böyle olunca şu sorular karşılıksız kalıyor: Ebubekir döneminde hazırlanan ve Hafsa'dan alınarak getirilen "Mushaf"la, Osman döneminde meydana getirilen "nüshalar, mushaflar" arasındaki fark neydi? Yeni çalışmayla gerçekleştirilen nedir?

Yukarıda anlamı sunulan hadiste bu açıklanmamakta. Ancak, hadisin devamı niteliğindeki bir açıklamada, yapılan işin yalnızca "bir temel nüshadan alınıp başka mushaflara aktarma" olmadığını anlatır niteliktedir.

6 Buhârî, *e's-Sahîh*, Kutabu Fedâili'l-Kur'an, hadis no. 3.

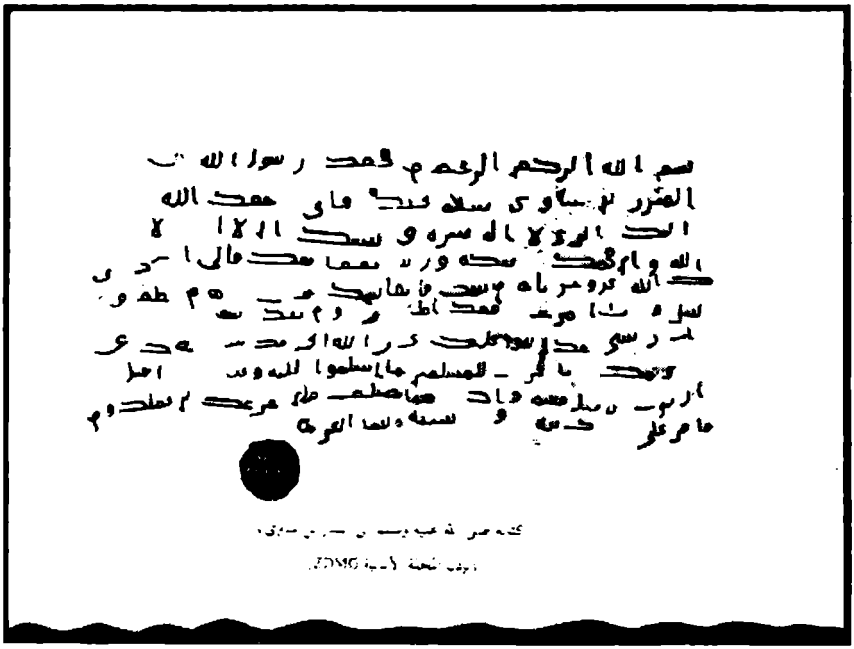

İslamiyetin ilk yıllarında, Arapça yazıda şimdiki gibi birtakım işaret ve noktalar yoktu.

Dörtlü kurulda yer alan Zeyd İbn Sâbit, şöyle diyor: "Mushaf oluşturma işini yaparken, Ahzâb Suresi'nin sonundan bir ayet yitirdim ('fakattu'). Ki, Peygamberin onu Kur'an'dan bir parça olarak okuduğunu işitip tanık olmuştum. Aradık bu ayeti. Ve Sabit oğlu Huzeyme el Ensâri'de bulduk: Ahzâb Suresi'ne (23. ayet) ekledik o mushaf'da."[7]

Birinci Derlemenin Yakılmasındaki Amaç

Ölümüne değin sandığında saklayan ve alınıp yakılmasını önleyen Hafsa'ydı. Bu koruyucu ölünce, Kur'an'ın Tanrı'sı "Kuşkusuz Zikr'i (Kur'an'ı) biz indirdik; kuşkusuz koruyucuları da yine biziz" (Hicr Suresi, 9. ayet) dese de, koruyucusu kalmamıştı. Mervan İbn Hakem "sandık"tan aldırtıp getirmiş ve yaktırmıştı. Mervan'ın bu ilk derlemeyi yaktırmasındaki gerekçesini, kendisi şöyle açıklıyor: "Bunu yaptım, çünkü: Onda yazılı olanlar, resmî (İmam) Mushaf'a yazılıp geçirilmiş ve korunmuştur. Korktum ki aradan uzun zaman geçtiğinde, kuşkucu kimseler bu (resmî) Mushaf hakkında kuşkuya düşerler."[8] Oysa asıl "kuşku"lara yol

7 Süyuti, *el-İtkan*, Mısır, 1978, c.1, s.79.

8 Bkz. Dr. Subhi e's-Salih, *Mebâhis fî Ulûmi'l-Kur'an*, s.83. Dayandığı kaynak: İbn Ebi Davud, *Kitabu'l-Mesâhif*, s.24.

açan, esas alınmış olduğu belirtilen ilk derlemenin yakılması olmuştur. Çünkü ilk derlemeyle sonraki (Osman döneminde oluşturulan ve İmam adı verilen) "Mushaf" arasında fark olmasaydı ilkini yakma yoluna gidilir miydi? İlk derlemede

ثمانين سنة فى مصحف عائشة : إن الله وملائكته يصلون على النبى ؛ يا أيها الذين آمنوا صلوا عليه وسلموا تسليما ، وعلى الذين يصلون الصفوف الأول . قالت : قلما أنزل بغير عثمان المصاحف . وقال : حدثنا عبد الله ابن صالح عن هشام بن سعيد عن زيد بن أسلم عن عطاء بن يسار عن أبى واقد الليثى قال « كان رسول الله صلى الله عليه وسلم إذا أوحى إليه أتيناه فعلمنا مما أوحى إليه . قال : فجئت ذات يوم فقال : إن الله يقول : إنا أنزلنا المال لإقام الصلاة وإيتاء الزكاة ، ولو أن لابن آدم واديا لأحبّ أن يكون إليه الثانى ، ولو كان إليه الثانى لأحب أن يكون إليهما الثالث ، ولا يملأ جوف ابن آدم إلا التراب ، ويتوب الله على من تاب » . وأخرج الحاكم فى المستدرك عن أبى بن كعب قال : قال لى رسول الله صلى الله عليه وسلم « إن الله أمرنى أن أقرأ عليك القرآن ، فقرأ - لم يكن الذين كفروا من أهل الكتاب والمشركين - ومن بقيها : لو أن ابن آدم سأل واديا من مال فأعطيه سأل ثانيا ، وإن سأل ثانيا فأعطيه سأل ثالثا ، ولا يملأ جوف ابن آدم إلا التراب ، ويتوب الله على من تاب ، وإن ذات الدين عند الله الحنيفية غير اليهودية ولا النصرانية ، ومن يعمل خيرا فلن يكفره » وقال أبو عبيد : حدثنا حجاج عن حماد بن سلمة عن علىّ بن زيد عن أبى حرب بن أبى الأسود عن أبى موسى الأشعرى قال : نزلت سورة نحو براءة ثم رفعت وحفظ منها : « إن الله سيؤيد هذا الدين بأقوام لا خلاق لهم ، ولو أن لابن آدم واديين من مال لتمنى واديا ثالثا ، ولا يملأ جوف ابن آدم إلا التراب ، ويتوب الله على من تاب » . وأخرج ابن أبى حاتم عن أبى موسى الأشعرى قال : كنا نقرأ سورة نشبهها بإحدى المسبحات ما نسيناها ، غير أنى حفظت منها : « يا أيها الذين آمنوا لا تقولوا مالا تفعلون : فتكتب شهادة فى أعناقكم فتسألون عنها يوم القيامة » وقال أبو عبيد : حدثنا حجاج عن سعيد عن الحكم بن عتيبة عن عدىّ ابن عدىّ قال : قال عمر : كنا نقرأ : لاترغبوا عن آبائكم فإنه كفر بكم . ثم قال لزيد بن ثابت : أكذلك ؟ قال : نعم . وقال : حدثنا ابن أبى مريم عن نافع بن عمر الجمحى ، حدثنى ابن أبى مليكة عن المسور بن مخرمة قال : قال عمر لعبد الرحمن بن عوف : ألم تجد فيما أنزل علينا أن جاهدوا كما جاهدتم أول مرة فإنا لانجدها . قال : أسقطت فيما أسقط من القرآن . وقال : حدثنا ابن أبى مريم عن ابن لهيعة عن يزيد بن عمرو المعافرى عن أبى سفيان الكلاعى أن مسلمة بن مخلد الأنصارى قال لهم ذات يوم : أخبرونى بآيتين فى القرآن لم يكتبا فى المصحف ، فلم يخبروه وعندهم أبو الكنود سعد بن مالك ، فقال ابن مسلمة : إن الذين آمنوا وهاجروا وجاهدوا فى سبيل الله بأموالهم وأنفسهم ألا أبشروا أنتم المفلحون . والذين آووهم ونصروهم وجادلوا عنهم القوم الذين غضب الله عليهم أولئك لاتعلم نفس ما أخفى لهم من قرة أعين جزاء بما كانوا يعملون . وأخرج الطبرانى فى الكبير عن ابن عمر قال : قرأ رجلان سورة أقرأهما رسول الله صلى الله عليه وسلم فكانا يقرآن بها ، فقاما ذات ليلة يصليان فلم يقدرا منها على حرف فأصبحا غاديين على رسول الله صلى الله عليه وسلم فذكرا ذلك له فقال : إنها مما نسخ فالهوا عنها . وفى الصحيحين عن أنس فى قصة أصحاب بئر معونة الذين

Eldeki Kur'an'la Muhammed dönemindekinin aynı olmadığına İbni Ömer'in tanıklığı ve ötekiler.

bulunmayan eklemeler ya da Kur'an'dan çıkarmalar yapılmamış olsaydı neden korkulmuştu?

بينهم بما أنزل الله - وأخرج أبو عبيد وغيره عن ابن عباس قال : أول مانسخ من القرآن نسخ القبلة . وأخرج أبو داود في ناسخه من وجه أخف عنه قال : أول آية نسخت من القرآن القبلة ، ثم الصيام الأول . قال مكي : وعلى هذا فلم يقع في المكي ناسخ . قال : وقد ذكر أنه وقع فيه في آيات منها قوله تعالى في سورة غافر - والملائكة يسبحون بحمد ربهم ويؤمنون به ويستغفرون للذين آمنوا - فإنه ناسخ لقوله - ويستغفرون لمن في الأرض - قلت : أحسن من هذه نسخ قيام الليل في أول سورة المزمل بآخرها ، وبإيجاب الصلوات الخمس وذلك بمكة اتفاقا .

[تنبيه] قال ابن الحصار : إنما يرجع في النسخ إلى نقل صريح عن رسول الله صلى الله عليه وسلم أو عن صحابي يقول آية كذا نسخت كذا . قال : وقد يحكم به عند وجود التعارض المقطوع به مع علم التاريخ ليعرف المتقدم والمتأخر . قال : ولا يعتمد في النسخ قول عوام المفسرين ، بل ولا اجتهاد المجتهدين من غير نقل صحيح ولا معارضة بينة ، لأن النسخ يتضمن رفع حكم إثبات حكم تقرر في عهده صلى الله عليه وسلم ، والمعتمد فيه النقل والتاريخ دون الرأي والاجتهاد . قال : والناس في هذا بين طرفي نقيض ، فمن قائل لايقبل في النسخ أخبار الآحاد العدول ، ومن متساهل يكتفي فيه بقول مفسر أو مجتهد ، والصواب خلاف قولهما اهـ .

الضرب الثالث : مانسخ تلاوته دون حكمه . وقد أورد بعضهم فيه سؤالا وهو : ما الحكمة في رفع التلاوة مع بقاء الحكم ، وهلا أبقيت التلاوة ليجتمع العمل بحكمها وثواب تلاوتها ؟ وأجاب صاحب الفنون بأن ذلك ليظهر به مقدار طاعة هذه الأمة في المسارعة إلى بذل النفوس بطريق الظن من غير استئصال لطلب طريق مقطوع به فيسرعون بأيسر شيء كما سارع الخليل إلى ذبح ولده بمنام والمنام أدنى طريق الوحي . وأمثلة هذا الضرب كثيرة . قال أبو عبيد : حدثنا إسماعيل بن إبراهيم عن أيوب عن نافع عن ابن عمر قال : لايقولن أحدكم قد أخذت القرآن كله وما يدريه ما كله قد ذهب منه قرآن كثير ، ولكن ليقل قد أخذت منه ما ظهر .

وقال : حدثنا ابن أبي مريم عن ابن لهيعة عن أبي الأسود عن عروة بن الزبير عن عائشة قالت : كانت سورة الأحزاب تقرأ في زمن النبي صلى الله عليه وسلم مائتي آية ، فلما كتب عثمان المصاحف لم نقدر منها إلا ما هو الآن . وقال : حدثنا إسماعيل بن جعفر عن المبارك بن فضالة عن عاصم بن أبي النجود عن زر بن حبيش : قال لي أبي بن كعب : كأين تعد سورة الأحزاب ؟ قلت : اثنتين وسبعين آية أو ثلاثا وسبعين آية ، قال : إن كانت لتعدل سورة البقرة ، وإن كنا لنقرأ فيها آية الرجم . قلت : وما آية الرجم قال : إذا زنا الشيخ والشيخة فارجموها ألبتة نكالا من الله والله عزيز حكيم . وقال : حدثنا عبد الله بن صالح عن الليث عن خالد بن يزيد عن سعيد بن أبي هلال عن مروان بن عثمان عن أبي أمامة بن سهل أن خالته قالت : لقد أقرأنا رسول الله صلى الله عليه وسلم آية الرجم : الشيخ والشيخة فارجموهما ألبتة بما قضيا من اللذة . وقال : حدثنا حجاج عن ابن جريج أخبرني ابن أبي حميد عن حبيبة بنت أبي يونس قالت : قرأ علي أبي وهو ابن

Kur'an'dan eksilmeler ve Kur'an'a eklemeler olduğunun bir çeşit itirafı.

Muhammed Dönemindekiyle Bugünkü Kur'an Aynı Değil

Burada çok önemli bir tanıklığa başvuralım:

İbn Ömer diyor ki:

"Hiçbiriniz, Kur'an'ın tümünü aldım (elimde bulunduruyorum) demesin. Bilemez ki Kur'an'ın çoğu yok olup gitmiştir. 'Ne kadar ortada varsa o kadarını elimde tutuyorum' desin yalnızca."[9]

Bu tanıklık, bugün elimizdeki Kur'an'la Muhammed'in "vahy kâtipleri"ne yazdırdığı bildirilen Kur'an'ın aynı olmadığını çok açık biçimde anlatmıyor mu? Kaldı ki İbn Ömer, Osman dönemindeki derlemeden sonra bu sözü söylemiştir. Yani Osman döneminde oluşturulan "Mushaf"ın orijinali de yok. O el yazması, dünyanın hiçbir yerinde bulunmuyor. İleride konuya yine dönülecek.

Temel kaynaklarda sözü edilen, ama bugün bulunmayan "değişik mushaflar" da ayrıca üzerinde durulmaya değer nitelikte. Süyuti'nin *el-İtkan*'ında, Buhârî'nin eserlerinde bazı önemli mushaflardan ve bu mushafların içindeki surelerin listelerinden söz edilir. Örneğin, Muhammed'in en yakınlarından biri bilinen ve Peygamber'in, Kur'an için ezberine başvurulacak dört kişiden biri olarak belirttiği İbn Mesud'un mushafı, yine Muhammed'in danışılması gereken dört kişiden biri olarak söz ettiği Übeyy İbn Ka'b'ın mushafı, Abdullah İbn Abbas'ın mushafı, Muhammed'in karısı Âişe'nin mushafı, Ali'nin mushafı bunların başlıcaları.

Ayrıca bugün Alevilerin, Ali'nin mushafı olarak sözünü ettikleri bir mushaf ve Hindistan'da saklanan ayrı bir mushaf daha var.

Süyuti'nin ve Buhârî'nin kitaplarında belirtilen mushaflardan hiçbiri günümüze gelememiş. Ancak bunların içerik listeleri yazılmıştır. Ayrıca bazı din kitaplarında, bunlarda bulunduğu söylenen ayet ve surelerden parçalar günümüze kadar gelmiştir. Eldeki resmî nüshadan içerik yönünden farklı oldukları, bu listelere bakınca hemen anlaşılıyor. Örneğin, İbn Mesud'un "Mushaf"ında Fatiha Suresi gibi çok temel bir sure yok. Felak ve Nâs sureleri de, Ali'nin surelerinin sırası bugünküne uymuyor. Süyuti, kitabında, Bakara Suresi'nin Ahzâb Suresi'yle aynı uzunlukta olduğunu aktarıyor.[10] Oysa bugün eldeki resmî Kur'an'da Bakara Suresi, 286 ayetken, Ahzâb yalnızca 73 ayettir.

Üçüncü halife Osman döneminde bir heyet tarafından yeniden derlenip yazılan Kur'an'ların kaç adet olduğu ve şu anda nerede bulundukları da tartışmalıdır.

Kimilerine göre dört, kimisine göre beş ya da yedi adet yazılmıştır. Dörttür diyenlere göre, Osman bir nüshasını kendisine alıkoymuş, diğerlerini Kûfe'ye,

9 Süyuti, *el-İtkan*, 2/32.
10 Süyuti, *el-İtkan fi Ulumü'l Kur'an*, 2/32.

Basra'ya ve Şam'a göndermiştir. Mekke'ye, Yemen'e ve Bahreyn'e gönderilenlerden de söz ediliyor.

Kimi kitaplardaki bilgilere göre, bu nüshalardan kopya edilip çoğaltılmasına izin verilmiş, kimi kişiler kendileri için "mushaf"lar meydana getirmişlerdir. Ancak, o zaman bu mushaflarda bulunduğu söylenen ve örnekler aktarılan bazı Kur'an parçalarının resmî Kur'an'da bulunmamasına ne demeli!

Bazı İslam kaynaklarında, Osman döneminde çoğaltılan nüshaların bir kısmının bugün elde bulunduğu iddia edilir. Örneğin bir kopyanın Taşkent'te olduğundan söz eden çok sayıda kitap vardır. Yine bazı İslami Türk kaynaklarında Topkapı Müzesi'ndeki Kur'an'ın da Osman zamanından kaldığı söylenir.

Konunun araştırmacılarından Prof. Dr. Subhi e's-Salih, kitabında, "Peki, Osman döneminde hazırlanmış resmî nüsha şimdi nerededir?" sorusunu ortaya atar ve doyurucu bir cevap bulamadığını açıklar. Kahire Kütüphanesi'nde olduğu söylenen nüshanın Osman döneminden kalmış olamayacağını belirtir. Çünkü bu kitapta birtakım işaret ve noktalar vardır, böyle işaret ve noktaların İslamiyetin ilk yıllarında bulunmadığı bilinmektedir.

Müslümanların kutsal kitabının resmî nüshasının her yerde aynı olduğu doğrudur. Ancak, bugün İslam dünyasında bilinen ve elde bulunan Kur'an, Peygamber'in "vahy kâtiplerine yazdırdığı" söylenen Kur'an'ın aynı değil. Kaynaklar, bunu ortaya koyuyor.

Yararlanılan İslami Kaynaklar

Buhârî e's-Sahîh (Arapça); *Kitabu-l Fedail-ül Kur'an Menakıbu'l Ensar.*
Sahîh-i Buhârî Muhtasarı Tecrîd-i Sarîh Tercemesi.

Dr. Subhi e's-Salih: İslam dünyasında son yüzyılın ileri gelen ve birçok eseri olan araştırmacı. *Mebâhis fî Ulûmi'l Kur'an* adlı eseri.

Celaleddin Süyuti: Kur'an yorumcusu, hadis uzmanı olarak İslam dünyasında en güvenilir din bilirlerinden birisi. *el-İtkan fi Ulumü'l Kur'an* adlı eseri.

Müslim e's-Sahîh (Arapça)

Ebu Davud.

2000'e Doğru
29 Mayıs 1988, yıl 2, sayı 23

NASIL YAKILDIM?

"Kitap" derler bana. "Sâmi" dillerde.[1]

Doğum yerim: Doğa.

Anam: Doğa.

Babam: İnsan. Bir anlamda.

Bir başka anlamdaysa, onu ben yarattım.

Bir maymunsuydu daha, ben olmasaydım.

O da beni yarattı. Yazdı. Ama yaktı da.

Neden yaktı? Uzun uzun anlatmak isterdim. Ama "kitap"lar tutar. Doğum öncelerim, doğumum, bebekliğim, çocukluğum, delikanlılığım... hepsi var.

En iyisi ben, "nasıl yazıldığımı" değil de, "nasıl yakıldığımı" anlatayım. Hepsini değilse de bir küçük kesimini. En başta da "neden"ini. Daha doğrusu bir kesitini. Özet olarak:

Bana yazılanlar, "aydınlatmak" için de olur, "karartmak" için de. "İyi" de olur, "kötü" de. Ne yazılmışsa kalır. Korurum. Olduğu gibi. "Aytınlatma"m, dünyaları karanlık üstüne kurulu olanların işine gelmez. Yazılıp bana "giz" olarak bırakılanları olduğu gibi korur oluşum da. Gün olur ki, bunlar, olguları, olayları dile getirir. Yalan dolan mı var, kalın kalın örtülü suçlar mı var? Bir bir ortaya çıkar benimle. Ant içmem, ama tanıklığımda gerçeği söylerim. İşte bir de bu yüzden beni yakarlar. "Suç kanıtı" bırakmak istemeyen "cani"ler gibi. Ve bir de dinden imandan... "İnançla ırzına geçilmiş kafalar"ın tümü bana, benim türüme; ters düştüğü sürece düşman.

"Yandım mevlam su..!"

Bakın şu piskoposa. N'aptım ben ona "Tanrı aşkına (!)"! Bi kötülük etmişim. Diş biliyor. "İnancını bozmuşum."[2] Cübbesini toplamış, cin cin bakışlarla öfke

1 Aziz Günel, Süryanca olduğunu belirtir. Süryancada Ktobo (bkz. Aziz Günel, *Türk Sûryaniler Tarihi,* Diyarbakır, 1970, s.48).

2 I. Halife Osman döneminde Kur'an resmî "mushaf" durumuna getirildikten sonra, derlemeye esas olan belgeler ve resmî olmayarak yapılmış derlemeler; Hakem Oğlu Mervan döneminde de ilk yapılan resmî derleme, Hafsa'nın sandığından alınarak yakılmıştır. "İnançları bozmasın" diye (bkz. 16 ve 17 no'lu notlar). İskenderiye Kütüphanesi'nin bir bölümünün Hıristiyanlar, daha sonra birikenleriyle birlikte tamamının Müslümanlar tarafından yakılması da "inancı bozuyor, bozar" kaygısına dayalıydı. (İlgili notlara bakınız.) Ünlü kilise babalarından, ayrıca "filozof" da sayılan Saint Thomas, "inancı bozan"ların, "ölüm"e mahkûm edilişlerinin çok doğal olduğunu anlatırken,

dolu geliyor. Bir şey yapacak. Eyvah yakacak! Ve alevler içindeyim. Bir yanım Yunan'dan gelmişti. Bir yanım Mezopotamya'dan gelmişti. Bir yanım Hint'ten, bir yanım Yemen'den... Ne denli uğraşılmıştı yazılarım için. Onca çaba, onca kalem, onca kâğıt (ya da deri), onca mürekkep, onca ışık ve onca düşünce demetleri uçup gitmişti dumanlarıyla birlikte.[3]

Papazlarla "Sezar"lar elbirliği etmişlerdi. Beni yakmak için. Neden ki, aynı şeylere karşı aynı şeyleri koruma çabasındaydılar.

Tek tek verdiler alevlere. Yığın yığın da. "Kitaplık" dedikleri yerimle yurdumla birlikte de... Dizi dizi uygarlıklar... Kül olup getmişti.

"Eski çağların kitapları değil mi, varsın yansın!" denebilir mi? Voltaire de "eski çağların kitapları"nı değersiz bulur. Ama türümün "boşinançlar kanalizasyonları"nı. "Kutsal kitap" denenleri. "Hiçbirinden ne fiziğe, ne de tarihe ilişkin tek doğru olsun öğrenemezsiniz. Bugün küçücük bir fizik kitabı bile, eski çağların bütün kitaplarından daha yararlıdır"[4] der. Şu sözlerin ardından: "Mısırlılarla Fenikelilerin kitapları kaybolmuştur. Çinliler, Brahmanlar, Mecusiler, Yahudiler ise, kendi (kutsal) kitaplarını kaybolmaktan korumuşlardır. Bütün bu yapıtlar, garip anıtlardır, ama hepsi de insanoğlunun hayalinde kurduğu anıtlar..."[5] yine de kalkıp "bunlar yakılsın" demez.

İbn Haldun'a kulak verelim:

> "Bilimler çoktur. İnsan toplumları içinde çok sayıda, bilgeler, bilginler gelip geçmiştir. Bize ulaşamayan bilimler, bize ulaşanlardan çok daha kabarıktır. Tanrı hoşnut olası Ömer'in 'fetih' sırasında (özellikle İskenderiye ele geçirildiğinde) yok edilmesini buyurduğu o bilim belgeleri nerede, var mı şimdi? Kaldelilerin, Süryanların, Babillerin bilimleri, o çağda ortaya konan yapıtlar, belgeler, çalışma ürünleri nerede? Nerede eski Mısırlıların ve daha öncekilerin bilim ve kültür ürünleri? Bize bilim ve kültürü ulaşan, sadece bir toplum olmuştur ki, o da Yunan'dır..."[6]

Sevgilim, büyük araştırmacı İbn Haldun! Ne çok sormuşsundur: "Nerede, nerede?" diye.

"Nerede onca uygarlıktan kalması gereken beyin ürünleri?!"

Arıyordun sürekli.

"inancı bozma"yı "parayı bozma"yla, "kalpazanlık"la bir tuttuğunu söyler (bkz. Albert Bayet, *Dine Karşı Düşüncenin Tarihi*, çev. Cemal Süreya, s.56-57). Tarih boyunca dinler inançları bozulmasın diye suçlu bulduklarını ağır cezalara çarptırmaktan, yok etmekten geri durmamışlardır.

3 Tarihlerin yazdığına göre, 390 yılında, İskenderiye'de en az, 400 bin cilt kitap birikmişti. Buradaki kütüphanenin Serapium adı verilen kesimi, Piskopos Theophilos tarafından yaktırılmıştı (bkz. A. Adnan Adıvar, *Tarih Boyunca İlim ve Din*, İstanbul, 1969, s.98, 103).

4 Voltaire, *Felsefe Sözlüğü*, çev. Lütfi Ay, İstanbul, 1977, c.2, s.127.

5 Voltaire, *age*, c.2, s.126-127.

6 İbn Haldun, *Mukaddime*, çev. Turan Dursun, Ankara, 1977, c.1, s.130.

Hani çok gençtin. İspanya'da. Binlercemin bulunduğu yurtlarımdan birindeydin. Coşkuyla dalıvermiştin sevgililerin içine. "Aradığımı bulacağım" diyordun. Mutluluğun doruğunda, şehvetle dokunuyordun herbirime. Okşuyordun. En vurulduğun sevgilinin en bayıldığın yerlerini okşarcasına kendinden geçiyordun. Birimi bırakıp öbürüme yöneliyordun. Ve herbirim, el ederek, göz kırparak çağırıyordu seni:

– Gel, bana da gel bak.

Hemen koşup bakıyordun. Satırlar, sayfalar... Ve arıyordun. Ve soruyordun:

– Nerede, nerede?

– Bir de bana bak!

– Yok işte, sende de yok.

– Bende olabilir.

– Yazık, sende de yok.

– Bana da bir göz at.

– Yok, yok, yok. Bulamıyorum. Nereye gitmiş bunlar? Nerede yitmiş bunca dünyalar? Düşünce dünyaları..?

Sevgilim! Benimleydi aradıkların. "Din" ve "Tanrı" aşkına yakılan ateşin içinde. Orada, burada, şurada. Ve İskenderiye Kütüphanesi'nde... Sen de anladın araştırmaların sonunda. Ya bir de gözlerinle görseydin o tüyler ürpertici durumu!

Hamamlara yakıt yapmışlardı beni.

"İskenderiye Kütüphanesi." Yüzyıllar içinde damla damla biriktiğim, havuz olduğum, göl olduğum, deniz olduğum, okyanus olduğum ve yüzbinleri, milyonu bulduğum yurdum. Bir kesimim (Serapium) yakıldı.[7] Yeniden denizleşip okyanuslaşma. Ve işte yeniden yakmaya gelen yeni düşman. Bu kezki Müslüman: İslamın asıl kurucusu Halife Ömer. "Fetih" sırasında buyruğu verir:

"Yakılsın!"

Gerekçesi de var:

"Bu kütüphanedeki kitapların içindeki bilgiler Kur'an'da varsa, bunlara gerek yok. Kur'an'da yoksa, bunlar geçerli değil. Öyleyse ne duruyor, yakılmalı!"

Mısır Fatihi Amr İbnü'l-As da buyruğu yerine getirtmişti:

Tarihler yazar:

"O sırada, kütüphanenin kitapları hamamlara dağıtıldı. Yakıt olarak kullanıldı. Kitaplar o denli çoktu ki, uzun süre hamamlar –oduna gerek kalmadan– bu kitaplarla ısıtıldı." Yazılanlar uzun. Ama böyle özetlenebilir.[8]

7 Kimileri, bu kütüphanenin tümünün yakıldığını ileri sürerler. Bunu ileri sürenler Müslümanlar. Ama Adnan Adıvar, kütüphanenin Serapium adlı bölümünün Hıristiyanlarca yakıldığını belirtir. (Bkz. bu yazıdaki 3 no.lu dipnot.)

8 Doğu ve Batı kaynaklarında yer alır. Mehmet Mansur da, *İskenderiye Kütüphanesi* adlı, "reddiye" niteliğindeki kitabında aktarır. (Bkz. İstanbul, 1300, s.54 ve öt.)

Ve "reddiye"ler başlıyor:

"Şûrây-ı Devlet Muavinliği'nden mütekaid Mehmet Mansur" eğiliyor konu üzerine. Döşeniyor:

"Meşhur İskenderiye Kütüphanesi'nin güya ehl-i İslam tarafından ihrâk edilmiş (yakılmış) olduğuna dair hikâye-i mâlûmenin kizb mahs (tümüyle yalan) olduğu..." diye başladığı kitabında, kütüphanenin Müslümanlar kesiminden yakıldığı yolunda ileri sürülenleri çürütmeye çabalıyor. Bu yolda yazılanları, "İslâm aleyhine ortaya atılan iftiralar" diye niteliyor.[9] Buna göre, İbnü'l Kıftî'den, İbn Haldun'dan Kâtip Çelebi'ye varana dek bu konuya yer verenlerin tümü, "İslamın aleyhinde bulunmak için iftira" ediyorlar. Mehmet Mansur'u kaynak alan A. Adnan Adıvar da, "Bu kütüphane yakılması ispatı kabil olmayan bir efsanedir" diyor. Bu yoldaki "rivayet"in, Batı ve Doğu kaynaklarına Hıristiyan tarihçi Ebu'l-Ferec'in kitabından geçtiğini, sonra şunları yazıyor:

> "Eğer bu rivayet doğru olsaydı, İslâm'da dinle ilmin çatışması sayılabilirdi. Halbuki Doğu kaynaklarında ilk defa bu vak'aya dair Abdullatif Muvaffakuddin İbnü'l-Lebbad (1162-1231) adlı Bağdatlı *bir müslüman bilgin* ve hekimin Mısır tarihinde tek bir satır vardır ki, ondan sonra Arap tarihlerindeki, mesela İbnü'l-Kıftî'nin (1173-1248) tarihindeki *bilgilerin kaynağı hep bu satır* olsa gerektir. Yazık ki Kâtip Çelebi de bu rivayeti olduğu gibi, fakat kaynak göstermeksizin üzerinde işleyerek Mizanu'l-Hak isimli kitabına geçirmiştir..."[10]

Adıvar'ın kaynak aldığı Mehmet Mansur, konuyu yazanların, "Kütüphanede ne kadar kitap bulunduğunu, bu kitaplarla kaç hamamın ne kadar süre yandığını" da ayrıntılarıyla yazdıklarını yazıyor. Ve bunların çok "yaygın biçimde" yazılageldiğini belirtmekten kendini alamıyor.[11] Adıvar'ın ileri sürdüğü gibi, "kaynak", hep o sözünü ettiği "tek bir satır" olsaydı bu denli ayrıntılar ve yaygınlık bulunabilir miydi? Hele "tarihteki bilgileri doğru değerlendirme'nin" "bilim"ini yaratmış olan İbn Haldun'un böylesine bir yanlışa düşmesi, yani uydurma bir "rivayet"i, gerçek görüp öyle göstermesi nasıl düşünülebilir? Adıvar, İskenderiye Kütüphanesi'nin "Serapium" adı verilen bölümünün, Hıristiyanlığın IV. yüzyılında Piskopos Theophilos tarafından yaktırıldığını, onun için Halife Ömer tarafından yaktırılmış olamayacağını, "önce kütüphanenin VII. yüzyıla kadar durduğunu ispat etmek gerektiğini" yazmakta.[12]

Oysa kolayca düşünülebilir ki, kütüphanenin bir kesiminin yakılmış olması, ne tümünün ve bütün kitapların yakıldığı anlamına gelir; ne de ortam bulunduğunda kitapların birikmesini, kütüphanenin yeniden eski zenginliğine ulaşması-

9 Bkz. Mehmet Mansur, *İskenderiye Kütüphanesi*, İstanbul, 1300, s.2 ve 53 ve öt.
10 Adnan Adıvar, *Tarih Boyunca İlim ve Din*, s.103.
11 Bkz. Mehmet Mansur, *age*, s.59-60.
12 A. Adnan Adıvar, *agy*.

nı önler. Hıristiyanlık bilimin, düşüncenin karşısında olmuştur, bu yadsınamaz. Bir piskopos da kalkıp kütüphanenin bir kesimini ya da bir kesim kitapları yaktırmış olabilir. Ama unutulmamalı ki, bir süre sonra Hıristiyanlık da kendi ilkelerini savunmak ve kendini ayakta tutmak için "akıl" ve "bilim"le –ırzına geçerek de olsa– uzlaşma yolunu seçti. Bunu, herkesle birlikte Adıvar da yazar. Şöyle dile getirir:

> "Bu din de, o vakit insan aklının ve mantığının en büyük eseri olan Yunan felsefesiyle temasa gelmek zorunda kalıyordu. Ya bu felsefeyi tamamiyle reddedecek, yahut onunla uzlaşacaktı. İşte *III. yüzyıldan itibaren* gelişmeye başlayan 'patristik' felsefe, yani *kilise babalarının felsefesi,* bu uyuşma zemini üzerinde yerleşti."[13]

Adıvar, bu konuda "ilk adım"ı, İskenderiyeli Origenes'in attığını da belirtir.[14] Ne var ki, bir başka zaman, Theophilos'un İskenderiye Kütüphanesi'nin bir kesimini yaktırdığı dönemde, "Hıristiyanlığın bilime düşman olduğunu" da yazmayı unutmaz.[15] Oysa Hıristiyanlık da, öbürleri de, "bilim"in "düşman"ı olmaktan hiçbir zaman geri durmamışlardır temelde. Ama hemen her zaman, "dost" görünme gereğini duymuşlardır.

Kısacası; İskenderiye Kütüphanesi'ni yakma suçunu işledikten sonra Hıristiyanlar Müslümanlara, Müslümanlar da Hıristiyanlara atmaktalar:

– Siz yaktınız!

– Hayır, yakan biz değiliz, sizsiniz!

– Siz!

– Siz!..

Durun durun! Bu onur (!) ikinizin de! İkiniz de yaktınız beni. İnsanlığın beynini. Yakıp yok ettiniz. Tüm "din"ler, hepiniz. İşine gelmeyenleri yakmak, yok etmek; özellikle size vergi. Bir kentte, bir yerde değil; çağlar boyu, her yerde işlediniz bu "şerefli cinayat"i.

Ve siz ey "cemaat-i müslimîn"! Kendi kutsal kitabınızı, Kur'an'ı da yakmadınız mı? Bir kez Affan Oğlu Halife Osman'ınız, bir kez de Hakem Oğlu Mervan'ınız eliyle...[16] Bu yakmalar, yok etmeler nedeniyle değil mi ki, Kur'an'ın ori-

13 A. Adnan Adıvar, *age,* s.97.

14 A. Adnan Adıvar, *age,* s.97-98.

15 A. Adnan Adıvar, *age,* s.98.

16 Halife Osman döneminde Kur'an'ın ikinci kez derleme ve "resmî mushaf" işi bitirildikten sonra, bu mushafa esas olanlar ve bu mushafın dışında kalan derlemeler, tümüyle yakıldı. Yalnızca Hafsa'nın sandığından alınmış olan birinci derleme Hafsa'ya geri verildi. Yakma buyruğunu veren de, Halife Osman'dı. (Bkz. Buhârî, Kitabu'l-Fedâil, Bab: 1-2.) Yakılmaktan kurtulmuş olan Hafsa'daki "mushaf" da, Emevi halifelerinden Hakem Oğlu Mervan tarafından yaktırıldı. Hafsa'nın ölümünden sonra. Gerekçe: "Yakılmamış olsa, kuşkulara yol açar." (Bkz. İbn Ebi Dâvud, Leiden, 1937, yay. Arthur Jeffery, s.24.) Bu yakmalar Müslümanların imanını bozulmaktan kurtarmak içindi.

jinali dünyanın hiçbir yerinde bulunamıyor. Bunu, bugün ateşli İslam savunurlarından Dr. Subhi e's-Salih de araştırmalarında belirtmek zorunda kalıyor.[17]

Hiç sona ermemiştir beni yakma alışkanlığınız.

İşte 21. yüzyıla yaklaşırken sergilenenlerden bir örnek:

29 Eylül 1984. İstanbul'da Sheraton Oteli. Üçüncü İslam Konferansı Tıp Kongresi. Kongrenin ikinci günü.

Öğle namazı saatinde delegelerden biri kürsüye çıkıp ezan okuyor.

Ardından, Birleşik Arap Emirlikleri delegesi Abu Dabili Doktor Selim Ahmet Ali el Yufâî, getirilen bir "tıp kitabı"nı, bir tepsi üzerinde yakıyor. Gerekçe: "Bu kitap, İslam tıbbını kötülemiştir."[18]

Molla doktor, beni böyle yakarken çok mutlu. Başlığı, kafasının içindekine uygun bir ilkellikte. Başlığının altından sarkan ve suratının çirkinliğini örtemeyen örtünün arasından yüzünü çıkarmış, sırıtıyor. Ve konuşuyor:

"Bu kitabı yakmakla Batı'dan intikam aldım."

Molla doktorun daha da geniş açıklaması şöyle:

> "Son iki yıldan beri ben ve arkadaşlarım bu kitabı, İslam kongrelerinde yakmayı kararlaştırmıştık. İlk defa burada yakılıyor bu kitap. Arkadaşlarım bunu, benim niye Avrupa'da, Mekke'de, Kahire'de yakmadığımı sordular. Ben de İstanbul'da yakacağım dedim. Kitabı İstanbul'da yakmamın üç nedeni var: En önemlisi; İstanbul halifeliğin, Fatih Sultan Mehmed'in başşehri. Avrupa medeniyeti, halifeliği ortadan kaldırarak, İslamın bölünmesini buradan başlatmıştır. İkinci neden: 1527'de Avrupalı doktor Paracelsus, İsviçre'nin Basel kentinde İbn Sinâ'nın *Tıbbın Kanunları* adlı kitabını ve öteki kitaplarını toplayarak yaktı. (...) Ben de bu kitabı yakmakla İbn Sinâ'nın intikamını burada almış oluyorum. Onun kitabını 400 yıl önce yakmışlardı. 400 yıl sonra intikamını aldım. Şunun için: Batı'yla, Batı'nın tıp âlemiyle hiçbir ilişkimiz kalmasın. Sembolik olarak yaktım. Üçüncü neden: Batı âlemi, Türkiye'nin Batı ülkesi olduğunu ve İslam birliği içinde yer almadığını düşünüyor. Ben bu kitabı İstanbul'da yakarak meş'aleyi başlatmış oldum..."[19]

Molla doktorun bu açıklaması, beni yakışından çok daha tüyler ürpertici değil mi?!

Molla doktor ve yolunda olanlar isterler ki, "modern tıp", "çağdaş tıp" yerine "Tıbbu'n-Nebevi (Peygamber'in doktorluğu)" egemen olsun her zaman. Ne acı ve ne düşündürücüdür ki, "Batı uygarlığı"nı, "çağdaş uygarlığı", ulaşılması gere-

17 Resmî mushafa temel olan orijinaller yakıldığı için bulunamıyor. Ayrıca Osman döneminde meydana getirilen ve birkaç nüsha yazılan resmî mushafın orijinali de yok. Dr. Subhî e's-Salih, "Osman döneminin mushafları şimdi nerede, sorusunu soruyor ve bu soruya bir karşılık verilemeyeceğini yazıyor. (Bkz. Dr. Subhî e's-Salih, *Mebâhis fî Ulûmi'l-Kur'an*, s.87.)

18 Bkz. 30 Eylül 1984 günlü *Cumhuriyet* gazetesi, 1 Ekim 1984.

19 Bkz. *Cumhuriyet* gazetesi, 1 Ekim 1984.

ken bir hedef olarak gösteren Atatürk Türkiye'sinde, Batılılar topluluğunda yer almayı amaçladıklarını söyleyip duranların döneminde sergileniyor bunlar. Molla doktor, "cesaret"ini nereden almıştır dersiniz?

Buhârî'nin de yer verdiği "Tıbbu'n-Nebevi"den:

"Herhangi birimizin (su ya da yemek) kabına sinek düştüğünde, o kimse, o sineğin tümünü (kabın içine) daldırsın. Sonra da kaldırıp atsın. Çünkü sineğin bir kanadında şifa, öbür kanadında hastalık vardır." (Buhârî, *Tecrîd,* hadis no. 1941.)

"Bu kızı okutun. Buna göz değmiştir." (Buhârî, *Tecrîd,* hadis no. 1933.)

Molla doktor, İngiltere'de yedi yıl öğrenim görmüş, Abu Dabi'de de kulak burun boğaz dalında cerrahlık yapıyor olmuş bulunsa da "Müslüman kuşakların, çocukların tıp bilimindeki gerçekleri ve öğretileri Batı'dan değil, İslam âleminden ve Kur'an'dan kaynak edinerek öğrenmeleri gerektiğini" savunuyor. Ve sözkonusu "tıp kitabı" için "bu kitabı, büyük bir mutlulukla ve severek yaktım" diyor.

Ve Türkiye Cumhuriyeti bakanları arasındaki molla doktorlar: Bilir misiniz bunlar beni nasıl yakmaktalar!!!

Demirtaş Ceyhun'un bir yazısı: Başlığı, "Haydin Kitap Yakmaya!"

Yazıyor:

"3 Eylül 1984 günlü Cumhuriyet gazetesindeki haberi okuyunca, gerçekten sözcüğün tam anlamıyla dondum kaldım. Kolay kolay inanılır şey değil. Dehşet verici. Turizm ve Kültür Bakanı Mükerrem Taşçıoğlu, bakanlığınca 1978-1979 yıllarında bastırılmış 100 bin kitabın yakılarak yok edilebilmesi için mahkeme kararının beklendiğini açıklıyordu haberde.

"Evet evet. Yüz bin kitabın yakılarak yok edilmesi için mahkeme kararının beklendiğini açıklıyordu sayın bakan. Çünkü bu kitaplar için birtakım ihbarlar gelmişti bakanlığa ve bakanlık içinde oluşturulan bir kurul, kitapları incelemiş ve hepsini 'zararlı' bulmuştu. Dolayısıyla bu kitaplar yok edilmeliydi. Ne var ki, yok edilmek üzere SEKA'ya gönderilen bu yüz bin kitabı, SEKA yöneticileri de yakmaya cesaret edememişlerdi. Böylesine çağdışı bir uygulama için mahkeme kararı istiyorlardı. İşte sayın bakan da, şimdi bir mahkeme kararı beklediklerini açıklıyordu kamuoyuna.

"Allah aşkına, 20. yüzyılın son çeyreğinde, birazcık uygarlıkla tanışmış bir toplumda böylesi bir haberi okuyup da donup kalmayacak bir kişi düşünülebilir mi?"[20]

20 Demirtaş Ceyhun, *Gösteri* dergisi, Ekim 1984; *Can Çekişen Kitap,* Cem Yayınları, s.106.

Yazı ve yakınma sürüp gidiyor.

Geçmişteki beni yaktırma cinayetini işlemiş olanların suçlarını, bugünkü savunurları "inkâr" yoluna gitme gereği duyuyorlar. Bugün bu suçu işleyenleri savunacak kimseler de çıkacak mı? Suçu işleyenler utanmadan, göğüslerini gere gere işliyorlar. Utanmak ve "inkâr" etmekse savunurlarına düşüyor. Ne şaşılası şeydir bu!

Çağdaşlık yarışını benimseyenler bulunduğu gibi, çağdışılık yolunu benimseyenler de olur. İkinci yolun yolcuları beni "muzır" (zararlı) bulur ve yasasına da yaslarlar. Bir toplumda bunlar egemense işlenir bu suç her zaman. Yüz binlercemi yüzünün akıyla (!) ateşlere sunan sayın bakan da nice benzerleri gibi bu yolda bir kahraman.

Tarih, yakılmama ilişkin öykülerle dolu.

Tevfik Fikret'in şu ünlü dizelerini kim bilmez:

"Beşerin böyle dalâletleri (sapıklıkları) var:
Putunu kendi yapar, kendi tapar."

Ben de derim ki:

"Beşerin böyle dalâletleri var:
Beni hem kendi yazar, hem de yakar!"

Martı
Kasım 1987, sayı 1

GÜRÜLTÜCÜLERİN TOPUNA BİRDEN*

Kur'an'ın Yakılmasına İlişkin Eleştirilere Cevap

Başlarken iki noktayı belirtme gereği duyuyorum.

Birincisi: "Asıl Kur'an Yakıldı" başlıklı kapağın bulunduğu sayıda düşülen önemli yanlışlar:

– "Asıl Kur'an Yakıldı" yerine, "Kur'an'ın Aslı Yakıldı" olmalıydı. Çünkü "asıl Kur'an" diye bir şeyin bulunduğu nesnel olarak ileri sürülemez. Yakılanlar, "Kur'an" diye bilinenin "aslı"dır. Birinci aslı yakılmıştır. Buna, bugün yaygara koparanların hiçbirinin karşı çıkmaya gücü yetmez. Çünkü bu, İslami çevrelerce "en muteber", yani en sağlam ve geçerli sayılan, Buhârî'nin *e's-Sahîh*'inin de içinde bulunduğu tüm kaynaklarda açıkça belirtiliyor. İkinci aslının yakıldığı da kolayca söylenebilir. Buna ilişkin aktarma, İslam çevrelerinin en büyük "âlim"lerinin de birçok konuda kaynak alageldikleri İbn Ebi Davud'un kitabında (*Kitabu'l-Mesahif*'de) yer almıştır.

– İkinci aslının yakıldığı anlatılırken "Halife Mervan'ın Kur'an'ı neden yaktırdığı, Buhârî'nin *e's-Sahîh*'inde de aynen geçiyor" deniyor. Bu da yanlış. Çünkü bu konu, Buhârî'de yoktur. Bununla birlikte, şimdi hiçbir yerde bulunmayan bu aslın da yakıldığı yolundaki aktarma, gücünü yitirmemektedir. Doğaldır ki, birinci aslı nasıl yakılmışsa, ikinci aslı da öyle yakılmış olabilir. Bu, Müslümanların tutumuna ters değildir. Esasen alınan kararın çok açık olan hükümlerine göre, "ikinci asıl" diye nitelediğimiz "Hafsa'daki nüsha"nın da yakılması gerekiyordu. Çünkü Buhârî'nin *e's-Sahîh*'inde yer alan ve metninin fotokopisi dergide okunacak biçimde (Arapça) yayımlanan karar açıklanırken şöyle deniyor: "Fe ersele ilâ külli ufkin bi mushafin mimmâ nesehû ve emere bi mâ sivahu mine'l-Kur'an'i fî külli sahîfetin ev mushafin en yuhraka." Türkçesi: "(Kurul), her çevreye (önemli merkezlere) resmî Mushaf'tan, yani çoğalttıklarından gönderdi

* Turan Dursun, bu yazıyı "Eren Kutsuz" imzasıyla *2000'e Doğru* için yazmıştı. Ancak çok uzun olması nedeniyle yayımlanamadı. İlk kez burada yayımlanıyor. Turan Dursun'un "Asıl Kur'an Yakıldı" yazısına eleştirileri, *2000'e Doğru*'nun yazıyı özetlerken yaptığı hatalardan kaynaklanıyor. Turan Dursun tarafından düzeltilmiş olan metin için bkz. elinizdeki kitapta "Kur'an'ın Orijinalleri Yakıldığı İçin Şimdi Yok" başlıklı yazı (s.140).

ve Kur'an'dan bunun dışında kalan ne varsa, ister bir sahife, ister bir mushaf olsun; yakılmasını buyurdu."[1] Bu karara göre, Hafsa'daki "Mushaf"ın da yakılması gerekiyordu. Ama Hafsa'nın kişiliği, Peygamber'in karılarından biri olmasından kaynaklanan etkinliği ve ağırlığı sağlığındayken bunun olmasını engellemişti. Bu, bu denli açık.

İkinci nokta: Bu yazıyı ben "solculuk" adına yazmıyorum. "Solculuk" ya da "solcular" beni ilgilendirmiyor da. "Solcu" çevrelerle –yazık ki– bu tür konuların üstüne gitmek gerektiği görüşünde birleşemiyorum. Düşünün ki, "sağcı" çevreler, "kıyametler" koparırken, "solcu" ve kendilerine "aydın" niteliğini yakıştıran çevrelerde, bu çevrelerin gazete ve dergilerinde bir suskunluk var. Dahası, bu çevrelerin kimi, "Ramazan ayı"nda, sağcı çevrelerden hiç de geri kalmayacak biçimde bir "din sömürüsü" yapmaktan geri durmamışlar, hele bir gazete, bir yandan "bacak", öbür yandan da "din" ticareti yaparken, "İslamda Mucizeler" başlığı altında türlü saçmalıkları birer gerçekmiş gibi okurlara sunmuştur. Bir başka gazetenin bir yazarı da, "Asıl Kur'an Yakıldı mı?" başlığı altında, "Orijinaliyle elimizdekinin farkları giderilebilseydi bu dinin ve kitabın oluşturduğu insan sevgisi ve yardımlaşma duygusu şimdikinden çok değişik mi olurdu?" diyebilmektedir (*Güneş*, 5.6.1988). "İnsan sevgisi" denen şey, "din"in ve "kutsal" kitabın özünü oluşturan "cihat"la ve "din için insan öldürme"yle bağdaşıyormuş gibi. Ve sanki dar bir çevrenin dışında "yardımlaşma duygusu" aşılanıyormuş gibi... Ben hep, "aydın"ların, İran'da olduğu gibi, karanlığa uykuda yakalanabileceklerini düşünür ve söylerim. Sonra şunu da açıkça belirtmeliyim: Bu dergiyi ya da başka dergileri çıkaranların "siyasal görüş"lerine de bağlı değilim. Şimdiye dek herhangi bir siyasal grup ya da örgütün içinde olmadım ve olmayacağım. Bu bağımsızlığımı, özgürlüğümün vazgeçilmez gereği sayarım. Benim vurmak istediğim, yalnızca "karanlık"tır. "Şükür"cülüğün, "kader"ciliğin, türlü "sömürü"nün ve "karanlıkta tezgâhlanan sahtecilikler"in kaynağı olan karanlığın belini kırmak ve herkesi de, en başta "insanlık" için, *–yasalar çerçevesinde–* çaba göstermeye çağırıyorum. Bu açıklamayı şunun için yaptım: Gürültücü çevreler, benim de falanca siyasal düşünceden ya da filanca örgütten olduğumu, bunun için böyle yazılar yazdığımı boşuna ileri sürmesinler.

Gelelim "cevap"lara:

Dergide yayımlananlar nedeniyle "yalan", "iftira", "hezeyan" denip gürültü koparılıyor, bu arada tehditler de savruluyor.

Şu artık küçümsenemeyecek bir kesimde biliniyor ve daha da bilinecektir ki, nice gerçekler, tarih boyunca hep böyle gürültülerle "örtbas" edilmiştir. Ama karanlığı koyulaştırma çabaları ne denli yoğun olursa olsun ve bu çabalar ne denli güçlü ekonomik kurum ve kuruluşlara dayalı bulunursa bulunsun, gerçekler üs-

1 Buhârî, *e's-Sahîh*, Kitabu Fedâi-'li'l-Kur'an, 3 Babu Cem'il-Kur'an, c.6, s.99.

tüne tutulan ışık karanlığı yenecektir. Düşünün ki, bir mum ışığı bile, koca bir odanın karanlığını giderebiliyor. Kitlelere yutturulagelen "yalanlar"ın, "sahtecilik"lerin üstündeki kalınca perdeler artık dayanamayacak, yırtılıp atılacaktır. Gürültücülerin, "kuyruklarına basılırcasına" bağırıp çığırmaları bundandır.

Dergide yayımlananların hangisi "yalan", hangisi "iftira"dır?

– Eldeki Kur'an'ın, "orijinal"lerinin "yakıldığı" mı?

Hayır. Bunu kimse ileri sürüp "yalandır" diyemez. Çünkü bu, Buhârî'nin *e's-Sahîh*'inin de içinde bulunduğu "en muteber" kaynaklarda, son derece açık biçimde vardır.

– Eldeki Kur'an'ın, Muhammed'in yazdırdığı ya da yazdığı "parçalar"ınkinden "değişik" olduğu yolunda ileri sürülenler mi?

Hayır, bu da "yalan" ya da "iftira" olamaz. Din ve çıkar çevreleri, "Kur'an" üstüne bir "kuşku" kondurmak istemiyorlar. Ama bu kuşkuyu önlemeye güçleri yetmez. Bu kuşkuyu yok etmek için ellerinde "kanıt" yoktur. Her şeyden önce, "Kur'an'ın orijinalleri"ni göstermeleri gerekir. Bunu hiçbir yerde bulamazlar. Çünkü hiçbir yerde yoktur. Çünkü yakılıp yok edilmiştir. Kendi çevrelerince. Gerçekler ortaya çıkmasın diye... "Kur'an'ın birinci ve ikinci asılları"nı göstermek şöyle dursun; Osman döneminde oluşturulan "resmî Mushaf"ların bile aslını bulmak mümkün değildir. Çünkü, İstanbul'da ya da falanca yerde, filanca yerde bulunduğu yolunda şimdiye dek ileri sürülen "yalan"lar ortaya çıkmıştır. Bunu artık İslam çevrelerinin birçok "ulema"sı da kabul ediyor. Ve artık biliniyor ki, ne İstanbul'da, ne de bir başka yerde vardır bu "Mushaf"lar.

Gerçi bugün de aynı yutturmacayı "gerçek" diye ileri süren "ulema" yok değildir. İşte örnek:

"Hazreti Osman zamanında yedi nüsha yazılmış ve İslam merkezlerine gönderilmiştir. (...) Elimizdeki Kur'an budur. Bu nüshanın asılları da bugün *İstanbul*'da ve bazı dünya müzelerinde *mevcuttur.*" Bu "iddia", *Türkiye* gazetesinin 31 Mayıs 1988 günlü sayısında, "Prof." olmadığı halde böyle gösterilen Doç. Dr. Ali Özek'ten alınıp yayımlanmıştır.

Zaman gazetesinde de şunları okuyoruz:

> "Prof. Süleyman Hayri Bolay da, iddiaların asılsız olduğunu, Hz. Osman'ın (r.a) çoğalttığı Kur'an-ı Kerim'den alınan nüshadan bugün elde iki tane bulunduğunu belirterek, bunlardan birinin İstanbul'da Türk İslam Eserleri Müzesi'nde, diğerinin de Leningrad'da bulunduğunu söyledi."[2]

İşte "din uleması"nın "ilim" anlayışının çarpıcı örneği.

Bu doçent ve profesörler bu iddiayı ileri sürerlerken, görüşlerine başvurulan "müze yetkilisi" açıklıyor: "Elimizdeki en eski Kur'an parçası, 8. yüzyıla ait".[3] As-

2 *Zaman*, 1 Haziran 1988.
3 *2000'e Doğru*, 5 Haziran 1988, s.13.

lında söz konusu müzede, 8. yüzyıla ait Kur'an bulunduğu da kesin değil. Bu da şişirme.

Yukarıdaki "ulema"yı bu açıklama yalanladığı gibi, aynı kesimden başka "ulema" da yalanlıyor:

"Asıl Kur'an Yakıldı" başlıklı yazıdan dolayı gürültü koparanlardan ve "cevap" vermek için kolları "kahramanca" sıvayanlardan, Diyanet İşleri eski başkanlarından Tayyar Altıkulaç şöyle diyor:

> "Akla gelebilecek bir başka soru da, Mervan'ın ilk nüshayı yaktığı yolundaki rivayeti itimada şayan değilse, bu nüshanın akıbetinin ne olduğudur. Bu sorunun cevabı, maalesef şöyledir:
>
> "Hz. Osman'ın çoğalttırdığı nüshaların akıbeti ne olmuşsa, bu ilk nüshanın başına gelen de odur. Ne yazık ki, Müslüman nesiller, hatıraları ve manevi değerleri açısından paha biçilmez ve hazinelere değişilmez değerde olan bu servetlerini korumakta başarılı olamamışlardır. Asırlar içinde çeşitli harpler, yangınlar ve seller..., bu hazinelerimizin herhalde sonu olmuştur..."[4]

"İlk nüsha" gibi, Osman döneminde "çoğaltılmış olan nüshalar"ın da bugün bulunmadığı, bu yazıda, bu molla tarafından kabul ediliyor. "Müslüman nesiller", bu "nüshalar"ı korumayı başaramamışlar. Peki bu "Müslüman nesiller"in "koruyuculuk"larına, eldeki Kur'an'ın "aslına uygunluğu" açısından nasıl güvenilebilir? Yani "aslına uygun olması için gerekli titizliği gösterdikleri"ne nasıl kesin güven duyulabilir? Tanrı da "yangın", "sel" gibi "afet"ler göndererek, eldeki Kur'an'da "koruyacağını" bildiriyor olduğu Kur'an'ını "korumamış"! Aslında "Tanrı'nın kendisi indirdiği için Kur'an'ı koruyacağı" yolunda ayet var diye Kur'an'ı "tahrif"lerden "koruyacağı" ileri sürülemez. Çünkü Kur'an'da ileri sürüldüğüne göre, "Musa"ya ve "İsa"ya da "kitap indirilmiştir", ama İslamda benimsenen odur ki, bu "kitap"larda "tahrif"ler olmuştur. Yani bu kitaplar da "Tanrı katından indirilmiş kitaplar" olarak sunulduğu halde, Tanrı bu kitapları, "tahriflerden korumamıştır". Tanrı onları korumadığı halde, Kur'an'ı niçin korusun?! "Nitekim" işte Kur'an'ın "orijinal"lerini, yok olmaktan korumamış!

Dr. Subhi e's-Salih de, "peki Osman mushafları şimdi nerede?" diye bir soru sorulabileceğini ve "şuradadır" diye kimsenin bu soruya doyurucu karşılık veremeyeceğini, daha doğrusu bu "mushaflar"ın şimdi, hiçbir yerde bulunmadığını yazmaktan kendini alamıyor.[5]

Durum buyken, "kuşku"lar nasıl silinebilir?

Burada kesin olarak söylenebilecekler var:

4 *Tercüman*, 7 Haziran 1988, s.9.
5 Bkz. Dr. Subhi e's-Salih, *Mebâhis fî Ulûmi'l-Kur'an*, Beyrut, 1979, s.87.

1) Hiç kimse, kesin kanıta dayalı olarak, "Kur'an" diye bilinen eldeki bütünün, Muhammed döneminde yazdırılanlara her yönden "tümüyle uygun" olduğunu kesin olarak ileri süremez.

Çünkü:

a) Yukarıda da belirtildiği gibi, eldeki Kur'an'ın "asıl"larından hiçbiri, dünyanın hiçbir yerinde yoktur, bulunamamaktadır.

b) "Hafız"ların "bellek"leri, kesin dayanak olmakta yeterli değildir.

Değildir çünkü:

– Yeterli olsaydı, "Kur'an'ı derleyip yazma" girişimlerine gerek kalmazdı.

– Kur'an'ın derlenişi, yazılışı sırasındaki "hafız" sayısı, önemsiz denecek ölçüde azdı.

En sağlam sayılan kaynaklardan "Buhârî"de de bu açıkça belirtildiği halde, İslamın savunurları, bu gerçeği yok saymak için büyük çabalar harcıyorlar:

Buhârî'nin yer verdiği ve *Tecrîd-i Sarîh*'te 1532 no.lu hadis olarak yer alan Enes hadisi –ki bu hadis, Kâmil Miras'ın "terceme"si ve "izah"ıyla birlikte fotokopi olarak, üzerinde gürültü koparılan yazıda yer almıştır– açıkça dile getiriyor:

"Peygamber'in döneminde, Kur'an'ı ezberlemiş olanların sayısı, *dörttür.*"

Bunların kimler olduğu da, hadiste, adlarıyla birlikte açıklanıyor.

Ne var ki, hadisin "izah"ında, her nasıl olursa olsun İslamı savunma ve hiçbir kesimine toz kondurmama "gayret"inde olanlardan Kâmil Miras, "adet mefhumunun ziyadeyi nefyetmeyeceği"ni, yani belirli bir sayı verilmiş olsa da, bunun, sayının daha çok olmasına engel olmayacağını ileri sürüyor. Bu tür yorumlar, dinsel çevrelerde her zaman görülür. Buna göre "dört" denebilir, ama "aslında beş, altı, yedi... de olabilir". "Daha çok" da olabilir. Sayıyla hangi sınır konursa konsun, yoruma sınır yok. Diyelim ki, "şu anda şu evde dört kişi vardır" deniyor. Aslında "beş" kişi vardır o anda o evde. Ya da "on kişi, yüz kişi" vardır. Öyleyken "şu anda bu evde dört kişi vardır" sözü "yanlış" ya da "yalan" sayılmayabiliyor. Yorum böyle işliyor İslamda! Bu yorumla, "hafız"ların sayısı çoğaltıldıkça çoğaltılıyor.

Tayyar Altıkulaç, hemen herkesin ve bu arada Kâmil Miras'ın "ezberledi" anlamını verdiği "cemaa" sözcüğüne, durumu kurtarmak için "topladı" anlamını veriyor. Gerçekte de sözcüğün asıl anlamı bu. Ama başka çelişkilerden kurtulmak için İslam uzmanlarınca genellikle, buradaki "cem"e, "ezberleme" anlamı verilir. Süyuti'nin *el-İtkan*'ında da bu belirtilir. Aynı kaynağa dayanmış görünen ve dipnotunda gösteren Altıkulaç, hadisi yorumlarken, "Kur'an'ı Hz. Peygamber zamanında topladığı ve bu konuda cami oldukları ileri sürülen sahabilerin yaptığı bu işten maksat, onların Kur'an'ı bütün kıraet vecihleriyle, tefsiriyle, nasih ve mensuhuyla, öğretim usulüyle *ezberlemek* suretiyle, bu konudaki uzmanlıklarına ve diğer sahabilere üstünlüklerine işaret etmektedir".[6] "Cümle"nin bu denli berbatlığının, Altıku-

6 *Tercüman*, 6 Haziran 1988.

laç'ın kendini çok zorladığından kaynaklanmış olabileceğini düşünüyorum. Altıkulaç burada kendi deyimiyle bir "kurnazlık" yaparak, yorumu Süyuti'ye dayandırıyor. Gerçekteyse, bu yorum, Süyuti'deki yorumlar içinde yalnızca biridir.[7] Kaldı ki, Altıkulaç burada bir çelişkiye de düşüyor. "Topladı" anlamını verdiği "cemaa"ya, bu kez bu yorumda "ezberledi" anlamı vermiş oluyor. Ve kaldı ki, ileri sürdüğü yorum, Süyuti'dekini de tam olarak yansıtmıyor. Üstelik, Kur'an'ı, o söylediği biçimiyle "ezberlemiş" olmak mümkün de değildir. Kur'an, "bütün kıraet vecihleriyle, tefsiriyle, nasih ve mensuhuyla, öğretim usulleriyle" birlikte "ezberlenemez". Bu, insan doğasına aykırıdır, kendisinin de kullandığı sözcükle "muhâl"dir (yani olamaz). O nedenle de, ne Süyuti'de, ne de bir başka kaynakta, bu çapta düşünülemeyecek türden bir sav ileri sürülmüştür.

Süyuti'de, sözü edilen kaynakta ve aynı yerde, "Enes hadisi"ni yorumlamak, durumu bir ölçüde de olsa kurtarmak için "yorum"cuların ne denli zorlandıkları çok açık biçimde görülüyor. Yorumlarla sayı çoğaltılırken, Kurtubî dayanak alınarak, "Yemame'de 70 kurra"nın öldürüldüğü ileri sürülüyor. "Kurra", "Kur'an'ı çok okuyan ya da çok iyi okuyan, Kur'an uzmanı" demektir. Bu nitelikteki biri "HAFIZ" olabilir de, olmayabilir de...

Abartmalı yorumlarla "hâfız" sayısı artırılırken, "yüz"lerceye, "bin"lerceye çıkarılıyor! "Yalan"ın sınırı yok ki çıkarılmasın! Ali Bulaç, *2000'e Doğru*'da yer verilen yazısında bunu yapıyor. "Tarih"i, "bilim", "akıl", "mantık" ölçülerini umursamazcasına, "Yemame savaşında, *üç bin* kişinin Kur'an hâfızı olduğu"nu, bunlardan "700 kişinin şehit düştüğü"nü, "geriye 2 300 hâfız kaldığı"nı ve "bunların Medine'ye sağ salim varmayı başardığı"nı yazıyor.[8] Oysa yukarıda belirtildiği gibi, Süyuti'de, Kurtubî'den, "Yemame'de, 70 kurranın öldürüldüğü" aktarılırken bile gerçeği abartmasız dile getirmiyor. Bulaç'ın yazısında bu abartma, daha da şişirilerek "70" sayısı, "700"e çıkarılıyor. Dinsel çevreler neler yapabiliyor, varın düşünün!

Gerçek bütünüyle başka. "Peygamber döneminde, Kur'an'ı ezberlemiş olanlar"ın sayısının "dört" olduğunu açıklayan "Enes hadisi"ndeki sayı bile, gerçeğinden daha abartmalıdır. Yani gerçekteki sayının bundan daha az olduğu bile savunulabilir. Peygamber döneminde Kur'an tamamlanmış değildi daha. Onun için, Peygamber'in döneminde "Kur'an hafızı vardı" demek bile, bugünkü anlamına pek uymaz. Neden ki bugünkü anlamıyla "hafız", "Kur'an'ı tümüyle ezberlemiş kimse"dir. "Kur'an okuyan"ların sayısı kuşkusuz, giderek artmıştır. Ama eskilerin "hafız" diye nitelediklerinin tümünü, bugünkü anlamıyla "hafız" diye almak yanlıştır. Kur'an'dan bir parça ezberlemiş olan kimseye de "hafız" denirdi. Bugünkü anlamıyla "hafızlık" geleneği, çok sonraki yüzyıllarda başlamıştır. Kur'an'ın derlendiği

7 Süyuti, *el-İtkan*, e'n-Nevu'l-Işrûn, c.1, s.94.
8 *2000'e Doğru*, 5 Haziran 1988, s.16.

dönemlerde bu gelenek, yok denecek ölçüde önemsizdi. Kur'an'ı baştan sona ezberlemek, kimsenin kolay kolay katlanacağı iş değildi. Müslüman olanların çoğu, "müellefetü'l-kulûb (kalbleri çıkarlarla İslama kazandırılmış olanlar)" denenlerden, yani "rüşvetle Müslüman olanlar"dan oluşuyordu. Kısacası; o dönemlerde, "hâfız" diye öne sürülenlerin "ezber"leri, eldeki Kur'an'ın "hiç değişmeden korunabildiğinin katını" olacak güçte değildir.

c) Kur'an'ın bize "mütevatır" olarak geldiği yolundaki sava da güvenilemez. Çünkü:

– Kaynaklar, "Kur'an'ı ilk derleme işi"ne, Zeyd İbn Sabit'in *tek başına* giriştiğini aktarmakta birleşir. Bu durumda da "tevatür" basamağı oluşmaz. Bilindiği gibi, uzmanlarına göre, bir metnin, bir bilginin "mütevatır" niteliğine kavuşabilmesi için, "yalanda birleşmeleri düşünülemeyecek kadar çok kimse" tarafından iletilmiş olması gerekir. İletme, birçok kanaldan olmalıdır. Uzmanlarınca verilen sayıya göre, en az on kanal gereklidir. Zeyd İbn Sabit'in başvurduğu söylenen iki tanık yalnızca Zeyd'i ilgilendirir. Yani ayrı kanal sayılmazlar daha berideki alıcılar için. Bunlar hesaba katılsın diyelim, kanal üçe ulaşır; "tevatür" oluşması için bu da yetmez. Metnin sonradan şu kadar kişiye, bu kadar kişiye "onaylattırılması" da durumu kurtarmaz. Çünkü temeli yalnızca Zeyd'e, bir de hesaba katarsak başvurduğu iki tanığa dayanıyor. Kaldı ki, Osman dönemindeki kurulda görev aldığı bildirilen kişilerin sayısı da "mütevatır" olmak için yeterli olmuyor. Ve kaldı ki, tüm Kur'an metinlerinin birinci aslının da, ikinci aslının da, dahası Osman dönemindeki "resmî Mushaf"ın da "orijinal"leri elde bulunmadığı için "mütevatır"lık iyice suya düşüyor. Gerçi "mütevatır" olmadığı halde öyle sayılanlar ("hükmen", "manen" mütevatır olanlar) vardır. Ama bunun da koşulları vardır. Konuyu daha başka alanlara taşırmamak ve uzatmamak için geçiyorum.

Kısacası, özellikle "usûlü'l-fıkh (İslam hukuku)" yazarlarınca ileri sürülen "Kur'an'ın mütevatırlığı" savı da işe yaramıyor.

Demek ki, "elde bulunan Kur'an, her yönden ve tümüyle aslına uygundur" diyebilmek, bunu bilimsel bir gerçeklik ve kesinlikte söyleyebilmek için dayanaklar yeterli değildir. Tutunulan ne varsa, biraz incelenince, çürüklüğü yüzünden dağılıp gidiyor.

2) Tersine "eldeki Kur'an, aslına göre birçok yönden değişmiştir" demek için çok, pek çok neden var:

a) Sözlük anlamıyla "değişik okunuş biçimleri" demek olan "kıraet vecihleri (vücûhu'l-kıraet)": Yazının sınırı, bu konuyu burada geniş olarak almaya elvermez. Kısaca şu belirtilmeli ki, bugün eldeki Kur'an'ın metni, yazısı ne olursa olsun; kimi sözcükler, cümleler, kimi yerde anlamları bile değiştirecek nitelikte değişik biçimde okunuyor uzmanlarınca. Ve bu "okunuş"ların çok önemli bir kesimi sağlam kabul edilir. Yani bunlara karşı çıkılmaz.

Bunlardan kiminde yalnızca "hareke" değişikliği vardır. Örneğin Mâide Suresi'nin 6. ayetindeki bir sözcük, eldeki Kur'an'ın Sünniler kesimindeki harekelenişine göre "ercüleküm" okunuyor. Buna göre anlam, "Ayaklarınızı da yıkayın!"dır. İbn Kesir, Ebu Amr, Hamza ve Ebubekir'in okuyuşuna göre "ercüliküm" biçimindedir. O zaman anlam değişiyor, "ayaklarınızı da meshedin!" oluyor. Bu nedenle bir kesim (özellikle Sünniler), abdestte "ayaklar"ın "meshedilemeyeceği"ni, "yıkanması" gerektiğini ileri sürerken, kimileri "meshetme"nin yeterli olacağını savunur.[9]

Sormak gerekir: Muhammed döneminde bu sözcük nasıl okunuyordu? "Ercüliküm" biçiminde mi, "ercüleküm" biçiminde mi? İkisi birden olamaz.

Kiminde "illet harfleri"nde değişiklik vardır. Bu da pek çoktur.

Kiminde sözcük "tekil"ken, kimi okuyuşta "çoğul"dur. Buna da pek çok rastlanır.

İsmail Cerrahoğlu şöyle der:

"Kıraat meselesi İslamda en çok tecavüze uğramış, hatta bu işin neticesi olarak Kur'an'da yanlışlıklar olduğu söylenmiş, müsteşrikler için bir ganimet olmuştur."[10]

Cerrahoğlu, konu üzerinde duran doğubilimcilerin (müsteşriklerin) kimilerinin adlarını veriyor. Bunlardan yakınıyor. Gerçekte doğubilimciler, birçok yönden İslam propagandacılarına yardımcı bile olmuşlardır. Kimi konulardaki fazla "yansızlık" çabaları nedeniyle öyle şeyler de söylemişlerdir ki, İslam propagandacıları yalnızca o yanları alarak "Batı bilim adamları"nın da "Kur'an'ı takdir ettikleri" yolundaki palavrayı piyasaya süregelmişlerdir.

b) Söz ve sözcük değişikliği

"Asıl Kur'an Yakıldı" başlıklı yazı üzerine "yaygara" koparan ve bu yöntemleriyle herkesi sindirmeye, gerçekleri bastırmaya çalışan "bil cümle" gürültücüler, aşağıdaki örnekleri iyice bir görsünler:

Fotokopisi* görülen hadise göre, (Peygamber'in karılarından) Âişe'nin azadlısı Ebu Yunus anlatıyor:

"Âişe –Tanrı kendisinden hoşnut olsun– bana, bir MUSHAF (Kur'an) yazmamı buyurdu. Ve: 'Şu ayete (Bakara Suresi'nin 238. ayetine) gelince, bana haber ver!' dedi. (Ayet: 'Hâfizû ale's-Salavati ve's-salavati'l-vustâ = Koruyun namazları! Ve (özellikle) vustâ (orta) namazını...!' diye başlıyor.) Bu ayete gelince haber verdim. O zaman ayeti bana şöyle yazdırdı: 'Hâfizû... ve salati'l-asri = Ve ikindi namazını (koruyun). Ve kûmû lillahi kânitîn = Ve Tanrı'ya boyun eğerek ayağa

9 Bu konudaki vecihler ve hükümler için bkz. Abdurrahman Ebu Zer'a, *Huccetu'l-Kur'an*, Beyrut, 1984, s.219-221.

10 Cerrahoğlu, *Tefsir Usulü*, Ankara, 1971, s.98.

* Turan Dursun'un, yazısının özgün metni elimizde, metin içinde geçen fotokopileri bulamadık. Yazının akışını bozmamak için fotokopilerin bulunduğu yerlere numaralarını koyduk. Turan Dursun'un, belgeleri orijinal baskılarından aldığını bildiğimiz için konuyla ilgili alıntıları fotokopilemeyi uygun görmedik.

kalkın (namaza durun)!' (Âişe) şunu da söyledi: 'Tanrı'nın rahmet ve selâmı üzerine olsun, Peygamber'den de *bu âyeti ben böyle duymuştum.*'"

Aynı konu, Hafsa'dan da böyle aktarılır.

Ebu İsâ; "Bu hadis, 'hasen'dir (güzel), 'Sahîh'tir (sağlam)" dedi.[11]

Hadiste yer alan ayetteki *"ve salâti'l-asri" sözü, elimizdeki Kur'an'da yoktur.*

"E's-Selhatu'l-vustâ"nın bir "tefsir"i, bir açıklaması diye ileri sürülürse de, bu sözcükler, hadiste açıkça *"ayetten bir parça"* olarak yer alıyor.

Bu konuda birçok örneğin de, Süyuti'nin *el-İtkan*'ında yer aldığı görülür.[12]

Eldeki Kur'an'da bulunmadığı halde, *Kur'an ayetleri arasında* yer aldığı belirtilmiş ve Kur'an bilirlerince okunagelmiş olan sözlere, sözcüklere; İslamın savunurlarından görülen Cerrahoğlu da, kitabında, örnekler vermek zorunda kalıyor. (İşte fotokopisi, 2-3.)

Mâide Suresi'nin 89. ayetinde, "ant bozma kurtulmalığı (yemin keffareti)" anlatılırken, "üç gün oruç"tan söz ediliyor, ama bu orucun nasıl tutulacağı açıklanmıyor. Kaynaklarda belirtildiğine göre, Übeyy İbn Ka'b'ın[13] ve İbn Mes'ud'un belirlemelerine göre, ayette bir de, "ard arda" demek olan "mütetabiâtin" yer almaktadır. Bu sözcük, ayette var kabul edildiği için İslam hukukunda, "keffaret orucu" olarak tutulan oruç günlerinin "art arda" olması "şart" görülmüştür. Yani eldeki Kur'an'da bulunmayan bir sözcük, İslam hukukunda uyulması gereken bir hüküm oluşturmuştur.[14]

"7 Harf"

"Kur'an 7 harf üzerine inmiştir" gerekçesi altında "özr"e bağlanmak istenen değişiklikler:

Ömer'i küplere bindiren olay:

Fotokopisi görülen hadise göre, Ömer şöyle anlatıyor:

> "Hâkim Oğlu Hişam'ı, Peygamber'in yaşadığı dönemde, Furkan Suresi'ni okurken dinledim. Öyle birçok harflerle okuduğunu dinliyordum ki, *Peygamber o sureyi bana o harflerle okutmamıştı.* Neredeyse namazdayken yakalayıp ara verecektim. Ama, selam verene (namazı bitirene) dek katlandım. Sonra hemen giysisinden yakalayıp konuştum:
>
> – Bu sureyi sana böyle dinlediğim biçimde kim okuttu (öğretti)?!

11 Hadis için bkz. Tirmizî, *Sünen,* Kitabu Tefsiri'l-Kur'an, c.5, s.217, Bap: 3, hadis no. 2982.

12 *el-İtkan,* e'n-nevu's-Sâbiu ve'l-Erbaûn, c.1, s.28, 32-34.

13 İmam Malik İbn Enes, *el-Muvatta,* Kitabu's-Sıyâm, hadis no. 49

14 Sadru'ş-Şerîa- Sa'duddin Teftazânî, tenkihu'-Usûl, e't-Tavdîh, e't-telvih, İstanbul, 1310, s.490; İbn Melek, *Şerhu'l-Menâr,* İstanbul, 1308, s.247.

– Peygamber okuttu!

– Yalan söylüyorsun! Çünkü Peygamber bu sureyi, senin okuduğundan başka bir biçimde okuttu bana!

Sonra adamı sürükleyip Peygamber'e götürdüm. Konuştum:

– Ey Tanrı Elçisi! Bu adamı Furkan Suresi'ni, senin bana okuttuğundan başka tür harflerle okurken dinledim.

– Bırak onu!

Hişam'a:

– Haydi Hişam oku!

(Peygamber'in buyruğu üzerine) Hişam Sureyi okudu. Benim daha önce dinlediğim biçimde. Bunun üzerine Peygamber şöyle dedi:

– Sure böyle (adamın okuduğu biçimde) inmiştir.

Sonra: Ömer, bir de sen oku! dedi. Ben de sureyi bana okuttuğu gibi okudum. Peygamber yine öyle dedi:

– Sure böyle (senin okuduğun gibi) inmiştir.

(Ekledi:)

– Kur'an, 7 harf üzerine inmiştir. Ondan, hangisi kolaysa o biçimiyle okuyun!"[15] (Fotokopi 4, aynı belge bu kitapta, 179. sayfada da veriliyor.)

Görülüyor ki, hadiste adları geçen (halife) Ömer'in öğrendiği Furkan Suresi başka, Hâkim Oğlu Hişam'ın öğrendiği başkaydı.

Şimdi bir soru: Bu başka başka olan iki biçimden hangisi, bugün elde bulunan Kur'an'da yer alıyor? İkisi birden olamaz. Çünkü Kur'an'ın yazılış biçimi, yalnızca birine elverişli. Ömer'in okuduğu bu eldeki Kur'an'a geçmişse öbürü kalmıştır. Öbürü geçmişse, beriki yok demektir. Yani ikisinden biri eksiktir. Bu bile, "Kur'an'da eksik yoktur" denemeyeceğini ortaya koymaya yeter.

Bir başka soru: Hadiste, "Kur'an'ın 7 harf üzere indiği" belirtiliyor. Bu "7 harf"in ne olduğu tartışmalıysa da, "her birinde değişik söz ve anlatımlar" bulunduğu kabul ediliyor. Cerrahoğlu da bunu kitabında dile getiriyor. (bkz. 2, 3 ve 5 no.lu fotokopiler.) Bu "7"den, bugün eldeki Kur'an'da hangisi vardır? Yazılış biçimi, yalnızca birinin bulunmasına elverişli olduğuna göre, "6"sı, eldeki Kur'an'ın dışında kalıyor demektir. Başka türlüsü düşünülebilir mi? (İşte fotokopisi, 5.)

15 Buhârî, *e's-Sahîh*, Kitabu Fezâili'l Kur'an/5, c.6, s.100.

"7 Lehçe"

Hemen tüm kaynaklar, Osman döneminde "resmî Mushaf" meydana getirme girişiminde, "çeşitli kıraet ve lehçe (şive, ağız)" farklarını atıp yalnızca birine, Kureyş lehçesine, en doğru sayılan kıraete yer verme gereğinin duyulmasının rol oynadığını belirtir. Dolayısıyla çok iyi anlaşılıyor ki, Osman döneminde oluşturulan "resmî Mushaf", sonraki İslam propagandacılarının ve şimdiki gürültücülerin ileri sürdükleri gibi, "aslından aynen çoğaltılmış" değildir.

Tayyar Altıkulaç, *Tercüman* gazetesinde, "Tahrif İddiasına İlmin Verdiği Cevap" başlığı altındaki yazısında, kendi "ulema"sına bile ters düşüyor ve "değişik şive ve lehçeler"in, Osman dönemindeki "nüsha"larda değil, bu nüshaların aslı olan nüshada (Hafsa'dakinde) bulunduğunu ileri sürüyor. Hem "ilm"i, hem de çağdaş "bilim"i torbaya korcasına. Şöyle diyor:

> "Ancak Zeyd'in ilk çalışması, Kur'an'ın iki kapak arasında cem edilerek korumaya alınması gayesiyle sınırlıdır. Bu yüzden bu ilk nüsha, resm-i hat ve imla bakımından, bizzat Hz. Peygamber'in okunmasına izin verdiği kıraet farklılıklarının (değişik şive ve lehçelerin) hepsinin icrasına yetmemiştir. Daha sonra Zeyd'in de içinde bulunduğu 4 kişilik komisyonun çalışması sırasında ashabın hepsinin Hz. Peygamber tarafından okunmasına izin verilen bu şive ve lehçelerinin icra ve edasına cevap vermek üzere Mushaf'ın yazı ve imlası geliştirilmiş, Yüce Kitab'a tarihin en büyük hizmeti yapılmıştır."[16]

Altıkulaç'ın bu iddiası, hiçbir kaynakta yoktur. Ve de gerçekten mantık dışıdır. Düşünün, eldeki Kur'an'daki yazı, Osman dönemindekinden daha da gelişmiş olduğu halde, "değişik şive ve lehçelerin icra ve edasına" elverişli midir? Kuşkusuz "hayır"! Altıkulaç, burada sözüm ona bir "görüş sahibi" rolünü oynuyor, ama tutmuyor. Eldeki Kur'an'da, "değişik şive ve lehçeler"in bulunmadığı açık. Kaynakların verdiği bilgiye göre, "lehçe farkları", Osman dönemindeki "resmî Mushaf"ta da yoktu, çıkarılmıştı çünkü. İlk derlemede vardı. Altıkulaç'ın şaşılası savına göreyse, bunun tersi söz konusu! Altıkulaç bilgiçlik taslayayım derken, kendi "ulema"sını da çıkmaza sokuyor. Çünkü bu durumda onların, Osman dönemindeki "resmî Mushaf" oluşturma gerekçesini de yok ediyor.

Her neyse, "lehçe farkları", birinde var öbüründe yok. Onun için de birinde bulunan, ötekinde yok demektir. Eldeki Kur'an'da "fark"lar bulunmadığına göre, "eksikler" bulunduğu bir gerçek olarak bir kez daha ortaya çıkıyor.

16 *Tercüman*, 7 Haziran 1988, s.9.

c) Eldeki Kur'an'da bulunmayan ayetler:

Müslim'in *e's-Sahîh*'inde de yer alan bir hadise göre, Âişe anlatıyor:

> "Kur'an'da, 'aşru radaâtin mâlûmâtin yuharrimne = (bir kadın memesinden) belli olan on kez emme, (emişenlerin süt kardeşliklerinden dolayı evlenmelerini) haram kılar' (sözü), indirilen ayetlerdendi. Sonra 'hamsu radaâtın mâlûmâtin = belli olan beş kez emme (haram kılar)' denerek hüküm değiştirildi. Peygamber öldüğü sırada bu ayet, Kur'an'dan bir parça olarak okunuyordu."[17]

Anlatılan şudur: "Süt kardeşliği"ni oluşturan "emme"yi önce "on kez" olarak bildiren, sonra bu hükmü "beş kez" diye değiştiren *ayet,* Peygamber ölünceye dek, Kur'an'da vardı. Şimdiyse yok. Yani burada sözü edilen ayet, eldeki Kur'an'da bulunmamaktadır. (Fotokopi 6.)

Yine Müslim'in kitabında yer alan bir hadise göre, "Bir'ru Maûne"de savaşta öldürülen Müslümanların (öldükten sonra) neler dediklerini anlatan bir ayet de Kur'an'dan bir parça olarak okunurken sonradan okunmaz olmuştu. Bu ayette şu sözler vardı:

> "En belliğû Kavmena. En kad lakînâ Rabbenâ. Fe radiye annâ ve radînâ anhu = Toplumumuza bildirin ki biz Tanrı'mıza kavuştuk. O bizden hoşnut oldu; biz de O'ndan hoşnut olduk."[18] (Fotokopi 7.)

Kaynaklar (İslamda en güvenilir kaynaklar) daha nice, eldeki Kur'an'da yer almamış olan "ayet"lerden, Kur'an parçalarından söz ediyor ve örnekler veriyor. Süyuti de *el-İtkan*'ında bunların birçoğunu sıralıyor.[19]

Süyuti'nin aktardığı bir hadise göre, Ebu Yunus'un kızı şunları söylüyor:

"Osman Mushafları Tağyir Etmezden Önce"

"Babam 80 yaşındayken, Âişe'nin Mushaf'ında bana şunları okumuştu. (Burada Ahzâb Suresi'nin 56. ayetini okuyor. Sonra burada bulunmayan şu parçayı okuyor): ... Ve alellezine yusallûne'es-sufûfe'l-evvele = ve birinci saflarda namaz kılanlara da (tanrı ve melekleri salat eder). Bu ayeti, Osman mushafları tağyir etmezden önce böyle okuyorduk."[20] (Fotokopi 8.)

Burada, "Osman'ın, mushafları 'tağyir' ettiği" açıkça belirtiliyor.

Âişe'nin tanıklığı da bu doğrultuda:

Âişe de, Osman'ın "resmî mushaflar"ı yazdırma olayından önce, Ahzâb Suresi'nin 200 ayetken, bu olaydan sonra 73 ayete düştüğünü çok açık biçimde dile getiriyor.[21] (Fotokopi 9.)

17 Müslim, *e's-Sahîh*, Kitabu'r-Rada'/24-25, hadis no. 1452, c.2, s.1075.
18 Müslim, *e's-Sahîh*, Kitabu'l-Mesâcid/297, hadis no. 677, c.1, s.468.
19 Süyuti, *el-İtkan*, c.2, s.32-34.
20 Süyuti, *el-İtkan*, c.2, s.32-33.
21 Süyuti, *el-İtkan*, 2/32.

Yani iki kadın da, birçokları gibi, Kur'an surelerindeki ayet sayısının, Osman döneminde "değiştiği"ni, açıkçası "tahrif" edildiğini belirtiyor.

Yine Süyuti'de, ünlü Übeyy İbn Ka'b ile Zerr İbn Habiş arasında şu konuşmanın geçtiği aktarılır:

– Ahzâb Suresi'ni kaç ayet sayarsın?

– 72-73 ayet.

– Hayır, bu sure ayet sayısı yönünden Bakara Suresi'ne denkti. (Bakara Suresi'nin eldeki Kur'an'da ayet sayısı 286.)[22] (Fotokopi 10.)

Açıkça görülüyor ki, eldeki Kur'an'daki "eksiklikler" küçümsenmeyecek boyutta: Yalnızca Ahzâb Suresi'ndeki eksiklik bile, Peygamber'in karılarından Âişe'nin tanıklığına göre 127, Übeyy İbn Ka'b tanıklığına göre 213 ayettir.

Şimdi gürültücü İslamcı ve şeriatçı çevreler buyursunlar, bunu da "inkâr" etsinler, bunun için de "iftira" deyip gürültü koparsınlar.

10 no'lu fotokopideki parçada görüldüğü gibi Übeyy İbn Ka'b, Ahzâb Suresi'nde ne denli eksiklik olduğunu belirtirken, bu surede bir de "Recm Ayeti" bulunduğunu belirtiyor ve bu ayetin metnini veriyor.

"Recm", yani evliyken zina eden suçlulara "taşlayarak öldürme cezası" uygulaması İslam hukukunda bulunduğu halde, eldeki Kur'an'da yer almayan bu "Recm Ayeti", son derece ünlüdür ve en sağlamları da içinde bulunmak üzere tüm hadis kaynaklarında geçmektedir.[23]

İslam hukukçuları, özellikle Hanefi kesim, "recm cezası" için bu ayeti, yani Kur'an'da bulunmayan, ama "hükmünün geçerli olduğu" belirtilen "Recm Ayeti"ni dayanak alırlar.[24]

Süyuti'de, eldeki Kur'an'da bulunmayan ayet ve Kur'an parçalarına verilen örneklerden: (Fotokopi 11).

İbn Ömer, "Kur'an'ın Çoğu, Eksilip Gitmiştir" Diyor

(Fotokopi 12) görülen parçanın Türkçesi aynen şudur:

> "Bu türün (yani hükmü geçerli olduğu halde sözleri eldeki Kur'an'da bulunmayan Kur'an parçalarının) örnekleri çoktur: Ebu Abîd dedi ki: İbrahim Oğlu İsmail Eyyub'dan, o da Nâfi'den, o da İbn Ömer'den aktarmış olarak bize haber verdi. İbn Ömer şöyle dedi:
>
> 'Sakın herhangi biriniz Kur'an'ın tümünü elimde tutuyorum (elde ettim) demesin! Tümünün ne (ne kadar) olduğunu bilemez. *Kuşku yok ki Kur'an'dan*

22 Süyuti, *el-İtkan*, 2/32.

23 Buhârî, Kitabu'l-Hudûd/30; Müslim, Kitabu'l-Hudûd/15, hadis no. 1691; Ebu Davud, Kitabu'l-Hudûd/23, hadis no. 4418; Tirmizî, Kitabu'l-Hudûd/7, hadis no. 1431.

24 Sadru'ş-Şeria-Teftazânî, Telvih, Tavdîh, 2/487.

çoğu (yok olup) gitmiştir. Onun için herhangi biriniz yalnızca görünürde olanı aldım desin.'"[25]

Gürültücü çevreler, buyursunlar, İbn Ömer'e de "iftira ediyor" desinler!

Bu çevreler, "gürültü"lerle, "tehdit"lerle, her şeyi bastırabileceklerini ve gerçekleri sonsuza dek örtebileceklerini sanıyorlar. Zaman zaman da, her gün laikliği ve yasaları çiğnedikleri halde, yasa uygulayıcılarını kendi yanlarına çekme çabalarına giriyorlar. Oysa çabaları boşunadır. Kol kanat gerdikleri karanlığın ömrü de, ışığa kadardır. Tutulan ışığı ve gücünü önleyemezler.

Eldeki Kur'an'da "eksiklik"ler bulunduğu gibi, ilk asıllarına göre "ekleme"ler de vardır. Bunun sayılamayacak kadar kanıtlarından biri de, eldeki Kur'an'da pek çok görülen "çelişki"lerdir.

Rastgele bir örnek:

Kur'an'da kimi ayetlerde, Muhammed'in ve Kur'an'ın "nâs"a, yoruma göre insanlığa gönderildiği bildirilirken, En'âm Suresi'nin 92. ve Şûrâ Suresi'nin 7. ayetlerine göre, yalnızca "Ümmü'l-Kura", yani Mekke ve çevresine gönderildiği bildiriliyor. Hiçbir Tanrı inancında rastlanamaz ki, "eksiksiz", "bilgisi sonsuz" diye nitelenen bir Tanrı, birini önce bir yere, dar bir çevreye Peygamber olarak göndersin, sonra da "şimdi seni tüm insanlığa Peygamber yaptım!" desin.

Bu anlatılanlar ne yalan, ne iftira, ne de "hakaret"tir. Olguları, gerçekleri dile getirmektir.

"Mervan Hafsa'nın Mushafı'nı yaktırdı" dendi ve bu kaynağından aktarıldı diye basılan "yaygara"lara dönelim:

Bu yaygaralara hiç gerek yok. Çünkü, bugünkü Diyanet İşleri Başkanı Mustafa Sait Yazıcıoğlu da söz konusu Mushaf'ın yakıldığını kabul etmek zorunda kalıyor. Üstelik, "komisyon"un yaktığını söylüyor. Şöyle diyor: "Hz. Osman'ın zamanında aynı komisyonca çoğaltılarak İmam adı verilen nüshası Osman'ın yanında alıkonulmuş; diğer nüshalar muhtelif merkezlere gönderilmiş; (komisyon) Hz. Hafsa nüshasını alıp yakmıştır..."[26] Bundan daha açık "itiraf" olur mu?

Yazılış Tarihi, Haziran 1988

25 Süyuti, *el-İtkan*, e'n-Nevu's-Sâbiu ve'l-Erbeûn, 2/32.
26 *Milli* gazete, 3 Haziran 1988; Kenajans, 3 Haziran 1988.

"KUR'AN TAHRİF EDİLMİŞTİR"*

Libya'nın, "Tahrif edilmiş Kur'an'ı basıp yayımladığı" ileri sürülüyor. (Kur'an, 1986, İslama Davet Cemiyeti Yayınları'ndan.)

Kur'an'ın "tahrif edildiği"ne, edilebildiğine ilişkin, İslam dünyasında yeni itiraflar gözleniyor. "Devrimci Kurtuluş Murtaza (Ali) Hareketi" adlı İslamcı örgüt, "Libya Cemahiriyesi Mushafı" adıyla basılıp yayımlanan "Kur'an"a karşı tepki gösteriyor ve yayımladığı bildiriyle, İslam dünyasına seslenerek, "bu tahrif karşısında", tüm Müslümanların "birlikte seslerini yükseltmeleri"ni istiyor.

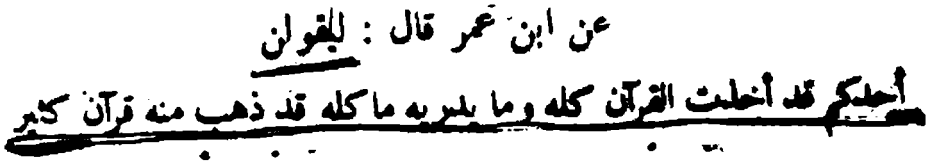
عن ابن عمر قال : ليقولن
أحدكم قد أخذت القرآن كله وما يدريه ما كله قد ذهب منه قرآن كثير

Aktarıldığına göre, Ömer'in oğlu şöyle demiştir:

"Hiçbiriniz, 'Kur'an'ın tümünü elimde tutuyorum' demesin. Bilir mi ki Kur'an'ın (ayetlerinin) çoğu, yitip gitmiştir. Ama herhangi biriniz, 'Kur'an'dan ne kalmışsa (görünüşte ne varsa) o kadarını elimde tutuyorum' desin."[1]

"Kur'an, Tanrı'nın koruması altındadır", "Kur'an, bir harfi bile değişmeden korunagelmiştir", "İslam dünyasının her yerinde Kur'an aynıdır" ...türünden savlar, artık gücünü yitirmekte.

1 Celaleddin Süyuti, *el-İtkan fi Ulumü'l-Kur'an*, 2/32.

* Turan Dursun'un bu yazısı *2000'e Doğru*'da "Eren Kutsuz" imzasıyla yayımlanmıştır.

Halife Ömer'in oğlu (İbn Ömer) bile, açık açık, "Hiçbiriniz Kur'an'ın tümünü elimde tutuyorum demesin. Bilir mi ki, Kur'an'ın (ayetlerinin) çoğu yitip gitmiştir. Ama herhangi biriniz, Kur'an'dan ne kadarı kalmışsa o kadarını elimde tutuyorum desin..." diyerek, Kur'an'dan çoğunun eksik olduğunu söylemişken[2] ve bugün eldeki Kur'an'da yer almadığı halde ezberlerde ve kitaplarda aktarılagelmiş "ayet"ler bulunurken,[3] "Kur'an'ın hiç değişmediği" yolundaki propaganda piyasaya sürülegelmiştir. Gerçek o ki, milyonlarca, milyarlarca inanırın kafasına öylece yerleştirilmiştir. Artık bu yutturmaca, orasından burasından yara almakta. Bugün Libya'da birçok yönden "farklı bir Kur'an" basılmış ve "Cemahiriye Mushafı" diye de adlandırılmış bulunuyor. "Devrimci Kurtuluş Murtaza Hareketi" adlı örgüt de basıyor "feryadı". Tüm İslam dünyasına seslenerek, "Gelin, bize katılın, buna karşı çıkalım, fırsat vermeyelim!" diyor.

Söz konusu İslamcı örgüt, önce ilkeler sıralıyor:

1) Osman yazı biçimi (e'r-Resmü'l-Osmânî), hiç yorum yapılmadan örnek alınması gereken bir Kur'an yazı biçimidir. Kur'an yazısı bir de *ünlü kıraetlere* uygun olmalıdır.

2) Hiçbir ayetin ayetliği tartışılamaz. Bir küçük tartışma var yalnızca: O da, "besmele"nin "ayet olup olmadığı" noktasındadır.

3) Eklenmiş olan "vakıf" (durma) ve uzatma işaretleri koymak zorunludur.

4) "Tevâtür" (çok kimsenin aktarması) yoluyla aktarılagelen ve "Hind rakkamları" adıyla anılan Arap rakamlarını koymak da zorunludur.

Söz konusu İslamcı örgüt, "Cemahiriye Mushafı" adlı Kur'an'ın bu ilkelere uymadığını belirtiyor, ayrıca da adına takılıyor:

"Büyük, küçük her ülke kendine göre bir MUSHAF (Kur'an) belirleyip 'bu ülkenin Mushaf'ı derse durum ne olur?" diyor ve bunun, içinden çıkılmaz, korkunç bir şey olacağını savunuyor. Yani, "Şu ülkenin Kur'an'ı, bu ülkenin Kur'an'ı" denemez demek istiyor. İyi de, "dünyada yalnız bir tür Kur'an vardır. Kur'an her çağda, her yerde aynı olmuştur, çünkü Kur'an'da hiçbir değişiklik olmamıştır" yutturmacasının tersine, gerçekte değişik Kur'an'larla karşılaşılıyorsa ve bir ülke bunlardan birini, "resmî Kur'an" diye kendisi için seçme yoluna gitmek istiyorsa ne olacak? Libya'nın yaptığı budur işte.

Bildiri sahibi İslamcı örgüt, bir tür "yanlış-doğru çizelgesi" yapmış. Uzunca bir çizelge. Daha doğrusu çizelgeler. Örgütün "doğru" saydığı, genellikle herkesin bilegeldiği Kur'an'da bulunan biçimdir; "yanlış" saydığıysa, "Libya Mushafı"nda yer alanlardır.

2 Celaleddin Süyuti, *el-İtkan fi Ulumü'l-Kur'an*, 2/32.
3 Süyuti, *aynı yerde*.

Örgütün "yanlış", "tahrif" diye nitelediği örneklerin çoğu, eski ünlü "kıraet üstadları"nın "kıraet"lerinde de yer almıştır. "Yanlış"sa, "tahrif"se, bu yanlış ve tahrifler, yüzyıllardır süregelmiştir.

SURE VE AYET	"Libya Kur'anı"nda	"Libya Kur'anı"ndakiyle aynı olan kıraet	İslam dünyasında bilinen Kur'an'daki
Fatiha, 4	مَلِك	Asım, Kendi .	مَالِك
Bakara, 9	يخادعون	Nafi, İbn Kesir, Ebu Amr	يخدعون
Bakara, 11	الأَرض		الأَرض
Bakara, 25	الأنهر		الأنهار
Bakara, 29	الأرض		الأرض
Bakara, 34	أدم		لآدم
Bakara, 58	يَغفر لكم	Nafi	تَغفر لكم
Bakara, 62	صابين	Nafi	صابئين
Bakara, 81	خطيئاته	Nafi	خطيئته
Bakara, 119	ولا تسئل	Nafi	ولا تسئل
Bakara,125	واتخذوا	Nafi, İbn Amir	واتخذوا
Bakara, 140	يقولون	Nafi, İbn Kesir, Ebu Amr, Ebu Bekr	تقولون
Bakara, 165	ولو ترى	Nafi, İbn Amir	ولو يرى
Bakara, 251	ولولا دفاع الله	Nafi	ولولا دفع الله
Bakara, 259	ننشرها	Nafi, İb Kesir, Ebu Amr	ننشزها
Ali İmrân, 49	فنوفيهم	Bilinin	فيوفيهم
Ali İmrân, 57	طائرا	Bilinin	طيرا
Ali İmrân, 79	تعلمون	Nafi, Ebu Amr, İbn Kesir	تعلمون
Ali İmrân, 81	آتيناكم	Nafi	آتيتكم
Ali İmrân, 133	سارعوا	Nafi, Ebu Amr	وسارعوا

SURE VE AYET	"Libya Kur'anı"nda	"Libya Kur'anı"ndakiyle aynı olan kıraat	İslâm dünyasında bilinen Kur'an'da
Âli İmrân, 146	قُتِلَ	Nâfi, İbn Kesir, Ebu Amr	قَاتَلَ
Nisâ, 5	قِيَمًا	Nafi, İbn Amir	قِيَامًا
Nisâ, 13, 14	نُدْخِلْهُ	Nâfi, İbn Amir	نُدْخِلْهُ
Nisâ, 24	أُحِلَّ	Bâkûn	أُحِلَّ
Nisâ, 33	عَاقَدَتْ	Bâkûn	عَقَدَتْ
Nisâ, 73	لَمْ يَلِنْ	Bâkûn	لَمْ تَكُنْ
Nisâ, 136	نُزِّلَ	İbn Kesir, İbn Âmir, Ebu Amr	نَزَّلَ
Nisâ, 152	نُؤْتِيهِمْ	Bâkûn	يُؤْتِيهِمْ
Mâide, 53	يَقُولُ	Ehlü'l-Hicâz ve'ş-Şâm	وَيَقُولُ
Maide, 54	يَرْتَدَّ	Nâfi, İbn Âmir	يَرْتَدَّ
Maide, 67	رِسَالَاتِهِ	Nâfi, İbn Âmir, Ebu Bekr	رِسَالَتَهُ
Maide, 69	صَابِئُونَ	Nâfi	صَابِئُونَ
Maide, 107	اسْتَحَقَّ	Hamza, Ebu Bekr	اسْتَحَقَّ
Maide, 110	طَائِرًا	Bâkûn	طَيْرًا
En'am, 63	~~أَنْجَيْتَنَا~~ أَنْجَانَا	Bâkûn	أَنْجَانَا
En'am, 100	خَرَّقُوا	Nâfi	خَرَقُوا
En'am, 119	لَيُضِلُّونَ	Ehlü'ş-Şam, Hicaz, Basra	لَيُضِلُّونَ
En'am, 124	رِسَالَاتِهِ	Nâfi	رِسَالَتَهُ
En'am, 128	نَحْشُرُهُمْ		يَحْشُرُهُمْ

Bu çizelgedeki farklardan kimi "hareke", kimi de "harf" farkıdır ve bu farklar da bu yerlerde, "farklı anlamlar" meydana getirmekte.[4]

4 Bu değişiklikleri görmek için bkz. Ebu Zer'a Abdurrahman, *Huccetü'l-Kıraât*, Beyrut, 1984, 77-270, sure ve ayet sırasına göre. Bu sayfalardan kiminin fotokopisine yer verilmiştir.

قرأ أبو عمرو والكسائي وورش: «على أبصارهم» و«قنطار»[1] و«دينار»[1] بإمالة الألف وحجتهم في ذلك أن انتقال اللسان من الألف إلى الكسرة بمنزلة النازل من علو إلى هبوط، فقربوا الألف بإمالتهم إياها من الكسر ليكون عمل اللسان من جهة واحدة. وقرأ الباقون «أبصارهم» بغير إمالة. وحجتهم في ذلك أن باب الألف هو الفتح دون غيره، وأن ما قبل الألف لا يكون أبداً إلا مفتوحاً لأنه تابع لها، فتركوها على بابها من غير تغيير.

[.. وما يَخْدعون إلا أنفسهم .. - ٩]

قرأ نافع وابن كثير وأبو عمرو: «وما يخادعون» إلا أنفسهم» بالألف، واحتج أبو عمرو بأن قال: (إن الرجل يخادع نفسه ولا يخدعها) قال الأصمعي: (ليس أحد يخدع/نفسه، إنما يخادعها).

وقرأ أهل الشام والكوفة: «وما يَخْدعون» بغير ألف. وحجتهم في ذلك أن الله أخبر عن هؤلاء المنافقين أنهم يخادعون الله والذين آمنوا بقولهم: «آمنا بالله وباليوم الآخر» فأثبت لهم مخادعتهم الله والمؤمنين، ثم يخبر عنهم عقيب ذلك أنهم لا يخادعونه، ولا يخادعون إلا أنفسهم، فيكون قد نفى عنهم في آخر الكلام ما أثبته لهم في أوله، ولكنه أخبر أن المخادعة من فعلهم، ثم إن الخدع إنما يحيق بهم خاصة دونه.

[في قلوبهم مرضٌ فزادهمُ اللهُ مرضاً ولهم عذابٌ أليم بما كانوا يكذبون .. - ١٠]

---

(١) سورة آل عمران ٣/٧٥: «ومِنْ أهل الكتاب مَنْ إنْ تأمنْه بقنطار يؤده إليك، ومنهم من إن تأمنه بدينار لا يؤده إليك إلا ما دمت عليه قائماً ..»

"Devrimci Kurtuluş Murtaza Hareketi" adlı örgütün bildirisinde, bir başka noktaya daha dikkat çekiliyor: "Libya Kur'an"ında "ayet sonu" olarak gösterilen kesim, İslam dünyasında bilinen Kur'an'da ayet sonu değildir. Ya da birincisinde ayet sonu gösterilmemişken, ikincisinde ayet sonudur. Ve örnekler sıralanmakta:

Bakara Suresi'nin 219. ayetindeki
"yünfikûne", "Libya Kur'an"ında ayet sonu olarak gösterilmiştir, oysa bilinen Kur'an'da ayet sonu değildir.

Âl-i İmrân Suresi'nin 4. ayetindeki 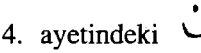
"ve enzele'l-fur'kâne", bilinen Kur'an'da ayet sonu değilken, "Libya Kur'an"ında ayet sonudur.

Âl-i İmrân Suresi'nin 97. ayetindeki 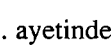
"İbrahime", bilinen Kur'an'da ayet sonu değilken, "Libya Kur'an"ında ayet sonudur.

Mâide Suresi'nin 1. ayetindeki
"bi'l-ukûd", bilinen Kur'an'da ayet sonu değilken, "Libya Kur'an"ında ayet sonudur.

En'âm Suresi'nin 73. ayetindeki
"fe yekûn", eldeki Kur'an'da ayet sonu değilken, "Libya Kur'an"ında ayet sonudur.

En'âm Suresi'nin 161. ayetindeki "Sıratın müstakîm", bilinen Kur'an'da ayet sonu değilken, "Libya Kur'an"ında ayet sonudur.

Bakara Suresi'nin 219. ayetindeki
"tetefekkerûn", bilinen Kur'an'da ayet sonuyken, "Libya Kur'an"ında ayet sonu değildir.

Âl-i İmrân Suresi'nin başındaki
"elif lâm mîm", bilinen Kur'an'da ayet sonuyken, "Libya Kur'an"ında ayet sonu değildir.

Âl-i İmrân Suresi'nin 3. ayetindeki 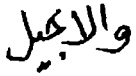
"ve'l-İncîl", eldeki Kur'an'da ayet sonuyken, "Libya Kur'an"ında ayet sonu değildir.

Nisâ Suresi'nin 44. ayetindeki
"Sebîl", eldeki Kur'an'da ayet sonuyken, "Libya Kur'an"ında ayet sonu değildir.

En'âm Suresi'nin 107. ayetindeki
"bi vekîl", eldeki Kur'an'da ayet sonuyken, "Libya Kur'an"ında ayet sonu değildir.

Bildiride, İslam dünyasında bilinen Kur'an'dakilerle "Libya Kur'an"ındakiler arasında bulunan daha başka farklara da dikkat çekiliyor ve bütün bunların, "yanlış" olduğu ve "Kur'an'da tahrifler" oluşturduğu dile getiriliyor.

Örgütün bildirisini okuyanlar, "tahrif" diye nitelenenlerin, yanlızca "Libya Kur'an"ında bulunduğunu sanabilirler. Üstelik, bunun sanılması istenmekte. Yeniymiş gibi ortaya atmak, yeni bir yutturmacadır. Çizelgede yer alan eski ve ünlü "kıraet uzmanları"nın "kıraet"leri de gösterir ki, sözü edilen, tepki gösterilen "tahrif"ler yeni değil. Dahası; Kur'an'daki yalnızca "hareke"ler, "harf"ler değil, "kelime"ler, "cümle"ler, "ayet"ler de, değişik "metin"lerde, "mushaf"larda, değişik olarak yer almıştır. Ama bunları gözlerden kaçırmak, saklı tutmak için elden gelen yapılmış, bunun için yüzyıllar boyu türlü, akla gelmedik "hile"lere, "sahtelik"lere ve propagandalara başvurulagelmiştir. Değişik Kur'an parçalarına, yani aynı sure ve ayetlerdeki sözlerin, çok değişik biçimde ortaya çıkışına Peygamber'in kendi döneminde bile rastlanıyordu. İşte bir örnek:

Buhârî, *e's-Sahîh*, Kitabu Fezâili'l Kur'an. El yazıları Turan Dursun'a ait.

Muhammed'in en yakın arkadaşlarından (Halife) Ömer, bir gün, Hâkim Oğlu Hişam'ı, Furkan Suresi'ni okurken dinler. Hişam'ın, bu sureyi, kendisine öğretilenden tümüyle başka sözlerle okuduğunu görür. Öfkelenir. Ve yaka paça tutup Peygamber'e götürür. Anlatır Peygamber'e. Peygamber ikisine de aynı sureyi okutur. Başka başka sözlerle okudukları halde, ikisini de onaylar. "Kur'an böyle indirilmiştir" der. Ve ekler: "Kur'an 7 harf üzerine indirilmiştir." İlginci odur ki, bugün İslam dünyasında bilinen Kur'an'da, sözü edilen "7 harf"in yalnızca "bir"i, evet yalnızca "bir tanesi" bulunmakta. "Harf"lerle amaçlanan ne olursa olsun, "7 harf"ten "6"sı

eksik. Demek ki, bugün eldeki Kur'an'ın "indirilmiş" olduğu ileri sürülenlerinden yalnızca "yedide bir"i bulunuyor. "Yedide altı"sıysa yok. Ne denli ilginç değil mi? Bu "7 harf", bir yutturmacayı tezgâhlamak ve "değişik Kur'an'lar" bulunduğunu örtbas etmek için uydurulmuştur, ama farkında olmadan bir başka yönde açık verilmiştir, Kur'an'dan –peygamber dönemindekilerden– çoğunun, hem de büyük bir çoğunluğunun eksik olduğu meydana çıkmıştır. Yazının başında yer verilen ve "Asıl Kur'an Yakıldı" başlığını kapak yaptığımız sayımızda da sunulan,* Ömer'in oğlunun ilginç sözleri de bunu anlatmıyor mu? "Asıl Kur'an Yakıldı" başlığının kapak olduğu sayımızda daha başka belgeler ve bilgiler de yer almıştı. Orada dile getirilen gerçekler, çıkarlarını kitlelerin "iman"larını sömürmekte bulan çevreleri, özellikle "din uleması"nı çok kızdırmış ve telaşlandırmıştı. Kimi gazetelerde, sövgüleri, tehditleri, gürültüleri sütunlar, sayfalar doldurmuştu.

Libya'da basılan ve herkesin bildiği Kur'an'la arasında birçok farklılıklar bulunan "Mushaf"ın, "Libya Cemahiriyesi Mushafı" diye adlandırılmasına gösterilen tepki çok saçma. "Ali'nin Mushafı, Âişe'nin Mushafı, Übeyy İbn Ka'b'ın Mushafı, İbn Mes'ud'un Mushafı..." bulunur da, falanın, filanın, falan ülkenin, filan ülkenin ve bu arada Libya'nın Kur'an'ı olmaz mı? Gerçek olan ne kadar örtülebilir, ne kadar saklanabilir? Baskılar, tehditler, saldırılar, işkenceler, öldürmeler tarih boyu süregelmeseydi kim bilir daha nice gerçekler ortaya çıkarılacaktı. "Kur'an'ın bir harfinin bile değişmeden süregeldiği" yolundaki katıksız yalan, inanırlar üzerinde bu denli etkili ve yerleşmiş olamazdı. Bugün herkesin bildiği Kur'an'daki birbirini tutmazlıklar, çelişkiler, insan akıl ve mantığıyla hiçbir yönden uzlaşmayan nice neler, başarıyla saklanmıştır kitlelerin gözünden. "Kur'an'da akıldışı, bilimdışı hiçbir şey yoktur" diye işlene ve alışılagelmiştir. Ama bundan sonra gerçekler daha bir açıklıkla gözler önüne serilecektir. Karanlıklardan yarar umanlara, "iman"ın körlüğü, koşullanmışlığı ve karanlığı üstüne kuranlara karşı, "akıl ve bilim"in aydınlık yolunda olanların yapabilecekleri çok şey vardır.

Konu şöyle özetlenebilir:

1) "Devrimci Kurtuluş Murtaza Hareketi" adlı örgüt, Libya'da basılan ve "Libya Cemahiriyesi Mushafı" diye adlandırılan Kur'an'ın hem böyle adlandırılmasına kızıyor, hem de bu Kur'an'dakilerle İslam dünyasında herkesin bildiği Kur'an'dakiler arasında "fark"lar var diye tepki gösteriyor. "Libya Cemahiriyesi Mushafı"nda gördüğü değişiklikleri "yanlış", "tahrif" diye niteliyor. Bunların da "Yahudilerden, siyonistlerden, masonlardan" kaynaklandığını ileri sürüyor. Ne var ki, sözünü ettiği "fark"lar, "tahrif" diye nitelenen değişiklikler hep olagelmiştir. Ne denli örtbas edilse de, ünlülerin "Mushaf"larında, "kıraet"lerinde de yer almıştır. Yukarıdaki çizelgede adları verilen "kıraet" sahipleri, "Libya Mushafı"yla buluşuyorlar. Bunlarsa rastgele kimseler değillerdir.

* *2000'e Doğru*, sayı 23, 29 Mayıs 1988. Bkz. elinizdeki kitapta s.140.

Örneğin:

Medineli Nâfi (H. 70-169/M. 689-785), "7 kıraet" sahibinden biri ve İslam dünyasının en önemli, güvenilir sayılan Kur'an uzmanlarındandır.

İbn Kesir (H. 45-120/M. 665-737) de "7 kıraet" sahibinden biridir ve bu alanda Mekke'nin en güvenilir bulunan önderi olmuştur.

Ebu Amr (H. 68-154/M. 687-770) ve ötekiler de öyle. Hep "kıraet üstadları"dır bunlar ve İslam dünyasının ileri gelenlerindendir.

سورة فاتحة الكتاب

بسم الله الرحمن الرحيم . رب يسر[1]

١ – الفاتحة

[ملك يوم الدين .. – ٤]

قرأ عاصم والكسائي[2] : « مالكِ يوم الدين » بألف .

وقرأ الباقون : بغير ألف ، وحجتهم : « . الملكِ القدوس »[3] و « ملك الناس »[4] ، « فتعالى اللهُ الملِكُ الحقُّ »[5] ، وكان أبو عمرو يقول[6] : أولا تقولون : « فتعالى اللهُ المالكُ الحقُّ » .

وحجة أخرى ذكرها أبو عبيد[7] وهي (أن كل ملِك فهو مالك

---

(١) في (ب) : « وبه ثقتي » بدل « رب يسر » .

(٢) في « إتحاف البشر » و « لسان العرب » مادة (ملك) : « وبعقوب

(٣) سورة الجمعة ١/٦٢ . (٤) سورة الناس ٢/١١٤

(٥) سورة طه ١١/٢٠ .

(٦) إنكاراً على القارئين بالألف . بل روى عبد الوارث عن أبي عمرو هذا أنه كان يقرؤها ملْك « ساكنة اللام . وهذا من اختلاس أبي عمرو» . – انظر لسان العرب ، مادة (ملك)

(٧) قاسم بن سلام الخراساني مولى الأنصار (١٥١ – ٢٢٤ هـ) ، صاحب التصانيف في القراءات والحديث واللغة والشعر . له اختيار في القراءة وافق فيه العربية والأثر . قال الداني : إمام أهل دهره في جميع العلوم ، صاحب سنة ، ثقة مأمون .

وقرأ الباقون : « وكأيِّنْ » على وزن (كعَيِّنْ) وحجتهم قول الشاعر :

كأيِّنْ في المعاشر من أناس أخوهم فوقهم وهمُ كرامُ

وهما لغتان جيدتان يُقرأ بهما . وكان أبو عمرو يقف على « وكأي » على الياء في قول عبيد الله بن محمد عن أخيه وعمه عن اليزيدي عن أبي عمرو . وقال بعض علمائنا : (كأنهم ذهبوا إلى أنها كانت في الأصل (أيٌّ) مشدّدة زيدت عليها كاف) . والباقون يقفون : « وكأيِّنْ » بالنون وحجتهم أن النون أثبتت في المصاحف للتنوين الذي في (أيٍّ) ولون التنوين لم يثبت في القرآن إلا في هذا الحرف .

وقرأ نافع وابن كثير وأبو عمرو : « وكأيِّنْ من نبي قُتِل » بضم القاف وكسر التاء أي : (وكم من نبيٍّ قُتِل قبل محمد صلى الله عليه ومعه ربيون كثير) وحجتهم : أن ذلك أنزل معاتبة لمن أدبر عن القتال يوم أحد ، إذ صاح الصائح : قتل محمد صلى الله عليه[2] ، فلما تراجعوا كان اعتذارهم أنْ قالوا : (سمعنا (قتل محمد) ، فأنزل الله : « وما محمدٌ إلا رسولٌ قد خلَتْ من قبله الرسُلُ أفإنْ مات أو قتل انقلبتم »[3] ثم قال بعد ذلك : « وكأيِّنْ من نبي قُتِل معه ربيون كثيرٌ » . أي جموع كثير فصبروا لجموع وما وهنوا ، لكن قاتلوا وصبروا . فكذلك أنتم كان يجب عليكم ألا تهنوا لو قتل نبيكم ، فكيف ولم يُقْتل .

وقرأ الباقون : « قاتل معه » وحجتهم/قوله : « فما وهنوا » قالوا : ٢٩/١
لأنهم لو قتلوا لم يكن لقوله : « فما وهنوا » وجه معروف لأنه يستحيل أن يوصفوا بأنهم لم يهنوا) بعدما قتلوا . وكان ابن مسعود يقول : « قاتل » ألا ترى

---

(١) في الأصل (على) فأثبتنا ما في (ب) . (٢) في (ب) : عليه وعلى آله
(٣) سورة آل عمران ١٤٤/٢ .

إنما هي كسرة همزة أُلغيت وطرحت حركتها على الراء ، فالكسرة دليل الهمزة فحذفها قبيح .

[ووصّى بها إبراهيمُ بنيه ويعقوبُ .. ـ ١٣٢]

قرأ نافع وابن عامر : « وأوصى بها » بالألف . وحجتهما أن (أوصى) يكون للقليل والكثير ، و(وصّى) لا يكون إلا للكثير .

وقرأ الباقون : « ووصّى » بالتشديد وحجتهم أن (وصّى) أبلغ من (أوصى) لأن (أوصى) جائز أن يكون مرة و(وصّى) لا يكون إلا مرات كثيرة . وقال الكسائي : هما لغتان [معروفتان][1] تقول : (وصّيتك وأوصيتك) كما تقول (كرّمتك وأكرمتك) . والقرآن يجيء بالوجهين قال الله : « ولقد وصّينا الذين أوتوا الكتاب من قبلكم »[2] ، « ما وصّى به نوحاً »[3] ، « ذلكم وصّاكم به »[4] ، وقال : « يوصيكم الله »[5] . و « من بعد وصية توصون »[6] والتشديد أكثر .

[أم تقولون إن إبراهيم وإسمٰعيل وإسحٰق ويعقوب والأسباطَ كانوا هوداً أو نصارى .. ـ ١٤٠]

قرأ نافع وابن كثير وأبو عمرو وأبو بكر : « أم يقولون » بالياء . وحجتهم أن هذا إخبار عن اليهود ، أراد : أم يقول اليهود والنصارى .

وقرأ الباقون بالتاء . وحجتهم المخاطبة التي قبلها والتي بعدها ، فمتقدمة قوله [« قلْ أتحاجُّوننا في الله ـ ١٣٩ » والمتأخرة قوله][1] :

---

(١) زيادة من (ب) .
(٢) سورة النساء ١٣١/٤ .
(٣) سورة الشورى ١٣/٤٢ .
(٤) سورة الأنعام ١٥٣,١٥٢,١٥١/٦
(٥) سورة النساء ١٢,١١/٤
(٦) نقص أكمل من (ب) .

Görülüyor ki, "Libya Mushafı"nda bulunan ve "tahrif", "yanlış" diye nitelenen değişiklikler yeni değildir. Bu "tahrif"ler, İslamın en güvenilir Kur'an uzmanlarınca da benimsenegelmiştir.

2) Bununla birlikte gösterilen tepki, bir "itiraf" niteliğini de taşımakta. Kur'an'ın "tahrif" edildiğinin, edilebildiğinin itirafıdır bu.

3) Kur'an'ın "asıl"ları, gerçekleri saklamak için çeşitli dönemlerde yakılmamış olsaydı, her şey daha bir açık anlaşılacaktı.

4) Karanlıklar yarılarak yapılan araştırmalar, çok şeye ışık tutuyor. Yapılacak araştırmalar, gerçekleri daha da gün yüzüne çıkaracaktır. Baskılar, yıldırmalar, İslam dünyasında herkesin bildiği Kur'an'ın, nice değişmelere uğrayarak sürüp geldiği gerçeğinin her geçen gün biraz daha ortaya çıkmasını önleyemeyecektir.

5) Kur'an savunucuları, Kur'an'ın, "Tanrı'nın koruması altında" bulunduğunu savunup dururlar. Bunu da daha çok, Hicr Suresi'nin 9. ayetine dayanarak yaparlar. Bu ayetin anlamı şudur: "'ZİKR'i (yoruma göre Kur'an'ı) biz indirdik; onun koruyucuları da kesinlikle biziz."

"Kur'an'ı koruma" işini, Tanrı'nın kendi üzerine alması üstünde biraz durmak gerekir. Tanrı Kur'an'ı neden "koruyor?" Ayette bu sorunun karşılığı var: "Çünkü onu biz indirdik!" Tanrı'ya böyle söyletiliyor. Ancak, Kur'an'ın, "Tevrat"a ve "İncil"e ilişkin ayetleri göz önünde bulundurulduğu zaman, koca bir ÇELİŞKİ ortaya çıkıyor: Kur'an ayetlerinde çok açık biçimde, Tevrat'ın, İncil'in de "Tanrı katından indirildiği" bildirilir. İslam dünyasında, bu kitapların, "zamanla tahrife uğradıkları" ve "bu yüzden yeni bir kitap olarak Kur'an'ın indirildiği" inancı paylaşılır. Buna ilişkin ayetler, hadisler kanıt olarak gösterilir. Soru şu: Tanrı, "kendi indirmesidir" diye Kur'an'ı koruyor da, yine kendi "indirdiği kitaplar" olan Tevrat'ı, İncil'i neden korumamıştır? Bu soruya kimse doyurucu karşılık veremez.

Demek ki, "Kur'an'ı Tanrı indirdi, koruyucusu da O'dur!" yolundaki sav, havada kalıyor. Yukarıdaki ayeti kanıt diye göstermek de boşuna. Ömer'in oğlunun –yazının başında yer verilen– "Kur'an'ın çoğunun yitip gittiği"ne ilişkin sözleri ve daha nice belgeler, gerçekler de, yukarıdaki ayeti doğrulamamakta. Bu ayetin de, "Kur'an'ın hiç değişmeden geldiği" yolundaki propaganda için, sonradan uydurulup Kur'an'a eklendiği söylenebilir.

Yazılış tarihi: Temmuz 1988

بسم الله الرحمن الرحيم

قال تعالى : ((انا نحن نزلنا الذكر وانا له لحافظون))

صدق الله العلي العظيم .

السيد المحترم

سلام على من اتبع الهدى أما بعد :

الكثيرون الكثيرون هنا وهناك في عالم المسلمين من ذوي الغيرة على الرسالة المقدسة السمحاء . رسالة الاسلام رسالة الارض والسماء . وحيث أننا في حركة المرتضى الثورية للتحرير نعتبر أنفسنا من هؤلاء الغيارى وعسى أن نكون منهم بمشيئة الله .

وصلتنا نسخة من القرآن الكريم صدرت في ليبيا تحت عنوان (مصحف الجماهيرية هذه النسخة طبعت بتاريخ ٣٠ جمادى الآخرة ١٤٠٦ هـ ١٣٩٥ من وفاة الرسول صلى الله عليه وآله وسلم الموافق ٣٠ مارس آذار ١٩٨٦ . الطبعة الاولى ومواصفات الطبعة تؤكد أن فترة الاعداد لها دامت ثلاث سنوات ونيفا وان مراجعتنا لهذه النسخة كشفت لنا أن جمعية الدعوة الاسلامية العالمية بليبيا كان لها الباع الطويل في نسخها ونشرها .

وللأسف رأينا في نسخة ((مصحف الجماهيرية)) تحريفا وتزويرا ومخالفة جلية للرسم العثماني التوقيفي .

واننا نرى في حركة المرتضى الثورية للتحرير أن السيد المهدي صاحب الجماهيرية الماسونية كانت ولا تزال تعمل بأساليبها الشيطانية التي لا يحققها الا... تحترم بين الانسان وأخيه الانسان ولا سيما وحدة المسلمين المتعلقة بالقرآن الكريم وان صمتنا وتغاضينا عن مثل هذه الاعتداءات ... في رأينا رأي حركة المرتضى الثورية للتحرير أمر الكبائر - طريق الكفر والالحاد - لقول الرسول صلى الله عليه وآله وسلم ...

الساكت عن الحق شيطان أخرس .....

فارفعوا أصواتكم معنا أيها المؤمنون بالله ورسوله وكتابه ضد هذا التزييف والتحريف ونطالبهم المرة تلو الاخرى لنكون يدا واحدة وقلبا واحدا ضد هؤلاء حائلين بين وصول أياديهم النجسة الى آيات الذكر الحكيم كي لا تحدث في المستقبل بين المسلمين حروب اسمها حروب المصاحف كما حدث في الماضي حروب الاناجيل وأصبح انجيل عيسى الواحد أربعة أناجيل وأضافوا اليها أعمال الرسل

فتوجهوا معنا أيها الاخوة المؤمنون ومن معكم الى العارفين من رجالات جمعية الدعوة الاسلامية العالمية الغيارى على التراث الاصيل ليتحروا في صفوفهم عن المدسوسين المرتبطين مع القوة التي تعمل بالخفاء والتي مهمتها دائما تزوير الحقائق الرحمانية لما يخدم مآربهم وأهواءهم الدنيئة - وحسبنا أنهم أكثر بكثير من الصالحين من أعضاء هذه الجمعية بدليل تمريرهم ما مرروا في ((مصحف الجماهيرية)) - وليعملوا العمل الجاد لاجتثاثهم من الصفوف المؤمنة ورميهم في أحضان أمهم البغية اليهودية الخيبرية وليحافظوا على الاعتصام بحبل الله المتين .

كما أننا نطالبكم برفع أصواتكم معنا واحتجاجكم الصارخ على تسمية القرآن الكريم ((بمصحف الجماهيرية)) لان هذه التسمية بحد ذاتها تشكل خطرا جسيما بين المسلمين أكبر من أي خطر على الاطلاق لان الذي سيحدث مستقبلا اذا وقفنا صامتين عن ذلك - أن كل بلد اسلامي كبيرا كان أم صغيرا سيصدر قرآنا يسميه باسمه وقد يتعدى ذلك الى المناطق والقرى واذا وصلنا الى هذه الحالة لا سمح الله - سيكون لليهود من خلال تنظيماتهم المتشعبة القدرة على التسلل الى هنا وهناك والتحكم بما يشاؤون من تزوير وتحريف أكثر وأكثر مما رأينا في هذه النسخة المسماة ((مصحف الجماهيرية))

نرفع اليكم مذكرتنا هذه المتضمنة احتجاجا صارخا لبتر اليد الاثيمة وقطع اللسان الكاذب المفتري على الله سبحانه ، تعبيرا عن ألمنا العميق لهذا التدني الذي لا نرى شيئا له ظهر حتى عمرنا هذا في الافتراء على الله سبحانه بتشويه الكثير من آياته المنزلة التي سترونها صريحة من خلال اطلاعكم على هذا الجدول المرفق

لدى المطابقة أخذنا بعين الاعتبار الامور التالية

آ - توقيفية الرسم العثماني للقرآن الكريم والموافق للقراءات المشهورة .

ب - توقيفية عدد آيات كل سورة مع اختلاف اجتهادي بسيط حول اعتبار البسملة آية أو عدم اعتبارها .

جـ - ضرورة تثبيت اشارات الوقف والمدود الزائدة .

د - الترقيم بالنقل المتواتر بالارقام الهندية مع أنه في مصحف الجماهيرية مخالف للنقل المتواتر .

وهذه الاسباب وغيرها مما يوثق النص القرآني بالرسم العثماني جرت المطابقة مع النسخ الاخرى للقرآن الكريم وباتمام سبعة أجزاء فقط من القرآن الكريم تبين مايلي :

آ - في مصحف الجماهيرية لم تثبت جل اشارات المدود الزائدة والتي تساعد على اعطاء الحرف حقها في لفظها مخالفا للنسخ الاخرى من القرآن الكريم .

ب - قطع همزة الوصل ووصل همزة القطع في كل أمكنتها واليكم بعض الامثلة على ذلك .

سورة البقرة/	مصحف الجماهيرية/	الآية	(٧)	أَلْأَخِرَة	-	في النسخ الاخرى	-	الآخرة
=	=	=	=	(١٠)	أَلْأَرْضِ	=	=	الأرض
=	=	=	=	(٢٤)	أَلْأَنْهَرُ	=	=	الأنهر
=	=	=	=	(٢٨)	أَلْأَرْضِ	=	=	الأرض
=	=	=	=	(٣٣)	لِآدَمَ	=	=	لِآدَمَ

جـ - تغييرات كتابية واملائية تغير المعنى .

سورة الفاتحة	-	مصحف الجماهيرية	-	الاية	(٣)	مَلِكِ	في النسخ الاخرى	مَـٰلِكِ
سورة البقرة	-	=	=	-	=	(٨)	يُخادعون	في النسخ الاخرى	يخدعون
=	=	=	=	-	=	(٩)	يُكَذِّبون	=	يَكْذِبون
=	=	=	=	-	=	(٥٧)	يُغْفِرْ لكم	=	نَغْفِره
=	=	=	=	-	=	(٦٠)	نبيء	ومشتقاتها في النسخ الاخرى	نبي
=	=	=	=	-	=	(٦١)	والصابين	=	والصابئين
=	=	=	=	-	=	(٨٠)	خطيئته	=	خطيئته
=	=	=	=	-	=	(١١٧)	ولا تَسْأَلْ	=	ولا تُسْأَلْ

السورة	المصحف	الآية	الكلمة	في النسخ الاخرى
سورة البقرة -	مصحف الجماهيرية -	الآية (١٢٤)	واتخَذوا	واتخِذوا
= -	= = -	= (١٣٩)	أم يقولون = = =	أم تقولون
= -	= = -	= (١٦٤)	ولو ترى = = =	ولو يرى
= -	= = -	= (٢٤٩)	ولولا دفاع الله = = =	ولولا دفع الله
= -	= = -	= (٢٥٨)	كيف ننشرها = = =	ننشزها
سورة آل عمران -	مصحف الجماهيرية -	الآية (٥٦)	فنوفيهم = = =	فيوفيهم
= -	= = -	= (٤٨)	[illegible] = = =	[illegible]
= -	= = -	= (٧٨)	والنبوة تَعلَمون = = =	والنبوة تُعلِّمون
= -	= = -	= (٨٠)	أتيناكم = = =	أتيتكم
= -	= = -	= (١٣٢)	سارعوا = = =	وسارعوا
= -	= = -	= (١٤٦)	قُتِلَ = = =	قاتل
سورة النساء -	مصحف الجماهيرية -	= (٥)	السفهاء قيماً = = =	السفهاء - قياما
= -	= = -	= (١٣)	ندخله = = =	يدخله
= -	= = -	= (٢٤)	وأَحَلَّ = = =	وأُحِلّ
= -	= = -	= (٣٣)	عاقدت = = =	عقدت
= -	= = -	= (٧١)	لم يكن = = =	لم تكن
= -	= = -	= (١٣٦)	نُزِّل = = =	نَزَّل
= -	= = -	= (١٥١)	سوف نؤتيهم = = =	سوف يؤتيهم
سورة المائدة -	مصحف الجماهيرية -	= (٥٩)	يقول = = =	ويقول
= -	= = -	= (٥٦)	يرتدد = = =	يرتد
= -	= = -	= (٦٩)	رسالاته = = =	رسالته
= -	= = -	= (٧١)	والصابون = = =	والصابئون
= -	= = -	= (١٠٩)	استحق = = =	استُحق
= -	= = -	= (١١٢)	ساحرا = = =	ساحرا
سورة الانعام -	مصحف الجماهيرية -	= (٦٤)	لئن أنجيتنا = = =	لئن أنجانا
- -	= =	(٧٧)	[illegible]	

- ٥ -

سورة الانعام - مصحف الجماهيرية - الاية (١٠١) وخرّقوا في النسخ الاخرى وخرّقوا

= = - = = - = (١٢٠) ليغفلون في النسخ الاخرى ليغفلون

= = - = = - = (١٢٥) يجعل رسالاته = = = = يجعل رسالاته

= = - = = - = (١٢٦) نحشرهم = = = = يحشرهم

د - تثبيت أرقام آيات ونهايات لم تثبت في النسخ الاخرى والمثال الاتية .

سورة البقرة - مصحف الجماهيرية - يتفكرون نهاية الاية (٢١٧) ليست ذلك في النسخ الاخرى

سورة آل عمران - مصحف الجماهيرية - وانزل الفرقان نهاية الاية (٣) = = = = =

= = - = = - ابراهيم نهاية الاية (٩٦) = = = =

سورة المائدة = = = - العقود = = (١) = = = = =

= = = = = = عن كثير = = (١٦) = = = = =

سورة الانعام = = = = النور = = (١) = = = = =

= = = = = = تعدلون = = (٢٣) = = = - =

= = = = = = صراط مستقيم = = (١٦٣) = = = = =

هـ - عدم تثبيت نهايات آيات في مصحف الجماهيرية مخالفا للنسخ الاخرى والمثال الاتية

سورة البقرة - مصحف الجماهيرية - تتفكرون ليست لنهاية الاية في النسخ الاخرى نهاية الاية

سورة آل عمران - مصحف الجماهيرية - الم ليست نهاية الاية في النسخ الاخرى نهاية الاية

= = = - = = - الانجيل = = = = = = = =

= النساء - = = = السبيل = = = = = = = = = ()

الانعام - = = = بوكيل = = = = = = = ()

وسنوالي بقية المخالفة بين النسخ

و - جعل حروف المد بدون مد وضار اليه حركة المد التي تجعل القارئ

الدالين - الصالحات ومن الممكن ان ترشد تقرأ الصالحات فقد

الضالين والصالحات وما بالجماهيرية .

ز - الهمزة قبل لام التعريف على الاكثر .

هذه تشير الى همزة في مصحف الجماهيرية ومع الزمن قد تقرأ نقطة .

أن الساكنة المفسرة التي تقع بعد الايماء غالبا تحرك بالكسر منعا لالتقاء الساكنين في جميع النسخ ماعدا مصحف الجماهيرية يخالف ذلك فيحركها بالضم كما هو في سورة المائدة الاية (٥٥) أنْ أحكم (٦ (١) أنُ اعبدوا .

تثبيت الهمزة في مصحف الجماهيرية في الامكنة التي لم تثبت في النسخ الاخرى وحذفها في الامكنة التي تثبت في النسخ الاخرى .

وقد وردت هذه الملاحظة في المذكرة فأتينا بها تأكيدا لاهميتها وهي تسمية النسخة (بمصحف الجماهيرية .)(وما لهذه التسمية من سلبيات كبيرة اشارت اليها المذكرة وهذه الملاحظات جزء يسير جدا مما تتضمنه الاجزاء السبعة من أخطاء جسيمة لا يقع بها الا متعمدا أو جاهل .

عمدنا عملا بقوله تعالى : ان تنصروا الله ينصركم ويثبت أقدامكم .

صدق الله العلي العظيم

حركة المرتضى الثورية للتحرير

القيادة العامة

Kurtuluş için Devrimci Murtada hareketi genel komutanlığı "

Murtada : Hz. Ali'nin sıfatlarından biri

İSLAMIN ANAYASASI*

– *İslam anayasası nedir?*

– İslam cemaatinde 19. yüzyıldan sonra özellikle bir kesim İslam uleması İslamın anayasa biçiminde gündeme getirilebileceğini düşünmüşler ve İslam yönetiminin böyle bir anayasa ile hem daha çağdaş hem daha sağlıklı olabileceğini savunmuşlardır.

– *İslamcılarca Kur'an anayasa değil midir?*

– Kuşkusuz öyle, ancak Kur'an'da bütün konular sırayla düzenlenmiş değildir. Bu sıra izlenemediği için de çağdaş yasa ve anayasa anlayışına pek uymaz. Dahası derli toplu olmaması nedeniyle. Bir de her konuyu içine almadığı için İslam hukuku, İslam fıkhı diye bir şey yaratılıp ortaya konmuştu. Yani bu bir gereksinimden kaynaklanmıştır. Ancak çağımızda İslam fıkhını da çağdaş bir anayasa görmek mümkün olamayacağı için, son çağın İslam uleması bu fıkhı maddeleştirme yoluna gitmiş, adına da anayasa demişlerdir.

– *Bu anayasayı hangi akım uyguluyor?*

– En başta Hizbü't-Tahrir örgütünü söyleyebiliriz. Teorisyeni olan Tahayiddin Nebhani İngilizlerin desteğiyle bir anayasa yazmıştır. Bu anayasa için Mukaddimetü't-Dustûr da deniyor. Tahayiddin Nebhani'nin Hizbü't-Tahrir yayınlarından *Nizam-ül İslam* adlı bir kitabı vardır, 1953 yılında 5. basımı yapılmıştır. Bu kitapta anayasa da yer almaktadır. *Mukaddimetü't-Düstûr* ise gerekçeli anayasadır.

– *Peki neler var bu anayasada?*

– Bu anayasada 1. maddede devletin tüm kurumlarının ancak İslam ölçüleri içerisinde geçerlilik kazanacağı, hiçbir yasanın ve anayasanın bu ölçülerin dışına çıkamayacağı belirtilir. 2. maddede ise devlet başkanının şeriat hükümlerini kurala bağlayabileceği, onun şeriat yasası dediği şeye yönetilenlerden herkesin uymak zorunda oldukları belirtilir.

* *2000'e Doğru*'nun Turan Dursun'la yaptığı bir görüşme.

تقي الدين النبهاني

نظام الإسلام

١٣٧٢ هـ - ١٩٥٣ م

من منشورات

حزب التحرير

القدس

الطبعة الخامسة

Tahayiddin Nebhani, *Nizamü'l-İslam*, 5. basım, 1953, Arapça

– Devlet neden norm koyma yetkisine sahip?

– Çünkü bu hareket İngiliz destekliydi. Şeriat dogmaları bu hareketi destekleyenleri de güç durumda bırakabilirdi. O nedenle bu esneklik özellikle konulmuştur.

– Bu anayasanın Türkiye'ye etkisi oldu mu?

– Evet. Çünkü İslam egemenliğinin özlemi içinde olanlar için çok çekici olmuştur. Türkiye'de birçokları Hizbü't-Tahrir akımının içine girmişlerdir. Bunlardan bir doçent de 1969 yılında birçoklarıyla birlikte yakalanmıştır. Ben de Ankara 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nce bilir kişi olarak tayin edilmiştim. Anayasalarını ve tüzüklerini dilimize çevirip mahkemeye sunmuştum. Mahkeme de ilginç bulmuş, kitap olarak yayımlamıştı.

– Tüzüklerinde ne vardı?

– Tüzüklerinde nasıl örgütlendikleri anlatılır. Örgütleniş biçimlerine bakıldığında bir hücre yöntemi göze çarpar.

– Nasıl bir yönetim kurmak istiyorlar?

– Dünya çapında bunu gerçekleştirmek istiyorlar. Her bir ülke de bir il kabul ediliyor. Türkiye, Hizbü't-Tahrirciler için İslam egemenliğine bağlı bir ildir yalnızca.

مشروع الدستور

احكام عامة

المادة ١ – العقيدة الإسلامية هي اساس الدولة ، بحيث لا يتأتى وجود شيء في كيانها او جهازها او محاسبتها ، اوكل مايتعلق بها ، الا بجعل العقيدة الاسلامية اساساً له . وهي في نفس الوقت اساس الدستور والقوانين الشرعية بحيث لا يسمح بوجود شيء مما له علاقة بأي منهما الا اذا كان منبثقاً عن العقيدة الاسلامية .

المادة ٢ – يتبنى رئيس الدولة احكاماً شرعية معينة يسنها دستوراً وقوانين ، واذا تبنى حكماً شرعياً في ذلك صار هذا الحكم وحده هو الحكم الشرعي الواجب العمل به ، واصبح حينئذ قانوناً نافذاً وجبت طاعته على كل فرد من الرعية ظاهراً وباطناً .

KUR'AN'DA ANA KONULAR*

1) ACIMA
2) AÇLIK
3) ADAK
4) ADALET ANLAYIŞI
5) AHİRET
6) AHLAK ANLAYIŞI
7) AİLE, SEÇKİN AİLELER
8) AKIL
9) ALLAH
10) ALLAH'IN ASKERLERİ
11) ALLAH'IN BEKÇİLERİ
12) ALLAH'IN BOYASI
13) ALLAH'IN PARTİSİ
14) ALLAH'IN TAHTI SARAYI (ARŞ)
15) ALTI GÜNDE YARATIŞ
16) ANAYASA
17) ANT
18) ANTLAŞMA
19) ARAP
20) ARMAĞAN
21) AYET
22) AZAP
23) BAKİREYKEN DOĞURMA
24) BESİN-BESLENME
25) BEYİNSİZLİK
26) BİLGİ
27) BİLİNEMEYENLER (BEŞ BİLİNEMEYEN)
28) BOŞAMA
29) BOYUN EĞMEK
30) BÜYÜ
31) CAHİLLİK
32) CAN
33) CARİYE
34) CEHENNEM
35) CENNET
36) CEZA
37) CİHAD
38) CİN
39) CİNSEL YAŞAM
40) CUMARTESİ YASAĞI
41) ÇALIŞMA
42) DİN
43) DOĞRU OLAN
44) DOMUZ-DOMUZA ÇEVİRME
45) DOST-DOSTLUK
46) DÜNYA
47) DÜŞ
48) DÜŞÜNCE
49) EBU LEHEB VE KARISI
50) EFENDİ-EFENDİLİK
51) EVLİLİK
52) FAİZ
53) FARZ
56) GANİMET
55) FİDYE
57) GECE-GÜNDÜZ OLAYI
58) GÖK (YEDİ KAT GÖK)
59) GÖKTEN YİYECEK İNDİRİLMESİ

* Turan Dursun, *2000'e Doğru*'ya yazmaya başladığı zaman, Doğu Perinçek'in dileği üzerine verdiği konu başlıkları.

60) GÜN
61) GÜNAH
62) HABER
63) HACC
64) HAK
65) HARAM
66) HELAL
67) HİDAYET
68) HURİ
69) İBADET
70) İBLİS
71) İÇKİ
72) İFK (ÂİŞE'YE İFTİRA) OLAYI
73) İNANÇ
74) İNCİL
75) İNSAN
76) İRADE
77) İSA
78) İSLAM
79) İYİ-KÖTÜ
80) KADIN
81) KADİR GECESİ
82) KÂFİR
83) KALB
84) KARDEŞLİK
85) KADER-KAZA
86) KIBLE
87) KISMET
88) KIYAMET
89) KİN
90) KİTAP
91) KORKU
92) KÖLE-KÖLELİK
93) KUR'AN
94) KURTULUŞ
95) KUŞKU
96) LEVH-İ MAHFUZ
97) LUT TOPLUMU
98) MAL-MÜLK
99) MELEK
100) MAYMUN-MAYMUNA DÖNÜŞTÜRME
101) MİLLET
102) MİRAÇ
103) MİRAS
104) MUCİZE
105) MÜNAFIK
106) NAMAZ
107) NAMUS
108) OKUMA
109) OLGUNLUK
110) ORTAY YOL
111) ORUÇ
112) OYUN
113) ÖÇ-ÖÇ ALMA
114) ÖFKE
115) ÖĞÜT
116) ÖLÇÜ
117) ÖLÜM-ÖLÜM ÖTESİ
118) PEYGAMBERLİK
119) RESİM
120) RUH
121) RÜŞVET
122) SADAKA
123) SAĞLIK
124) SAKINMA
125) SALAT-SALAVAT
126) SANAT
127) SAPIKLIK
128) SAYI
129) SERTLİK
130) SEVGİ
131) SIĞINMA
132) SINAV
133) SIR
134) SİLAH
135) SOLCULUK-SAĞCILIK
136) SORU
137) SÖZ

138) SU
139) SÜNNET
140) ŞAHİTLİK
141) ŞAŞKINLIK
142) ŞEHİTLİK
143) TABU
144) TANRI-TANRILAR
145) TAŞLAMA-TEVRAT
146) TOPLUMLAR
147) TÖVBE (TEVBE)
148) UÇMAK
149) UĞUR-UĞURSUZLUK
150) UNUTMAK
151) UTANÇ
152) UYARI
153) UYKU
154) ÜFÜRÜK-ÜFÜRÜKÇÜLÜK
155) VAHİY
156) VELİ
157) YAĞMUR
158) YAKIN-AKRABA
159) YALAN
160) YARATILIŞ
161) YASAK
162) YAZGI
163) YAZMAK
164) YEL
165) YENİLİK
166) YÜCELİK
167) ZAMAN
168) ZEKÂT
169) ZİKİR
170) ZİNA

KUR'AN ANSİKLOPEDİSİ*

Özelliği

– Tarihte, İslam dünyasında da *İLKTİR*.
– ABC sırasına göre düzenlenmiştir.
– Herkesin anlayabileceği bir dil kullanılmıştır.
– İlgili ayet ve hadislerin Türkçeleri ve açıklamaları vardır.
– Açıklamalar, yorumlar, İslam dünyasının en önemli uzmanlarınındır.
– Her açıklama ve yorumun kaynağı gösterilmiştir.
– Kaynaklar, İslam dünyasında da karşı çıkılamayacak sağlamlıkta olanlardan seçilmiştir.
– İlgili ayet ve hadislerin "asıl"larına da yer verilmiştir.
– Hadisler, Buhârî, Müslim gibi en güvenilir bulunanlardan alınıp konulmuştur.
– Ülkemizde, ilgili maddeler ilgili kimselere, uzmanlara okutturulup olumlu görüşler alınmıştır. (Bir bölümü eklidir.)
– Araştırma yaptırılmış, en çok ilgi görecek bir ansiklopedi olacağı belirlenmiştir.

İçeriği

A- Kur'an'daki konular:
– Hangi konu, Kur'an'da nasıl yer almış?
B- Kur'an'daki kavramlar, sözcükler:
– Küfür, şükür, iman, insan, melek, cin... gibi binlerce kavram ve sözcükten hangileri, hangi surede, hangi ayette ve hangi anlamlara geliyor? Açık, net, anlaşılır biçimde açıklanıyor.
140 fasikül ve 14 cilt olarak düzenlenmiştir.

* Turan Dursun'un "Kur'an Ansiklopedisi"ni tanıtmak için kaleme aldığı kısa bir yazı.

KUR'AN'DAKİ "ÇELİŞKİ"LERDEN...

I

"Çelişki", burada hangi anlamda kullanılıyor? Önce onu belirteyim:

"Aykırılık", "birbirine uymama", "birbirini tutmama", "çatışma"..., doğruluğunun, öbürünün yanlışlığını –bir ölçüde– gerektirir olması... Mantıktaki "tenâkuz"dan daha geniş anlamda.[1] Usûlü'l-fıkh (İslam hukuku) uzmanlarının kullandıkları "tenâkuz" ve "teâruz"la eşanlamda.[2] Nisâ Suresi'nin 82. ayetinde geçen ve Diyanet'in resmî çevirisinde "aykırılık" diye dilimize çevrilen "ihtilaf" anlamında. Bu çeviride ayetin tümünün anlamı şöyle:

"Kur'an'ı durup düşünmüyorlar mı? Eğer o, Allah'tan başkasından gelseydi, onda çok aykırılıklar bulurlardı." (Nisâ Suresi, 82. ayet.)

Kur'an'da "Aykırılık"lar

Şimdi bakalım, Kur'an'da "aykırılık"lar var mı, yok mu?

İslam dünyasında işlenegelen "NESH" diye bir şey var. Kur'an'daki "nesh"den söz edilir. Bakara Suresi'nin 106. ayetinde de, Kur'an'ın "Tanrı"sınca, "Biz, bir ayeti nesh ettiğimiz zaman..." diye başlanır, kimi ayetlerin "nesh" edildiği anlatılır.

"NESH" nedir? Sözlük anlamıyla, "Bir şeyi bir başka şeyle gidermek". Örneğin, "ışık" getirilince "karanlık" giderilir. "Güneş gelince gölgeyi giderir." Bakara Suresi'nin 106. ayetinde de bu anlamdadır. Çünkü "bir ayeti getirip, bir başka ayetin hükmünün giderildiği" anlatılmak istenir.[3] Bir başka anlamı da, "bir şeyin bir başka şeye aktarılması, göçürülmesi"dir.

İslam hukukundaki anlamı, "Daha sonraki bir hükümle, daha önce var olan bir hükmün (yürürlükten) kaldırılması (bunun, ayet ve hadisle sağlanması)". Ya da "bir şeriat hükmünün gelmesiyle, bir önceki şeriat hükmünün sona ermesi". İkinci tanım şöyle de dile getirilir: "Bir önceki şeriat hükmünün TERSİNİ sonuçlandıracak biçimde, sonradan bir şeriat hükmünün gelmesidir."[4]

1 Mantıktaki anlamı için bkz. Seyyid Şerif Cürcanî, *Ta'rifât*, "Tenakuz", s.68; Muhammed Ali Tehanevî, *Keşşafu Istılahati'l-Fünûn*, 2/1313.

2 Bu anlamı için bkz. Tehanevî, *aynı yerde*.

3 Râğıb, *el-Müfredât*, "N-S-H" maddesi.

4 Sadru'ş-Şerîa-Saduddin, *Teftâzanî, e't-Tavdih-e't-Telvih*, İstanbul, 1310, 2/481-482; Dr. Muhammed Vefa, *Ahkâmu'n-Nesh Fi'ş-Şeriati'l-İslamiyye*, Kâhire, 1984, s.10-26; F. Râzî, *el-Mahsûl fi Usûli'l-Fıkıh*, tahkik: Dr. Tâhâ Câbir, 1/433 ve öt.; *e't-Tefsirü'l-Kebir*, 3/229 ve öt.; Gazali, 1/69 ve öt.; Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili*, İstanbul, 1960, 1/460.

Râzî, İslam dünyasında Ebu Müslim'in dışında herkesin, "Kur'an'da NESH bulunduğu" görüşünde birleştiğini yazar.[5] Ebu Müslim (ölümü 934) ise, "Kur'an'da NESH bulunmadığı" görüşündedir. Bulunmaması gerektiğini savunur; en başta da şu ayete dayanır:

"Geçmişte ve gelecekte onu (Kur'an'ı) bâtıl kılacak yoktur. Hakîm ve övülmeye lâyık olan Allah katından indirilmiştir." (Fussilet Suresi, 42. ayet, Diyanet'in çevirisi.)

Ebu Müslim, Nisâ Suresi'nin 82. ayetini de (yukarıda geçti) dayanak gösterir.[6] Ve "hükümler arasındaki uyuşmazlıklar"ı gidermek için yorumlarla çabalara girişir. Yorumları son derece zorlamalı olduğu için kabul görmez (bkz. yukarıdaki kaynaklar).

Kısacası; İslam dünyasında benimsenen şu: "Kur'an'da NESH var."

Yani Kur'an'da aralarında "AYKIRILIK (teâruz)" olduğu için "geçerli (nâsıh)" ve "geçersiz (mensûh)" sayılan ayetler, hükümler bulunur.

Sonuç: Kur'an'da "ÇELİŞKİLER" var. "Nesh"in kabul edilmesi, zorunlu olarak bunun da kabul edilmesi demektir. Çünkü "çelişki"siz "NESH" olmaz. Bunda birleşiliyor. Oysa Nisâ Suresi'nin yukarıda geçen 82. ayetinde, "Kur'an'da aykırılıklar bulunursa, bunun, Kur'an'ın Tanrı'dan olmadığına kanıt olabileceği" belirtilmekte.

Kur'an'da Ne Kadar Çelişki Var

Kur'an'daki "NESH" sayısı, kimilerinin saymasına göre hiç de az değil. "Mensûh âyet hükmü" sayısı 249.[7]

Kur'an'daki "çelişkiler", yalnızca "NESH" sayılan kesimde değildir. Başka da var.

Kur'an'daki Çelişkiden Bir Örnek

Soru: "Tanrı'nın yazgısı"nda, "söz"ünde, "DEĞİŞME", "DEĞİŞTİRME" olur mu?

Kimi ayetlere göre, "Hayır, kesinlikle olmaz".

Ayetler:

"(Tanrı söylüyor): Benim katımda SÖZ DEĞİŞMEZ..." (Kaf Suresi, 29. ayet.)

"...Tanrı'nın sözlerinde DEĞİŞME olmaz..." (Kehf Suresi, 64. ayet.)

5 F. Râzî, *aynı yerde.*

6 Muhammed Ali Sabunî, *Revayiu'l-Beyân,* 1/101. Ayrıca bkz. Dr. Subhi e's-Salih, *Mebâhis fî Ulûmi'l-Kur'an,* Beyrut, 1979, s.262.

7 İbnü'l-Bârızî, *Nâsıhu'l-Kur'anı'l-Azîz ve Mensûhuhu,* Beyrut, 1988, s.23.

Bu doğrultuda başka ayetler de var (bkz. Ahzâb Suresi, 62. ayet; Fâtır Suresi, 43. ayet; Fetih Suresi, 23. ayet; En'âm Suresi, 34, 115. ayetler).

Kimi ayetlere göreyse, "Evet, DEĞİŞME ve DEĞİŞTİRME vardır. Tanrı dilediğinde değişiklik yapar. Her şeyi yazıp çizdiği LEVH-İ MAHFUZ'da yazar, bozar, yeniden yazar".

Ayetler:

"Biz bir ayeti başka bir ayetin yerine değiştirdiğimiz zaman..." (Nahl Suresi, 100. ayet.)

"Herhangi bir ayeti 'nesh' eder ya da unuttururs ak..." (Bakara Suresi, 106. ayet.)

"Tanrı dilediğini siler, dilediğine yer verir. Ana Kitab (Levh-i Mahfuz) O'nun yanındadır." (Ra'd Suresi, 39. ayet.)

II

Bundan önceki yazıda, İslam dünyasında benimsenen "Kur'an'daki nesh"ten ve "nesh"in, "hükümler arasında çelişki" bulunduğu için söz konusu olduğundan söz edilmişti. Kur'an'daki çelişkilerin bir türü bu alanda. Örneklerinden:

İslam Başka Dinleri Kabul Eder mi?

Bir kesim ayetlere göre, İslam, başka dinleri de tanır. Dahası "putatapar" (müşrik) denenlerin "din"lerini bile "DİN" olarak tanımakta:

"Sizin DİNİNİZ size, benim dinim bana." (Kâfirûn Suresi, 6. ayet.)

"Putataparlar"a böyle denmesi istenir. "Sizin putataparlığınız size, benim Tektanrı inancım bana..." diye yorumlanıyor (bkz. Râzî, Taberî ve öteki tefsirler) ama, burada önemli olan "SİZİN DİNİNİZ SİZE" denmesidir. Yani "putatapar" denenlere bunun söylenmesidir üstelik.

"Şüphesiz, inananlar, Yahudi olanlar, Hıristiyanlar ve Sabiilerden Allah'a ve ahiret gününe inanıp yararlı iş yapanların ecirleri (sevap olarak karşılıkları), Rablerinin katındadır. Onlar için artık korku yoktur." (Bakara Suresi, 62. ayet, Diyanet'in çevirisi.)

Ne denli başka tür yorumlayanlar bulunsa da, bu ayete göre, "inananlar", yani "Müslümanlar" dışında "Yahudiler", "Hıristiyanlar" ve "Sabiiler", yalnızca "Tanrı"ya, "ahiret"e inanmaları, bir de "yararlı iş (dinsel nitelikte) yapmaları" koşuluyla "korkudan kurtulacaklar", yani "cennet"e girebilirler. Demek ki, bu ayette Yahudilik, Hıristiyanlık ve (tümünün asıl kaynağı olan) Sabiilik (gök cisimle-

rine tapım. Bununla birlikte bu dinde, "TEKTANRI" denen "ASIL TANRI" inancı var. Geniş bilgi için bkz. Eren Kutsuz=Turan Dursun, Güneş Kültü, *Saçak* dergisi, Şubat 1988, s.4-62) dinleri resmen tanımıyor. Bu dinler tanındığı için, bu ayet "mensuh", yani "yürürlükten kaldırılmış" sayılır. Belirtildiğine göre, bu ayeti yürürlükten kaldıran (nâsih), Âl-i İmrân Suresi'nin, anlamı aşağıda gelecek olan 85. ayetidir.[8]

Ama başka kesim ayetlere göre, "Tanrı katında İslamdan başka DİN yoktur":

"Kim, İslamiyet'ten başka bir dine yönelirse, onunki kabul edilmeyecektir. O, ahirette de kaybedenlerdendir." (Âl-i İmrân Suresi, 85. ayet, Diyanet'in çevirisi.)

"Allah katında DİN, şüphesiz İslamiyet'tir..." (Âl-i İmrân Suresi, 19. ayet, Diyanet'in çevirisi.)

"Allah'ın dininden başka din mi arzu ediyorlar? Oysa göklerde ve yerde kim varsa, ister istemez O'na teslim olmuştur. O'na dönecektir." (Âl-i İmrân Suresi, 83. ayet, Diyanet'in çevirisi.)

Demek ki, "Tanrı'nın dini" olarak "İslam" gösteriliyor ve bu dinden başka dinin "istenemeyeceği" bildiriliyor açıkça.

İslamda "Hoşgörü" Var mı?

Bir kesim ayetlere bakılırsa, "İslamda hoşgörü var" demek gerekiyor. Anlamları yukarıda sunulan, Kâfirûn Suresi'nin 6. ayetiyle Bakara Suresi'nin 62. ayeti de bunlardan. Şu ayetler de:

"Öğüt ver, çünkü sen, yalnızca bir öğütçüsün; onların üzerinde bir ZORBA değilsin." (Gaşiye Suresi, 22-23. ayetler.)

Bu anlam ve doğrultuda başka ayetler de var. (Bkz. Âl-i İmrân Suresi, 20. ayet; Mâide Suresi, 92, 99. ayetler; Ra'd Suresi, 40. ayet; Nahl Suresi, 35 ve 82. ayetler; Nûr Suresi, 54. ayet; Ankebût Suresi, 18. ayet; Fâtır Suresi, 23. ayet; Yâsin Suresi, 17. ayet; Teğâbün Suresi, 12. ayet.)

"Dinde ZORLAMA yoktur." (Bakara Suresi, 256. ayet.)

İslamın propagandasını yapan ve "hoşgörü dini" olduğunu savunanlar, bu ayetleri, özellikle de Kâfirûn Suresi'nin 6. ayetini ve bu son ayeti sık sık kullanırlar. Oysa İslam hukukunda bu ayetler "mensuh (hükmü yürürlükten kaldırılmış)" ayetlerdendir. Bunlar, "Kılıç Ayeti" (Âyetü's-Seyf) diye adlandırılan ayetle (Tevbe Suresi, 5. ayet) "Öldürüşme Ayeti" (Âyetü'l-Kıtâl) diye adlandırılan ayetle (Tevbe Suresi, 29. ayet) ve "cihad ayetleri"yle "yürürlükten kaldırılmış" sayılmışlardır. "Kılıç Ayeti"yle yürürlükten kaldırılan ayet hükmü sayısı: 114. "Öldürüşme (kıtâl) Ayeti"yle yürürlükten kaldırılan ayet hükmü sayısı: 8.[9] İslam dünyasında, İslam hukukundaki uygulamalar da buna göre olagelmiştir.

8 İbnu'l-Barızî, *Nâsıhu'l-Kur'anı'l-Aziz ve Mensuhû*, Beyrut, 1988, s.24-25.
9 İbnü'l-Barızî, *age*, s.22.

Şöyle ya da böyle, "hoşgörü" yansıtan ayetlerden başka kesim ayetlere bakıldığında tam ters bir doğrultuyla karşılaşılır. İslamın katı bir "HOŞGÖRMEZLİĞİ" görülür bu ayetlerde. "Yürürlükte sayılan"lar da –belirtildiği gibi– bunlardır:

"Hürmetli aylar çıkınca, puta tapanları, bulduğunuz yerde öldürün. Onları yakalayıp hapsedin. Her gözetleme yerinde onları bekleyin. Eğer tevbe eder, namaz kılar ve zekat verirlerse peşlerini bırakın. Doğrusu Allah bağışlar ve merhamet eder." (Tevbe Suresi, 5. ayet, Diyanet'in çevirisi.)

"Onları, nerede bulursanız orada öldürün..." (Bakara Suresi, 191. ayet; Nisâ Suresi, 89, 91. ayetler.)

Nisâ Suresi'ndeki "öldürün!" buyruğu "munafık"lar içindir.

"Ey Peygamber! Kâfirlerle ve munafıklarla savaş. Ve onlara katı-sert davran! Varacakları yer, cehennemdir. Orası ne kötü bir varış yeridir." (Bu ayet, iki ayrı surede aynen yer almıştır: Tevbe Suresi, 73. ayet; Tahrîm Suresi, 9. ayet.)

Aynı doğrultuda pek çok ayet var. (Bir kesimi için bkz. Mâide Suresi, 35. ayet; Tevbe Suresi, 41, 79. ayetler; Hacc Suresi, 78. ayet; Furkan Suresi, 52. ayet.)

"Kitap verilenlerden Allah'a, âhiret gününe inanmayan, Allah'ın ve Peygamberinin haram kıldığını haram saymayan, HAK DİNİ din edinmeyenlerle; boyunlarını büküp kendi elleriyle CİZYE verene kadar savaşın!" (Tevbe Suresi, 29. ayet, Diyanet'in çevirisi.)

İslamda geçerli olan bir şey var: "Mümaşat." Anlamı; "Birlikte yürüme". İslam, "güçleninceye dek barış içinde birlikte yürüme"yi ilke edinmiştir. Biraz "hoşgörü" yansıtan ayetler, "mümaşat dönemleri"nin ürünüdür. "Mümaşat" ilkesi, Muhammed'in "savaş hiledir" sözünden kaynağını alır daha çok.[10]

İslam, tüm insanlar Müslüman olana dek, yeryüzünü bir SAVAŞ ALANI sayar. "Barış" ve "hoşgörü" de, eğer gerekiyorsa, "savaş"ın gereği olan "hile" içindir.

Kur'an'da "evlenme", "boşanma", "miras" ve öteki konularda da gerek "nesh" sayılan türden, gerek başka türden "çelişkiler" var.

2000'e Doğru
10 Aralık 1989, yıl 3, sayı 51;
17 Aralık 1989, yıl 3, sayı 52

10 Bu söz için bkz. Buhârî, *e's-Sahîh*, Kitabu'l-Cihâd/156; Müslim, *e's-Sahîh*, Kitabu'l-Cihâd/18, hadis no. 1740.

KUR'AN'DAKİ "AKIL VE BİLİM" DIŞILIKLAR

I

Bir arkadaşımla konuşuyordum:

"Kur'an'daki 'akıl ve bilim' dışılıklar" dedim.

Bana şu karşılığı verdi:

"Kur'an'da 'akıl ve bilim' içi olanlar var mı ki..?"

Düşündüm. "Kur'an'daki 'akıl ve bilim' dışılıklar"dan söz ederken "Kur'an'da 'akıl ve bilim' içinde yerini alabilen şeyler de bulunduğunu" söylemek istememiştim. Yazı (dizi) başlığını koyarken de böyle bir amacım yok.

"Akıl" ve "bilim"den amaçladığım nedir? "Akıl" ve "bilim" derken neyi anlatmak istiyorum, bu kavramları hangi anlam ve tanımlarda kullanıyorum? Konuya girmeden önce bunu belirtmeliyim.

Akıl" Nedir?

Kur'an'da "akıl" geçmiyorsa da, "A-K-L" kökünden türevleri yer alır. "Düşünme", ama "iman için düşünme", "imana bağlı düşünme", yani "din"in istediği doğrultuda "düşünme"... Anlamı bu. Bu düşünmenin temel hedefi, "Tanrı"ya, "melek"lerine, "birtakım kitapların gökten indirildiği"ne, "Tanrı'nın insanlara mesajlarını iletmek için kimi insanları aracı yapıp PEYGAMBER olarak gönderdiği"ne, "öldükten sonra bir dirilme olacağı"na, "bu dirilmede insanların hesap verecekleri"ne, "kimi insanların CENNET'e, kimilerinin CEHENNEM'e gidecekleri"ne ve ayrıca "her şeyin, TANRI'NIN TAKDİRİYLE olacağı"na, yani "KADER"e "İNANMAK"tır. "Dünya"ya, "gökler"e ve her türlü varlığa, yalnızca bunun için "bakılması ve düşünülmesi" istenir. Yalnızca bu hedef için...

"Düşünme" demek olan "fikr" kökünden türeme sözcükler de yer alır. Ama aynı doğrultuda.

"Lübb" ve kimi yerde "hicr" de "akıl" demekse de, yine aynı doğrultuda kullanılıyor Kur'an'da. Yani bunların, bilinen "insan aklı"yla bir ilişkisi yok.

Örneğin, Fecr Suresi'nin başında, Kur'an'ın "Tanrı"sı, insanları, dediğine inandırmak için; "sabah"a, "(Zi'l-Hicce ayından ilk) on gece"ye, "çift"e, "tek"e ve "geçip giden gece"ye ANTİÇER (bkz. ayet 1-4). Sonra da şöyle der:

"Şimdi bunlarda, AKIL SAHİBİ için bir ANTİÇME DEĞERİ yok mudur?"

Kur'an'daki "imana zincirli akıl sahibi", bu soruya elbette ki, "EVET!" diyecektir. "İman zinciri"nden kurtulmuş "özgür akıl"sa böyle demeyecektir. Özgür akıl için "Tanrı'nın, sabaha, on geceye, çifte, teke... ant içmesinin bir DEĞER taşıyacağı" söylenebilir mi? "Aşk" ya da "nefret" zincirine vurulmuş olan akıl nasılsa, "imana zincirli akıl" da öyledir; eli kolu bağlıdır. "Akıl dışı" dendiğinde ölçü alınan akıl bu değildir, "özgür akıl"dır.

Türkçe Sözlük'te "akıl" için şöyle denir: "İnsanın düşünme, anlama, tedbir alma yetisi."

Bu "yeti"nin, amaçlanan kapsamda bir "akıl" olabilmesi için koşul şu: Gücünü "gök"ten, "Tanrı"dan almamalı, "dünya yaşamı"ndan ve bu yaşamdaki "gerçek"lerden almalıdır.

"Bilim"den ne amaçlandığına gelince:

"Bilim" Nedir?

Einstein'in tanımı:

"Duyu verileriyle mantıksal, düzenli düşünce arasında uygunluk çabası."[1]

Başka tanımlar da var.[2]

Ayırt edici özellikleri[3] göz önünde tutularak, bilim şöyle de tanımlanabilir:

Olaylara dayalı, gözlemli-deneyli, mantıklı, nesnel, yansız (objektif), eleştiriye açık, genel, seçici ve düzenli bir yöntemle OLAYLARIN YASALARINI BULMA ÇABASI ve bu çabayı içeren BİLGİ.

"Bilimdışı" dendiğinde de, ölçü alınan "bilim" budur.

"Bilim"le "din", hep çatışagelmiştir.[4] Bakış açıları tümüyle ayrı olduğu için.

Propagandacılarına göre; "İslam dini, akıl dinidir, mantık dinidir, bilim dinidir..."

Kur'an'daki "akıl ve bilimdışılıklar" sergilendiğinde, neyin ne olduğuna ışık tutulmuş olacak. Bilindiği gibi "Kur'an", İslamın en temel kaynağıdır. "Akıl ve bilim"le ilgisi olmayan ya da bağdaşmayan, barışmayan şeyler "KUR'AN"da varsa –ki örnekleriyle sunulacak–; "İslamın akıl dini, mantık dini, bilim dini" ol-

1 Cemal Yıldırım, *Bilim Felsefesi*, İstanbul, 1979, s.15. Dayandığı kaynak: "The Fundaments of Teoretical Phyics" Science 91, 1940.
2 Cemal Yıldırım, *age*, s.12-16.
3 Cemal Yıldırım, *age*, s.16-20.
4 Cemal Yıldırım, *age*, s.24.

duğu yolundaki propagandanın gerçekle ilintisi olamaz. Karanlığa olabildiğince ışık tutulmalı. Neyin ne olduğunu herkes anlamalı. İnsanlığa daha yakışan, daha uygar, daha güzel bir dünya için başka bir yol var mı?

II

İslam propagandacıları hep yaparlar: Bir ayeti, bir hadisi ya da bunlardan bir parçayı ele alırlar. Bir bilimsel durumla, bir buluşla karşılaştırırlar. Akla gelmedik zorlamalarla yoruma girişirler. Ve ardından şöyle derler:

"Bugün İLİM daha yeni bulduğu halde, bundan 1 400 yıl önce böyle bir İLMİ HAKİKATE İŞARET edilmiş olması, bir MUCİZE'dir."

Gerçekte, üzerinde durulan o ayetin, hadisin ya da parçasının, sözü edilen o "ilmi hakikat"le en küçük ilgisi yoktur. Ama var gösterilir. Özellikle "bilim"in sesini duyurduğu, etkinliğini gösterdiği çağlarda başvurulur olmuştur bu yönteme.

İslam, "akıl dini" midir; "mantık dini" midir; "bilim dini" midir? Bakalım, görelim:

Adam, "Eşeğiyle Birlikte Yüz Yıl Ölü Kalmış, Sonra Dirilmiş"

Bakara Suresi'nin 259. ayetinin, Diyanet'in resmî çevirisindeki anlamı:

"Yahut altı üstüne gelmiş bir kasabaya uğrayan kimse gibisini görmedin mi? 'Allah bunu, ölümünden sonra nasıl diriltecek?' dedi. Bunun üzerine Allah ONU YÜZ YIL ÖLÜ BIRAKTI, SONRA DİRİLTTİ. (Allah:) 'Ne kadar kaldın?' dedi. (Dirilen adam:) 'Bir gün veya bir günden az kaldım!' dedi. (Allah:) 'Hayır! Yüz yıl kaldın! Yiyeceğine, içeceğine bak; bozulmamış. Eşeğine bak. Ve hem seni insanlara bir ibret kılacağız. Kemiklere bak! Onları nasıl birleştirip sonra onlara (nasıl) et giydiriyoruz!' dedi. Bu ona (o adama) apaçık belli olunca: 'Artık Allah'ın her şeye kâdir olduğuna inanmış bulunuyorum!' dedi."

Kur'an yorumlarında açıklandığına göre: Bu ayette sözü edilen "kasaba" Kudüs. Eşeğiyle birlikte "yüz yıl ölü olarak kaldıktan sonra dirildiği" anlatılan adam da, "Peygamber" Üzeyir.[5]

Ayette anlatılan şu:

Bir adam (Üzeyir) var. Karşısında "altı üstüne gelmiş bir kasaba (Kudüs)". Adam düşünüyor; "Tanrı, bu ölmüş kasabayı nasıl diriltir?" diyor kendi kendine. "Kasaba artık eski durumuna gelmez" anlamında. İşte o sırada, Tanrı, "nelere Kâdir olduğunu" kanıtlama gereği duyuyor adama. Ve adamı öldürüyor. Eşeğini de... Adamın ve eşeğinin ölüsü, YÜZ YIL orada, öylece kalıyor. (Nasıl da kimse görmüyor?!) Bozulabilecek türden "yiyecek ve içecekler"i de vardır. Bunlar da orada

5 Bakara Suresi, 259. ayet; F. Râzî; Beyzavî, Taberî ve öteki tefsirler.

aynı süre içinde kalıyor. Hem de hiç mi hiç bozulmadan! "Yüz yıl"..! (Niye bu kadar yıl da, daha aşağı ya da daha yukarı değil?!) Sonra adamı diriltiyor "Tanrı". Ve kendisiyle konuşuyor:

"Orada ne kadar zamandır bulunuyorsun, biliyor musun?"

"Bir gün ya da biraz daha az."

"Ne diyorsun sen? Tam YÜZ YIL kaldın ÖLÜ olarak."

"Tanrı", adamın yiyecek ve giyeceklerinin "bozulmamışlığı"na ve eşeğinin biraz sonra nasıl diriltileceğine bakıp düşünmesini, düşünüp "ibret" almasını söylüyor.

Adamın gözleri önünde "eşeğinin dirilişi". Önce "kemiklerin bir araya gelişi". Sonra "bu kemiklerin etlerle kaplanması"... (Her şey "ol!" deyince oluyorsa, bunlara neden gerek görülüyor?)

Ayette belirtildiğine göre, bütün bunlar, "insanlara İBRET (MUCİZE) olsun diye" yapılmış. (Bu çağlarda niye bu tür "mucize"lere gerek görülmüyor? "Peygamber yok da ondan" denecekse, inandırıcı olmaz. İlle de gerekliyse gönderilir bir "peygamber". "Tanrı" için zor bir şey mi?)

Bunlar birer "mucize" olarak anlatıldığı için "akıl ve mantığa uygun" bir "te'vil"i, yani "yorum"u da olmaz. Kısacası; bunlar, maddi, somut biçimde yaşanmış şeyler, olaylar diye anlatılıp sunuluyor.

Anlatılan öykü, Kur'an'daki "İsrailliyyat"tan. Yani Yahudi kaynaklarından Kur'an'a yansımadır.

"Kesilip Her Bir Parçası Bir Dağa Konmuş Olan Kuşlar, Çağrılınca Dirilip Gelmişler"

Bakara Suresi'nin 260. ayetinin anlamı (yine Diyanet'in çevirisinden):

"İbrahim: 'Rabbim! Ölüleri nasıl dirilttiğini bana göster' dediğinde;

"(Tanrı:) 'İnanmıyor musun?' deyince; (İbrahim:) 'Hayır, öyle değil; fakat kalbim iyice kansın' demişti. (Tanrı:) 'Öyleyse dört çeşit kuş al; onları kendine alıştır; sonra onlardan her dağın üzerine bir parça koy. Sonra onları çağır. Koşarak sana gelirler. O halde, Allah'ın güçlü ve Hâkim olduğunu bil!' demişti."

Demek ki, "İbrahim"in kafası, "öldükten sonra dirilme"ye pek yatmamış, "Efendi Tanrı"sından (Rabbinden) bunu, somut biçimde kanıtlamasını istemiş. O da kabul edip kanıtlamış: "Dört kuş al. Kesip parçala. Parçalardan götürüp dağlara koy. Ve sonra kendine çağır. Kuşlar dirilecek; koşup (uçup) gelecekler sana!" Böyle demiş ve gerçekleştirmiş. Bir "mucize" olarak.

Bu da bir başka öykü. Kur'an yorumlarında "kuşların tüyleri"ne değin ayrıntılar da var (bkz. ayetle ilgili tefsirler). Aktarmaya gerek yok.

"İman"a zincirli olmayan "akıl" ve "bilim"in böyle şeylerin olabileceğini kabul edebileceği düşünülebilir mi?

III

Kur'an'daki "akıl ve bilim" dışılıkların önemli bir kesimini, "mucize"ler oluşturur. Kur'an'da "mucize"ye kimi yerde "ayet" denir (bkz. Kasas Suresi, 36. ayet; Kamer Suresi, 2. ayet). Bu, "tefsir"lerin belirttiğine göre, Kur'an'daki "ayet" sözcüğünün 6 anlamından biridir.[6]

"Mucize" için "el hârıku li'l-âde (hâriku'l-âde)" denir. "Âdet"i, yani "sürgelen durum"u ya da "doğa yasası"nı "yırtan", yani "bozan", bir başka deyişle "doğa yasasına aykırı olan" anlamında. Bu nitelikteki "olağanüstü bir durum"dur.

Ancak, böyle "olağanüstü bir durum"un, İslam "kelam"ına göre "MUCİZE" olabilmesi için "6 koşul" vardır:

– "Tanrı'nın işi" olmalı. Bir şeyi "Tanrı yaptırmalı ya da yaptırmamalı".

– Aynısını başka hiç kimse yapmaya güç yetirememeli.

– Bir "meydan okuma" (tehaddî) ile birlikte olmalı. Yani, "ben peygamberim" diyerek ortaya çıkan kimse, "ortaya koyduğum mucizenin aynını hiç kimse ortaya koyamaz" diyerek "meydan okumalı".

– "Peygamberlik" savında olan kimse, bu savına "uygun" nitelikte olmalı.

– O kişinin kendisini yalanlar nitelikte olmamalı.

– Daha önceki bir zamanda değil, tam "peygamberlik" savının olduğu sırada ya da kısa bir süre sonra gerçekleşmeli.[7]

"Ölüyü diriltme", "bir dağı yok etme"... gibi örnekler de verilir "mucize" için (yukarıda gösterilen kaynaklara ve öteki "akaid" kitaplarına bkz).

"Ölünün diriltilmesi." İmana bağlı aklın bunu kabul edebileceği söylenebilir. Ya özgür insan aklı ve bilim? Böyle bir durumun olabileceğini kesinlikle kabul etmeyeceği açık değil mi?

Öyle şeyler var ki, "iman" ya da "imana bağlı akıl" için "mümkün"dür ("mümkin"). Örneğin "göğe çıkmak" (burada amaçlanan "uçmak" değildir) gibi, "herhangi bir taşı altına dönüştürmek" gibi... Bu konularda "ant içilmiş" olsa geçerli olur.[8] Hele "peygamber mucizesi" ya da "veli kerâmeti" söz konusu olduğunda, "iman"ın ve "imana bağlı akl"ın "saçma" ya da "olamaz (muhâl)" diyeceği bir şey yoktur. Örneğin "gökteki AY'ın bölünüp parçalanarak yere düşmesi, sonra birleşip yerine gitmesi ve eski durumunu alması" olamayacak türden değil; olabilecek türdendir. Gerekçesi de şudur:

6 Abdurrahman İbnü'l-Cevzî, *Nüzhetü'l-A'yüni'n-Nevâzır,* Beyrut, 1985, s.155.

7 İsmail Gelenbevî, *Ale'l-Celâl,* İstanbul, 1316, 2/276-277; Muhammedi Ali Tehanevî, *Keşşafu Istılahati'l-Fünûn,* 2/976.

8 Fıkıh kitapları, "Eyman" bölümü, örneğin *Dürer,* Kitabu'l-Eymân, İstanbul, 1316, 2/52)

"AY Tanrı'nın bir yaratığıdır, Tanrı nasıl dilerse öyle yapar.[9] Herhangi bir "ölüyü diriltmek" de öyle. "Mucize" olunca, "iman" ve "imana bağlı akıl" kolaylıkla "olur" diyor. Ne var ki bunlar, "özgür insan aklının ve bilimin olur diyebileceği şeyler değildir. Çünkü insan aklının ve bilimin "ölçü"sü başkadır: "Gerçek"ler, "gözlem"ler, "deney"ler, "olgu"lar ve bunlar üstüne yapılan "değerlendirme"lerdir.

Bununla birlikte, "çağdaş" olma ve İslamı "çağdaşlaştırma" çabasında olan, "Kur'an'ın Tanrısallığı"nı kanıtlamaya çabalayan kimi İslam propagandacıları, "mucize"leri "akla ve bilime uydurma" yolunu seçmişlerdir. "Mucize"nin "tanım"ına ve "koşul"larına aldırmadan... Örneğin; Diyanet İşleri Başkan Yardımcılığı da yapmış olan Sadeddin Evrin (Paşa), bu yolu seçmiş olanlardandır.[10] Sırası geldikçe bunlar üzerinde durulacak, gerekli karşılıklar verilecektir.

Tanımı ve koşulları göz önünde tutularak unutulmaması gereken önemli bir nokta var: "Mucize" konusunda en "temel" olan, "doğa yasalarına aykırılık"tır. Bu olmadığı zaman "kelam", herhangi bir şeyi "mucize" saymaz.

"Mucize", "Peygamberlik kurumu"nun temel dayanağıdır. Dahası; tek dayanağı. "Mucize"yi görmeyen insanın "inanmak zorunda olmadığı" kabul edilir.[11]

Öyleyse, "Peygamber"e ve "mucize"sine tanık olmayan bugünün insanından "din"e, "İslam"a inanması nasıl isteniyor?

Böyle denmesin diye, her zaman ileri sürülen şu: "Kur'an, en büyük mucizedir. Kıyamete kadar da kalacaktır."

"Kur'an'ın benzeri"ni hiç kimsenin yapamadığı, "Kur'an meydan okuduğu halde" kimsenin buna güç yetiremediği ve güç yetiremeyeceği savunulagelmiştir. Herkes de bunun böyle olduğuna inanmıştır. "Gerçek" mi, değil mi; inceleme, araştırma gereği pek duyulmamıştır. Bu konuya da sıra gelecek.

Kur'an'da, Tevrat ve açıklamalarında yer alan "Yahudi peygamberleri"nin "mucize"leri, İncil'lerde yer alan "İsa'nın mucizeleri" anlatılır. Bu arada da Muhammed'inkiler... Ne var ki, Muhammed'in "mucize"leri, Kur'an'dakinden çok, "hadis"lerde yer alır. Tüm "peygamberler"inden var "Muhammed'in mucizeleri" arasında. Bu dizide bunlardan birtakım örnekler sunulacak. "Mucizeler" ve "Muhammed'in Mucizeleri" dizisi ayrıca gelecek. İslam dünyasında en sağlam kabul edilen kaynaklarıyla birlikte... Her zaman olduğu gibi... Ve "tabu"ların yaşam kaynağı olan karanlığın yenilmesi için...

9 Bkz. Kamer Suresi'nin 2. ayetinin yorumları ve bu ayete ilişkin hadislerin açıklamaları, örneğin; Nevevî, Şerhu Müslim, *Hâmiş, İrşadu's-Sârî Li Şerhi Sahîhi'l-Buhari*, Mısır, 1307 10/276.

10 Evrin, *Çağımızın Kur'an Bilgisi*, Ankara, 1970, 1/232-233, 2/633-646.

11 Bkz. "Kelam" kitapları, örneğin Nureddin e's-Sâbûnî, *Mâturîdiyye Akâidi*, çev. Bekir Topaloğlu, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, s.111.

Kur'an'da "gökler ve yer..." denir (bkz. Bakara Suresi, 33, 107, 116, 117, 164, 255 ve 284. ayetler; Âl-i İmrân Suresi, 29, 83 ve 109. ayetler...). Tam 190 yerde. "Yer", içinde yaşadığımız gezegen, yani "Dünya"dır. "Gökler"se, evrenin kalan kesimi. Yani "gökler ve yer" denirken, evren ikiye ayrılıyor. Bir yanda "gökler", öbür yanda da "DÜNYA". "Dünya"da, "insanlar ve öteki canlılar" yaşar. "Cinler ve şeytanlar"la birlikte. "Gökler"deyse, "GÖK halkı (ehlü's-semâ)", yani "melekler". En üstte de ("ARŞ"da) "Tanrı". Ama "Gökte Olan" diye nitelenir (bkz. Mülk Suresi, 16 ve 17. ayetler). Kur'an'ın "Tanrı"sı ve "O'nun sözleri"ni bize aktarıp yorumlayanlar, bize bunu anlatırlar. (Yani, "hadis"lerde, "tefsir"lerde.)

Voltaire, "Eski Yunanlılar"ın "gök" anlayışları ve "tanrılar"ından söz ederken, "Atmosferimizin mavi kubbesine bağlı gibi görünen yıldızlarla gezegenler, sonradan tanrıların evi oldu. İçlerinden yedisinin kendisine özgü bir gezegeni vardı, ötekiler de nerede yer bulabildilerse orada oturdular..." diye anlatır.[12] Voltaire, "Yer ve Gök" ya da "Gökler ve Yer" deyimi için de şöyle der: "'Yerle gök' diye bağırıp duruyorlardı. Bunun, 'SONSUZLUK'la bir ATOM' diye bağırmaktan farkı yoktu."[13]

"Yeryüzü"nden "yukarı"ya doğru çıplak gözle bakan kimse "Yer ve Gök" ya da "Gök (gökler) ve Yer" diyebilir yalnızca. "Eskiler" de onun için böyle diyegelmişlerdir. Kur'an'ın "Tanrı"sı da, EVREN'e, çıplak gözle bakan kimsenin gözüyle baktığı için "GÖKLER VE YER" diyor. Voltaire'in, "Eskilerin Göğü" maddesinde sözünü ettiği "eskiler" gibi...

Bir de şimdi "İMAN"la ya da "imana bağlı akıl"la bakanlar böyle görür evreni. Çağdaş "BİLİM GÖZLÜĞÜ"yle bakanlarsa "Yer ve Gök" ya da "Gökler ve Yer" deyimini çok "komik" bulurlar.

"Gökler ve Yer (Tüm Evren) Altı Günde Yaratılmış"

Kur'an'da, sekiz yerde, "göklerin ve yerin ALTI GÜNDE yaratıldığı" anlatılır (bkz. A'râf Suresi, 54. ayet; Yunus Suresi, 3. ayet; Hûd Suresi, 7. ayet; Furkan Suresi, 59. ayet; Secde Suresi, 4. ayet; Fussilet Suresi, 9-12. ayetler; Kaf Suresi, 38. ayet; Hadîd Suresi, 4. ayet; Mücâdele Suresi, 4. ayet).

Sol gelişmelere karşı "dinlerarası işbirliği" için çağrılıp konferanslar verdirilen teologlardan Prof. Dr. A. Guillaume, şunları söylemek zorunda kalmıştır: "Tevrat'ta Tekvin/1'de ve Kur'an'ın Kaf Suresi'nde, 'gökleri ve yeri ve her ikisi arasındaki her şeyi altı günde yarattık' diye söylendiğinin tersine, bu dünyanın (evrenin) altı gün-

12 Voltaire, *Felsefe Sözlüğü*, çev. Lütfi Ay, İnkılap ve Aka, 1/229.
13 Voltaire, *age*, 1/230.

de yaratılmadığını biliyoruz." Teolog Profesör, bunu dedikten sonra, "Tevrat ve Kur'an'ın bilime aykırı" anlatımı karşısında "MODERN BİLİM"in ne dediğini anlatmaya başlıyor.[14] Teolog Profesöre bu açıklamasından dolayı, Müslüman dinleyicilerce tepki gösterilmiştir. "Soru-cevap" sırasında biri kalkıp Profesör'e, "Tanrı katındaki bir gün"ün, "insanların 50 bin yıl kadar" olduğunu anlatan Meâric Suresi'nin 4. ayetini ve "...altı günde yarattık..." derken de, insanların bildiği "24 saatlik gün"ün amaçlanmadığına ilişkin kimi "müfessir"in yorumunu anımsatır. Profesörün bu soruya karşılığı şu olur:

"Binlerce milyon yıl gibi geniş zaman kavramını 50 000 yıl ile ifade etmenin, bu zamanı '24 saatlik bir gün' ile ifade etmekten daha isabetli olacağını sanmam. Ve eskilerin '24 saatlik bir gün' derken bundan, bu kadar kısa bir zamanı kastetmediklerini söyleyen müfessirler de, fazla bir etki meydana getirmediler."[15]

Kaldı ki, Meâric Suresi'nde, Tanrı katındaki "bir gün"ün "50 bin yıl" olduğu anlatılırken, Hacc Suresi'nin 47. ve Secde Suresi'nin 5. ayetlerinde, o "gün"ün yalnızca "bin yıl" olduğu anlatılır. Yani ayetlerde, bu konuda da çelişki var.

Sonra, "göklerin ve yerin altı günde yaratıldığı"nı anlatan ayetlerdeki "altı gün"le neyin amaçlandığını Muhammed'in kendisi açıklıyor. Bu açıklamaya göre, amaçlanan, herkesin bildiği "haftanın günleri"dir:

"Tanrı, Haftanın Hangi Gününde Neler Yaratmış?"

Ebu Hüreyre anlatıyor:

"Peygamber elimden tuttu ve şöyle dedi: 'Tanrı, TOPRAĞI (yeryüzünü, CUMARTESİ yarattı. Toprağın üzerinde DAĞLARI da PAZAR günü yaptı. AĞAÇLARI da PAZARTESİ varetti. MEKRUHU (kötü? olanı) da SALI GÜNÜ yaratmıştır. NURU (ışığı) da ÇARŞAMBA günü... HAYVANLARI da, PERŞEMBE günü yaratıp yaydı. ÂDEM'i yaratması da CUMA GÜNÜ İKİNDİDEN SONRA, ikindiyle gece arasında, cuma günü saatlerinden en son saatte oldu. Sonuncu yaratık olarak."[16] Aclunî, bu hadisi "Müslim'in, Neseî'nin ve Ahmed İbn Hanbel'in, Ebu Hüreyre'den aktarıp yer verdiğini" belirttikten sonra, aynı konudaki açıklamayı içeren hadisin İbn Abbas'tan da aktarıldığını yazıyor.[17]

Muhammed'in bu açıklaması, Kur'an'da "göklerin ve yerin altı günde yaratıldığı" bildirilirken görülen "günler"le, bildiğimiz "haftanın günleri"nin amaçlandığına kuşku bırakmıyor. En yetkili sayılan "müfessir"lerin görüşü de bu yöndedir.

14 Prof. A. Guillaume'ın İstanbul Üniversitesi'nde "Garp'ta İslam Tetkikleri" Mevzuuna Dair Verdiği Konferanslar, *İslam Tetkikleri Enstitüsü Dergisi*, cilt 1, cüz 1-4, 1953, İstanbul, 1954, s.122.

15 Bkz. aynı yazı, *aynı dergi*, s.142.

16 Müslim, *e's-Sahîh*, Kitabu Sıfatı'l-Munâfıkîn/27, hadis no. 2789; Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*, 2/227.

17 Aclunî, *Keşfu'l-Hafa*, 1/454-455, ha. 1214.

"Yeri İki Günde Yaratmaya Kimin Gücü Yeter?"

Fussilet Suresi'nin 9. ayetinin anlamı:

"De ki: Siz YER'i İKİ GÜN'de Yaratan'ı yoksayıp da O'na eşler koşuyorsunuz? O, dünyaların Efendi Tanrı'sıdır (Rabbu'l-âlemîn)."

"Koskoca YER"i "iki gün içinde yaratma"ya kimin gücü yeter? "İki gün" gibi kısa bir süre içinde bu denli büyük işi kim başarabilir? Dünyanın bütün insanları gelse bunu gerçekleştiremez. Öyleyken nasıl oluyor da "O'na başkaları tanrılıkta ortak yapılıyor?"

Ayette demek istenen bu.[18]

Bu "iki günde" gerçekleştirilen "iş"in içinde, "dağlar"ın ve "yiyecekler"iyle birlikte "yeryüzü canlıları"nın yaratılması yok. "İki gün"de yalnızca "yeryüzü", yani "dümdüz" olarak "yaratılmış". Muhammed'in daha önce sunulan "hadis"teki açıklamasına göre, bu iş için yalnızca "bir gün"ün harcanmış olması gerekiyor. Cumartesi. Ama yukarıdaki ayette, bu iş için "iki gün"ün harcandığının anlatıldığını görüyoruz. Kur'an yorumlarına göre bu "iki gün", PAZAR günüyle PAZARTESİ'dir.[19]

"İki Günde de Dağlar ve Öteki Şeyler Yaratılmış"

Aynı surenin 10. ayetinin anlamı:

"O ki yeryüzüne, üstünden ÇİVİLER (DAĞLAR) yerleştirdi. Orada çoğalma (bereket) gerçekleştirdi. Ve yiyeceklerini bir ölçüye-düzenine koydu. Dört gün içinde tamam hepsi. Soranlara..."

Demek ki "iki gün" de "yeryüzünde yaratılan öbür şeyler"e harcanmış. Öyle anlatılıyor. Tümüne harcanan "gün sayısı": Tam "dört".

Muhammed'in daha önce sunulan açıklamasına göre, "dağlar"ı yaratmaya ayrı bir gün (pazar), "ağaçlar"ı yaratmaya ayrı bir gün (pazartesi), "hayvanlar"ı yaratmaya ayrı bir gün (perşembe) harcanmış. Yukarıdaki ayete göreyse, bunların tümüne harcanan "gün sayısı", "iki". Bu "iki gün" de, Kur'an yorumcularına göre salı ile çarşamba.[20]

9. ve 10. ayette bildirilen o ki, "YER"i, dağları, ağaçları, bitkileri ve hayvanlarıyla birlikte toplam "DÖRT GÜN"de yaratmıştır. Başka ayetlerde, "göklerin

18 F. Râzî, 27/101; Taberî, *Camiü'l-Beyân,* 24/61-62. Ve öteki tefsirler.
19 Taberî, *Camiü'l-Beyân,* 24/61; Tefsiru'n-Nesefî, 4/88; Celaleyn, 2/153 ve öteki tefsirler.
20 Celaleyn, 2/153; Tefsiru'n-Nesefî, 4/89...

ve yerin altı günde yaratıldığı" bildirildiğine göre, geriye "iki gün" kalıyor. Yani "yedi kat göğün yaratılması"na da "iki gün" yetmiş. Bu da aynı surenin 12. ayetinde açıkça bildiriliyor.

"Tanrı, Gökleri Yaratmaya, Yeri Yarattıktan Sonra Girişmiş"

Aynı surenin 11. ayetinde bildirilen:

"(Tanrı) Sonra (YER'i içindekilerle birlikte yarattıktan sonra), bir duman durumunda olan göğe yöneldi (yaratmak için). Göğe ve yere: 'Haydi ikiniz de gelin. İsteyerek ya da istemeyerek' dedi. İkisi birden: 'İsteyerek geldik' dediler."

"İki Gün İçinde de Yedi Kat Göğü Yaratma İşi Tamam"

12. ayette bildirilen:

"Bunun üzerine (Tanrı), tüm gökleri, yedi (kat) olarak iki günde yarattı. Ve her göğe, işini (görevini) bildirdi. (...)"

Kur'an yorumlarında açıklandığına göre, "YER"in, içindekilerle birlikte yaratıldığı "günler" pazar, pazartesi, salı ve çarşamba. "Yedi kat göğün" yaratıldığı iki gün de perşembe ve cuma.[21]

Tüm evren içinde "YER"in, yani "DÜNYA"nın önemi nedir ki? Öyleyken "Yer"in yaratılmasına "dört", kalan tüm evrenin yaratılmasına da yalnızca "iki" günün harcandığı anlatılıyor. Buna şaşılabilir. Ama unutulmamalıdır ki, dünyadan çıplak gözle bakan kimse, "bilim"den, özellikle de "gökbilimi"nden habersizse, "DÜNYA"mızı, evrenin öteki kesimlerinden "daha büyük" görebilir.

Burada asıl şaşılası şey şu olmalı:

Ayetlerde, "AY"ıyla, "GÜNEŞ"iyle, "YILDIZ"larıyla "GÖK" (ayetlerdeki anlatımıyla "yedi kat gök") daha ortada yokken, "YER"in, dağlarıyla, ağaçlarıyla, bitkileriyle, hayvanlarıyla "yaratıldığı"nın bildiriliyor oluşu. Bunu yalnızca "iman" ve "imana bağlı akıl" kabul edebilir. Özgür insan aklı ve bilim ise, hiçbir zaman.

"Yer"in "gökler"den sonra yaratıldığını anlatır gibi anlatımlar içeren ayetler de var (bkz. Nâziât Suresi, 27-30. ayetler). Ama Fussilet Suresi'nin yukarıda sunulan ayetlerindeki ayrıntı ve açıklık hiçbir yerde yok. "Yer"in "gökler"den ÖNCE yaratıldığı, çok açık biçimde anlatılıyor bu ayetlerde. Kaldı ki Muhammed'in, daha önce sunulan ve Müslim'in "e's-Sahîh"inde de yer alan hadiste,

21 Celaleyn, 2/152-153; Tefsiru'n-Nesefî, 4/88-89.

kendi açıklaması da bu doğultuda son derece açık. Kur'an'da, "Tanrı"nın "YER"i ve "GÖKLER"i yarattığı bildirilen "ALTI YARATMA GÜNÜ"nün "İLK GÜN"ünde "TOPRAK" diye anlatılan "YERYÜZÜ"nün, onu izleyen günlerde de "DAĞLAR"ın, "AĞAÇLAR"ın yaratıldığını açıklıyor. Aynı hadisteki açıklamaya göre:

"Yeryüzü, Dağlar, Ağaçlar, Daha Işık Yokken Yaratılmış"

"Nur" sözcüğüyle anlatılan buradaki ışığın ne olduğu açıklanmıyor. "Güneş"in, "Ay"ın, "yıldız"ların "ışık"ları olduğu söylenebilir. "IŞIK, DÖRDÜNCÜ GÜNDE" yaratılmış. Tevrat'a bakıyoruz; burada da öyle. Yani burada da "ışığın dördüncü günde yapıldığı" anlatılıyor. (Bkz. Tevrat, Tekvin, Bap 1: 16-19.) Tevrat'ta da böyle anlatılması doğal. Çünkü asıl KAYNAK, Tevrat.

VI

Kur'an'da pekçok şey Tevrat kaynaklı ("İsrâiliyyât"). Eski Kur'an yorumcuları ("tefsirciler"), bunu bildikleri için, çoğu kez değişik biçimde Kur'an'a geçmiş olan öykülerdeki boşlukları, Tevrat'a başvurarak doldurmaya çalışmışlardır.

Tevrat'ın kaynağı da "söylenceler" (efsaneler). En temel kaynaktır bu. Örneğin bir "Nuh (Sumerdeki adıyla Utnapiştim) Tufanı"nın kaynağının "Gılgamış Destanı" olduğu artık biliniyor. O destan ki, Tevrat'tan çok önceki dönemlerin ürünü. "Yaratılış Söylencesi" de bu türden. Yani Tevrat'a söylencelerden yansıma. Dolayısıyla da Kur'an'a...

"Yaratılış Söylencesi"

Kur'an'ın "Tanrı'dan olduğu" savı ortaya atıldığında, buna inanmayanlar, "Hayır, bunlar eskilerin masallarıdır..." demişlerdi. (Kur'an'da bu, pek çok yerde aktarılır. Örneğin bkz. En'âm Suresi, 25. ayet; Enfâl Suresi, 31. ayet; Nahl Suresi, 24. ayet...) Böyle diyenler, ne dediklerini biliyorlardı.

"Yaratılış" öyküsü, pek çok toplumun söylencesinde var. Eski Türklerde de türlü "yaratılış efsaneleri"nin bulunduğu bugün biliniyor. Kimi, "kitaplı" diye ünlü olan "din"lerdekine çok benzer. Örneğin; "Tanrı" Ülgen, söylenceye göre "DÜNYA"yı altı günde yaratmış, yedinci gün de yatıp uyumuş".[22] Bu, söylencenin yaygınlığını gösterir. İnan, "Kitaplı dinlerin, Şamanizmle beslendiklerini ve bu beslenmenin az olmadığını" yazar.[23]

22 Abdulkadir İnan, *Tarih Boyunca ve Bugün Şamanizm*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1972, s.20.

23 İnan, *age*, s.6. Karşılaştırmak için ayrıca bkz. "Dünyanın ve İnsanların Yaradılışlarına Dair Efsaneler" başlıklı bölüm, s.13-21.

"Tanrı"nın "Yer"i ve "gökler"i "altı gün"de yarattıktan sonra "yedinci gün dinlendiği", Tevrat'ta yer aldığı halde, Kur'an'da bu açıklıkla yer almıyor. Yalnızca, işini bitiren "Tanrı"nın, "sonra ARŞ'a İSTİVA ettiği" anlatılıyor. "İstiva"ya "dayanma" anlamı verenler de var. İslam kelamında tartışmalı. Eğer bu anlam doğruysa, "ARŞ'a dayanmak"la "Tanrı", bir çeşit "dinlenmiş" oluyor diye düşünülebilir. Bununla birlikte Kur'an'ın "Tanrı"sı da "SEBT" gününe son derece önem verdiğini belirtiyor. Öylesine ki, bu günde, çalıştılar, "balık avladılar" diye, insanları (koca bir kasaba halkını) korkunç biçimde cezalandırdığını, bunları "aşağılık maymunlara dönüştürdüğünü" açıklıyor (bkz. A'râf Suresi, 163-166. ayetler). "Sebt", Tevrat inanırlarının, "Tanrı"nın "evreni altı günde yarattıktan sonra dinlendiği"ne inandıkları (bkz. Tevrat, Tevkin, Bap 1: 1-31; Bap 2: 1-4) "yedinci gün"dür. Demek ki "SEBT"e önem verdiğini anlatmakla, Kur'an'da, "Tanrı'nın "yedinci gün dinlendiğini", dolaylı da olsa kabul etmiş oluyor. Böyle denebilir. Kaldı ki, Muhammed'in hadiste bir açıklaması var:

"Tanrı İşini Bitirinci Bir Ayağını Öbür Ayağının Üstüne Atıp Oturmuş; ya da Sırtüstü Yatmış"

Abdullah Oğlu Câbir'in anlattığına göre Muhammed, "herhangi bir kimsenin, ayak ayak üstüne atıp oturmasını ve sırtüstü yatarken de ayak ayak üstüne atmasını yasaklamıştır"; "sakın ha, kimse bunu yapmasın!" demiştir.[24]

Muhammed'in şu açıklaması buna ekleniyor: "Çünkü bu oturuş (ayak ayak üstüne atıp oturmak), Yüce Efendi Tanrı'nın (Rabb Teâlâ) oturuşudur." Bu açıklamasının başı da şöyle: "Yüce Tanrı, yaratıkları yaratma işini bitirince, sırtüstü uzandı. O sırada bir ayağını da öbür ayağının üstüne koymuştu. Bunun benzerini yapmak, hiç kimse için uygun değildir..."[25]

Tanrı'nın "ayak ayak üstüne atıp oturması ya da yatması", biraz ters bulunduğu için Muhammed'in bu açıklamasını uygun biçimde yorumlama çabalarına girişiliyor, bir sürü zorlamalı yorumlar yapılıyor.[26]

Tevrat'ın "Tanrı"sı, "yedinci gün dinlendiği"ne ilişkin açıklaması yüzünden "Tanrı da yorulur mu ki, dinlenmiş olsun? Ne biçim Tanrı?" diye eleştirilince, Kur'an'ın "Tanrı"sı bu eleştirinin kendisine yönelmemesi için şu açıklamayı yapıyor (Diyanet'in çevirisi):

"And olsun ki, gökleri, yeri ve ikisinin arasında bulunanları ALTI GÜNDE yarattık ve Biz, bir YORGUNLUK da duymadık!" (Kaf Suresi, 38. ayet.)

24 Müslim, *e's-Sahîh*, Kitabu'l-Libâs/72-74, hadis no. 2099; Ebu Davud, *e's-Sünen*, Kitabu'l-Edeb/35, hadis no. 4865; Tirmizî, *Sünen*, Kitabu'l-Edeb/20, hadis no. 2767.

25 Hâfız-Ebûbekr Muhammed İbnü'l-Hasen İbn Fûrek, *Müşkili'l-Hadis*, tahkik: Dr. Abdul'mu'tî, Halep, 1982, s.42.

26 İbn Fûrek, *age*, s.42-44.

"Yaratılış günleri" olarak "söylence"lere dayanan ve "Tevrat"a, nice zaman sonra da "Kur'an"a yansıdığı görülen "ALTI GÜN"le anlatılmak istenenin, "haftanın günleri" olduğu son derece açık. Ne var ki, bunun "akıl"la, "mantık"la ve "bilim"le bağdaşmadığını gören kimi Kur'an yorumcusu ille de "bağdaştırmak" için bu konuda da yoğun ve zorlamalı yorumlara girişmişlerdir. Ünlü yorumcu F. Râzî de bu konuda aynı çabaya katılmış görünüyor: "Altı gün, altı evre demektir" diyor.[27] Son yüzyılın İslam propagandacıları da bu yoruma tutunmuşlardır. Maurice Bucaille,[28] Süleyman Ateş[29] de, bu kervanda kuyruğa girmiş olanlardan.

Oysa "altı gün", bildiğimiz "haftanın günleri, haftanın altı günü"dür. Bu, açık seçik belli:

– Kur'an'ın "Tanrı"sı, bunca şeyi "altı günde" yarattığını anlatırken, ne denli "GÜÇLÜ" ve "HIZLI" olduğunu anlatmak istemiştir. "Tefsir"lerde de bu belirtiliyor.[30]

– Tevrat'ın "Tanrı"sı da "yaratılışın altı günü"nü, "haftanın günleri" olarak alıp anlatmıştır. (Bkz. Tevrat, Tekvin, Bap 1 ve 2.)

– Muhammed'in "hadis"lerdeki açıklaması da bu doğrultudadır (hadisi daha önce sunulmuştu).

VII

Nuh ve Tufanı

"Nuh"un "tufan" öyküsü de, kendisinin "ne kadar yaşadığı"na ilişkin açıklama da "akıl ve bilim dışılık" için çarpıcı örneklerdendir.

Din çevreleri, "Nuh"u, "insanlığın ikinci atası" sayar (birincisi Âdem).

Kur'an'ın, her konuda ve her şey üstüne, sık sık ant içen, "ant"larıyla Kur'an'ı dolduran "Tanrı"sı, altı kez de şöyle ant içer:

"Andolsun ki, Nuh'u da toplumuna (peygamber olarak) gönderdik..." (Bkz. A'râf Suresi, 59. ayet; Hûd Suresi, 25. ayet; Mü'minûn Suresi, 23. ayet; Ankebût Suresi, 14. ayet; Hadîd Suresi, 26. ayet; Nuh Suresi, 1. ayet.)

Bu antlardan birinde, bir de açıklama yer alır:

"Andolsun ki, Nuh'u toplumuna gönderdik. O, onların arasında, elli yıl eksiğiyle bin yıl kaldı (yaşadı). Sonunda, onlar kendilerine yazık etmekteyken tufan kendilerini yakaladı." (Ankebût Suresi, 14. ayet.)

"Elli yıl eksiğiyle bin yıl"ın ne demek olduğu belli: "950 yıl."

27 F. Râzî, 28/183-184.

28 Müslüman olmadığı halde İslam propagandasını üstlenmiş görünür. Bu konu için bkz. Bucaille, *Müsbet İlim Yönünden Tevrat, İnciller ve Kur'an*, çev. Dr. Mehmet Ali Sönmez, Konya, 1979, s.217-224.

29 *İslama İtirazlar ve Kur'an-ı Kerim'den Cevaplar*, Ankara, 1971, s.213 ve öt.

30 Bu, Râzî'de bile belirtilir. Bkz. 27/101. Ayrıca bkz. Taberî, 24/61-62.

Kur'an yorumcuları, burada anlatılmak istenenin şu olduğunu yazarlar: Nuh'un, tufandan önceki yaşamı 950 yıldır.

Ve Nuh'un "tufandan sonra" da şu kadar, bu kadar yaşadığından söz ederler. Yazdıklarına göre, Nuh, "tufandan sonra"; 60 yıl daha yaşamıştır. Kimine göreyse Nuh'un toplam yaşamı daha çok:

"1300 yıl."

"1400 yıl."

Yorumlar böyle.[31]

Oysa, Muhammed'in ya da öğretmenlerinin, bu öyküyü aldığı kaynağa, Tevrat'a bakıldığında sorun çözümleniyor:

"Ve Nuh'un bütün günleri (ömrü), 950 yıldı..." (Tevrat, Tekvin, Bap 9: 29.)

"950 yıl"ın nereden çıktığı böylece anlaşılıyor. Tevrat'taki anlatımla Kur'an'daki anlatım değişiklikleri hep olur; buradakini de yadırgamamak gerekir.

Kur'an'daki ayette, "950" denecekken, niçin "50 yıl eksiğiyle bin yıl" deniyor?

Kur'an yorumcuları, bu soruya şu karşılığı verirler:

Eğer doğrudan "950 yıl" denseydi, yıl sayısında "kesinlik olmadığı" düşünülebilirdi. Yıl sayısının kesin olarak bu kadar olduğu bilinsin diye, "50 yıl eksiğiyle bin yıl" anlatımı seçilmiştir.[32]

İyi ama, insan bu kadar yaşayabilir mi? Yani hangi dönemde olursa olsun, insanın bu kadar yıl yaşamış olduğu düşünülebilir mi?

Kur'an yorumcuları da, buna "tıp dünyası"nın "evet" demeyeceğini kabul ediyorlar. Ne var ki, yine de bunun olabileceğini, tıbbın kabul etmediği şeyi "aklın kabul edebileceğini" savunuyorlar. Ve "ayrıca şu da bilinmelidir ki, en çok 120 yıl olabileceği söylenen ömür, tabiî (doğal yaşamdaki) ömürdür; buradaki ömür (Nuh'unki) ise, ilahî (Tanrı vergisi) bir ömürdür..." diyorlar.[33]

Yani gerçekte, "insan aklı"nın ve "bilim"in hiçbir biçimde "olur, olabilir" demediği şey için Kur'an yorumcuları "olabilir", "olmuştur" diyorlar. Böyle diyorlar, çünkü Kur'an'da var.

"Tufan" öyküsüne gelince:

"Nuh Tufanı", Kesinlikle Bir "Efsane"dir (Söylencedir)

"Tufan" öyküsünü hemen herkes bilir. Kur'an'ın anlattığı, özet olarak şöyle:

Nuh, toplumuna sürekli uyarılarda bulunur; Tanrı'nın buyruklarına karşı gelmemelerini, Tanrı'ya inanmalarını ve gereğine göre davranmalarını ister; yoksa Tanrı'nın kendilerini cezalandıracağını bildirir. Ama toplumu, Nuh'un öğütlerine

31 "Tefsir"ler, örneğin; Taberî, 10/87; Tefsiru'n-Neseffî, 3/252.
32 Zemahşerî, *el-Keşşâf*, 3/371; F. Râzî, 25/41-42; Tefsiru'n-Neseffî, 3/252.
33 Bkz. F. Râzî, 25/42.

aldırmaz. Tanrı cezalandırmaya, "Nuh toplumu"nu dünya çapındaki suda boğmaya karar vermiştir. Ancak, Nuh'u ve "aile"sini kurtaracaktır. Bunun için Nuh'a, bir "gemi" yapmasını, günü gelince de "her cinsten bir çift"i ve "inananlar"ı gemiye almasını buyurur. "Tanrı"nın dediği olur. Gemidekiler kurtulur, öbürleri boğulur. Sonunda gemi, bir dağa (Cûdî) oturmuştur... Bu öykü, Kur'an'ın birçok yerine serpiştirilmiştir. (Özet için bkz. Hûd Suresi, 25-47. ayetler.)

Bu öykünün kaynağı: Tevrat. Tevrat'ta ayrıntılar da var. "Ve Tanrı Nuh'a şöyle dedi: Tüm insanlığın sonu geldi. Çünkü onlar nedeniyle yeryüzü zorbalıkla doldu. İşte ben, onları, yeryüzüyle birlikte yok edeceğim. Kendine gofer ağacından bir gemi yap..." diye başlar; sürüp gider. (Bkz. Tevrat, Tekvin, Bap 6: 13-22; 7-9.)

Ve tüm araştırmacılar, Tevrat'taki bu öykünün kaynağının da "SUMER TUFAN EFSANESİ" olduğunda birleşirler. Tevrat'tan bin yılı aşkın bir zaman öncesinin ürünü olan "GILGAMIŞ DESTANI". "Nuh"un bu "efsane"deki adı, "Utnapiştim (Ut-Napishtim)"dir.[34] "NUH TUFANI" öyküsünün, Gılgamış Destanı'ndan alınma olduğunu, araştırmacı "ilahiyatçılar" da kabul etmek zorunda kalmışlardır. İlahiyatçı "Dinler Tarihi Müderris Muavini" A. Hilmi Ömer, bu konuya ayırdığı, gerçekten çaplı incelemesinde, gerçeği açık seçik yazmıştır.[35]

VIII

İnandırmak İçin "Mucize"ler

– Kur'an'ın "Tanrı"sı insanları, dediklerine inandırmaya çok istekli. İnsanlar inanmadıkları zaman çok öfkeleniyor; bu dünyaya tüyler ürpertici "felaket"ler gönderdiğini, göndereceğini bildiriyor; daha büyük ceza ve işkencelerin de "ahiret"te, "cehennem"de, buranın ölümsüzlüğü ve sonsuzluğu içinde verileceğini duyuruyor. Kiminde de inandırmak için türlü "ant"lara başvuruyor, kimindeyse "mucize"lerle "peygamber"lerini desteklediğini "haber" veriyor. Bütün bunlar inandırmak için... İyi de bunların yerine, insanları istediği nitelikte, değişiklik gerekliyse istediği değişikliklerde, ama hepsini de dilediği doğrultuda yürüyecek biçimde yaratamaz mıydı? Tüm "kul"larının gönüllerini istediği doğrultuya çeviremez miydi? Gücü yetmez miydi buna?

– Yeterdi.

– Peki niye yapmadı?

– "İmtihan (sınav)" için.

– İyi ama kime karşı "imtihan", niçin?

– ...

34 Karşılaştırmak için bkz. *Gilgameş Destanı*, çev. M. Ramazanoğlu, MEB Yayınları, İstanbul, 1989, s.80-85.

35 A. Hilmi Ömer, "Tufan Hikâyesi", *İlahiyat Fakültesi Mecmuası*, İstanbul, 1932, yıl 5, sayı 23, s.53-64; sayı 24, s.33-45.

Bilirsiniz, bu tür tartışmalar çok olur.

"Firavun ailesi: 'Bizi sihirlemek için ne mucize gönderirsen gönder, sana inanmayacağız' dediler (Musa'ya). Bunun üzerine su baskınını, çekirgeyi, güveyi, kurbağaları ve kanı, birbirinden ayrı mucizeler olarak onlara musallat kıldık; yine de büyüklük taslayıp suçlu bir millet oldular." (A'râf Suresi, 132-133. ayetler, Diyanet çevirisi.)

Bu "bilim ve akıl dışılık"ların aslı ve ayrıntıları Tevrat'ta. 1) Musa'nın değneğinin yılan olması; 2) Değnekle suya vurunca koca ırmağın suyunu kana dönüştürmesi; 3) Değnek, ırmaklara, kanallara, havuzlara uzatılınca kurbağa sürülerinin oluşması; 4) Değnekle yerin tozuna vurunca her yeri "tatarcık"ların (sivrisinekten küçük, insan kanı emer) kaplaması; 5) Evlerin "atsinekleri"nin saldırısına uğratılması; 6) Hayvanlarda kırgın (ölüm salgını); 7) İnsan ve hayvanlarda irinli çıban; 8) Dolu yağdırarak insanları, hayvanları öldürme; 9) Çekirge sürüleri gönderip, ülkenin otunu, ürününü yedirmek. (Bkz. Tevrat, Çıkış, Bap 7-10.) Kur'an'da Neml Suresi'nin 12. ayetinde, Musa'nın mucizelerinin 9 olduğu belirtilir. Ama Tevrat'a ve Kur'an'ın başka surelerine, başka ayetlerine bakıldığında, Musa'nın mucizelerinin sayısının 9'dan çok olduğu görülür. Kimi tefsirde, Musa'nın mucizelerinin 11 tane olduğu belirtilir.[36] Tevrat'ta, yukarıdaki 9 mucizeden sonrakiler de uzun uzun anlatılır (bkz. Tevrat, Çıkış, öteki "Bap"lar). Kur'an'ın "Tanrı"sı Musa'yı "büyücü"lerle yarışa sokar, yarıştırır (bkz. Tâ-Hâ Suresi, 64-73. ayetler).

– Çamurdan bir kuş yapıp sonra bunu gerçekten canlı bir kuş durumuna getirmek olabilir mi?

Kur'an'a göre "evet". İsa, mucize olarak bunu yapmış (bkz. Âl-i İmrân Suresi, 49. ayet; Mâide Suresi, 110. ayet).

– Bir ölüyü insan diriltebilir mi?

Kur'an'a göre "evet". Peygamber olan kişi bunu yapabilir. İsa "mucize" olarak bunu yapmıştır (bkz. aynı ayetler).

Bu "akıl ve bilim dışılık" örneğinin kökeni de İncil'de. (İsa'nın dört günlük ölü olan Lazar'ı, adıyla çağırıp nasıl dirilttiğini anlatan bölüm için bkz. Yuhanna, Bap 11: 39-44.)

– Bir dağın yerinden sökülüp kaldırılması, insanların üzerinde tutulması olabilir mi?

Kur'an'a göre "evet" ve Musa'nın mucizesi olarak olmuştur (bkz. Bakara Suresi, 63, 93. ayetler; Nisâ Suresi, 154. ayet; A'râf Suresi, 171. ayet).

Bu "akıl ve bilim dışılık" örneğinin kökeni de Yahudilik kaynaklarındadır.[37]

– Aç insanlar için "gök"ten "men (Diyanet'in resmî çevirisinde, kudret helvası)" ve kebap olmuş "bıldırcın" indirilir mi?

36 Örneğin bkz. F. Râzî, 24/184.
37 Bkz. Talmut, Şabat/88.

Kur'an'a göre "evet". Ve bu, Musa'nın "mucize"si olarak gerçekleşmiştir (bkz. Bakara Suresi, 57. ayet; A'râf Suresi, 160. ayet; Tâ-Hâ Suresi, 80. ayet). "Gök Sofrası" başlıklı yazıda da görüleceği gibi, bu "akıl ve bilim dışılık" örneğinin kaynağı Tevrat (bkz. Çıkış, Bap 16: 13-15; Sayılar, Bap 7: 31-32).

– Aç insanlar için "gök"ten "gök sofrası" indirilmiş olabilir mi?

Kur'an'a göre "evet". Ve bu, İsa'nın "mucize"si olarak gerçekleşmiştir (bkz. Mâide Suresi, 114-115. ayetler). Bu "akıl ve bilim dışılık" örneğinin de kaynağı ("Gök Sofrası" başlıklı yazımızda belirtildiği gibi) İncil'dir (bkz. Matta, Bap 14: 16-20; Markos, Bap 6: 37-44; Luka, Bap 9: 13-17; Yuhanna, Bap 6: 9-14, 31).

– Bir insanın alev alev yanan "bir "ateş"e atılması ve onun da yanmaması, ateşin "serin" oluvermesi olabilir mi?

Kur'an'a göre, bir "mucize" olarak bu gerçekleşmiştir: Nemrud, İbrahim'i ateşe atmış, ama ateş İbrahim'i yakmamıştır (bkz. Enbiyâ Suresi, 68-69. ayetler. Ayette Nemrud geçmez). Oysa araştırmacılara göre, Nemrud'la İbrahim arasında birçok yüzyıl bir zaman var. Yeri geldiğinde konunun üzerinde ayrıca durulacak.

Böylece nice "mucize"ler yer alır Kur'an'da. Bunların "akıl ve bilim"le bağdaşabileceği söylenebilir mi?

IX

Bir "Üfürük", Bir "Can" Oluyor

- Çamurdan bir biçim, yani bir canlının biçimi, benzeri yapılıyor. Sonra ona "ruh üfürülüyor" ve o, "canlanıveriyor".

Bu türden şey olur mu?

Kur'an'a göre:

– Evet!

Âdem'in kalıbı böyle yapılmış, yani "çamur"dan bir "insan" yapılmış; sonra ona "ruh üfürülmüş" ve Âdem, canlanıp bir insan oluvermiş. İşte ayet (Diyanet'in çevirisi):

"Rabbin meleklere şöyle demişti: Ben, çamurdan bir insan yaratacağım. Onu yapıp ona ruhumdan üflediğim zaman, ona secdeye kapanın!" (Sâd Suresi, 71-72. ayetler.)

Âl-i İmrân Suresi, ayet 59'a göre de, Âdem, önce topraktan, yani çamurdan bir heykel olarak yapılmış; sonra "Ol!" denmiş; o da "hemen oluvermiş."[38] Tüm insanlar da ondan, yani Âdem'den türeme Kur'an'a göre. (Bkz. A'râf Suresi, 172. ayet. Bunu anlatan başka ayetler de var.)

Tüm insanlar Âdem'den gelmeyse, insanların derilerinin rengi niye değişik?

38 Bkz. F. Râzî, 8/76.

Muhammed bu soruya karşılık veriyor:

"Tanrı Âdem'i yaratırken, tüm yeryüzünden toplayıp avuçladığı topraktan yaptı (heykelini). Tüm Âdemoğulları da (toprağının alındığı) yerin özelliğine göre özellik kazanarak gelmiştir. (Bu nedenle) kimi kızıl, kimi ak, kimi kara deri-li... olmuştur."[39]

Aktarılan kimi hadise göre, Âdem'in heykeli yapılırken toprağından biraz artmış, bundan da "Tanrı", bildiğimiz "hurma ağacı"nı yaratmış. Bu nedenle de Muhammed, "hurma"ya, insanoğlunun "HALASI olarak saygı gösterilmesi gerektiğini" bildirir.[40]

Özgür insan aklına ve bilime göre "komik" gelebilir, ama anlatılan böyle. Âdem, öyle yapılıp yaratılmış. Havva da "onun kaburga kemiğinden". Muhammed'in açıklamasıdır bu.[41] Kur'an'da da Âdem'in "eşinin, kendisinden (bir parçasından) yaratıldığı" anlatılarak, bu anlatılmak istenmiştir (bkz. Nisâ Suresi, 1. ayet ve bu ayete ilişkin tefsirler). Asıl kaynaksa, yine Tevrat (bkz. Tekvin, Bap 2: 22).

İsa da "çamurdan bir kuş" yapmış; "üflemiş" ona. Ve "Tanrı'nın izni"yle bildiğimiz "canlı kuş" oluvermiş (bkz. Âl-i İmrân Suresi, 49. ayet; Mâide Suresi, 110. ayet).

İsa'nın kendisinin de bir "üfürme"den olduğu bildirilir. Meryem, "ferc"ini, yani "kadınlık organı"nı hep "korumuş". Sonra bu organa "üfürülmüş". Kur'an'ın "Tanrı"sı diyor ki: "... Ona (ferce) ruhumuzdan üfürdük..." (Bkz. Enbiyâ Suresi, 91. ayet; Tahrîm Suresi, 66. ayet.) Kur'an yorumcularına göre, "Meryem'in fercine üfüren CEBRAİL"dir. Cebrail, "bir erkek (insan) kılığına girmiş; Meryem'in fercine üfürmüş. Ve Meryem, bu üfürükle İsa'ya gebe kalmıştır."[42] Meryem'i "gebe" bırakmak için, Cebrail'in bir "insan kılığına girerek" ona yanaştığı Kur'an'da da anlatılır (bkz. Meryem Suresi, 19. ayet). İster "Tanrı" üfürmüş olsun, ister Cebrail; burada, "üfürme"nin bir "meni" yerine geçtiği ve Meryem'i döllediği anlatılıyor.

Araştırmalar, bunun kökeninde, "mitoloji"ler (efsaneler) olduğunu ortaya koyar. Cahit Beğenç, "Koca-Ana" da denen "Ay-Ana"ların, mitolojilerde hep "bereket" simgesi olduklarını, "bakire"yken çocuk doğurduklarını yazar ve örnekler verir: "Anadolu'da Cybele Ana, bâkiredir, babasız oğlu, hem de âşığı, Attis'tir. Babil ülkesinin Koca-Ana'sı: İştar Ana, bâkiredir. Babasız doğan oğlunun adı: Temmuz'dur. Mısır ülkesinin Koca-Ana'sı: İsis Ana'dır. Bakiredir. Babasız doğan oğlunun, aynı zamanda sevgilisinin adı: Osiris'tir. Batı Anadolu ve Güney Ana-

39 Ebu Davud, *Sünen*, Kitabu's-Sünne/17, hadis no. 4693; Tirmizî, *Sünen*, Kitabu Tefsiri'l-Kur'an/3, hadis no. 2955; Ahmed İbn Hanbel, *Müsned*, 4/400, 406.

40 Hadis için bkz. Aclunî, *Keşfu'l-Hafa*, 1/195-196, 459, hadis no. 511, 1223.

41 Buhârî, *e's-Sahîh*, Kitabu'l-Enbiya/1; Müslim, *e's-Sahîh*, Kitabu'r-Rıdâ/59-60, hadis no. 1468.

42 Bkz. söz konusu ayetlerle ilgili tefsirler, örneğin F. Râzî, 22/218.

dolu bölgesinin Koca-Ana'sı: Artemis'tir, bâkiredir. Babasız oğlu, aynı zamanda sevgilisi: Adonis'tir. (...) Hazreti Meryem de Koca-Ana'dır, bâkiredir. Oğlu İsâ, babasızdır..."[43]

"Üfürme" ya da "üfürük", Kur'an'ın "Tanrı"sının dilinde, son derece önemlidir. "Cansız"ları "canlandırma" ve "ölü"leri "diriltme" aracıdır. Kıyamet günü, "ölüler"in de "üfürme"lerle diriltilecekleri bildirilir. Bilindiği gibi, Kur'an'da bir "sur'a üfürme"den söz edilir ve "ölüleri diriltme"lerin bu üfürmeyle gerçekleştirileceği anlatılır. (Bkz. En'âm Suresi, 73. ayet; Kehf Suresi, 99. ayet; Tâ-Hâ Suresi, 102. ayet; Mü'minûn Suresi, 101. ayet; Neml Suresi, 87. ayet; Yâsîn Suresi, 51. ayet; Zümer Suresi, 68. ayet; Kaf Suresi, 20. ayet; Hâkka Suresi, 13. ayet; Nebe' Suresi, 18. ayet.) "Üfürme (NEFHA)", diriltmeye yaradığı gibi "öldürme"ye de yarıyor. Bildirilir ki, kıyamette "SUR"a iki kez "üfürülecek". Birinci "üfürme"yle canlılar "ölecek"; ikinci "üfürme"yle de "dirilecek"ler. Şöyle deniyor ayette:

"VE SUR'a üfürülür; Tanrı'nın, tersini dilediklerinin dışında, göklerde ve yerde olan herkes ÖLÜ olarak düşer. Sonra ona bir kez daha üfürülür. İşte o sırada herkes kalkıverir (dirilip ayağa kalkar) ve birbirine bakışır." (Zümer Suresi, 68. ayet.)

Muhammed'in "doktorluğu"na ilişkin yazılarımda[44] "üfürük"le "hasta tedavi" etmekten de söz edilmişti. "Üfürükçülük" denen yöntemin, İslamda geçerli ve yaygın olmasında, Kur'an'ın "Tanrı"sının dilinde "üfürme"nin çok önemli oluşu rol oynuyor diye düşünülebilir.

X

Ay İkiye Bölünüp Yere Düşmüş

"Mantık dini", "akıl dini", "bilim dini" sunulan İslam dininin en temel kaynağı olan Kur'an'daki "akıl ve bilim dışılık"larla ilgili örnekler, bir-iki cilt kitap oluşturabilir. Bir düşünce versin ve özgür insan düşüncesine yardımcı olsun diye kimi örnekler sunmaya çalışıldı. Bir örnek daha sunulup, bu diziye şimdilik son verilecek.

İslamda "Şakku'l-Kamer (Ay'ın bölünmesi) Mucizesi" diye ünlü "mucize"yi birlikte göreceğiz:

Kamer Suresi'nin 1. ayetine, Diyanet'in resmî çevirisinde şöyle anlam verilir:

"Kıyamet saati yaklaşır, ay ayrılır."

Bu çevirideki "yaklaşır, ayrılır", ayetteki sözcüklere uymuyor. Ayette, burada, "geçmiş zaman" kipi kullanılıyor. Bu nedenle, doğrusu, "yaklaştı, ayrıldı"dır. "Ayrıldı" yerine de ayetteki "inşakka" sözcüğüne uygun olması için "bölündü" ya

43 Beğenç, *Anadolu Mitolojisi*, s.70-71; Eren Kutsuz = Turan Dursun, "Güneş Kültü", *Saçak Dergisi*, Şubat 1988, sayı 49, s.13.

44 Bkz. *2000'e Doğru*, yıl 3, sayı 31, 32, 33.

da "parçalandı" demek gerekir. Diyanet'in çevirisi, burada, "akıl ve bilim dışılığı örtmek" amacıyla, sözcükler kendi anlamlarının dışına çıkarılarak, daha sonraki ayetler, ayrıca açıklayıcı hadisler göz ardı edilerek yapılmış bir "yorum"a, İbnü'l-Cevzî'nin yorumuna[45] dayanmakta. Bu yorum, "tefsirciler"ce kabul edilmez.[46]

Bu durumda ayetin doğru çevirisi şudur:

"Kıyamet (saat) yaklaştı; AY bölündü (parçalandı):"

Bunu izleyen iki ayetin anlamı da şöyle:

"Onlar bir mucize gördüklerinde; yüz çevirirler ve: 'sürüp giden bir büyüdür' derler. Yalanladılar ve kendi eğilimlerine uydular. Her şey, yerini bulur." (Kamer Suresi, 2-3. ayetler.)

Görüldüğü gibi ayetlerde açıkça, "Kıyametin yaklaştığının da bir belirtisi" olarak, "Ay'ın bölündüğü" ve "bu mucizeyi, inanmazların yalanladıkları" anlatılıyor.

Bu ayetlerin anlattığı "olay"ı aktaran "hadis"lere bakalım:

Gökteki Ay mı, Arabistan'daki "Hira Dağı" mı Daha Büyük

İlkokul öğrencileri bile böyle soruyu saçma bulur, değil mi?

Ama hadiste anlatılana bakılırsa bu soruya "saçma" dememek gerek.

"Malik Oğlu Enes anlatıyor:

"Mekkeliler, Peygamberden bir mucize göstermesini istediler. Peygamber de onlara AY'ı ikiye bölünmüş olarak gösterdi. Öylesine ki, onlar, Hira Dağı'nı, bu iki parçanın arasında görüyorlardı."[47]

"Abdullah İbn Mes'ud anlatıyor:

"Peygamberle birlikte Mina'daydık. Birden AY iki parçaya bölündü. Bu parçalardan biri, dağın arkasında, biri de dağın beri yanında kaldı. İşte o sırada Peygamber: '(Bakın da) tanık olun!' dedi."[48]

Düşünün.

– İnanmazlar, Muhammed'den, peygamberliğini kanıtlamak için bir "mucize" istiyor.

– "Tanrı" da Muhammed'e güç veriyor. Muhammed "mucize"sini gösteriyor: Şu gökteki, şu Amerikalıların "ayak bastığı", şu bildiğimiz AY, iki parçaya bölünüyor.

– Parçalanan Ay, YER'e düşüyor. YERYÜZÜ'nün UFACIK BİR BÖLGESİ'ne sığınıyor. Düştüğünde orada, kimseyi EZMİYOR.

45 *Tefsiru İbnü'l-Cevzî*, 8/89.

46 M. Ali Sabunî, *Safvetu't-Tefasir*, 3/284; Hâzin, 4/226.

47 Buhârî, *e's-Sahîh*, Kitabu'l-Menâkıb/36; Müslim, *e's-Sahîh*, Kitabu Sıfâti'l-Münâfıkîn/46-47, hadis no. 2802.

48 Buhârî, *e's-Sahîh, aynı yerde;* Müslim, *e's-Sahîh, age*, hadis no. 2800.

– Ay öylesine ufakmış ki: Hira Dağı ondan daha büyük. Çünkü geriden bakınca, Hira Dağı, AY'ın iki parçası arasında gözükebiliyor.

Ve düşünün:

– Böyle bir "olay"ı bile, Mekkeliler bir "mucize" saymıyor. "Olay"a "tanık" oldukları halde...

– Ve dünyanın her yanından gözüken şu AY, o sırada ikiye bölünüp yere düşüyor da, dünyanın hiçbir yerinde, kimse "farkında" olmuyor. "Olay"ı ne gören oluyor, ne de yazan. Muhammed'in "Sahabî"lerinden başka...

Ayrıca:

– AY'ın "bölünmesi", haber verilegelen "KIYAMET"in "yaklaştığının bir kanıtı" oluyor.

Yukarıdaki ayet ve hadislere göre, bütün bunlara "inanmak" gerekiyor. İnanan inanır kuşkusuz. Kim ne diyebilir? Bizim burada yaptığımız şey, yalnızca bir belirleme ve sergileme. Şu da unutulmamalı: İnananın nasıl "inanma hakkı" varsa, inanmayanın da "inanmama hakkı" vardır. İnsanoğlunun aklına, bilime "özgürlük" tanımak bunu gerektirir. İnsan, "kınanmasız" ve "saldırısız" bir ortam içinde insanlığına yakışır nitelikte geliştireceği düşüncesini, kişiliğini meyvelendirir. Bu köşedeki sergilemeler de bunun için... Seslenişler, olabildiğince, "insan aklı"na ve "bilim"e... İslamcı kesimin "duygulara seslenme"sine karşılık seçilen yol bu.

2000'e Doğru
24 Aralık 1989, yıl 3, sayı 53;
31 Aralık 1989, yıl 4, sayı 1;
7 Ocak 1990, yıl 4, sayı 2;
21 Ocak 1990, yıl 4, sayı 4;
4 Şubat 1990, yıl 4, sayı 6;
11 Şubat 1990, yıl 4, sayı 7;
18 Şubat 1990, yıl 4, sayı 8;
25 Şubat 1990, yıl 4, sayı 9;
4 Mart 1990, yıl 4, sayı 10;
11 Mart 1990, yıl 4, sayı 11

"KUR'AN MUCİZELERİ"

12 Temmuz 1989 günlü *Sabah* gazetesinin arka sayfasında, Cevat Babuna adında bir "prof. (!)"dan "imanlı"ları coşturmaya yönelik bir haber: "Bir Kur'an Mucizesi Daha" başlıklı. Kocaman harflerle... Ve "Babuna"nın fotoğrafıyla... Başlığı ve yazıyı görünce şöyle dedim kendi kendime: "İşte bir yalan daha!" Yüzlerce yıldan beri sürüp gelen bu yalanlar olmasaydı "iman" nasıl ayakta kalabilirdi?

Neymiş bu "yeni Kur'an mucizesi"?

Prof. Dr. Cevat Babuna şöyle demiş:

"Biz 15 yıl öncesine kadar anne rahmindeki bebeğin kalp atışlarının üç aydan sonra başladığına inanıyorduk. Ultrasonografinin uygulanmasından sonra bebeğin kalp atışının, gebeliğin altıncı haftasında başladığını öğrendik."

Bunu böyle söyleyebilecek bir başka bilim adamı yeryüzünde bulunabilir mi dersiniz? Bilimi, bilimin yansızlığını, "iman politikası"na kaptırmamış, eritmemiş bir bilim adamı ciddi ciddi böyle söyleyebilir mi? Prof.'a göre, ana rahmindeki bebeğin kalp atışlarının gebeliğin altıncı haftasında başladığı, bilim dünyasında, ancak 15 yıldan bu yana biliniyormuş!

Peki Kur'an'da "bebeğin ana rahminde kalp atışları"na bir değinme mi var, bir açıklama mı var?

Hayır! Kesinlikle hayır. Zaten böyle bir şey olamaz.

Ama bakın Prof. Babuna ne diyor:

"Kur'an'daki hadiste de şöyle denilmektedir: 'Sizden her birinin hilkatı (yaratılışı) 40 günde tamamlanır' deniliyor. Bu da 6 hafta eder."

Yanlışlarla dolu olan bu sözü düzeltmeye neresinden başlanmalı?

Bir kez, "Kur'an'daki hadis" diye bir şey olmaz. "Kur'an"da "hadis" yoktur da ondan. Ayraç içinde gösterilen Buhârî ve Müslim, Kur'an'ın dışında hadis kitapları olan hadisçilerdir. "Buhârî ve Müslim'in yer verdiği hadis kitaplarında bu böyle anlatılır" demek isteniyor olmalı.

"Hadis"i ele alalım:

"Kur'an mucizesi" diye sunulan hadis aynen şöyledir Buhârî'de:

"Sizin herbirinizin yaratılışı, *ana karnında, 40 günde* tamamlanır. *Sonra bir 40 gün daha geçip kan pıhtısı olur. Sonra bir 40 gün daha geçince bir çiğnem et olur.* Sonra Tanrı bir melek gönderir; dört kelimeyi yazmasını buyurur: 'Ona AMEL'ini, RIZK'ını, ECEL'ini ve cehennemlik mi, cennetlik mi olacağını yaz!' der. *Sonra ana karnındakine RUH (can) ÜFÜRÜLÜR...*"[1]

Görülüyor ki, hadise, yani Muhammed'e göre, bebeğin ana rahminde "kan pıhtısı" durumuna gelmesi için bile 2 "40 gün", yani "80 gün" geçmesi gerekiyor. "120 gün" sonra da bir "çiğnem et (mudga)" durumuna geliyormuş! Bundan sonra "gönderilen melek" aracılığıyla "dört şey"i, "AMEL"i, yani yaşarken hangi işler yapacağı, kulluk görevini nasıl yapacağı; sonra "RIZK"ı, yani dünyada eline geçecek yiyecekleri, içecekleri, mal varlığı; sonra "ECEL"i, dünyada ne kadar yaşayacağı ve sonra cennetlik mi, cehennemlik mi olduğu yazılırmış. Ve işte bütün bunlardan sonra "ruh", yani can "üfürülür"müş bebeğe. Yani aradan 120 gün geçtikten sonra bebeğin canlı duruma gelebileceği anlatılıyor.

İşte Prof. Cevat Babuna'nın dayandığı "hadis"te bunlar var. Bunlar mı o sözünü ettiği buluşu ortaya koyuyor? Bunlarda mı "bilimsellik" var?

Bir de dayanılan ve hadise de kaynak olan Kur'an ayetlerine bakalım:

Bu ayetlerin, Diyanet'in resmî çevirisindeki anlamı şöyledir: "And olsun ki insanı, süzme çamurdan yarattık. Sonra onu, nutfe (meni) halinde sağlam bir yere yerleştirdik. Sonra nutfeyi donmuş kana çevirdik. Donmuş kanı bir çiğnemlik et yaptık. *Kemiklere de et giydirdik.* Sonra onu başka bir yaratık yaptık. Yaratanların en güzeli olan Allah, ne uludur!" (Mü'minûn Suresi, 12-14. ayetler.)

Gelin siz, profesörün söylediği "Kur'an mucizesi"ni burada bulun. "Bilim dürüstlüğü"nden sapmadan...

"Bilim"le "mucize" bir arada olamaz. "Mucize" inancının var olduğu yerde bilim yoktur.

Gazetenin haberi verdiği sayfanın bir köşesinde "Mucize Bir Değil ki" başlıklı bir yazı var. "Cenin"in nasıl oluştuğuna ilişkin yine "Kur'an mucize"sinden söz ediliyor. "Döllenme"nin bilimsel biçimi ve açıklaması Kur'an'da varmış. Kur'an'ın neresinde?

Gösterilen bir ayet de, İnsan Suresi'nin 2. ayeti. Ne deniyormuş bu ayette? "Gerçekten biz insanı katışık nutfeden yaratmışız" deniyormuş. Peki deniyorsa ne oluyor? Bunda hangi bilimsel buluş var? İnsanın "karışık bir meniden" olduğu, oluştuğu, ilk çağların ilkellerinde bile bilinen bir anlatım biçimi.

Kur'an'da şu da anlatılır:

Târık Suresi'nin 5-7. ayetlerinin, Diyanet çevirisindeki anlamları:

1 Buhârî, *e's-Sahîh*, Kitabu't-Tevhid/28; *Tecrîd*, hadis no. 1324.

"Öyleyse insan neden yaratıldığına bir baksın. O, erkek ve kadının beliyle göğüsleri arasından atılagelen bir sudan yaratılmıştır."

"İnsanın oluşmasına neden olan su", yani "meni", "BEL" ile "GÖĞÜSLERİN ARASI"ndan geliyormuş. İşte bilimsellik ve işte "mucize".

2000'e Doğru
23 Temmuz 1989, yıl 3, sayı 30

"GÖK SOFRASI"

Bilindiği gibi Kur'an'ın 5. suresinin adı "Mâide"dir. "Yemek", "yemek sofrası" demektir. Bu surenin 112-115. ayetlerinde bu "yemek" ve "sofra"sından söz edilir. Surenin adı da buradan.

Burada sözü edilen yemek ve sofrası "gökten indirilme"dir ve İsa'nın bir "mucize"si olarak sunulur.

Bu ayetlerin anlamı, Diyanet'in resmî çevirisinde şöyledir:

"Havariler: 'Ey Meryem Oğlu İsâ! *Rabbin bize gökten bir sofra indirebilir mi?'* demişlerdi de, 'inanıyorsanız Allah'tan sakının!' demişti (İsa). *'Ondan yemeyi,* kalplerimizin kanmasını ve senin bize *doğru söylediğini bilmeyi* istiyoruz' dediler. Meryem Oğlu İsa: 'Allahım!' Rabbimiz! Bize ve bizden sonra geleceklere bayram ve SENDEN BİR DELİL olarak GÖKTEN BİR SOFRA İNDİR! Bizi rızıklandır! Sen rızık verenlerin en hayırlısısın!' dedi. Allah: 'Ben ONU SİZE İNDİRECEĞİM! Bundan sonra içinizden kim inkâr ederse, dünyalarda kimseye azap etmediğim şekilde ona azap edeceğim!' dedi." (Mâide Suresi, 112-115. ayetler.)

Havariler İsa'ya inanmamışlar mıydı ki, inanmak için bir kanıt, bir "mucize" istemişler? Ayete bakılırsa Havarilerin kendilerinin karşılığı şu: İsa! İstiyoruz ki "gökten sofra insin" de, yiyelim; karnımızı doyuralım. Ve sen Tanrı'nın elçisi olduğunu söylerken bize doğru söylediğini bilelim!

Kimi Kur'an yorumcusuna göre: Böyle bir istekte bulunan Havariler başlangıçta daha iyice inanmış değillerdi. Onun için bu istekte bulunmuşlardı. Ya da Havarilerin ağzından aktarılan sözler, aslında İsa'nın toplumundan cahil kişilere aitti.[1] Bununla birlikte böyle bir istek yöneltmiş olsalar da Havarilerin İsa'ya inanmış kişiler oldukları görüşünde olan Kur'an yorumcuları çoğunlukta.[2] Ne var ki, ünlü Kur'an yorumcusu Zemahşerî, tam imanlı değil; kuşkulu oldukları görüşünde.[3] Yorumcuların, Havarilerin "imansızca" istekleri ve sözlerini iman doğrultusunda yorumlamak için zorlandıkları görülür.[4]

Ne olursa olsun, ayetlerde açıkça belirtildiğine göre, Havarilerin istekleri kabul edilmiş. İsa, Tanrı'sından "gökten sofra indirmesini" istemiş, Tanrı da "indirmiş" bu sofrayı. Ama, "bundan sonra inanmayan olursa çok fena cezalandırıp iş-

1 Kurtubî, 6/364.
2 Muhammed Ali Sabunî, *Safvatu't-Tefasir,* 1/373.
3 Zemahşerî, *el-Keşşâf,* 1/540.
4 F. Râzî, *e't-Tefsirü'l-Kebir,* 12/129-130.

kence (azap) edeceğini" bildirmiş. "Dünyalarda kimseye azap etmediğim biçimde azap ederim!" demiş.

Peki "gökten indirilen sofra"da ne varmış?

Ayetlerde bu sorunun karşılığı yok. Açıklama, hadislerde ve Kur'an yorumlarında var:

Elmalılı Hamdi Yazır şunları yazar:

"...Bir de ne baksınlar: Kızarmış, pulsuz ve kılçıksız, yağ akan bir BALIK. Baş tarafında *tuz,* kuyruk tarafında *sirke,* çevresinde pırasadan başka *türlü sebze.* Ve beş *yufka* ki birinde *zeytin,* ikincisinde *bal,* üçüncüsünde *tereyağı,* dördüncüsünde *peynir* ve beşincisinde *pastırma...*"[5]

Yazır, bu sofranın "iki yağmur bulutu arasında indirilen KIRMIZI bir sofra" olduğunu da aktarır.[6]

Bu açıklama, ünlü Kur'an yorumlarında da böyle yer alır.[7]

Buradaki ayetlerin kaynağı İncil. Ünlü "dört İncil"de, daha doğrusu, dört aktarmaya göre olan İncil'de de "beş ekmek ve balık"tan söz edilir (bkz. Matta'ya Göre İncil, Bap 14: 17...; Markos'a Göre İncil, Bap 6: 38...; Luka'ya Göre İncil, Bap 9: 13...; Yuhanna'ya Göre İncil, Bap 9: 9...) Bu İncil'lerde, hep aynı dille, yani aynı sözlerle, İsa'nın bu "beş ekmekle balığı", bir mucize olarak, "beş bin erkeğin" bulunduğu büyük bir kalabalığa bölüştürdüğü, tümünü doyurduğu ve sofradan "on iki küfe" de yiyecek arttığı anlatılır. Anlaşılan o ki, Muhammed'e bilgi verenler, burada sözü edilen "sofra"nın, İsa için "gökten indirildiği" yolunda bilgi veren işlerdir. Kur'an yorumcuları da İncil'e başvurmuşlar, "beş ekmek ve balık" öyküsünü oradan alıp aktarmışlardır.

Hadiste, "gökten ekmek ve etten oluşan yiyecek sofrasının indirildiği, herkese, bu yiyeceklerden yiyip karınlarını doyurmaları ama saklamamaları ve daha sonra yemek üzere bir şey ayırmamaları buyurulduğu" anlatıldıktan sonra, oradakilerin "buyruğa uymayıp, artan yiyeceklerden saklama yoluna gittikleri" de anlatılır. Ve buyruğa uymamanın cezası olarak da "tümünün MAYMUNLARA VE DOMUZLARA DÖNÜŞTÜRÜLDÜKLERİ" açıklanır.[8] İnsanların "ceza" olarak "maymunlara, domuzlara dönüştürüldükleri" Kur'an'da da anlatılır, ama başka konularda (bkz. Bakara Suresi, 65. ayet; Mâide Suresi, 60. ayet; A'râf Suresi,166. ayet).

Kur'an'da, Musa'ya da "gökten MEN ve SELVÂ indirildiği" bildirilir. Yorumcular "men" için "kudret helvası", "selvâ" için de "bıldırcın" derler.

5 Elmalılı Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'an Dili,* 1960, 31847.
6 Bkz. *age.*
7 F. Râzî, *e't-Tefsirü'l-Kebir,* 12/133.
8 Tirmizî, *Sünen,* Kitabu Tefsiri'l-Kur'an/6, hadis no. 3061.

İlgili ayetlerin, Diyanet çevirisindeki anlamı şöyle:

"(Ey İsrailoğulları!) Bulutla sizi gölgelendirdik, *kudret helvası* ve *bıldırcın indirdik...*" (Bakara Suresi, 57. ayet); "... Bulutla üzerlerine gölge yaptık, onlara kudret helvası ve bıldırcın indirdik..." (A'râf Suresi, 160. ayet); "Ey İsrailoğulları! Sizleri düşmanınızdan kurtardık, Tûr'un sağ yanını size vadettik ve kudret helvasıyla bıldırcın indirdik." (Tâ-Hâ Suresi, 80. ayet.)

Bu ayetlerin kaynağı da Tevrat (bkz. Tevrat, Çıkış, Bap 16: 13-31; Sayılar, Bap 11: 31-32).

"Kutsal kitap"larda, özellikle "Tevrat"ta ve "Kur'an"da, "rızık", yani yiyecek ve geçim için insanların gözlerini "göğe çeviren ayetler" çoktur. Kur'an'ın Tanrısı açıkça, "Bana namaz kıl, kulluk et, gerisine karışma, senin rızkını ben veririm!" diyor. Bir ayetin Diyanet çevirisindeki anlamı şöyle:

"Ehline namaz kılmalarını emret. Kendin de onda devamlı ol. Biz senden rızık istemiyoruz. Sana rızık veren biziz. Sonuç Allah'a karşı gelmekten sakınanlarındır." (Tâ-Hâ Suresi, 132. ayet.)

2000'e Doğru
3 Eylül 1989, yıl 3, sayı 36

AYETLER UYDURMA MI?

Bazı İslamcı çevrelerin "Şeytan Ayetleri" diye bir şeyin hiçbir zaman olmadığı şeklindeki iddialarını ciddiye almak mümkün değildir. Bu ayetler kesinlikle bir "masal", bir "uydurma" olmayıp tamamıyla bir gerçektir. Yani Muhammed, Mekke'de iken, ilk dönemlerde, "üç tanrıça"nın övgüsünü yapan ve o zamana değin Araplarda da bilinen şiir, Necm Suresi'nin ayetleri arasında okununca (okuyan Muhammed'in kendisidir), Arap "putatapar"ları da "peygamber"le birlikte "secde" etmişlerdir. Ne var ki, "sonra"dan, "Cebrail"in uyardığı ileri sürülerek, ayetler arasına karıştıranın "Şeytan" olduğu savunulmuştur. Savunan, "Peygamber". Bunu aktaran da başta Peygamber'in arkadaşları olmak üzere "İslam büyükleri"dir. "İslam hadisçi ve tefsircileri"dir. Olayın bir bölümü, yani Necm Suresi'nin okunması sırasında "putataparlar"ın, "Peygamber'le birlikte secde ettikleri" Buhârî'nin *e's-Sahîh*'inde de yazılıdır.[1] Olayın kalan bölümü de sayılamayacak kadar çok "hadis" ve "tefsir" kitaplarında yer almıştır. Olayın bütününe ilişkin hadis, 15. yüzyılın en büyük hadisçi ve "tefsirci"lerinden sayılan Celaleddin Süyuti ve İbn Hacer (el-Askalanî) tarafından doğrulanmış, "sağlam" kabul edilmiştir. Yani olay, nitelendiği gibi bir "masal" değildir ve yine ileri sürdüğü gibi, "İslam karşıdevrimcileri"nce uydurulmamıştır.

Konunun bir başka yönü: Laik kafa, özgür kafa; özgür düşünür. Düyündüğünü de özgürce ortaya koyar, öyle olması gerekir. Özgür dünyada olması gereken budur. Bu özgürlükse, "dinsel kural"larla, falanca dinin filanca "kutsal"larıyla, bu kutsallara "saygı"yla ya da dinsel duyguları incitiyor mu, incitmiyor mu "hesabı"yla sınırlandırılamaz. Böyle bir sınırlandırma da, bu tür sınırlandırmayı kabul etmek de "çağdaş"lıktan uzaklaşmaktır. Ortaçağ karanlığının ölçülerine bağlanmaktır. Bunu isteyen din, İslam olabilir. İslamın bunu istemesi doğaldır da. Yeryüzündeki dinler içinde, Yahudilik ve İslam, yaşamın her alanına el uzatmıştır. İnsanlara, "Benim kurallarıma göre yaşayacaksınız" der; yöneticilere de "Siz elinizi çekin, ben yöneteceğim" isteğini yöneltir. Kurallar "kesin"dir, "değişmezlik" gösterir. Mecelle'de, "zamanın değişmesiyle hükümler de değişir" denmesi aldatmamalıdır. Çünkü aynı Mecelle'de ve İslam fıkıhında, "değişme"nin "esas"ta olamayacağına, "ayet ve hadisin kesin hükmüyle belirlenenlerin, hiçbir biçimde de-

1 Diyanet yayınlarından *Tecrîd*, hadis no. 555-556.

ğiştirilemeyeceğine" ilişkin açıklama da yer alır. Temeli "değişmezlik" olan "din giysisi", gelişen yaşamın, çağımızın giysisi olamaz. O giysi, bu gövdeye olmaz. Olmadığı, olamadığı için Türkiye Cumhuriyeti'nde "laik yasa"lar kabul edilmiştir. Mahmut Esat Bozkurt, Medeni Kanun'un gerekçesinde bunu çok açık bir dille anlatır. Bundan ödün vermemek gerekir. Verildiği zaman işin içinden çıkılmaz. Mollanın biri kalkar; "din hükümleri"ni, "Kur'an hükümleri"ni gösterip uyulmasını ister. Uymayanları da din adına cezalandırmaya yeltenir. Ülke sınırlarını bile umursamazlıktan gelir. Hümeyni'nin yaptığı budur. "Nerede bulursanız öldürün!.." Kur'an böyle diyor. (Bkz. Bakara Suresi, 191. ayet; Nisâ Suresi, 89, 91. ayetler; Tevbe Suresi, 5. ayet.) Humeyni de böyle diyor. "Öldürün" diyor. Tarih boyunca hep böyle denmiştir. Bir Cemel Olayı'nda 15 bin kişi öldürülmüştür. Çarpışan iki yanda da "Peygamber"in en yakın arkadaşları bulunduğu halde... Tarihte nice kişiler, değerli insanlar bu "öldürün" fetvalarıyla can vermişlerdir. "Sünnet Ehli"nin "dört mezheb"inde de, Humeyni'nin Şii mezhebinde de bir kimse "dinden dönmüş" (ridde) ya da bu eğilimi göstermişse "öldürülmesi"ne fetva verilir. Dünya, hele "uygar dünya" bu "fetva"lara göre yönetilemez.

Kısacası, Kur'an'ın Hac Suresi'nin 52. ayetinin, bunu izleyen ayetlerin ve bu ayetlere ilişkin aktarma ve yorumların tanıklığıyla "Şeytan Ayetleri" olayı bir gerçektir. Kaynak, ileri sürüldüğü gibi yalnızca Taberî değildir. Taberî'den 150 yılı aşkın bir zaman önce yaşamış olan İbn İshak'ın "e's-Sire"sinde de olay yer alır.[2] Bunun yanında bir başka gerçek, laik ve özgür düşünen insan –ki Salman Rüşdü de böyle bir insandır– "din kutsallıkları"nın çerçevesine sokulamaz. Bunu yapma yolundaki "din terörü" karşısında korkmadan, yılmadan yeterince savaşım verilmelidir artık.

Cumhuriyet
24 Şubat 1989

2 Siretü İbn İshak, yay. Muhammed Hamidullah, fıkra: 219.

DİYANET GERÇEĞİ ÖRTMEYE ÇALIŞIYOR

"Şeytan Ayetleri" diye ünlenen sözlerin önce Kur'an'a "ayet" olarak sokulduğu, bu sözlerde "Lat, Uzza, Menat" adlı Tanrıçalar övüldüğü için "putatapar-lar"ın, "Peygamber" ve inanırlarıyla birlikte "secde" ettikleri, bir olay olarak kaynaklarda yer alır. Konu, bilim namusu içinde ve soğukkanlı olarak tartışılmalıdır. "Telaş"a, "heyecan"a gerek yok. Ortada bir olgu, bir gerçek varsa –ki var–, "hayır yok öyle bir şey!" demekle "yok" olmaz.

Kimi polemikçiler, Humeyni'nin "cinayete azmettirici" fetvası doğrultusunda tutumlar sergilediler, "hayır, şeytan ayetleri diye bir şey olmamıştır, yalandır, iftiradır..." dediler. Ve saldırı üstüne saldırıda bulundular.

Öyle görülüyor ki, bu kervana, Diyanet İşleri Başkanı Mustafa Sait Yazıcıoğlu da katılmış durumda. TRT'de ve yazılı basında yer alan açıklamasına göre, Yazıcıoğlu da, "olay"ın "uydurma" ve "kasıtlı bir yalan" olduğunu ileri sürüyor.

Yazıcıoğlu'nun açıklamasında neler var, bir bakalım:

1) Yazıcıoğlu, olayı dile getirdiği ileri sürülen ayetlerin, İsrâ Suresi'nin 73-75. ayetleri olduğunu yazıyor. Sonra "Bu hikâyeye göre, Hz. Peygamber'i ikaz için gönderilen İsrâ Suresi 73-75. ayetleri, Hicret'ten 2-3 yıl önceki Mi'rac olayından sonra vahyolunmuştur. Bu ise, Allah'ın "Şeytan Ayetleri"ne karşı, Peygamber'ini ikaz etmek için 5-10 sene beklediğini gösterir ki, akl-ı selim ve mantığın kabul etmesi düşünülemez" diyor.

Bir kere, "Şeytan Ayetleri" olayına ilişkin ayetler arasında, İsrâ Suresi'nin sözü edilen ayetleri de vardır. Ama birinci derecede ilgili görülen ayetler bunlar değildir; Hac Suresi'nin 52-55. ayetleridir.

Kaldı ki, gerek İsrâ 73-75. ve gerek Hac 52-55. ayetler, "Peygamber'i ikaz" niteliğinde değil; "olayın açıklayıcısı" niteliğinde görülüyor. Yani olayı anlatır niteliktedir. Bir olayın anlatılmasıysa çok sonraki ayetlerde de yer alabilir, bu doğaldır, Kur'an'da da benzerleri çoktur. Öyle olunca, "Peygamber'i ikaz için şu kadar yıl niye beklenmiştir?" denemez.

Ve kaldı ki, ayetlerin tarihine ilişkin kesin bir bilgi ileri sürülemez. Surelerin "Mekkî" ve "Medenî" olmaları bile çoğu kez tarih için ölçü alınamıyor. "Mekkî" olan surelerde "Medenî", "Medenî" olan surelerde de "Mekkî" ayetler bulunuyor.

2) Yazıcıoğlu, "Esasen Necm Suresi, 19-20. ayetlerinden sonra gelen söz konusu ifadeyi (Şeytan Ayetleri'ni) doğru kabul etsek bile, aynı surenin müteakip 21-23. ayetlerinde putların kötülenmiş olması, bir çelişkiye yol açacaktır. Bu durumda müşriklerin bu çelişkiyi görmeyerek, putların methedildiğini kabul etmeleri ve bu yüzden secde etmeleri söz konusu olamaz" diyor.

Oysa, putları yeren ayetler, öven ayetlerin sureden çıkarılmasından sonra yer almıştır diye düşünülemez mi?

3) Yazıcıoğlu, "Nitekim bu hikâye, ilk devir İslami kaynaklarda yer almamakta, ilk olarak 900'lü yıllarda yaşamış olan bir tarihçiye (burada amaçlanan Taberî'dir) ait ve Hz. Peygamber'den üç asır sonra yazılmış olan bir eserde geçmektedir" diyor.

Oysa, olay, ölümü 923'te olan Taberî'den çok önce, ölümü 768'de olan ünlü "Siret" sahibi Muhammed İbn İshak'ın kitabında da yer alıyor.[1]

Kaldı ki, öyle hadisler vardır ki, çok sonraki dönemlerin hadisçilerinin kitaplarında yer aldığı halde, "İslam hukuku"na, "İslam kelamı"na dayanak yapılmıştır. Yani "hadisbilim"de, bir hadisin "sağlamlığı (sıhhat)" ve çürüklüğü (za'f) için başka ölçülere vurup değerlendirirler.

Şimdi, olayın gerçekliğini dile getiren kanıtları görelim:

1) "Şeytan Ayetleri" olayına değindiği, bu olayı dile getirdiği savunulan ayetler:

a) Hac Suresi'nin 52. ayeti ve izleyen ayetler:

52. ayette, her peygamberin "okuduğu şey"e, "şeytanın bir şeyler kattığı", ama "Tanrı'nın, şeytanın kattığını neshettiği (hükümsüz bıraktığı) ve kendi ayetlerini geçerli, "sağlam kıldığı" anlatılır.

Görüldüğü gibi, anlatım, "Şeytan Ayetleri" diye bilinen ayetlerin, "Kur'an'a sokulup sonra çıkarıldığı, sokanın şeytan, çıkaranın da Cebrail aracılığıyla Tanrı olduğu" yolundaki "ifade"lere uygundur. Zaten, "tefsirler" de, bunun için bu ayetleri, olayın yansıtıcısı olarak görürler. 52. ayetten sonraki ayetlerde de aynı olaya uygun anlatımlar bulurlar.

b) İsra Suresi'nin 73-75. ayetleri:

Bu ayetlerin anlamları şöyledir:

"(Ey Muhammed!) Seni, sana vahyettiğimizden uzaklaştırıp daha başkasını ileri sürerek bize iftira etmeye sürüklüyorlardı nerdeyse. O zaman seni dost bulacaklardı. Eğer seni pekiştirmiş olmasaydık, andolsun ki, onlara eğilim gösteriyordun, az kalsın. O zaman sana, yaşamı da, ölümü de kat kat azab biçiminde tattırırdık. Sonra da bize karşı bir yardımcı bulamazdın."

1 Muhammed İbn İshak, *e's-Sîre*, tahkik: Muhammed Hamidullah, Arapça, Konya, 1981, s.157-158, fıkra 219.

2) Hadisler:

"HADİS" 1:

"Peygamber Mekke'de NECM suresini okurken secde etti ve onunla birlikte, –aldığı toprağı alnına götüren yaşlı birinin dışında– Müslüman ve putatapan herkes SECDE etti."

Anlatan Peygamber'in arkadaşları:

– Abdullah İbn Abbas

– Abdullah İbn Mes'ud

KAYNAK: Buhârî.[2] Tirmizî ve öteki hadis, fıkıh kitapları.

SORU:

1) "Peygamber'in can düşmanı" diye nitelenen putataparlar nasıl oldu da, "Peygamber"le bir araya gelebildiler?

2) Putataparlar nasıl oldu da, Peygamber'le birlikte secde ettiler?

Bu soruların karşılığını bulabilmek için, bundan sonraki hadis iyi incelenmelidir.

HADİS 2:

"Peygamber Mekke'deyken NECM suresini okuyordu." Lat'ı, Uzza'yı ve bir öteki, üçüncü (put) olan Menat'ı gördünüz mü? diyen yere gelince:

Şeytan, Peygamber'in diline şunu atıverdi (sokuşturdu):

'İşte bunlar, *yüce* turnalardır (ğarânik). Şefaatleri de elbette ki umulur'.

Bunun üzerine (putataparlar): 'Muhammed daha önce değil, bugün tanrıçalarımızı iyi (sözlerle) andı!' dediler.

Yine bunun üzerine Peygamber secde etti ve onlar da SECDE ettiler. İşte bu nedenle de Tanrı şu ayeti indirdi:

'(Ey Muhammed!) Senden önce hiçbir Peygamber (resûl, nebî) yoktur ki, şeytan onun okudukları arasına, (bir şeyler katıp) bırakmasın. Tanrı, şeytanın bıraktığını bozar (kaldırır), kendi ayetlerini güçlendirir. Tanrı Bilen'dir, Hikmetli'dir." (Hac Suresi, ayet 52.)

Anlatan Peygamber'in arkadaşları:

– Abdullah İbn Abbas'ın da içinde bulunduğu bir topluluk.

KAYNAK: Başta Süyuti ve İbn Hacer (el-Askalanî) gibi 15. yüzyılın ünlü "hadis" ve "tefsir" uzmanları olmak üzere çoğu İslam hadis ve tefsir uzmanlarının kitapları.

Çok açıkça görülüyor ki:

İkinci hadis, birinci hadisi tamamlıyor. Daha doğrusu, ikisi aynı hadistir. Birincisi eksik, ikincisi tamam.

Ve çok açıkça şunların anlatıldığı görülüyor:

Putataparların Peygamber'le birlikte SECDE etmelerinin nedeni, "Peygamber'in üç putu (Lat'ı, Uzza'yı ve Menat'ı) öven sözlerle anması ve bunu, 'ayet' olarak okumasıdır".

2 Diyanet Başkanlığı Yayınları, *Tecrîd*, hadis no. 555, 556.

Üç putu öven sözleri, "Peygamber'in diline ayet olarak sokan", ŞEYTAN'dır.

Yani bu sözlerin oluşturduğu "ayetler", Tanrı'nın ayetleri değil, "şeytanın ayetleri"dir.

"Şeytanın ayetleri", sonradan, sureden çıkarılmıştır.

Hac Suresi'nin 52. ayetinde anlatılan da budur.

Diyanet'in resmî çevirisindeki Hac Suresi'nin 52. ayetinin çevirisi, tartışılan yorum katılmış bir çeviridir, onun için de güvenilir değildir. Doğru çeviri, ikinci hadiste yer verilen çeviridir.

Bu konuda uzun söze gerek yok. İslam dünyasının en büyük uzmanlarından Süyuti (Celaleddin Süyuti, ölm. 1505) ve İbn Hacer (el-Askalanî, ölm. 1449) "hadis"i sağlam ve olayı gerçek kabul ediyorlar. Süyuti, hem tefsirinde, Hac Suresi'ne 52-54. ayetleri nedeniyle yer veriyor; hem de başka kitaplarında, örneğin "ayetlerin gerekçeleri"ne (sebeb-i nüzûl) ilişkin yazdığı ünlü kitabında, "Lübabu'n-Nukûl fî Esbabi'n-Nüzûl" olayı sağlam kabul ettiğini yansıtıyor. İbn Hacer'se, "Kâdi Iyaz" ve İbnü'l-Arabî gibi kimi yazarların "olayı anlatan hadis"i uydurma saydıklarını, ama bunların bu sözlerinin hiçbir önemi bulunmadığını, çünkü olayın ve hadisin "birçok yol"dan gelen tanıklıklarla doğrulandığını belirtiyor. İbn Hacer, *Fethu'l-Bari* adlı kitabının, Hac Suresi'ne ilişkin kesiminde açıklıyor. Onun bu açıklamasına da Süyuti, kitabında yer veriyor.

Süyuti de, İbn Hacer de hangi hadisin sağlam, hangisinin çürük olduğunu en iyi bildikleri İslam dünyasında kabul edilegelmiş uzmanlardır. Ve bunlar için de "dinsiz, İslam düşmanı" suçlaması yapılamaz.

Kısacası:

1) "Şeytan Ayetleri" olayı gerçektir. Bunu yok sayma çabaları da boşunadır.

2) Diyanet İşleri Başkanlığı en büyük İslam otoritelerince de sağlam kabul edilen hadise dayalı ayetlerle destekli bu olayı yok sayma yerine ülkede kimseye yararı olmayan din terörünü kınayıcı çabalara girse çok daha yararlı bir tutum göstermiş olurdu. Çünkü gerçek olduğu halde bu olaya, "iftira"dır, "dinsizlerin uydurmasıdır" biçimindeki sözler, cinayete azmettiren fetvalara çanak tutmaktan başka bir şeye yaramaz

2000'e Doğru
19 Mart, 1989, yıl 3, sayı 12

KUR'AN'A VE MUHAMMED'E GÖRE TÜRKLER İSTESELER DE MÜSLÜMAN OLAMAZLAR

"Tevrat'ın Tanrısı"nın son derece "ırkçı" olduğunu hemen herkes bilir. Kimi araştırmacılar, bu "Tanrı"daki özelliğin, Yahudilik için "yararlı" olduğunu da savunurlar. Ne var ki, şu da bir gerçek: Bugün, "Yahudiler"in sergiledikleri tüyler ürpertici ve insanlık dışı acımasızlıklarda, Tevrat'taki "Tanrı"nın (Yehova) ilkel, katı bir ırkçı oluşunun payı az değildir.

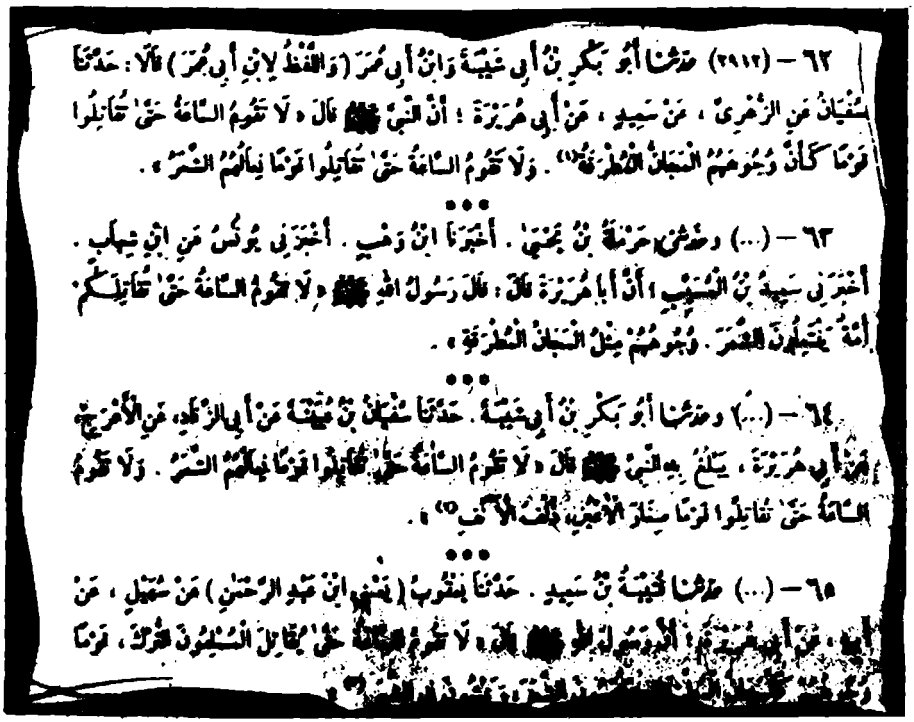

"KITALUT-TÜRK" HADİSLERİNDEN... "Müslümanlar, Türklerle kesin öldürüşecekler."

Kur'an'ın "Tanrı"sının Irkçılığı

Tevrat'ınkinin "ırkçılığı"nı herkes bilir de, "Kur'an'ın Tanrı'sı"nın "ırkçılığı"nı çoğu kimse bilmez. Ve kimi "iyi niyetli aydınlar" bile, Kur'an'ı ve "Tanrı"sını "evrensel" sanır. Oysa, Kur'an'ınki, Tevrat'ınkinin bir çeşit "kopya"sıdır. Bunu, bu "Tanrı"nın "İsrailoğulları"nı nasıl tanıttığından bile anlamak mümkün:

"En Üstün Toplum, İsrail Toplumu"

Buna, kimileri şaşacaklar. Ne var ki, bir gerçek. İşte ayetler:

Kur'an'ın "Tanrı"sı, tıpkı, Tevrat'ın "Tanrı"sı "Yehova" gibi, iki yerde, aynen şöyle seslenir:

"Ey İsrailoğulları! Size verdiğim nimeti ve sizi dünyalara üstün kıldığımı hatırlayın." (Bakara Suresi, 47, 122. ayetler, Diyanet çevirisi.)

Bir yanda İslam dünyasındaki "Yahudi düşmanlığı", öbür yanda da, Kur'an'daki "Tanrı"nın "İsrailoğulları"na böyle seslenişi... Bir çelişkidir bu. Bunu da geçelim.

Arap Toplumundan Başkası "Muhatap" Değil

Kur'an'da birçok şey anlatılır. "Kaynaklar"ı biliniyor bugün. Ama "Tanrı'dan" diye sunulur. Bu "Tanrı"yla "insanlar" arasında, daha doğrusu, "zaman"ına göre "bir kesim insanlar", "bir toplum" ya da "bir toplumun bir kesimi" arasında da bir "elçi". "Tanrı Elçisi" diye sunulur. "Peygamber" deniyor. Kur'an'da anlatılan o ki, "Tanrı" şu açıklamayı yapmakta:

"Biz her peygamberi, kendi toplumunun diliyle gönderdik. İlle de böyle yaptık ki, o toplumdan olanlara anlatabilsin." (İbrahim Suresi, 4. ayet.)

Demek ki, Kur'an'a göre, "Tanrı'nın Elçisi"nin bir "toplum"u var. "Elçi", "ırk"ından geldiği bu "toplum"la "Tanrı" arasında yapar aracılığını. Ne iletecekse bu "toplum"a ve "kendi diliyle" iletmekle yükümlü. Kur'an'da anlatılan bu. Yine buna göre; Muhammed de bu yükümlülüğü taşımakta. Onun da bir "toplumu" var ve o da "Tanrı"sıyla bu "toplum" arasında bir "aracı".

Kur'an'ın bütünü içinde, Muhammed'in "kavm"ından, yani "toplum"undan "Tanrı vahiyleri"ni, bu "toplum"a iletmek zorunda olduğundan, bunu yaptığından söz edilir. Muhammed'in "toplum"u, "Arap toplumu"dur. Öyleyse "muhatap" da bu toplumdur. Kur'an, kendi deyimiyle "Arapça"; seslendiği kesim de "Araplar".

Ama "Araplar"ın da "tümü" değil; yalnızca "bir kesimi".

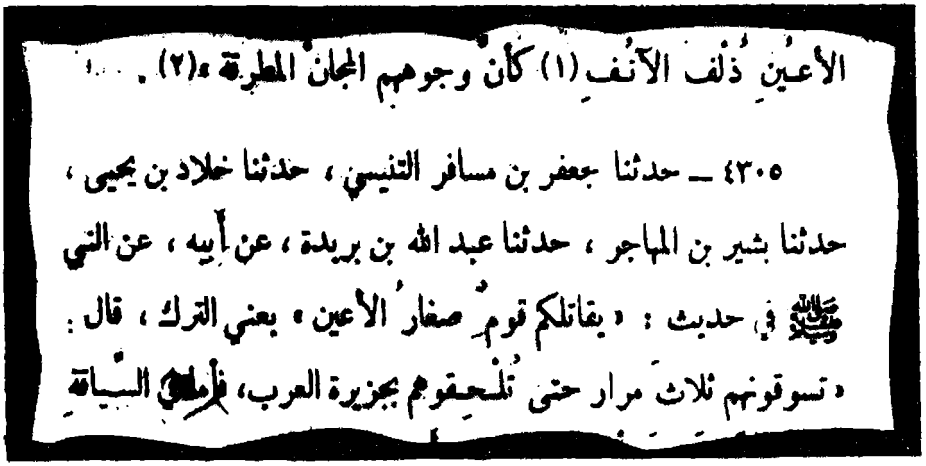
الأعين ذُلف الآنف (١) كأن وجوههم المجانّ المطرقة (٢) . . .

٤٣٠٥ ـ حدثنا جعفر بن مسافر التنيسي ، حدثنا خلاد بن يحيى ، حدثنا بشير بن المهاجر ، حدثنا عبد الله بن بريدة ، عن أبيه ، عن النبي ﷺ في حديث : « يقاتلكم قوم صغار الأعين » يعني الترك ، قال : « تسوقونهم ثلاث مرار حتى تُلحقوهم بجزيرة العرب ، فأما في السياقة

KITALUT-TÜRK" ("TÜRKLERLE ÖLDÜRÜŞME") HADİSLERİNDEN.
"Sonunda Türkler kesilecekler... (Ebu Davud, Kitabu'l-Cihâd/9, hadis no. 4305.)

Korkutma Yalnız "Mekke ve Çevresi"ne

Ayetler çok açık. "Kur'an"la yapılan "uyarı"ların, "korkutma"ların, "Mekke" (Ümmü'l-Kurâ) ve "çevresi"ne yönelik olduğu, En'âm Suresi'nin 92., Şûrâ Suresi'nin 7. ayetinde, kuşkuya yer bırakmayacak bir açıklıkla anlatılıyor. Evet, Kur'an'ın "muhatab"ı, "Mekke ve çevresi"dir yalnızca. Bugün kendilerini "Müslüman" sayan öteki toplumlardan hiçbirinin, bu kapsamda yeri yok. Konu, bu denli açık.

Muhammed'in "tüm insanların peygamberi", Kur'an'ın da "tüm insanlara yönelik" olduğunun anlatıldığı ayetler de var. Kur'an'daki nice çelişkilerden biridir bu. Ama, "kendisine açıklama yapılan toplum"un "Arap toplumu", bu toplum içinde de yalnızca "Mekke ve çevresi"nin (hem de o zamanki) "halk"ı olduğu da bir gerçek. Başka toplumlardan, bu arada "Türkler"den "Müslüman" olanlar olmuş; daha doğrusu kendilerini "Müslüman" saymışlar; ama Kur'an'ın hangi toplumu "Müslüman" saydığı önemli.

Özellikle "Türkler" için "hadis"ler vardır. Türkler için hiç de iyi şeyler söylemeyen bu hadisler, örnek ve yürekli bilim adamı Prof. Dr. İlhan Arsel'in *Arap Milliyetçiliği ve Türkler* adlı kitabında çok çarpıcı biçimde yer almakta.[1]

1 Bkz. Kaynak Yayınları, 6. basım, 1999, s.63 ve öt.

Muhammed'in Türk Düşmanlığı

Kendilerini "Müslüman" sayan "Türkler"i Muhammed, "Müslüman" saymak şöyle dursun; "düşman" diye "ilan" etmiştir. İslam dünyasında en sağlam kabul edilen hadis kitaplarında da bu var. Başlı başına bir bölüm olarak. Bölümün adı da çok ilginç: "Kıtalu't-Türk." Anlamı da, "Türklerle öldürüşmek (savaş)". Buhârî'de, Ebu Davud'da ve Tirmizî'de bölümün adı bu. İbn Mace'de "Bâbu't-Türk", yani "Türkler Bölümü". Müslim'deyse, "Kıyamet alametleri" arasında yer alıyor.

Muhammed, "Peygamberliğinin bir kanıtı" olarak, gelecekten "haber" verirken, "Kıyametin bir alameti" olarak "Türklerle nasıl çarpışılacağı"nı, "Müslümanlar"ın, "Türkleri nasıl öldürecekleri"ni de anlatıyor. Hem "Türk" diye ad vererek, hem de "tarif" ederek, yüzlerinin, gözlerinin, burunlarının, derilerinin, renklerinin nasıl olduğunu anlatarak. Anlaşılan o ki, Türkler konusunda kendisine birtakım bilgiler verilmiş. Muhammed'in anlatmasına göre, "Türklerle öldürüşme", ta "Kıyamet"e dek söz konusu. "Kıyametin bir alameti" olarak da "Müslümanlar", yeryüzündeki "Türkleri öldürüp temizleyecekler". Yoksa "Kıyamet kopmayacak".

İşte hadislerden bir kesim:

> "Müslümanlar, Türklerle öldürüşmedikçe, kıyâmet kopmayacaktır. Yüzleri kalkan gibi, üst üste binmiş (kalın) derili olan bu toplumlar... kıl giyerler."[2]
>
> "Siz (Müslümanlar), küçük gözlü, basık burunlu, yüzleri kalkan gibi, derisi üst üste binmiş olan toplumla öldürüşmedikçe kıyâmet kopmayacaktır."[3]
>
> "Şu da kıyâmet alâmetlerinden: Kıldan (keçe) ayakkabı giyen bir toplumla vuruşup öldüreşeceksiniz. Geniş yüzlü, yüzleri kalkan gibi, üst üste binmiş derili toplumla vuruşmanız-öldürüşmeniz kıyâmet alâmetlerindendir. Siz (müslümanlar), küçük gözlü, kızıl yüzlü, basık burunlu, yüzleri kalkan gibi, derisi üst üste binmiş olan Türklerle öldürüşmedikçe kıyâmet kopmaz."[4]
>
> "Sizinle (siz müslümanlarla), küçük (çekik) gözlü toplum, Türkler savaşacaktır. Siz onları, üç kez önünüze katıp götüreceksiniz, süreceksiniz. Sonunda Arap Yarımadası'nda karşılaşacaksınız. Birincide, olanlardan kaçan kurtulur. İkincide kimi kurtulur, kimi yok edilir. Üçüncüdeyse onların tümü kırılacaktır."[5]

2 Müslim, *e's-Sahîh*, Kitabu'l-Fiten/62-65, hadis no. 2912; Ebu Davud, *Sünen*, Kitabu'l-Melâhim/9; Babun fî Kıtâli't-Türk, hadis no. 4303; Neseî, *Sünen*, Kitabu'l-Cihâd/Babu Gazveti't-Türk...

3 Buhârî, *e's-Sahîh*, Kitabu'l-Cihâd/96; Müslim, *e's-Sahîh*, Kitabu'l-Fiten/62, hadis no. 2912; Ebu Davud, *Sünen*, hadis no. 4304; Tirmizî, hadis no. 2251; İbn Mace, hadis no. 4096-4099.

4 Buhârî, *e's-Sahîh*, Kitabu'l-Cihâd/95; Müslim, *e's-Sahîh*, Kitabu'l-Fiten/66, hadis no. 2912; İbn Mace, hadis no. 4097-4098.

5 Ebu Davud, *Sünen*, hadis no. 4305.

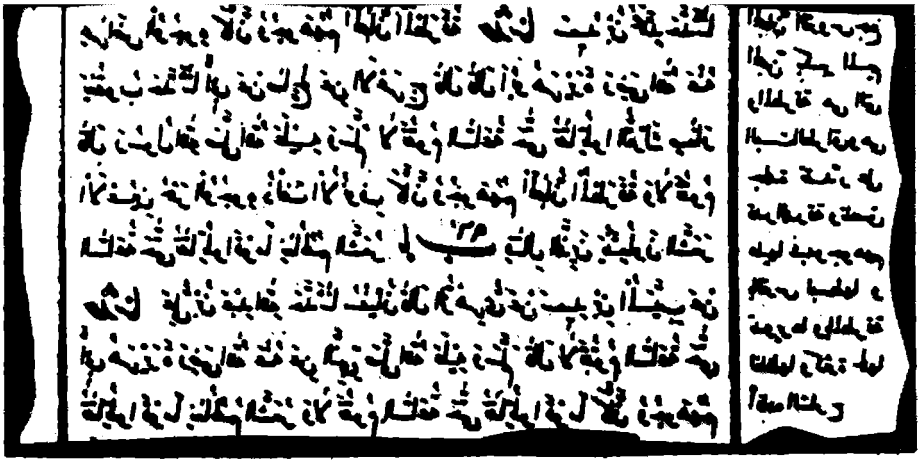

"KITALUT-TÜRK" HADİSLERİNDEN. "Türklere karşı kıtâl, kesinlikle olacak."...
(Buhârî, *e's-Sahîh*, Kitabu'l-Cihâd/96.)

Muhammed'in, bugün kendisine "Peygamberimiz, efendimiz" diyen Türklere bakışı, tutumu budur işte.

İnsanlara "insan" olarak bakmak gerekir. Hangi ırktan, hangi renkten ve hangi "din"den olurlarsa olsunlar ya da hiçbir dinden olmasınlar. Ama "dinler", "dinliler", "ırkçılar" böyle bakamamakta. Yahudisi, Hıristiyanı, İslam inanırı hep birbirine düşman. Irkçılar da kendi ırklarından olmayanlara karşı böyle. Bugün dünyamızın yaşadığı nice acı olaylarda, bu ilkelliğin payı az değildir. Bunlardan arınmalı artık insanlık. Yoksa, acımasızlıklar, acılar, gözyaşları sürüp gidecektir.

2000'e Doğru
28 Ocak 1990, yıl 4, sayı 5

İSLAMCILARIN PEHLİVANI YOK

Eski müftülerden Turan Dursun, "Şeytan ayetleri olayını tartışmaya hazırım" dedi. *2000'e Doğru* 15 gündür Turan Dursun ile aynı masaya oturup konuyu tartışacak bir İslamcı düşünür arıyor. Çalmadığımız kapı kalmadı. Diyanet İşleri'ne başvurduk. Ankara ve İstanbul İlahiyat Fakültelerini, İslamcı basın organlarını, tek tek İslamcı fikir adamlarını aradık. Hiçbiri tartışmayı kabul etmedi.

Konu, İslamın yüzyıllardır tartıştığı bir konuydu. Problem, öncelikle İslamın problemi. Kaynaklar, Kur'an ve hadisler dahil, İslamın temel kaynaklarıydı. Ancak İslamcılar konuyu tartışabilecek bir pehlivan çıkaramıyorlardı. "Şeytan Ayetleri" üzerine çeşitli yazılar yazılıyor, hatta Hüseyin Hatemi bir kitap yayımlıyordu. Ama masanın üzerine hadis kitaplarını, İslamın en güvenilir düşünürlerinin eserlerini koyarak yapılacak bir tartışmada yoklardı.

2000'e Doğru'nun daha önce İslam kaynakları üzerine yaptığı yayımlardan sonra birçok İslamcı fikir adamı, "Bu konuyu bize niçin sormadınız, bizim görüşümüzü niçin almadınız?" diye serzenişte bulunmuşlardı. İşte şimdi kendilerini, konuyu İslam kaynaklarının ışığında konuşmaya davet ediyorduk. Üstelik Şeytan Ayetleri'nin varlığını kanıtlayanlar, İslamın karşıtları değil, İslamın en itibarlı âlimleridir.

Bu durumda *2000'e Doğru*, konuyu Turan Dursun ile görüştü. Ama İslamcı çevrelerden fikir meydanına çıkacak bir pehlivan aramaya devam edeceğiz. İslamcılara burada bir kez daha aynı çağrıda bulunuyoruz.

2000'e Doğru, "Şeytan Ayetleri"ne daha önceki yayımlarında olduğu gibi, bir tarihsel gerçeğin aydınlanması açısından bakıyor. Salman Rüşdi'nin konuyu tarih gerçeklerinin ötesinde inanç sahiplerinin tepkilerine yol açan fantazilerle ele alması, sağlıklı tartışmaya zarar veriyor. Biz, hem bilimsel kanılara, hem de dinsel inançlara saygılıyız. Düşün konularına şiddetin sokulmasını kınıyoruz. Gönüllerin incitilmesine karşıyız. Öte yandan, gerçeğin tartışılmasına hiç kimse yasak getiremez.

– Mekke'de bir putataparlık dönemi var. Bu "Şeytan Ayetleri" çoktanrıdan tektanrıya geçişteki bir ara aşamayla mı ilgili?

– Tektanrı aşamasının Muhammed'le başladığını sanıyorlar. Hiç ilgisi yok. Çünkü tarihin hiçbir döneminde çoktanrıcılık ya da tektanrıcılık olmamıştır. Tektanrıcılık dedikleri dönemde, çoktanrıcılık vardır, çoktanrıcılık dedikleri dönem-

de tektanrıcılık vardır. Kur'an bunu kendisi açıklıyor. Muhammed, o "putatapar" denilen kimselere soruyor: "Siz niye tapıyorsunuz? Siz biliyorsunuz gözü görmez, bir şeye yaramaz, canlılıkları olmayan şeylere nasıl tapabilirsiniz?" Onlar da, "Sen biliyorsun ki, biz bunlara tapmıyoruz. Tapacak kadar akılsız kimseler değiliz" diyorlar. Aslında Muhammed de biliyor böyle olduğunu. Ama iş polemik çerçevesinde kalıyor. Diyorlar ki, "Yukarrıbûnâ illallahi zulfâ". Kur'an bunu açık açık söylüyor. "Biz", diyorlar, "Allah'a yaklaştırsınlar diye bu put denilen şeylerin simgelediklerini aracı yapıyoruz." Diyelim ki şu heykel. "Bu heykelin simgelediği bir varlık var. Nasıl Allah, görünmez bir varlık olarak inanılıyor, o, put denilen heykellerin, heykelciklerin de simgeledikleri varlıklar var. Bu varlıklar ikinci dereceden varlıklardır. Bunlar, Allah'a insanları yaklaştırmak için aracıdırlar. Çünkü Allah o denli büyüktür ki, aracı olmadan ona yaklaşılmaz. Ancak simgelerin simgeledikleri varlıkların aracılığıyla biz O'na yaklaşmaya çalışıyoruz." "Çontanrıcılık" denenle "tektanrıcılık" denen arasında ad değişmeleri olmuştur yalnızca. Bu dönemde de yine simgeler arasında da en başta olanlar vardır. Nasıl İslamda, Yahudilikte, Hıristiyanlıkta başmelekler vardır: *Cebrail, Mikail, İsrail, Azrail* gibi... Putların da –yanlış olarak put denilen simgelerin– simgeledikleri varlıklar içinde en önde, en gözde olanları vardır.

219) نا أحمد ، نا يونس ، عن ابن اسحاق ، قال : فاقاموا حتى بلغهم أن أهل مكة قد أسلموا وسجدوا . وذلك أن سورة النجم (٥٣) انزلت على رسول الله صلى الله عليه وسلم ، فقرأها رسول الله صلى الله عليه وسلم فانتهت اليها كل مسلم ومشرك حتى انتهى الى قوله : «افرايتم اللات والعزى» (٥٣) فاصاخوا له ، والمؤمنون يتصدقون ، وارتد ناس حين سمعوا سجع الشيطان . فقال : والله لنجدهن ليقربونا الى الله زلفا . وعلم الشيطان تينك الايتين كل مشرك ، وذلت بها السنتهم ، وكبر ذلك على رسول الله صلى الله عليه وسلم حتى اتاه جبريل عليه السلام ، فشكى اليه هاتين الايتين وما القي من الناس فيهما . فقرا جبريل عليه السلام منهما ، وقال : لقد تلوت على الناس ما لم اتك به عن الله عزوجل ، وقلت ما لم يقل لك . فحزن رسول الله صلى الله عليه وسلم حزنا شديدا ، وخاف . فانزل الله عزوجل يعزيه له : «وما ارسلنا من قبلك من رسول ولا نبي الا اذا تمنى القى الشيطان في امنيته ... » الى قوله : « عليم حكيم » (١) .

SİRETU İBN İSHAK, FIKRA 219. Olayı anlatan hadislerden.

– *Bir hiyerarşi var...*

– Tabii tabii. İşte bunların arasında en başta olanlardan üç tane Tanrıça, *Şeytan Ayetleri* nedeniyle gündemde olan Tanrıçalardır. *Lat, Uzza, Menat...* sözcüklerine dikkat ettiğinizde gerçek daha iyi ortaya çıkar. Şimdi *Lat,* Allah sözcüğünün dişilidir.

– *Tanrıça yani.*

– Evet. Allah, eril bir sözcüktür. Fransızcada "masculin" deniyor ya. Lat ise, "feminin"dir. Nasıl Emin ve Emine vardır. Emin'in Emine'sidir *Lat.* Sonra Allah'ın sıfatları var. 99 sıfatı. Bunlardan birisi de *Eaz.*

– *Aziz'den mi geliyor?*

– Aziz, değerli; *Eaz,* en değerli, en güçlü anlamında. O da erildir, onun da dişili *Uzza.*

– *En değerli oluyor.*

– En değerli, en güçlü. İşte bu Tanrıçalar, Tanrı'nın ve niteliklerinin dişili oldukları için bunlara yaklaşmak Tanrı'ya yaklaşmak sayıldığı için aslında Muhammed bunlara pek fazla karşı değildi.

– *Başlangıçta...*

– Başlangıçta bunlara karşı değildi. Karşı olamazdı. Hatta Muhammed'in putlara taptığı dönem vardır. Çünkü "tektanrıcılık" denen dönemi o dönemden ayırmak mümkün değildir.

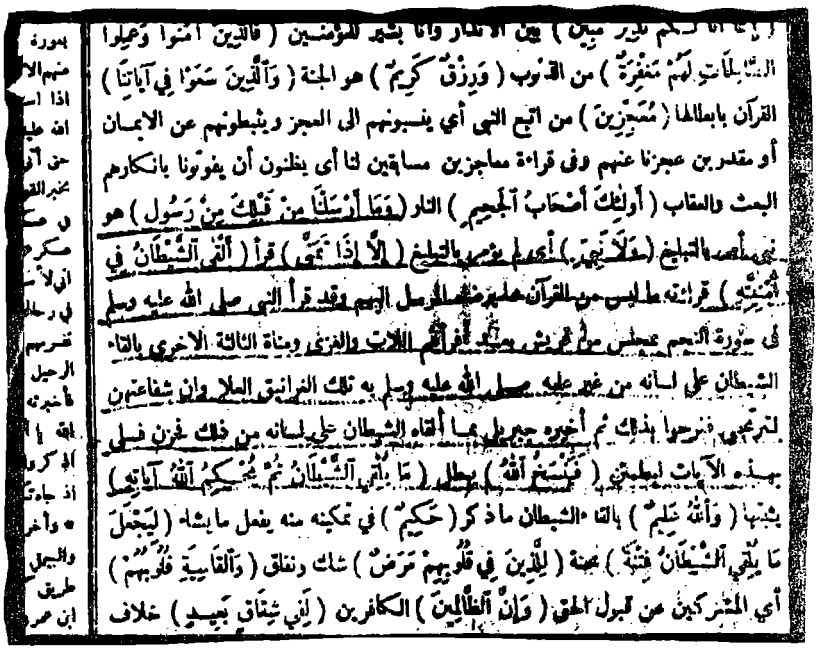

SÜYUTİ'NİN TEFSİRİNDEN. (Celaleyn, c.1, s.41.)

– *Zaten peygamberlik, resullük gelmesi daha sonraki bir aşamada.*

– Dikkat etmek gerekir ki, Peygamberler de bir aracıdır. Nasıl putlar, onların simgeledikleri varlıklar birer aracı sayılır. Allah'a; Peygamber de bir aracıdır. Esasen Arap dünyasında da şairlerin Tanrı'yla ilişkileri olduğu kabul edilirdi ve her bir şairin de bir cini olduğu... Hani ilham perisi derler ya? Oradan kalma. Muhammed'in de bir cini olmuştur. Muhammed'in de cini *Cebrail* olmuştur. Cin denmemiştir de melek denmiştir.

– *Hz. Muhammed'in o şair geleneğinin bir temsilcisi olduğu söylenebilir mi?*

– Tabii tabii. Bu olayda da olduğu gibi, ortaya çıkıyor. Bu *Şeytan Ayetleri*'ne konu olan sözler aynen şöyledir; şiirsel olarak: E'lâle veıl-Uzza ve Menatrıs-salisete'Luhrâ / Tilke ğarâniku'l Ulâ. / Ve inne le şefâatehunne le Turca. Yani: "Lat ve Uzza ve bir üçüncüsü olan Menat. Bunlar yüce turnalardır. (Kuğular) ve bunların şefaati kesinlikle umulur."

Şimdi bu sözler, Necm Suresi'nin sözlerine, ayetlerine şiirsel olarak da çok uygundur. Aynı uyaktadır, aynı kalıptadır. Bunlar Arabistan'da Muhammed döneminde de, Muhammed döneminden önce de şiir olarak zaten biliniyordu. Bu *Şeytan Ayetleri* biliniyordu. Muhammed'in yaptığı şu olmuştur: Necm Suresi'nde o sözleri ayet diye okumuştu.

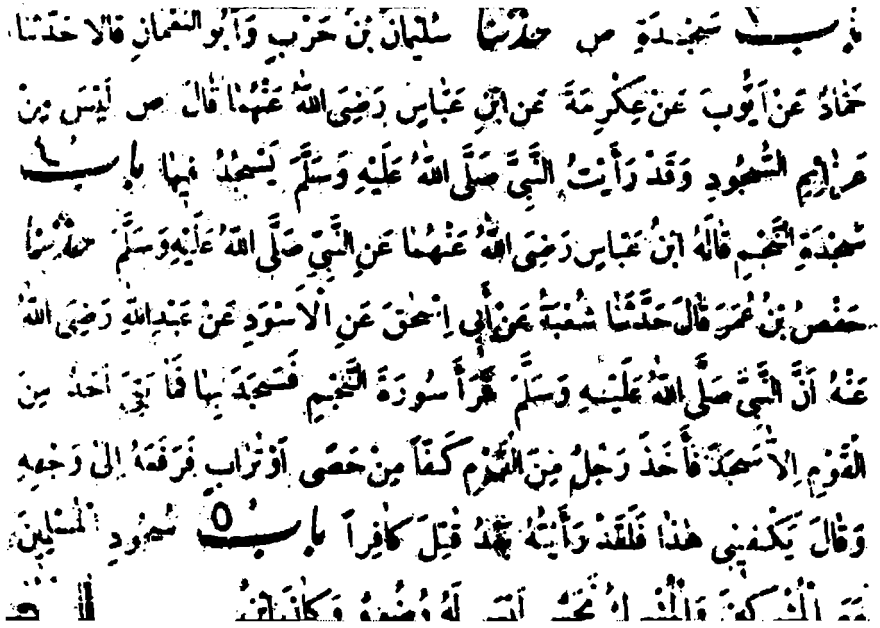

BUHARÎ E'S-SAHİH KİTABU SUCÛDİ'L-KUR'AN. "Peygamber, Necm Suresi'ni okuduğunda, Müslüman, putatapar herkes birlikte secde etmişti."

– Yılı belli mi?

– Kimse bir tarih koyamıyor. İlk, Mekke dönemindeydi. O zaman bu Necm Suresi'ni okurken, o aynı uyaktaki sözler Muhammed'in diline kendiliğinden gelmişti. Amaçlı olarak da yerleştirmişti Muhammed. Çünkü iki yönden yararı vardı. Birincisi, o puta tapanlarla mümaşaat yapmış olacaktı. Yani onlarla aynı noktada yürümüş olacaktı bir süre.

– Bir ittifak oluyordu ya da uzlaşma...

– Tabii, uzlaşma olacaktı onlarla. İkincisi, bunu söylerken Muhammed, ayet kalıplarında söylediği için ayet olarak tanınması mümkün olabilecekti. Ondan sonra dönüşü de kolay olabilecekti. Nitekim sonraki sözleriyle öyle demeye getirdi. "Bak, ayet kalıplarında. Ben nereden bileceğim bunun Şeytan tarafından uydurulduğunu. Şeytan, Cebrail kılığına girdi, benim önüme geldi. Bana bunları söyledi. Kalıp da aynı olduğu için sesimi çıkarmadım." Öte yandan onlar da Tanrıçaları görünce, daha doğrusu bu Tanrıça öven sözlerin ayet olarak okunduğunu görünce Muhammed'in "Hadi birlikte secde edelim" sözüne karşı çıkmadılar.

– Orada bir uzlaşma oldu yani.

– Eğer, başka kalıplar içerisinde olsaydı onlar o hileyi kavrayacaklardı. Hile, Arapçada çare demektir. Bu metodu kullandı. Metod yararlı da oldu. Çünkü bir hoşgörü ortamı doğdu. Hatta Habeşistan'a göçmüş olan Müslümanlara kadar yayıldı da –bütün tarihçiler kabul ederler. Habeşistan'da Müslümanlar, Mekkeliler tümden Müslüman oldu diye dönüş yaptılar. Yani öylesine bir özgürlük ortamı doğdu. O arada da daha başka yerlerde ittifaklar kurulabildi. Putataparlarla birlikte olma gereksinimi kalmadı. O zaman dedi ki "*Cebrail* geldi, bana böyle söyledi. Sen burada yanılmışsın. Allah'ın göndermediği ayetleri sen ayet olarak sunmuşsun. Bu yanlış".

– Salman Rüşdi ile başlamıyor değil mi bu tartışma?

– Şimdi bütün bu tartışmalara Salman Rüşdi'nin kitabı yol açtı gibi gözüküyor. Oysa o sadece bir simgedir. Salman Rüşdi'den önce de olayın yankıları var. Mesela, Ahmet Hamdi Akseki'nin bu olay üzerine bazı fikirleri vardır... 19. yüzyılda da üzerinde çok durulan bir olaydı bu. Batı'nın doğubilimcileri, Kur'an'ın Tanrısal bir kitap olmadığını kanıtlama çabası içinde bunu da söylemişlerdir. Bunun karşısında, İslam âleminden hemen reddiyeler yazıldı. Bu neden böyle? Tarihin hangi döneminde olursa olsun, İslam polemikçileri, hep bu yolu izlemişlerdir. En açık şeylere bile reddiyeler yazmışlardır. Hatta doğubilimciler, İslam polemikçilerinin reddiyeleri üzerine kitap bile yazmışlardır.

– Bir yandan da diyorsunuz ki, 15. yüzyılda yaşayan Celaleddin Süyuti inkâr etmiyor.

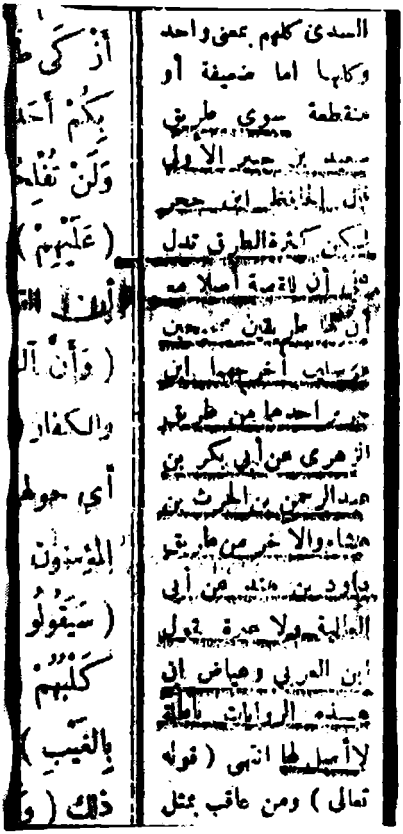

SÜYUTİ'NİN *LUBAB-ÜL KULUP* ADLI KİTABINDAN. "İbn Hacer: Hadis doğrudur. Hadisin aslı yok diyenlerin sözünün hiçbir önemi yok."

– O reddiyecilerden değil. Celaleddin Süyuti olsun, İbn Hacer el-Askalanî olsun, reddiyecilerden değil. Aslında reddiyeciler, İslam otoritesinden sayılan kimseler değildir. Çok âlim kabul edilmezler, Ahmet Hamdi Akseki de çok âlim bir kişi değildir. Bunları gerçek ilgilendirmiyor. Sadece şeriatla, şeriat siyasetiyle ilgilenirler. Nerede İslama zararı dokunur dedikleri şey varsa, hepsini, ne olursa olsun, aslı olsa bile reddetme yoluna gitmişlerdir. Bu çabayı Türkiye'de en başta Ahmet Hamdi Akseki üstlenmiştir. Yani her ülkede bir Akseki bulunmuştur ve Şeytan Ayetleri'ne reddiyeler yazılmıştır.

– Çok önemli İslam âlimlerinden öğrendiğimiz konuyu Türkiye'de de İslamcı düşünürlere götürdük ve tartışalım dedik. Böyle bir tartışmaya çıkmadılar. Bu konuda ne diyorsunuz?

– Tartışmaya çıkmamaları ilginç. Benim adımdan söz etmişsiniz. Benimle onların bir araya gelip tartışmaları benim yönümden mümkün, ama onların yönünden mümkün olmuyor. Yani onlar dişlerine göre bir kimse seçerler. Bu olayı benimle tartıştıkları zaman reddedemeyecekler. Çünkü ben onlara siz hangi yönden inkâr ediyorsunuz diyeceğim. Gelin tartışalım, bakalım var mı, yok mu? İslam otoritelerinin eserlerini ortaya koyacağım. Kaynakları ortaya koyacağım. Dinsizler uydurmuştur deniyor. Haydi buyurun bakalım bunların hangisi dinsiz? Buhârî mi dinsiz? Ki hadisin bir bölümünü Buhârî de koymuştur kitabına. İbn Hacer el-Askalanî mi dinsiz, Süyuti mi dinsiz? Sonra bu ayetleri tefsirlerine koyan sayısız İslam müfessiri, bunlar mı dinsiz? Bırakın dinsizliği gelin şimdi sizinle hadis tenkidi yoluna gidelim. Hadisin sağlamlığı için ölçüler nelerdir? Çürüklüğü için ölçüler nelerdir? İslam otoriteleri neler söylemiştir, sağlamlık ve

çürüklük yönünden? Bunları ortaya koyalım, soğukkanlı olarak tartışalım. E, buna giremezler, çünkü girdikleri zaman bakacaklar bu hadis sağlamdır. Yani olay sağlamdır.

– *Siz biraz bize İslam kaynakları konusundaki uzmanlığınızı, hayatınızı kısaca anlatır mısınız? Sanıyorum müftülük yaptınız.*

– Yıllarca müftülük yaptım, çok uzun süre. Müftülükten ayrıldım, TRT'ye geçtim. TRT'de prodüktör olarak çalıştım. Sonra TRT'den emekli oldum.

– *Yabancı dil biliyor musunuz?*

– Yazık ki bildiğim yalnızca Arapçadır. Ama klasik Arapçayı biliyorum ve klasik Arapçayı kendi dilimi bildiğim kadar, hatta daha da iyi bildiğimi söyleyebilirim.

– *Klasik Arapçadan kastınız Kur'an'ın zamanındaki... 6. yüzyılda başlayıp...*

– Daha öncelere dayanır. Klasik Arapça, Fusha Sahîh Arapça deniliyor ki, asıl Arapça, bozulmamış Arapça. O bozulmamış Arapçayı çok iyi bildiğimi söyleyebilirim. Bugünkü Arapçayı da bilirim, ama o ölçüde değil. Arapçayı bilmemin önemi şurada; İslam kaynakları o Arapçayla yazılıdır. Hem Kur'an, hem hadis tüm İslam kaynaklarında. Ayrıca benim uzmanlık alanım var. Örneğin, fıkıhçıyım ben, yani İslam hukukçusuyum. Kelamcıyım, İslam kelamcısıyım. O da ayrı bir daldır. Hadis bilimcisiyim, yani bir hadis nasıl çürük olur, nasıl sağlam olur. Usulü hadisten bilinir; usulü hadisçiyim. İslamın bu dallarını sadece meslek olarak da değil, özel çabalarımla da öğrenmeye çalışırım. Yani beni bu alanda, karşımda olanlar da yanımda olanlar da uzman olarak görürler. Ayrıca doğubilimciyim. Ben şimdi kendimden sıkılıyorum anlatmaktan. Bu arada tüm dinlerin kutsal kitaplarını karşılaştırdım. Bir din etnoloğuyum.

– *İslam âlimleri bunu tartışabilseydi, biz 15. yüzyıldan daha mı gerilere düşeceğiz?*

– Acı olan bu. O kadar politize ettiler ki İslamı, tartışılamaz duruma getirdiler. Amaç da o. Zaten terör, şeriat terörü burada kendini gösteriyor. Korkutacak, ses çıkarılmayacak, onunla konular kapatılacak.

– *Sayın İlhan Arsel'e "katli vaciptir" diye Almanya'dan fetva çıkardılar. Bunu nasıl karşılıyorsunuz? O da nihayet İslam kaynaklarını inceliyor değil mi?*

– Evet. Ben İlhan Arsel için şunu söylerim: Arsel'in yazdığı kitaplar hangisi olursa olsun, çağımızın kitaplarıdır. *Teokratik Devlet Düzeninden Demokratik Devlet Düzenine* adlı kitabı olsun, *Arap Milliyetçiliği ve Türkler* adlı kitabı olsun, *Aydınlar* diye bir kitabı var, o olsun, *Biz Profesörler* adlı kitabı olsun ve en son *Şeriat ve Kadın* adlı kitabı olsun, gerçekten çağımızın kitaplarıdır. Hele bu sonuncu kitabını didik didik okudum. Gerçekten bir ömür ister, öylesine bir ki-

tabı yapıp meydana getirmek için. Cemalettin Kaplan'ın fetvasına gelince, ben yakından tanıyorum Kaplan'ı. Arkadaşlığımız da, meslektaşlığımız da var. Bir araya gelip konuşmuşluğumuz filan var. Cemalettin Kaplan da İslamın işte o sözünü ettiğim reddiyecilik, siyasal çerçevede eriyip gidenler arasında yerini almıştır. O da İslamın ne dediğinden çok, İslamı nasıl ortaya koymak gerektiği ile uğraşan bir kişidir. Gerçek bir incelemeci değildir. O şeriatı getirmeye çalışıyor. Şeriatı getirmek için de izlediği yöntem vardır. İşte o yönteme uyuyor. Şimdi o yönteme İlhan Arsel'in kitabı en büyük darbeyi indirdiği için, şeriatçılar onu hedef aldılar.

– *Cemalettin Kaplan bilgili midir?*

– Şimdi doğrusunu söylemek gerekirse, evet bilgisi yoktur denemez. Ama bir "mudakkik", yani bir incelemeci, araştırmacı değildir, bir şeriat politikacısıdır.

– *Peki bilgili olduğuna göre Kaplan da, Süyuti de, Buhârî, de diğer kaynaklarda bunları görmedi mi?*

– Kuşkusuz gördü. İlhan Arsel'in kitabının İslam kaynaklarına uygun olduğunu da biliyor. Çok çok yakından biliyor. Ama onu işin siyasal yönü ilgilendiriyor.

– *Müslümanlıkta yalancılık olur mu?*

– Şeriatın en baş taktiği "harp hiledir". Yani "savaş hileyle kazanılır". Hileyle bunu yürüteceksiniz, ortaya koyacaksınız. Hangi alanda olursa olsun. Onlar şimdi kendilerini bir savaş içinde görüyorlar. O savaşta yalanın her türünü sergilemekte kendilerini yetkili görüyorlar. Yani mübah görüyorlar. Yol onlar için mübahtır. Bir de şu gerçeği ortaya koymak gerekir: Cemalettin Kaplan şeriatçıdır. Humeyni de şeriatçıdır. Şeriat acımasızlıktır. Şeriat terörizmdir. Onun için de onlar bu acımasızlığı sergiliyorlar. Yani o da şeriatın hükmünden başka bir şey ortaya koymuyor. Çağdaş insanın kafasını avuçlarının arasına alıp düşünmesi gerekir. Demek ki şeriat budur. Yani şeriat egemen olduğu zaman özgürlük diye bir şey olmayacak, demokrasi diye bir şey olmayacak. Kimileri der ki, bırakalım onlar da kendi partilerini kursunlar. Bırakalım onlar da gitsinler sokaklarda miting yapsınlar, şeriatı istiyoruz diye. Bunun olması demek teröre de evet diyelim demektir. Yani bırakalım terörizm partisi kurulsun. Özgürlük düşmanlığına ilişkin parti kurulsun. Onlar da kendi mitinglerini yapsınlar. Demokrasi, özgürlük isteyenler bunların zıttı bir partinin kurulmasını isteyemezler, evet diyemezler. Cemalettin olayı olsun, Humeyni olayı olsun bunu açık seçik ortaya koyacak niteliktedir.

– *Bu konular gündeme getirilince, hemen bir Yahudilik suçlamasıdır gidiyor...*

– İslam şeriatının teröre yönelik yanı Yahudilikten kaynaklanır daha çok. Çünkü İslam, dünya hükümlerini, "şeriatı" Tevrat'tan almıştır. Yahudi şeriatından. Bugün İsrail'de görülen kandökücülük ve acımasızlık da bu şeriattan kaynağını alır. Tevrat'a bir bakarsanız Yehova'nın bir savaşçı olarak Yahudilere katıldığını ve Yahudileri kendi dışlarında bulunan toplumları vurmaya, yakmaya, yıkmaya, öldürmeye kışkırttığını, bu konuda hiç acıma gösterilmemesini istediğini görürsünüz.

– Siyonizme karşı Filistin halkının kurtuluş savaşını nasıl görüyorsunuz?

– Filistin halkının kurtuluş savaşına gelince, kuşkusuz haklıdır. Başbelası durumundaki "Siyonizme" karşı savaşlarını da anlamamak mümkün değil. Ne var ki, kurtuluş savaşı dine dayalı bir savaş niteliğine sokulmamalıdır. "İslam birliği" falan gibi çerçeve içinde yürütülmemelidir savaş. İslam ya da bir başka din ne derse desin Filistin halkı din terörüne de girmeden, heveslenmeden kendi davalarının haklılığı doğrultusunda yürümelidirler. Tevrat'ın çeşitli bölümlerinde 1. Samoel, 2. Samoel, tarihler, 1. Krallıklar, 2. Krallıklar ve diğer bölümlerinde Filistinlilerle Yahudilerin bitimsiz olan savaşları anlatılır. Kuşkusuz Tevrat'ta anlatılan savaş bir din savaşıdır. Yani dine dayalıdır. Şimdi çağdaş dünya karşısında Filistinlilerin aynı çerçevede savaş yürütmeleri ne akıllıca olur, ne de çağdaş.

– Türban konusunda ne düşünüyorsunuz?

– Türban aslında siyasal nitelikli bir olaydır. Kuşkusuz şeriattan kaynağını alır. Şeriatçılar türban olayına siyasal nitelik de vererek şeriat rejimi getirmenin bir provasını yapmışlardır. Bunda devletin izlediği yanlış politikanın büyük payı vardır. Çünkü 82 Anayasası'nda 24. maddedeki din derslerini zorunlu duruma getiren hüküm zamanla bu sonucu verecekti. Şimdi yaşanan da odur. Yani ekilen biçiliyor. Şeriatın yaygın duruma gelmesinde bu politika etkili olmuştur. Şimdi tam bir çelişkiye düşülerek türban yasaklanıyor. Ama kafalarının içi türbanı giymeye hazır bir durumda bırakılıyor. Hatta o yönde eğitim yapılıyor. Bununla birlikte türbana serbestlik verilsin denemez. Çünkü çağdaş bir üniversitenin kapısından ayağını atanlar çağdaşlığı kesin olarak kabul etmek zorundalar. Yasakçılıkla nereye varılabilir? sorusu sorulabilir. Kuşkusuz yalnızca yasakçılıkla çözüm olamaz. Çünkü bunun yanında köklü eğitim gereklidir. Ama bu doğrultudaki yasak da şeriata ilişkin yasaklar gibi bence gereklidir. Örneğin; trafik yasaklarını kaldırmak mümkün değil. Ama trafik için ayrıca insanları eğitmek de gereklidir. Kısacası bir yanda yasak konurken, bir yanda da sağlıklı, köklü eğitimi gerçekleştirmek zorunludur.

– Son olarak söylemek istediğiniz bir şey var mı?

– Şimdi benim burada herkese, özellikle aydınlara bir çağrım var. *Şeriat ve Kadın* adlı kitap alınıp okunmalı, okutulmalı, yazarlar bu kitabı tanıtmalı. Nice kara seslere bunların yarattıkları ya da sürdürdükleri karanlığa en güzel karşılık bu olacaktır.

Çünkü, şeriat bir felakettir. Özgürlükten, demokrasiden, insanlıktan yana olan herkesin bu felaketi önlemede katkısı bulunmalıdır. Kuşkusuz yasal çerçevede.

2000'e Doğru
19 Mart 1989, yıl 3, sayı 12

DİZİN

2000'e Doğru, 163, 241.
A'râf Suresi, 24, 26, 54, 60, 82, 102, 103, 105, 107, 209, 214, 215, 218, 219, 228, 229.
Arsel, İlhan,
A. Adnan Adıvar, 152-154.
A. Kadir, 93, 99.
Abdullah İbn Abbas, 83, 137, 148, 210, 234.
Abdu Negu (Abed-nego), 119, 120.
Abdullah (Amr İbnü'l As'ın oğlu), 83.
Abdullah Aydemir (Dr.), 82.
Abdullah İbn Mes'ud, 143, 222, 234.
Abdullah İbn Zübeyr, 144.
Abdullah Oğlu Câbir, 214.
Abdullatif Muvaffakuddin İbnü'l-Lebbad, 153.
Abdurrahman İbnü'l-Cevzî, 222.
Abed-nego, bkz. Abdu Negu.
Abese Suresi, 46.
Abraham, 128.
Abu Dabi, 155, 156.
Aclunî, 210.
Âdab-i İslamiyye, 63.
Âdem, 29, 30, 31, 57, 103-113, 125, 215, 219, 220.
Aden, 107, 108.
Âdiyât Suresi, 44.
Adonai, 128.
Adonis, 43, 221.
Affan, 154.
Afrika, 126, 133.
Ağır Ceza Mahkemesi, 193.
Ahiret azabı, 64.
Ahiret, 48, 51, 200, 201, 217.
Ahkaf Suresi, 79, 82, 93, 138.
Ahmet İbn Hanbel, 27, 210.
Ahzâb Suresi, 36, 84, 85, 145, 148, 169, 170, 200.
Âişe, 148, 165, 166, 169, 170, 180.
Akaid kitapları, 32, 36, 207.
Akdeniz, 136.
Akıl, 33, 34, 44, 138, 204, 207-209, 212, 218; -lı, 33.
Âkl, 33.
Akseki, Ahmet Hamdi, 245, 246.
Âl-i İmrân Suresi, 43, 54, 55, 75, 79, 82, 102, 105, 125, 137, 138, 177, 178, 201, 209, 218-220.
Aleviler, 148.
Ali Özek (Doç. Dr.), 37, 160.
Ali, Hz., 148.
Allah, 24, 35-37, 40, 47-49, 51, 52, 60, 61, 64, 81, 82, 84-86, 101, 104, 106, 107, 115, 118-121, 123, 124, 135, 156, 194, 199-202, 205, 206, 225, 227, 229, 232, 242-245.
Almanya, 247.
Altıkulaç, Tayyar (Diyanet İşleri Eski Başkanı), 161-163, 168.
Amerika, 117, 133, 222, -lılar, 222.
Amr İbnü'l-As, 83, 143, 152.

Anadolu, 220.
Ankara, 193, 241.
Ankebût Suresi, 49, 52, 201, 215.
Antropomorfizm, 32.
Arabistan, 46, 72, 133, 222, 244.
Araisu'l-Mecâlis (Kısasu'l Enbiya), 116.
Arami, 114.
Arabistan, 46, 72, 133, 222, 244.
Arap, 43, 70, 75, 77, 86, 126, 128, 139, 153, 173, 194, 230, 237, 238, 244, - lar, 24, 43, 86, 113, 114, 117, 118, 126, 230, 237, -ça, 26, 33, 46, 75, 81, 87, 93, 112, 116-118, 237, 245, 247, - Yarımadası, 239.
Arap Milliyetçiliği ve Türkler, 238, 247.
Arlequin, 128.
Arş, 24, 26, 27, 103.
Artemis, 221.
Askalanî (İbn Hacer el-Askalanî), 230, 234, 235, 246.
Asûr, 126.
Asya, 126, 128.
Atatürk, Mustafa Kemal, 92, 138, 156.
Ateş, Süleyman (Prof. Dr.) (Diyanet İşleri Eski Başkanı), 118, 126, 200.
Aton, 136.
Attis, 220.
Avrupa, 126, 155, - medeniyeti, 155.
Avustralya, 133.
Azerbaycan, 143.

Ba'l, 43, 134.
Babil, 118, 120, 151, 220.
Babilon, 114.
Bahreyn, 72, 149.
Bakara Suresi, 24, 27, 29, 37, 38, 40, 43, 48, 49, 55, 59, 60, 76, 79, 81, 82, 102, 104, 107, 115, 124, 125, 134, 138, 148, 165, 170, 177, 198, 200-202, 205, 206, 209, 218, 219, 228, 229, 231, 237.
Basel, 155.
Basra, 149.
Bat-Şeba (Bint Seba), 84.
Beda', 37, 38.
Beddua, 46, 47, 51.
Beğenç, Cahit, 220.
Beled Suresi, 45.
Benû İsrail, 81.
Bergamo, 128.
Birleşik Arap Emirlikleri, 155.
Biskaya, 128.
Biz Profesörler, 247.
Bourignon, 109.
Bozkurt, Mahmut Esat, 231.
Brama, 127.
Brethonlar, 128.
Bucaille, Maurice, 102, 215.
Buhârî, 48, 69, 83, 121, 123, 137, 141-144, 148, 149, 156, 158, 160, 162, 197, 224, 230, 234, 239, 246, 248.
Burak, 57.
Bürûc Suresi, 41, 44.
Büyü, 222.
Büyük İskender, 114, 115.

Cahiliyye devri, 117.
Cariye, 84, 120, 121, 123, 127.
Câsiye Suresi, 82.
Cebbâr, 29.
Cebrail, 57, 81, 114, 122, 220, 230, 233, 242, 244, 245.
Cebriyye mezhebi, 36.
Cehennem, 36, 41, 43, 45, 64, 97, 99-101, 107, 194, 202, 203, 217, 225.
Celaleyn, 137.
Cemahiriye Mushafı, 173.
Cemil Sena, 32.
Cennet, 27, 33, 41, 57, 58, 97, 100, 101, 103, 107, 194, 200, 203, 225.
Cerrahoğlu, İsmail, 165-167.

Cevherî, 93.
Ceyhun, Demirtaş, 156.
Ceza, 32, 45, 60, 61, 108, 118, 170, 194, 217, 227, 228, 231.
Cibrîl, 122.
Cihat, 137, 159.
Cin Suresi, 38.
Cin, 36, 44, 197, 209, 244.
Cinsel ilişki, 38.
Cornouailles, 128.
Cûdî Dağı, 217.
Cum'a Suresi, 26, 43.
Cumartesi yasağı, 60, 61.
Cumhuriyet, 156.
Cunatan, 114, 117.
Cüz'i irade, 35.
Cybele Ana, 220.

Çantay, Hasan Basri, 37, 46.
Çoktanrı, 241, -cılık, 241.

Davud Peygamber, 84, 85, 86, 87, 92.
Devrimci Kurtuluş Murtaza Hareketi, 173, 177, 180.
Dicle, 108, 117.
Din, 30, 33, 34, 55, 70, 99, 101, 102, 134-138, 150, 152-154, 159, 160, 200-205, 208, 213, 221, 231, 240, 247, 249, -den dönmüş, 231.
Disdull, Clair, 113, 114, 116.
Diyanet, 23, 24, 29, 35, 37, 40, 41, 46-49, 51, 55, 60, 61, 64, 79, 80, 82, 84, 85, 93, 104, 107, 115, 118, 120, 121, 124, 125, 137, 161, 171, 198-202.
Doğu Afrika, 133.
Doğu Akdeniz, 136.
Doğubilimciler, 165, 245, 247.
Dua, 46.
Duhân Suresi, 44, 82.
Dumuzi, 134.

Eaz, 243.
e'r-Resmü'l-Osmânî, 173.
e's-Sahîh, 102, 121, 142, 143, 149, 158, 160, 169, 212, 230.
Ebu Abîd, 170.
Ebu Amr, 165, 181.
Ebu Davud, 28, 149, 239.
Ebu Huzeymetu'l-Ensari, 142.
Ebu Hüreyre, 83, 210.
Ebu Leheb, 47, 194.
Ebu Mansur Maturidî, 33.
Ebu Müslim, 24, 199.
Ebu Yunus, 165, 169.
Ebu Zeyd, 84, 85, 143.
Ebu'd-Derdâ, 143.
Ebu'l-Ferec, 153.
Ebubekir (Halife), 140-144, 165.
Efendi Tanrı, 24, 25, 52, 57-59, 103, 104, 106-108, 122, 124, 206, 211, 214.
Eflatun, 109.
Ehlü's-semâ (gök halkı), 209.
Ektaf, 141.
El Bedâiyye, 38.
El Müelleftü'l-Kulûb, 48.
el mesailü'l-müstetire, 86.
el Muallakatu's-Seb'a, 118.
el-İtkan fi Ulumü'l Kur'an, 143, 148, 149, 162, 166, 169.
Elea Okulu, 32.
Eliam, 84.
Elmalılı Hamdi Yazır, 61, 228.
Eloa, 128.
Eloi, 128.
En'âm Suresi, 36, 93, 102, 171, 177, 178, 200, 213, 221, 238.
Enbiyâ Suresi, 52, 53, 106, 115, 123, 219, 220.
Enes, 143, 162, 163, 222.
Enfâl Suresi, 42, 54, 55, 93, 213.

Eriha, 77.
Ermeniyye, 143.
Ertuğrul, İsmail Fenni, 115, 116.
Esâtir, 93.
Esâtiru'l-evvelîn, 93.
Eş'arî mezhebi, 36
Etnoloji Sözlüğü, 133.
Evs Kabilesi, 70.
Eyman, 207.
Eynesil, 138.
Ezd Kabilesi, 70, 71.
Ezra, 78.

Fahreddin Râzî, 61, 75, 76, 78, 81, 84, 93, 116, 199, 200, 215.
Farsça, 46, 51.
Farz, 58, 59, 84, 194.
Fâtır Suresi, 79, 138, 200, 201.
Fatih Sultan Mehmed, 155.
Fecr Suresi, 25, 44, 204.
Felek, 26.
Felsefe Sözlüğü, 109.
Fenike, 128, -liler, 43, 109, 134, 151.
Fetih Suresi, 36, 200.
Fıkıh, 71, 230, 234, -çılar, 30.
Fırat, 108, 117, 127, 128.
Filistin, 77, 117, 127, 249.
Filozof, 32, 150.
Firavun, 136, 218.
Fitneler, 63, 64.
Franklar, 128.
Freud, Sigmund, 135, 136.
Furkan Suresi, 93, 102, 166, 167, 179, 202, 209.
Fussilet Suresi, 102, 199, 209, 211, 212.

Ganimet, 48, 165.
Garaudy, Roger, 102.
Gaşiye Suresi, 201.
Gazab, 61, 64.
Gılgamış Destanı, 213, 217.
Gihon, 108.
Giresun, 138.
Grekçe, 78.
Guillaume (Prof. Dr.),
Günah, 38, 63, 64, 195.
Güneş Kültü Sâbiîlik, 124.
Güneş, 159.
Güneş-Tanrı,
Güneşe tapınmak, 125.

Hababuk, 77.
Habeşistan, 245.
Hacar (Hacer), 123.
Hacc, 44, 125, 195.
Hac Suresi, 202, 210.
Hacer, 121, 122.
Hadîd Suresi, 102, 209, 215.
Hafsa, 140, 143-145, 154, 158, 159, 166, 168, 171.
Hakem Oğlu Mervan, 140, 145, 150, 154.
Hâkim Oğlu Hişam, 166, 167, 179.
Hâkka Suresi, 25, 28, 31, 45, 221.
Hâlid, 47.
Halife, 104, -lik,155.
Halilu'r-Rahman Camii, 116.
Hamidullah, Muhammed (Prof.), 70
Hanif Kabilesi, 72.
Haram, 62, 169, 195, 202.
Haran, 126.
Haşr Suresi, 26, 43.
Hatemi, Hüseyin (Prof. Dr.), 241.
Hatice, 70.
Havva, 103, 106-109, 220.
Hayber, 118.
Hazreç Kabilesi, 70.
Hector, 128.
Helal, 62, 195.
Heredot, 135, 136.

Hıristiyanlar, 47, 144, 150, 152, 154, 200.
Hiao, 128.
Hicr Suresi, 43, 79, 105, 145, 184.
Hicret, 232.
Hindistan, 109, 127, 148.
Hint, 151, - hikmetçiliği, 139, -liler, 127.
Hira Dağı, 222, 223.
Hitti Uriya, 84- 87, 92.
Hitti, K. Philip, 134.
Hizbü't-Tahrir, 191, 193.
Hubâşe fuarı, 70.
Hûd Suresi, 26, 27, 29, 36, 43, 48, 102, 134, 209, 215, 217.
Hud'a, 54, 55.
Hurma ağacı, 105, 109, 111, 220.
Hünsa, 109.
Hyde, 128.

Irak, 64.

İblis, 107, 108.
İbn Abbas, 83, 137, 148, 210, 234.
İbn Ebi Davud, 158.
İbn Hacer el-Askalanî bkz. Askalanî.
İbn İshak, 72, 231, 233.
İbn Kesir, 165, 176, 181, 182.
İbn Mace, 239.
İbn Mesud, 143, 148.
İbn Ömer, 148, 170, 171, 173.
İbn Teymiyye, 25, 27, 30.
İbn Abbâs, 121.
İbn Hakem, 140.
İbn Sinâ, 155.
İbnu'l-Yemân, 143.
İbnü'l-Arabî, 235.
İbnü'l-Kıftî, 153.
İbrahim Oğlu İsmail Eyyub, 170.
İbrahim Peygamber, 113-118, 120, 121, 123-128, 133-136, 219.
İbrahim Suresi, 43, 120, 121, 126, 237.
İbranice, 81.
İbrani, 117.
İfk (Aişe'ye iftira), 195.
İmam Ahmed İbn Hanbel, 27, 210.
İmam Ebu Mansur el Maturidî, 33, 36.
İmam Malik İbn Enes, 143, 162, 163, 222.
İman, 34, 57, 65, 69, 71, 135, 207, 209.
İnanç, 195.
İncil, 32, 41, 75, 76, 79, 113, 138, 139, 184, 208, 218, 219, 228.
İngilizler, 191.
İngiltere, 156.
İnsan iradesi, 35, 36.
İnsan Suresi, 35, 225.
İnsan, 29, 30, 32, 37, 46, 150, 151, 195, 218, 225, 226, 240.
İnşikak Suresi, 44.
İrade, 35, 195.
İran, 55, 63, 64, 127, 159, - köylüleri, 116, -lı, 128, -lılar, 65
İsa, Hz., 77, 100, 161, 195, 218, 220, 227, 228, – 'nın mucizeleri, 208, 219, 227, 228.
İsfahanlı Râgıb, 93.
İsis Ana, 220.
İskenderiye, 151, - Kütüphanesi, 150, 152, 153, 154.
İslak Oğlu Yakub, 81, 126.
İslam dünyası, 41, 83, 102, 121, 149, 172, 173, 177-181, 184, 197-201, 208, 235, 237, 239.
İslam egemenliği, 193.
İslam hukukçuları, 30, 170.
İslam inanırları, 55.
İslam mezhepleri, 37.
İslam Peygamberi, 70
İslam şeriatı, 41, 54, 55, 82, 106, 138, 249.

İslam uleması, 191.
İslam ululari, 26.
İslamcı, 170, 173, 223, 230, 241, 241, 246, - hareket, 115, -lar, 79, 102, 191, 241.
İslamiyet, 36, 137, 145, 149, 201.
İslamlar (Müslümanlar), 78.
İspanya, 152.
İsrâ Suresi, 49, 82, 232.
İsrail, 81, 117, 128, 237.
İsrailiyyat, 80-83.
İsrailoğulları, 61, 62, 81, 82, 229, 237.
İstanbul, 155, 160.
İstiva, 103, 214.
İsviçre, 155.
İşaya, 77, 78.

Josephus, Flavius, 128.

Kâbe, 29, 100, 121, 125.
Kader-Kaza, 195.
Kadeş Çölü, 127.
Kadın, 38, 39, 49, 63, 84-87, 92, 106, 108, 134, 169, 170, 226.
Kaf Suresi, 41, 44, 79, 82, 93, 102, 103, 138, 199, 209, 214, 221.
Kaffâl, 81.
Kâfir, 42, 47, 48, 55, 115, 137, 138, 200-202.
Kâfirûn Suresi, 55, 137, 138, 200, 201.
Kahhâr, 29.
Kahire Kütüphanesi, 149.
Kalde, 126, 127, -liler, 151.
Kalem Suresi, 47.
Kamer Suresi, 207, 221, 222.
Kaplan, Cemalettin, 248.
Karai mezhebi (Yahudi mezhebi), 117.
Kasas Suresi, 49, 207.
Katade, 143.
Kâtip Çelebi, 153.
Katl, 63.
Kehf Suresi, 199, 221.
Kelam, 27, 32, 35-37, 54, 103, 207, 208, 214, 233, -cı, 26, 30, 31, 33, 103.
Keysaniyye, 37.
Kezzâb, 71.
Kılıç Ayeti (Ayetü's-Seyf), 137, 201.
Kıraet, 162-165, 168, 173, 174, 178, 180, 181.
Kıyamet, 45, 208, 221, 222, 239, - günü, 25, 221.
Kıyamet Suresi, 44.
Kıys-İbrahim, 128.
Kitap, 44, 79.
Kutsal Kitap, 80, 93, 116, 121, 149, 151, 154, 229, 247.
Kral, 26, 29, 43, 84.
Kudret helvası, 218, 228, 229.
Kudüs, 57, 77, 205.
Kûfe, 148.
Kumran Yazıtları (Lut Gölü Tomarları), 77.
Kur'an yorumcuları, 23, 41, 42, 46, 61, 78, 104, 106, 108, 115, 213, 216, 220.
Kurban, 95, 125, 133.
Kurra, 163.
Kurtubî, 27, 130, 163.
Küfür, 36, 197.
Kürt, 116.
Kybele, 134.

Lat, 232, 234, 243, 244.
Lazar, 218.
Leningrad, 160.
Levh-i Mahfuz, 41, 58, 200.
Libya Cemahiriyesi Mushafı, 172, 180.
Libya Kur'an'ı, 177, 178.
Libya, 172, 173, 180.
Lihaf, 141.
Luka, 219, 228.

Lukatu'l-Leâlî, 74.
Lut Gölü Tomarları bkz. Kumran Yazıtları.
Lyall, Charles, 118.

Mâide Suresi, 29, 43, 49, 51, 61, 76, 79, 82, 138, 165, 166, 177, 201, 202, 218-220, 227, 228.
Malik oğlu Enes bkz. Enes.
Mansur, Mehmet, 153.
Mar Atanas Yeşue Samuel (St. Marc Manastırı Metropolidi), 77.
Markos, 219, 228.
Masora, 78.
Matta, 219, 228.
Maturidî mezhebi, 36.
Maval, 93, 102, 106, 109, 114, 125, 128.
Meâric Suresi, 43, 210.
Mecelle, 230.
Medine, 69, 70, 163.
Medineli (Medenî), 69, 137.
Medeni Kanun, 231.
Mekke, 57, 69, 70, 72, 121, 126, 137, 149, 155, 171, 181, 230, 234, 238, 241, 245, -li (Mekkî), 69, 137, -liler, 222, 223, 245.
Mekruh, 103.
Melek, 103, 104, 122, 123, 128.
Melik, 26, 29, 43.
Memphis, 127.
Menat, 232, 234, 243, 244.
Mervan, 140, 145, 150, 154, 158, 161, 171.
Merve, 122.
Meryem Suresi, 43, 82, 102, 220.
Mescid-i Harâm, 121.
Meşak, 119, 120.
Mezopotamya, 70, 126, 151.
Mısır, 24, 26, 70, 117, 123, 127, 128, 134, 135, 136, 153, 220, -lılar, 151.
Mina, 222.
Mi'rac, 24, 232.
Midraş Rabbi, 113, 114.
Midraş, 113, 114, 117, 120.
Mikâil, 81, 242.
Milâdı-İbrahim, 128.
Milli Gazete, 138.
Miras, Kâmil, 52, 162.
Mollalar, 55, 99, 155.
Muâz İbn Cebel, 143.
Mucize, 124, 207, 208, 225, -ler, 159, 217.
Muğire Oğlu Velîd, 47.
Muhammed Ali e's-Sabunî, 93.
Muhammed, Hz., 24, 25, 27, 28, 30, 31, 33, 36, 38, 41, 43, 44, 47-49, 51, 55, 57-64, 69-73, 75-78, 80, 83-85, 93, 102, 103, 105, 106, 113, 114, 117, 120, 123, 134, 135, 139, 140, 148, 160, 162, 165, 171, 179, 202, 208, 210-212, 214-216, 220-223, 225, 228, 230, 234, 237-245.
Muhtaru's-Sakafi, 38.
Mukaddimetü't-Dustûr, 191.
Munafık, 202.
Mûsâ, 44, 58, 59, 100, 135, 136, 161, 218, 219, 228.
Musaddık, 79, 138.
Mushaf, 140, 141, 144-146, 148, 149, 158-161, 164, 165, 168, 169, 171, 172, 178, 180.
Mutaffifîn Suresi, 93.
Mutezile mezhebi, 36.
Mü'min Suresi, 28, 82, 102.
Mü'min, 48, 52.
Mü'minûn Suresi, 26, 29, 43, 93, 105, 215, 221, 225.
Mücâdele Suresi, 209.
Müellefetü'l-kulûb, 49, 164.
Müftü, 118, 247.

Mülk Suresi, 23, 209.
Mümaşat, 55, 138, 202.
Mümtehine Suresi, 120.
Münafıklar, 47, 48, 49.
Müseylime, 71.
Müslim, 24, 69, 71, 83, 102, 135, 149, 169, 197, 199, 210, 212, 224, 239.
Müslüman yorumcular, 23, 25, 26, 81, 116.
Müslüman, 48, 49, 81, 82, 99, 114, 115, 117, 156, 161, 164, 202, 210, 234, 236, 238, 239.
Müslümanlar, 49, 55, 59, 63, 71, 72, 76, 78, 79, 80, 113, 114, 117, 120, 126, 138, 142, 143, 149, 153, 154, 158, 169, 172, 200, 245.
Müşrik, 200, 233.
Mütevatır, 164.

Nâfi, 170, 181.
Nahl Suresi, 40, 43, 48, 49, 93, 102, 200, 201, 213.
Namaz, 57, 58, 59, 100, 121, 122, 155, 165, 166, 169, 195, 202, 229.
Nâs Suresi, 26, 43.
Nâs, 122, 171.
Nasih, 162, 163.
Nâziât Suresi, 212.
Nebhani, Tahayiddin, 191, 192.
Nebukadnetsar (Nebukad-Nassar, Nubu-haznassar), 118-120.
Nefha, 221.
Nefs, 122.
Neml Suresi, 26, 54, 82, 93, 218, 221.
Nemrud, 113, 114, 115, 116, 118, 120, 130, 132, 219.
Neseî, 210.
Nesh, 41, 42, 198-200, 202, 233.
Nisâ Suresi, 38, 49, 54, 55, 76, 79, 106, 134, 138, 178, 198, 199, 202, 218, 220, 231.
Nizam-ül İslam, 191.
Nohemya, 78.
Nuh, 215-217, - Tufanı, 213, 215-217.
Nûr Suresi, 43, 134, 201.

Oksus, 128.
Okyanusya, 133.
Origenes, 154.
Oruç, 38, 100, 166, 195.
Osiris, 220.
Osman (Gazi) Türk Padişahı, 114.
Osman (Halife), 140, 143, 144, 146, 148, 149, 154, 160, 161, 164, 168-171.

Ömer, A. Hilmi, 217.
Ömer (Halife), 38, 142, 143, 151-153, 166, 167, 172, 173, 179, 180, 184.
Örs, Hayrullah, 78.

Paracelsus, 155.
Pencap, 70.
Peygamber bkz. Muhammed, Hz.
Put, 24, 43, 100, 114, 115, 123, 126, 157, 233-235, 242-245, -atapar, 127, 137, 200, 202, 230, 232, 234, 241, 242, 245.

Ra'd Suresi, 24, 26, 37, 41, 49, 52, 54, 200, 201.
Rabb, 25, 29, 36, 48-50, 52, 58, 59, 85, 86, 103, 104, 121, 122, 124, 125, 206, 219, 227.
Rabbeküm, 106.
Rabbu'l-âlemîn, 211.
Râğıb, 93.
Rahman Suresi, 29.
Rahman, 30, 51, 52, 72.
Raiyye, 92.
Rıka, 141.
Rızık, 51, 52, 121, 227, 229.

Ridde, 141, 231.
Roma, 128.
Romalılar, 126.
Rûm Suresi, 49, 52.
Rüşdü, Salman, 231.
Rüşvet, 164.

Sabah gazetesi, 224.
Sabiiler, 200.
Sabiilik, 70, 124.
Saçak dergisi, 124, 125, 201.
Sâd Suresi, 29, 44, 85, 86, 105, 219.
Sadeddin Evrin (Paşa), 208.
Safâ, 122.
Saff Suresi, 82, 138.
Sâffât Suresi, 43, 123, 124.
Salim, 143.
Sara, 121, 123, 127.
Sebe' (Saba) Kraliçesi, 26.
Sebe' Suresi, 49, 52.
Sebt, 103, 214.
Secde Suresi, 36, 82, 102, 105, 209, 210.
Sedat Veyis Örnek (Prof. Dr.), 133, 134.
SEKA, 156.
Selef, 27, 30.
Selefiyye, 26, 30.
Selim Ahmet Ali el Yufâî (Dr.), 155.
Semitik halklar, 133.
Seniyye, 122.
Serapium, 152, 153.
Sheraton Oteli, 155.
Sidretü'l-Müntehâ, 58.
Sina Dağı, 44.
Siyonistler, 180.
St. Marc Manastırı, 77.
Subhi e's-Salih (Dr.), 155, 161.
Sumer, 213, - Tufan Efsanesi, 217.
Suriye, 117.
Süleyman Hayri Bolay (Prof.), 160.
Süleyman, 84, 86, 87, 92.
Sünnet Ehli, 32, 53, 103, 231.
Sünnet, 133-136, 196.
Sünni, 33, 165.
Süryani, 77.
Süyuti, 148, 149, 162, 163, 166, 169, 170, 230, 234, 235, 245, 246, 248.

Şadrak, 119, 120.
Şakku'l-Kamer, 221.
Şam, 121, 149.
Şamanizm, 213.
Şekem, 127.
Selvâ, 228.
Şems Suresi, 44.
Şeriat dogmaları, 193.
Şeriat Tanrısı, 54.
Şeriat, 55, 248.
Şeriat ve Kadın, 247, 250.
Şerif Cürcâni, 26.
Şeytan, 101, 107, 230, 234, 235, 241, 245, - Ayetleri, 230- 233, 235, 241, 243, 244, 246.
Şii, 231, -ler, 37.
Şuarâ Suresi, 82.
Şûrâ Suresi, 48, 52, 171, 238.
Şükürcülük, 159.

Tâ-Hâ Suresi, 24, 26, 29, 43, 82, 218, 219, 221, 229.
Taberî, 49, 86, 87, 200, 231-233.
Tabu, 62, 139, 196, 208.
Tahrîm Suresi, 202, 220.
Tahsin Mayatepek Raporu, 125.
Tanrı Anlayışı, 32.
Tanrıça, 134, 230, 232, 234, 243, 245.
Târık Suresi, 44, 225.
Tarih-i Kadim, 93, 99, 102.
Taşçıoğlu, Mükerrem (Turizm ve Kültür Bakanı), 156.

Te'vil, 25, 26, 30, 61, 69, 206.
Tebbet Suresi, 47.
Tektanrı, 200, 241, 242, -cılık, 243.
Tekvîr Suresi, 35, 44.
Temmuz, 220.
Teokratik Devlet Düzeninden Demokratik Devlet Düzenine, 247.
Terah, 126.
Terazi, 51, 52.
Tercüman gazetesi, 168.
Terörizm,
Tevâtur, 69.
Tevbe Suresi, 26, 47, 49, 55, 142, 143, 201, 202, 231.
Tevfik Fikret, 93, 99, 102, 157.
Tevrat, 24, 25, 27, 31, 32, 41, 43, 44, 75-86, 92, 93, 102-109, 113, 114, 116-120, 123, 125, 126, 134-139, 184, 196, 208-210, 213-220, 229, 236, 237, 249.
Teymâ, 118.
Theophilos (Piskopos), 151, 153, 154.
Tıbbın Kanunları, 155.
Tıbbu'n-Nebevi (Peygamber'in doktorluğu), 155, 156.
Tîn Suresi, 44, 45.
Tihâme, 69.
Tirmizî, 51, 234, 239.
Topkapı Müzesi, 149.
Tövbe (Tevbe), 196.
Trakyalı, 32.
Tubal, 128.
Tûr Suresi, 29, 44.
Türban, 249.
Türk İslam Eserleri Müzesi, 160.
Türk padişahı, 114.
Türk toplumu, 63.
Türkçe, 37, 46, 52, 54, 63, 93, 99, 121, 197, 204.
Türkiye Cumhuriyeti, 155, 156, 231, 246.
Türkiye gazetesi, 32, 160.
Türkler, 216, 238-240.

Ube Huzeyme, 143.
Uluslararası Doğubilimciler Kongresi, 78.
Ur, 114.
Urfa, 116.
Uriya (Hitti Uriya), 84, 85, 86, 87, 92.
Usûlü'l-fıkh, 164, 198.
Utnapiştim, 213, 217.
Uzza, 232, 234, 243, 244.

Übeyy İbn Ka'b, 143, 148, 166, 170, 180.
Ülgen, 213.
Ümmet, 48, 49, 58, 62-64, 144.
Ümmü'l-Kitâb, 41.
Ümmü'l-Kura, 171.
Üsub, 141.
Üzeyir, 205.

Vahiy, 71, 114, 128, 237.
Vâkıa Suresi, 44.
Vatt, W.M., 102.
Vedûd, 29.
Voltaire, 109, 113, 126, 151, 209.

Xenophanes (Filozof), 32.

Yahudi, 75, 76, 81, 93, 105, 106, 114, 116-118, 120, 126, 128, 136, 139, 200, 206, 208, 237, 240, -lik, 59, 70, 80, 103, 118, 133, 134, 136, 218, 230, 236, 242, 248, 249, -ler, 47, 51, 60, 76, 79, 80-83, 109, 113, 114, 117, 119, 126, 128, 135, 136, 144, 151, 180, 200, 236, 249.
Yakup, 81.
Yaratılış, 102-104, 109, 126, 213, 215, 224, 225.
Yâsin Suresi, 102, 201.

Yazıcıoğlu, Mustafa Sait, 171, 232.
Yedinci gün, 103, 213, 214.
Yehova, 128, 236, 237, 249.
Yehuda, 128.
Yemame, 72, 163, - Rahmanı, 71, 72.
Yemen, 69, 70, 71, 149, 151, -liler, 69, 70.
Yesrib, 118.
Yılan, 98, 108, 218.
Yoab, 85.
Yuhanna, 218, 219, 228.
Yunan, 151, 154.
Yunanlılar, 43, 127, 128, 209.
Yunus Suresi, 24, 26, 36, 41, 48, 54, 55, 75, 82, 102, 209.
Yusuf Suresi, 26.
Zaman, 138, 160.
Zâriyât Suresi, 44, 47.
Zekât, 49, 202.
Zeki Velidi Togan (Ord. Prof. Dr.), 78.
Zemahşerî, 227.
Zemzem, 57, 121, 122.
Zerdüşt, 127, -çülük, 139.
Zeyd İbn Sabit, 84, 85, 142-145, 164, 168.
Zeyneb, 84, 85.
Zina, 62, 92, 170.
Zuhruf Suresi, 48, 50, 52, 82.
Züheyr İbn Ebi Sülma, 118.
Zümer Suresi, 43, 49, 52, 221.

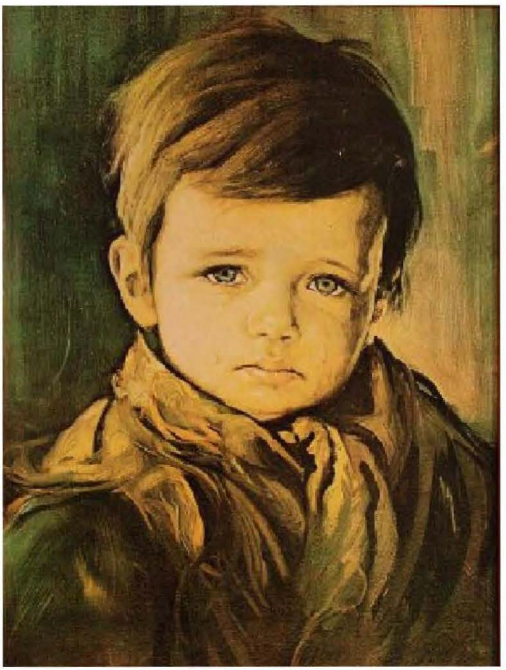

ISBN 975-343-468-5